శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః. 202/5

గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము.

ఇది

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే,

రచింపఁబడి,

బ్రహ్మశ్రీ మల్లంపల్లి భైరవమూర్తి గారిచే

స్వకీయమగు

భైరవముద్రాక్షరశాలయందు.

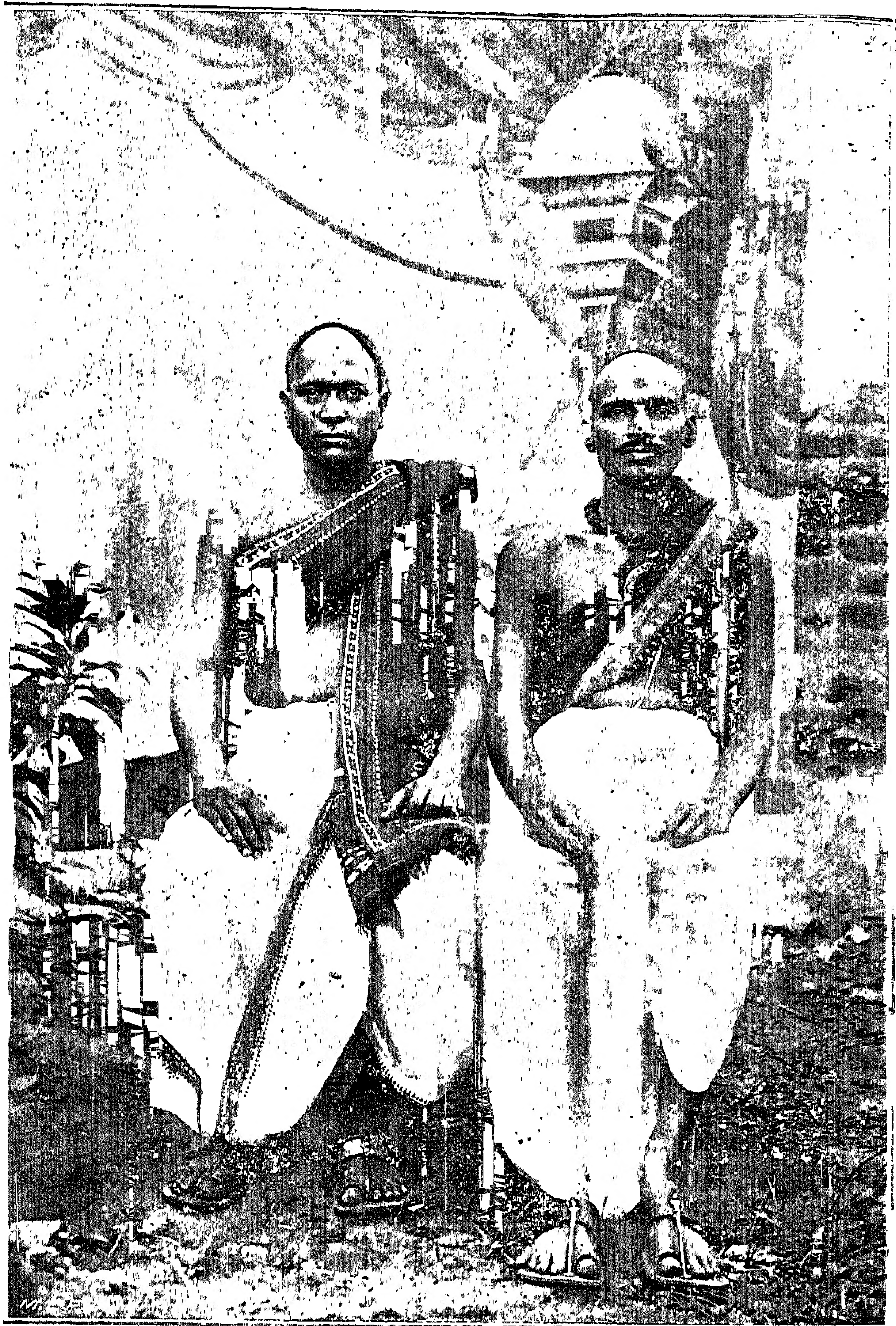
ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

మొదటికూర్పు, కాపీలు 1000.

వెల రు 1—0—0.

1914.

బందరు.

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు,

శతావధానులు.

ఉపోద్ఘాతము.

చదువరులారా?

విపుల మగు పూర్వరంగపీఠికయు, వేమవరాగ్రహారశతావధానపీఠికయుఁ జదివియున్న మీకుఁ బ్రకృతవివాదమునకు సంబంధించిన సోదరులయుఁ దదభిమానులయుఁ గుకల్పనలు చాలవఱకు బోధించి యుండును. 113 వ పుటలోని శ్రీసోదరుల తప్పుడు రిజిస్టరుత్తరము కూడఁ బై విషయమును బలపఱచునట్టిదయే, అదియటులుండె, ఈ క్రింది యుత్తరమును దిలకింపుఁడు.

నెకరికల్లుపోష్టు, నర్సారావుపేట తాలూకా 6-12-13, కుంకులగుంట.

...నేను ఏతగుపాటియో కావ్యపరిచితిగలవాడను సుకవిపాదపద్మ విధేయపరమాణువును...నన్ను నేమహాలాభము నభిలషించియో యే యోర్పులేని యోగ్యులో తమరాశిలోఁ జేర్చికొనుటకు అక్టోబరు నెలలోఁ బ్రచురించిన సువర్ణలేఖలో తమ్మును దమయవధాననిందను గూర్చి వ్రాసిన యువాచోపన్యాసములో నన్ను దస్కతుదారునిగా జేర్చి "పోర్జరీ"యనియేని వెరవక ప్రకటించియున్నారు ఆసాహసచాకచక్యములు వారికేతగును నిజమునకు నేనింతవరకు తమపుస్తకములలోని ఫోటోలనుజూచిన భాగ్యవంతుడనేకాని తమసాక్షాద్దర్శనము చేసినధన్యుడను కాను ఇట్టిస్థితిలో అవధాన మెప్పుడుచూచితినో యీయసత్యవాదియుపన్యాసమెపుడు వ్రాసితినో పరమాత్మునకెరుకయగు, ఈజాల్మప్రజ్ఞలు తాము యెరింగియేయున్నను కాలౌచిత్యమునుబట్టి తమకు నేనిట్లనపరాధినని విశదపరచికొనుటయుక్తమని వ్రాసికొంటిని, తమయనుగ్రహపూర్వకపుజాబు వచ్చువరకు నిరీక్షించుచుందును.

క॥ టక్కరులల్లెడి టక్కులు, టక్కున గ్రహియించు నాకడంకయుఁ దమకే
చిక్కెను వెంకటకవివర?, యిక్కలికాలంబునం దనేకవిధాలన్.

చిత్తగింపుడు. వఠెం, నృసింహయ్య,

ఇట్టితప్పుడు సృష్టిసేయఁగలమహానుభావులు చేతులోఁగలసోదరులకు నెవరు దీటు గాఁగలరు?, పైయుత్తరమువలన వారిపక్షమున నుండువారితత్త్వము నుంతదెలిసియుండును గాన, దాదృశుల*ప్రల్లదములను నిత్యమును బ్రకటించుచు

(*హితకారిణి చేయు నధికప్రసంగముదిఙ్మాత్రము.)

'మీలో వెంకటకవియా?, తిరుపతికవియా?, 'వెఱ్ఱివెంకటాయ'' నిజముగా శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వరుల ప్రజ్ఞావిశేషమున కుపమింపఁదగినది యొకక్రొ-త్తడివండే, గంగిరెద్దులయాటలోఁ గోనంకిదాసుఁడు అనువేషధారి అమ్మల్లారానాదీ పెండ్లి, అయ్యల్లారానాదీపెండ్లి, అన్నల్లారానాదీపెండ్లి, అని కేకలువేయునట్లుగా మేము శతావధానులమని ప్రకటించుకొనుట మిగులఁ బరిహాసపాత్రముగా నున్నది, ''వారిపూర్వక్రియలఁదెలుపు గుంటూరిసీమపూర్వరంగము... ఉత్తరక్రియల నెఱిఁగించు గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము, 'వీరీదండాలపుబని నేలచేయవలెను, చిపుకుల అప్పయశాస్త్రులుగారా?... మనోరంజనిమీద మామిడికేడు, . . తురకసానరికి టిక తమజ్జిగన్నట్లు, అప్పయ్యశాస్త్రిగారు తురకతెలుగుకు ,,వెర్రప్పయ్యా, ... తిరుపతివేంకటేశ్వర్లమేళంలో యితడో హాంగు దారుడం,- ఛీవాళ్లు తినరు ''వేశ్యవిధమున... వీరునింద్యులగుటచాలశోచనీయముగానున్నది, నియోగిశ్రీఖామణులనియు...యు... యుఁ దెబోగడుచుంటిరి... గంగిరెద్దులవాండ్రు...పైన...,యిచ్చిన ఎట్టివిధముఁ బైనను వాసిని మహారాజు...అని పొగడుచుందురు, అట్టిమతము నే తమగవలంబించుట చాలశోచనీయము,, 'ప్రాతలంజలువీరమాతలైరి, ''తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు... వేశ్యమాత కప్పరో చెల్లెలోయైన ప్రజ్ఞచేసి గసించుచు... యనుకూలులైన వారిని బెద్దఁబొగడుచుఁ గంజాయిపోకురా, సారాయిపోకురా. బాపనూండ్లుందగ్గిపెద్దోడుతాగలేద,, అనుపాటలు పాడుచున్నారు ''ఛీ, ఛీ, యనినిరసింప శోచ్యస్థితిలోనున్న యభినవసరస్వతిని,, ఆయన (ఏర్చూరిసుబ్బయ్యగారు) టి॥ వెం॥ ల, నెక్కించి యనృతమహిషమ్ములంబూనిచి పాపపుబండిదోలుచున్నమహానుభావుఁడు, అయ్యాగంగరాజుగారు 2గంగరాజుగారూ, ఓహోగంగరాజుగారూ??? మురిగినకాలునుమూసిపెట్టుకొని'మీగుఁడూరుసీమ,, సలాములుచేయుచున్నాను క॥ మస్తానునామకుండ... మహామనుష్యుఁడఁ'''గానిస్వయంపాకివానిసర్వసంన్యశతకము,''

☞ ఇట్టితప్పుడుకూఁతలు కుప్పతెప్పలు, ఈస్వయంపాకివాఁ,, డెవరో

యుక్తాయుక్తజ్ఞానము నవలకు నెట్టి పాటుపడుచున్న 'హితకారిణీ' మనోరంజనుల,యందలి పర్వతప్రాయము లగుదబ్బఱల నిందుదాహరించి ఖండించుటకు మీరేసమ్మతింపరు, లోకులహృదయమునం దవి యేతీరున నెక్కియున్నవో సుంత తెల్పుటవలన నాపత్రికాద్వయమునకుం గొండొక వివేక మబ్బవచ్చునని యెంచి దిఙ్మాత్ర మందులకు సాధకములగు నంశములు గొన్ని యుదాహరించెదము.

12th August 13.

(1)...... మఱియు హితకారిణి,మనోరంజని,యీ రెండుపత్రికలు మీకపయశస్సును గలిగించుటకై కంకణముఁగట్టికొన్నట్లు దోచుచున్నది. జూలైనెలలో వెలువడిన మనోరంజనిలో పత్రికాధిపతిగారు తమ గుంటూరిసీమ గ్రంథమునంతను, విమర్శింతుమని వ్రాసియున్నారు. చూచుకొనెదముగాక ,,యతో ధర్మస్తతో జయః,, చూడఁజూడఁగొందఱు

యెఱుఁగుదురా? స్వయంపాకుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రికి వచ్చినపాట్లివి.

(మనోరంజనిచేయునధికప్రసంగముదిఙ్మాత్రము.)

ఓయెందుగండికవులారా' వెలులనరయుఁడయ్య, భరణంబునకు దావసైవుఁడయ్య, ఒడలెరుంగనిసివ మిప్పుడుండఁదగునె, ,చీచీ?యనివ్రిజ్ఞాతిశయులేవగింపఁగ నేతావున సభయటన్ననిఁక నేగకుఁడీ, 'వారు (తిరుపతి వెంకటకవులు) వ్యర్థముగామాపైమిడుకుదురు, నీయిజారులో నాపైజారన్నట్లు వారిపుస్తకములో వీరిపద్యమెట్లో,, ''వారి (తిరుపతివేంకటేశ్వరుల) యీతలవంపుచైదముల,, "అమ్మదగ్గఱఁగ్రిందఁ దొంగున్ననేమి అయ్యదగ్గఱనేలఁ దొంగున్ననేమి,, ''లేని మగతనము నాశించియెగద? తమలోనొకరు మీసముంచికొనిరి,, ''హాహా, పంచా చూచి హావరాజువనుకొన్నాను, పేర్రాజువఁటోయ్- యీర్రాజా, ''ఛీ? వహ్వా? యెంతబిడ్డ ఈబిడ్డనువీరు (తి॥ వెం॥కవులు) మాయింటిపొరుగుబుచ్చమ్మకడనేర్చుకొని యుండవలెను మాచిన్ననాఁడు మాపొరుగున నొకసద్బ్రాహ్మణుఁడు నివసించెడివాఁడు' ఆయనభార్య బుచ్చెమ్మ కొంచెంపైయాటకత్తె...,, ''పండితరాయలు తిట్టెంగాని తమవలెబూతులు తిట్టితన్నులు తిని......"

☞ ఇట్టివెన్నో కలవు, పాకముముదురుచున్నది, ఇందుమొదటివేవో

మీాయమూల్యమగుకాలమును వ్యర్థపుచ్చఁజేయుటకై పూనినట్లున్నది.
ఇంతకునిదికలి కాలమహిమ....,, ఎ, యస్, రామకృష్ణులు,
5489 Regimental Bazaar
Secunderabad Deccan

అమరావతి 10- 2- 14.

„హితకారిణి,,యనుపలూరులో ప్రచురింపబడుచుండువారపత్రికలో యిప్పటిక్ని వారములనుంచి అనగా ది 14 - 12-13 తారీఖుపత్రికలోయున్నూ, ది 1-2.14 తారీఖుపత్రికలో యునట్నూ 'పాతనోడకుపూంత చక్కన, అను హెడ్డింగు పెట్టి వ్రాయుచుండుఅవాచ్యపువ్రాతలను తమరుపత్రికాముఖముగ చూచియేయుందురు. యిట్టియప్రస్తుత ప్రసంగమును జరుపుచుండుఘనుండెవడో 'సశేష,మనివ్రాయుచుండుట చే దెలియకుండానున్నది. యింతమాత్రపుకారుకూతలు వ్రాసినంత నే...యిట్టి తప్పడువ్రాతలు వ్రాయుచుండు మహానుభావుడెవడో తమకు తెలిసినయడల తెలుపవేడెద. జానపాటి వెంకటప్పయ్యవ్రాలు

యేలూరు, 6_8_13

...మనోరంజని దుడుకుగ వదరుచున్నది. చూచితిరా?.
మైం, కృష్ణమూర్తి.

జానపాడు 7- 9- 13.

...,,హితకారిణి మీారుచూచుటలేదా, వాగుడెక్కువయినదే.
జా॥ పట్టాభిరామశాస్త్రి.

కొన్ని తప్పఁదక్కినవి పత్రికాప్రవర్తకుని స్వహస్తలిఖితములు నుండి ఇతఁడుగూడ నొకసత్య నివేదకుఁడే, ఇతఁడును వినుగ్రనకర్తయే, ఇతఁడునుమానిసియే!!! ఔరా? కాలమహిమ, శాంతంపాపమ్

లోకులయభిప్రాయముల నటుంచి తోడిపత్రిక లగు సుదర్శిని మొదలయినవి వీరలపోకడల నెట్లు నిరసించుచున్నవో చూపుటకూడఁ బ్రస్తుతము కాకపోదు.

(1914 సంll జనేవరి 1వ తేది సుదర్శనీ పత్రికనుండి)

విజ్ఞప్తి.

ఆర్యులారా! దేశము చేసుకొన్న పాపము చొప్పున నిపుడెచ్చటఁ జూచినను మనోదండి, కవులు మిక్కుటముయి గురుకులవాస పారపరనాది వృథా శ్రమను లక్కుఱు లేకుండనే సులక్షణసార నామక గ్రంథమాత్ర శరణ్యులయి తగుదుమని ముందునకు వచ్చుచున్నారు. తమ రాదుకొనుమాటలనే గణములను ప్రస్తరించుకొని యందిమిడ్చి పద్యముగా పొదుపువెట్టిన వాఁడెల్ల కవియగుచున్నాఁడు. ఇందంతగాఁ దప్పులేదు కాని తానాస్థితిలోనే యుండి తనతోడి బాలిశుల తోడనే సల్లాపములాడికొనక విశేషించి పెద్దకుండలకెసళ్లు పెట్టఁజూచుచు భాషావ్యవసాయమున గడిదేరిన నెట్టిపండితకవులనేనియుఁ బూచికపుల్లలవలెఁ దీసివేయుచు నోడలెఱుంగని సివము లాడుచున్నారు! ఇందుకుఁగారణ మిప్పుడీ తెగ యెక్కువగుటయునా తెగ తక్కువగుటయే! వినీతవాణి కిప్పుడు కాలదోషముపట్టినది. ఈపత్రికలో నప్పుడప్పుడు తిరుపతి వెంకటేశ్వరకవులంగూర్చి చర్చింపఁబడుచు వచ్చినది. తత్సందర్భమునఁ గొప్పరపుగవులను గూర్చి కూడ నొండు రెండు సారులు వ్రాయఁబడినది. ఈపత్రికయుద్దేశము పాండిత్యము నభిలంపిచుటయే కాని వేఱుకాదు. ఈ తిరుపతివెంకటకవు లెట్టివారో కనులనైనఁ జూడలేదు. కొప్పరపువారి సంతకమును పే చూడలేదు. పరిచయ మున్నప్పుడుగదా స్నేహవిరోధము లేర్పడుట, అదిలేనప్పు డవియు నుండవుగదా? ఇట్టి విషయములో డిశంబరు 14వ తేదీ హితకారిణిలో "సుదర్శనీ పత్రికాధిపతి సోదరకవులను దిట్టినట్లుగా" అను నీమొదలయిన వాక్యములు కొన్ని సశేషవ్యాసములో నెవ్వరోవ్రాసిరి, ఇదేటి యన్యాయ

ము? సోదరకవులను దిట్టినదెప్పుడు? తారతమ్యచర్చ చేయుటయెల్లఁ దిట్టుటయేనా? ఈసోదరకవులెవ్వరు?వీరి నెందుకుఁ దిట్టవలెను, ఎందుకు గౌరవించ వలెను?, గౌరవా గౌరవము లెప్పుడుపుట్టును! తదనుభవము మీఁదఁ బుట్టును. ఆయనుభవ మెట్టిది? తద్గ్రంథపఠనరూప మయినది. తిరుపతి వేంకటకవులమీఁద గౌరవభావమేలగుదురవలెను? వారిగ్రంథములను బఠించుటవలన, ఆగ్రంథములలోఁగవిత్వవస్తు వుండుటవలన. కవిత్వవస్తువన నేమో?ప్రత్యేక మొకగ్రంథముఁవ్రాసినఁగాని యిక్కడ స్ఫుటపఱుపఁజాలము. అట్లే కొప్పరపువారుఁగూడ పదిగ్రంథములు రచించి మన కనుగ్రహించనిండు. అప్పుడు గౌరవాగౌరవములు స్థిరపఱుతము. రెండు బంగారు కణికలు వన్నె గట్టవలసి వచ్చినప్పుడు నికషోపలము (గీటురాయి) పై నొక్కరేఖయే కానవచ్చుచుండెను. రెండవది స్వరూపశూన్య మయి యుండెను. అప్పట్లఁ జేయవలసినదెద్ది? గీటురాతిపై రెండవకణికగూడ నొకింతగీసి చూపరాదా? అప్పు డేతగవులు నుండవుగా! అదియేలొకో రహస్యముగ దాఁచిపెట్టిఊరక«నా కణిక పదియార్వన్నెవచ్చును, తక్కినవన్నియు దీనికిదిగదుడుపు" అని బూకరించనేల? వారికవిత్వము విన్నవారికిఁ జాలదా? యని చెప్పవత్తురేమో? «వారువిన్నారు వీరువిన్నా" రని యీ మూఁజివానీ సాక్ష్యము లెందుకు? నాల్గుగ్రంథములీవలఁ బాఱవేయరాదా? అవియేపోరాడును గా. కావున నోప్రాజ్ఞులారా!,, సుదర్శినీపత్రికాధిపతి తిరుపతివెంకట కవులను ఆకాశమున కెత్తుచున్నాఁడనియుఁ గొప్పరపువారినిదిట్టుచున్నాఁడనియు;, నిత్యాదులువ్రాసి స్వచ్ఛత్రపములఁగళంకపఱచవలదు. దైవసాక్షిగా నిందెవ్వరును నాకు హితులుగాని అహితులుగాని కారు. ఇదిగాకనే నొక్కఁడను ఆకాశమున కెత్తినంతమాత్రమున నిస్తేజస్కులు ప్రకాశనంతు లగుదురా? లేకతృణీకరించినంతమాత్రమునఁబ్రకాశవం

తులు నిస్తేజస్కులగుదురా? ప్రాజ్ఞలోకమున నేదియో స్థిరడి యుండనే యుండినది. ఇంతకును లోకమంతయుఁ బక్షపాత మయమై యున్నది తారతమ్యజ్ఞానము పోయినది. సత్పాండిత్యమునకుఁ గాలదోషము పట్టినది. నేతి బీఱకాయలలోని నేతితో సంతర్పణములు చేయుచున్నారు అయిన నోయధునాతనకవినామకులారా! దైవపదార్థము తన విలాసమును దెలిసికొనఁ దగిన ప్రాజ్ఞులను మచ్చునకైన నచ్చటచ్చటడాఁచి యుంచకపోలేదు. వాణియొకరిసొమ్ము గాదు. ముఖేముఖే సరస్వతీ, కాని, విభక్తిప్రత్యయజ్ఞానమయినను లేక నామశబ్దమైనను దెలియకయొండు రెండు తెలుఁగు పొత్తములు చూచి యందందలి ముక్కల నేరితెచ్చి యతుకఁబెట్టుచునుండువారు, వారియుటకుఁ బత్రిక లందుఁబాటుగా నున్నవిగదా? యని ఉభయభాషా నిరాఘాట పాండిత్యమును సంపాదించి యీ వ్యవసాయములోఁ బలలు చితుగఁగొట్టుకొని ప్రణకిణాంక దేహులయి యున్న విద్యాకర్షకులను గుడ్డిగవ్వలకింద దీసివేయుచున్నపుడు మానవసామాన్యవ్యక్తికి నూటట గలుగదు. కావున నపధారుఁడు. ఎంత చచ్చు కవిత్వముఁజెప్పఁ బూనినను అకారాకారసకారాంత భేదములు, ధర్మధర్మి భేదములు, మున్నగు సామాన్యవిషయము లయిను దెలియ వలసి యుండెను. అందుకుఁ బంచకావ్యజ్ఞాన మయిన నుండవలెను. అంతమాత్రపు శ్రమకైనను ఓర్వలేక తీరికూరుచుండి యూరక తేరగా విద్యాప్రాముఖ్యత సంపాదింప వలెననెడు దురాశచే వికటవాదములు చేయుచు బొల్లి కవిత్వములు చెప్పుచు వాణీప్రసన్నుల గడ్డి పఱకలవలెఁ దీసివేయు చుందురేని అట్టివారి ముక్కులు పిండి తదుధిరబిందువులచే భూదేవికిఁ దర్పణము చేయుటకై సజ్జీకృతాంగుళిపుటులు కొందఱు అవరిమత్తులయి యున్నారని యిప్పటి యువిధునకృత్య ప్రసవలాభాభిలాషు లెఱింగి యుంద్రుగా

క. లజ్జ యనునది నిఘంటువులలోనైన దర్శన మిచ్చునుగాక. "మహారాజ సుతావాపి న సూతే— వినా" మహారాజసుతశ్చాఽపి స కవిః పాండితీంవినా.

(1914 సం॥ ఫిబ్రవరి అభినవసరస్వతినుండి.)

నీతిబోధ.

మనోరంజనీపత్రికాసంపాదకుఁడగు ...... రావుగారు తమ మృషావచనంబులు గుంటూరుసీమ, ఆర్యమతబోధిని. సుదర్శని, పత్రికలలోసవిశేషముగఁ జర్చింపఁబడుటాది, కసిపోక మసిఁబూసికొనినట్టుల సరసముగుమార్గమున విమర్శింపఁజాలకకడకు వాగ్వ్యయముఁజేయుచున్నారు......పత్రికలో మూఁడుపాళ్లు తిట్లుతప్పమఱియేమియుకానవచ్చుటలేదు......వీరికిసద్బుద్ధి గలవువా రనేకులు గలరు గాని వారు కులాభిమాను లని యపలాపింతురేమో యని మతాంతరుల(వైష్ణవుల)మగు మేమే వీరి కీవిధమున నీతిగఱపుచున్నారము.......

క॥ మునుబ్రహ్మద్వేషంబునఁ। జనినాఁడవుకొన్నినాళ్లు సత్యంబును గ
న్గొనఁజాలక నేఁడకటా। ఘనుఁ దిర్పతివెంకటేశు గర్హించెదవే॥

ఉ॥ పత్రికచేతనుండెనని వ్రాయఁగఁబోకు మసత్యముల్ సదా
పత్రపవీడి ధీవరులఁ బైకొనఁబోకుము చేటెఱుఁగాఁ
గృత్రిమముల్ లిఖింపకుము కింకవిమత్తగజేంద్రసింహాలలో
కత్రయభాసమానవర గర్జితముల్ విని మిన్నకుండుమా॥

చ॥ తెలిసియు నిద్రఁబోవకుము దేవుఁడొకండుఁగలాఁడటం చెదన్
దలఁపుము పుణ్యపాపముల ధ్యానముఁజేయుము కూలికిన్ విసం
బెలమినిఁ గ్రోలఁబోకుము కవీశ్వరవైరముదాల్పఁ బోకు మీ
తెలివిడిఁగూర్చునమ్ముఁ బడఁదిట్టకుమయ్య? గుణంబెఱుంగుమా॥

శేషాద్రిరమణకవులు.

గునంశమున్నది ఇందు నక్షత్రుఁడింకను నెంతో *సోదె వెళ్ళఁబెట్టెను అది యటులుండె, ఏమైనను "హితకారిణి" ప్రచురించు నితర వ్యాసములకన్న భాషావిషయమగు నికృష్టతలో నిది చాల మెఱుగు, ఎట్టిబూతుఁగూఁతలేని యిది ప్రచురించెడి ననురహస్యము నీ 'నక్షత్రకుఁ' డెఱుఁగఁడని తలఁచెదము, లేనిచో నితఁ డింతవ్యదువుగా వ్రాయఁడు, మఱియు నీవిచారగ్రస్తునివిచారమును బ్రచురించిన నాఁటిహితకారిణి"యే వేఱొకట నీక్రింది యక్రమములను బ్రచురించినది.

ఈ నెల 18 వ తేది రాత్రి 8నర గంటలకు శ్రీరాజామంత్రిప్రగడ భుజంగరావు బహదూరివారి జ్యేష్ఠపుత్రికకు... పాణిగ్రహణ మహోత్సవము జరిగెను......సోదరకవులకు మణిఖచిత స్వర్ణపతకములు చెఱియొకటి శ్రీరాజా గారొసంగిరి. . . బిరుదమునిచ్చిరి,

'నక్షత్రకుని' తుట్టతుదివిచార మీ'సోదరుల' బిరుదప్రదానాదులకుఁదగులకుండుఁగాక, అదియటులుండె, నీహితకారిణి, ననుసరించి మేము నవరింప వల

గుంటూరు గుబగుబలు. సానిపాట, కవులు

*ఈ నెల 16 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు బెంగుళూరు నాగరత్నం పాటకచేరి జరిగి యుండెను......ముందు కవులకు గంకణాలు తగిలించి తరువాత రాత్రి సానిపాట అని అనుకున్నారట. కాని యేకారణమువల్లనో ముందు పాట జరిగినది. 20 తేదీని కవులకు కంకణముల బహుమానము జరిగినది. రాత్రి సానిపాటకు కవులు హాజరైరి......అదిగాక యొక చక్కని సిద్ధాంతమును వెలిబుచ్చిరి. సానులు వివాహమే చేసుకొనినచో జనులకిట్టి యానందమెట్లు కలుగుననియు అందున సానులు వివాహము జేసుకొనక యిట్లుండవలెననియు దీవించి మరీ కూర్చొనిరి. ఆహా! ఎంతనీతి కోవిదులు......ఇంతకు "మాలాటి వారు లేరు" అనేగర్వంయున్నంత వరకు సత్యము (తి॥ వెం॥ల) కనులకు గోచరము కాదు...,,

☞ నక్షత్రకుని ప్రలాపము దిఙ్మాత్రము చూపఁబడినది, ఈ ప్రలాపమునకు నాఁటి గానప్రశంసా పద్యములకును గల సంబంధమును వివేచకులు నిర్ణయించుకొందురుగాక యని నాఁడు మానొడివిన పద్యము లీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

సిన దొకటి కలదు- పూర్వరంగపీఠిక 2 వపుట 3 వ పంక్తిలో —

'తిరుపతివెంకటేశకవిధీరులఁ దెల్పెద మిమ్ముఁ దెల్పెదన్,

అని సవరించుచున్నారము, ఇంతకన్న హితకారిణీమనోరంజనులలో గణింపఁదగినయంశమించుకయుఁ గానరాదు, పూర్వరంగము 54 వపుట 25 పంక్తిలో

వేమూరి నృసింహశాస్త్రి. శతావధాని,

అని సవరింపదగుఁ, అందులకుఁగల బీజ మిక్రిందియుత్తరము తెల్పును.

"శ్లో॥ కేచిచ్ఛ్రీపతివెంకటేశ్వరకవీ ... గురుతాహేతూకపీసంశ్రయే॥
శ్లో॥ తెనాలిపుర్యాం శివరామశాస్త్రి, ప్రదర్శితే సాధు శతావధానే।
అరీరచం పద్యమిదం సభాయాం, ప్రశస్తిపద్యే ష్వతిహృష్టచిత్తః॥
వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధాని

'హితకారిణి'లో నంతమాత్రమేని గణింపఁదగినయంశము కలదు గాని 'మనోరంజని' లో లవమును గానఁబడ లేదు, దానిపోకడలు కేవలమతంత్రములకుఁగాఁ బాటుపడుచున్నవి- ఆయంశ మిక్రిందిపంక్తులు తెలుపఁగలవు.

(15జూలై 1913 సం॥ మనోరంజనినుండి)

"...చూడలేదా- గుంటూరు సీమ మొదటనే నియోగు లందఱు స్త్రీలనియు, వైదికులందఱుఁ బురుషు లనియు, దమవెఱ్ఱిధోరణిం గొంత బయటఁ బెట్టుకొనిరి. ..."

ఇదితనవలెఁ దెల్వితక్కువగా శాఖాభిమానమును వినియోగింపని సహృదయులగు నియోగిబ్రాహ్మణులకు 'పుల్లింగములు' పెట్టుతలఁపుతో వ్రాసినవ్రాఁత,

---

శా॥ గానంబున్ వినునేర్పు కాకనదు నాగస్త్రీలకున్ గానవి
ద్యానైపుణ్యమటంచుఁ జెప్పికొను వార్తల్ మాపఁగాఁ బుట్టె నే
డో నాగాంగన యంచు లోపలఁ దలంతు న్నిన్ను నీగానవి
ద్యానందామృతవార్ధిలో మునుఁగు నార్యశ్రేణి నాగాంగనా. ౧
తే॥ గీ॥ స్వరము రాగమ్ము పురుషుల సరణిఁ దోఁచు
మధురిమము పూవుఁబోఁడులమాద్రి నొప్పు

భవతు, వ్రాయుఁగాక, నియోగివైదికులయైకమత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పర దేవతనుగా నియోగులను సంభావించిన యుపమానకల్పమునం దేదో దుర్ధ్వని నాపాదించుచున్న యీపత్రికగాని వేఱొకటిగాని యీవిషయమున కంతకన్నఁ జక్కనియుపమానమును సేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దుకొనుచున్నారము, 'ఆ' అంటే అపశబ్దము 'ఊ' అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయణా, అంటే,బూతుమాటయనుగాఁ బ్రసంగించుజ్ఞానలవదుర్విదగ్ధునిశంకయగుటచే

చాటుగా నాగరత్నము పాటవిన్నఁ
బురుషుఁడో లేక కాంతయోయెఱుకపడదు. ౨

ఉ॥ పాడుదు రెందఱో యెటులు పాడినన్ "మగవాని గానమున్
జేడెల సంస్కృతంబును రుచింప,,వటంచు వచించె మున్ను నే
వాఁడల శూద్రకుం డనృతవాదిగ నేఁటికిఁదోఁచకున్నె? పూఁ
బోఁడులు నాగరత్నమును బోలెడువాం డ్రుదయింప కున్నచో. ౩

శా॥ పెండ్లాడన్ వలె వేశ్యలందురకటా? పెక్కండ్రు రీజాతికిన్
బెండ్లిండ్లే యగుచో సుధామధురిమ వ్రీడాకరంబౌనటుల్
చెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ విసరుహాళిన్ రాగముల్ వాడుపూఁ
బోండ్లన్ జూచుట గల్గునే సభల నెప్డున్ నాగరత్నాదులన్. ౪

చ॥ అచలశిరమ్ములున్ జలన మందఁ దొడంగెడి" నాగరత్న" మన్
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై సదా
ప్రచలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొననేలని? సద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకున్ జగమెల్ల నూఁగెడిన్. ౫

ఉ॥ "రాగములేదు నా" కను విరాగి మనమ్మునయందుసైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగము పుట్టఁ జేయునది రాగమె?,, యన్ వివరం బెఱింగి తా
నాగమణీగళంబు గలనాదము లీనె మనోహరమ్ముగన్. ౬

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

ఛందానురోధమున, నుత్తరింపఁబడియె. తగిన సహృదయులెవరేనియడుగుచో* సాంఖ్యమతానుసారమునఁ గాని, ‡దేవీభాగవతరీతిచేఁ గాని, $ఆలంకారికమతసందర్భమునఁ గాని, యియ్యెడ వ్రాయవలసిన ప్రమాణములు చాలఁ గలవని విజ్ఞులరయుదురుగాక- పనిలోఁ బని మనోరంజనీ, హితకారిణులించుక యుత్తర మీఁదగినదని తలఁపఁ దగునేతల్లోక విషయమును గూర్చి బుక్రించినవి. అదియిక్రింది సందర్భములవలనఁ దెలిసికొనఁదగు,

(పరిషత్పత్రికనుండి.)

పరిషత్పత్రికాపాఠకోత్తములారా!

2సంపుటము 2సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) “అష్టభాషలకు” అను సీసములో గీతి తక్కఁ దక్కినది “సర్వశూన్యశతకము”నుండి యనువదింపఁబడినదని యెఱుఁగవలయు ...

దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి.

(1913 వ సం॥ నవంబరు నెల 1వ తేదీ సుదర్శని పత్రికనుండి.)

“మీ “రోజు మంచిదని- పట్టపగలే కన్నమా” అనుసూలదృష్టి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు “నాయీసంశయమును నివారింతురుగాక” అని చదువరులను గోరుటయెగాక తట్టోకుద నన్నుద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు . . . “అష్టభామలకు” అను పద్యము సర్వశూన్యశతకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రిగారికవిత్వమేను. మున్నాటికి వారిదేను...” ఇట్లు, (Sd) కృత్తివెంటిగంగరాజు.

---

*(1)అజామేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణాం బహ్వీంప్రజాం జనయంతీగ్ంసరూపామ్॥

‡(2)శ్లో॥ బ్రహ్మాదయస్సురగణా నతుకిం యువత్యః...శ్లో॥ త్వంనాఽపుమాన్ నచ పుమాన్......(దేవీ-౧- స్క-౦) శ్లో॥ నాఽహం స్త్రీనపుమాంశ్చాహం నక్లీబం......(దేవీ-౩ స్క-౦,)

$(3) తద్భిన్నత్వేసతి తద్గతభూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

భవతు, వ్రాయుఁగాక, నియోగివైదికులయైకమత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పర దేవతనుగా నియోగులను సంభావించిన యుపమానకల్పమునం దేదో దుర్ధ్వని నాపాదించుచున్న యీపత్రికగాని వేఱొకటిగాని యీవిషయమున కంతకన్నఁ జక్కనియుపమానమును సేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దుకొనుచున్నారము, ‘ఆ’ అంటే అపశబ్దము ‘ఊ’ అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయణా, అంటే,బూతుమాటయనుగాఁ బ్రసంగించుజ్ఞానలవదుర్విదగ్ధునిశంకయగుటచే

చాటుగా నాగరత్నము పాటవిన్నఁ
బురుషుఁడో లేక కాంతయోయెఱుకపడదు. ౨

ఉ॥ పాడుదు రెందఱో యెటులు పాడిననున్ "మగవాని గానమున్
జేడెల సంస్కృతంబును రుచింప,,వటంచు వచించె మున్న నే
వాఁ డల శూద్రకుం డనృతవాదిగ నేఁటికిఁదోఁచకున్నె? పూఁ
బోఁడులు నాగరత్నమును బోలెడువాం డ్రుదయింప కున్నచో. ౩

శా॥ పెండ్లాడన్ వలె వేశ్యలందరకటా? పెక్కండ్రు రీజాతికిన్
బెండ్లిండ్లే యగుచో సుధామధురిమ క్రీడాకరంబౌనటుల్
చెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ విసరుహాళిన్ రాగముల్ వాడుపూఁ
బోండ్లన్ జూచుట గల్గునే సభల నెట్టున్ నాగరత్నాదులన్. ౪

చ॥ అచలశిరమ్ములున్ జలన మందఁ బాడంగెడి" నాగరత్న" మన్
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై సదా
ప్రచలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొన నేల? సద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకున్ జగమెల్ల నూఁగెడిన్. ౫

ఉ॥ "రాగము లేదు నా" కను విరాగి మనమ్మునయందు సైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగము పుట్టఁ జేయునది రాగమె?,, యన్ వివరం బెఱింగి తా
నాగమణీగళంబు గలనాదము లీనె మనోహరమ్ముగన్. ౬

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

ఛందానురోధమున, నుత్తరింపఁబడియె, తగిన సహృదయులెవరేని యడుగుచో * సాంఖ్యమతానుసారమునఁగాని, ‡ దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, $ ఆలంకారికమతసందర్భమునఁగాని, యియ్యెడ వ్రాయవలసినప్రమాణములు చాలఁ గలవని విజ్ఞులరయుదురుగాక - పనిలోఁబని మనోరంజనీ, హితకారిణులించుక యుత్తర మీఁదగినదని తలఁపఁదగు వేఱొకవిషయమును గూర్చి బుకిక్రించినవి. అది యీక్రింది సందర్భమువలనఁ దెలిసికొనఁదగు,

(పరిషత్పత్రికనుండి.)

పరిషత్పత్రికాపాఠకోత్తములారా!

2 సంపుటము 2 సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) "అష్టభాషలకు" అను సీసములో గీతి తక్కఁ దక్కినది "సర్వశూన్యశతకము" నుండి యనువదింపఁబడినదని యెఱుఁగవలయు ...

దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి.

(1913 వ సం॥ నవంబరు నెల 1 వ తేదీ సుదర్శని పత్రికనుండి.)

"మీ "రోజు మంచిదని- పట్టపగలే కన్నమా" అనుసూలదృష్టి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు "నాయీసంశయమును నివారింతురుగాక" అని చదువరులను గోరుటయెగాక తట్టకుడ నన్నుద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు . . . "అష్టభాషలకు" అను పద్యము సర్వశూన్యశతకములోనున్నను అది తిరుపతిశాస్త్రిగారికవిత్వమేను. మున్నాటికి వారిదేను..." ఇట్లు, (Sd) కృత్తివెంటిగంగరాజు.

---

*(1) అజామేకాం లోహితశుక్లకృష్ణాం బహ్వీంప్రజాం జనయంతీగ్ంసరూపామ్॥

‡(2) శ్లో॥ బ్రహ్మాదయస్సురగణా నతుకిం యువత్యః...శ్లో॥ త్వంనాఽపుమాన్ నచ పుమాన్......(దేవీ-౧- స్క-౦) శ్లో॥ నాఽహం స్త్రీనపు మాంశ్చాహం న క్లీబం......(దేవీ-౩ స్క-౦,)

$(3) తద్భిన్నత్వేసతి తద్గతభూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

ఇతరులదిగాని, తనదిగాని,యన్యత్రక్లృప్తమైన దానిని వేఱొకచో గ్రహిం చుట *యనువాద మనఁబడును ఇందులకు 'కాళిదాసు తిక్కన'లోనగు మహాకవుల ననేకులఁ బ్రమాణముగాఁ జెప్పనొప్పగు అదియటులుండె ఇతరాధీనము చేసినపద్యమును మరలనాత్మసాత్కరించుటమాత్రము తప్పగా,దా అనియందురేని,ఆదోషమునకు మే మిప్పటికిఁ జిరకాలముక్రిందటనే పరిహారమును వ్రాసియున్నారము చూడుఁడు

(1908 సం॥ లో నచ్చయిన నానారాజసందర్శనపీఠికనుండి.)

(పండితుండనెడి) యనునది. 2వ పేజీలో నస్మత్కృతి మయ్యును నితరకవి కృతమని విధిగామిమ్ముభ్రమింపఁజేయునదికలదు. దానింగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము విశేషించి పెరుఁగును గాన పద్యాది యస్మత్కృతమే యనియును నితరకవికృతమైన గ్రంథములో మేమే పూర్వముదానిని సంస్కరించునప్పుడు కృతినాయకుఁడంపులకు నింపులకు నొకఁడేయగుటచేఁ జేర్చితిమనియుఁ జదువరులూహించి మాపద్యమును మేముతిరిగియుఁ బుచ్చికొన్నందులకు దత్తద్రవ్యాపహారణదోషమునే మాయందాపాదించి గ్రంథచౌర్యదోషము నాపాదింపకుండుఁ బ్రార్థితులు.

ఈపంక్తులిప్పటికి 6 వత్సరములక్రిందట వ్రాసినవి. గాని నేఁటివి కావు ఈసంప్రదాయముంబట్టియే మా'గురుదక్షిణ' 7 వ పుటలోని

సీ॥ మొదలంటనడుగంటిమూలమూలల''నుండు వేదశాస్త్రమ్ములు వెలికివచ్చు॥

అను సీసపద్యము శ్రీకృష్ణాపత్రికవారికవిత్వము కాక మాకవిత్వము కావలనియుండును, ఇష్టభాషా''పద్యమువలెనే మొదలంట, పద్యమునందును నిటివలగితిమార్పఁబడినది ఆయీయంశమునకు 28 అక్టోబరు 1910 సం॥ తేదీ కృష్ణాపత్రిక చూడఁదగు, ఇంతవఱకుఁ దెలిసికొనఁ నంతటి తెల్వితేటలు భగవంతుఁడీయనిచో నప్పుడాయాయీమానిసు లెట్లు ప్రసంగించినను దప్పలేదు గాని యిట్టివారల వ్రాఁతలకుఁ బ్రత్యుత్తర మిడుటమాత్రము మాది తప్పు కాక పోదు, అతప్ప సోదరులతోడ

* ''సిద్ధస్య కథనమనువాదః''

వాదిప్రతివాదిభావముకన్న నెక్కుడుది కాదు, దాని కెవరు సమ్మతించుచున్నారు, ఎవరీనడింపకయున్నారు? ఎవరు విచారించుట లేదు? చూడుడు.

ఉ॥ కొప్పరపుంగవీశ్వరులకుం గలపాండితి తెల్లమయ్యె మీ
రిప్పని(బూని వారల జయించెద మంచు వచించుటెంతయుం
గొప్పయు(గాదు దీటయిన కోవిదుతో(గలహంబు సేసినన్
దప్పని చెప్ప రేరును ఘనం బగు నయ్యది వెంకటేశ్వరా॥

ఓ కొప్పరపు సోదరకవులారా!

మ॥ అరరే, దుర్మదపూరపూరితమహా హంకారహుంకారని
ర్భరతుండాహతిపీడ్యమానసుజనవ్రాతక్షమాజాతనీ
చరటత్త్వాకవిమత్తసామజశిరస్సందనిర్భిద్రికే
సరులా తిర్పతివేంకటేశ్వరుల మీసాల్ పీ(క మీశక్యమే॥

మ॥ కలరే, గర్హితకాకవిత్వకలనాకౌశల్యమప్పాండితీ
చలదార్బల్యవిశీర్ణ బాలతృణనీచగ్రాసదుర్జీవనా
ప్తలఘుప్రాణకుమార్గగామికుకవి స్వాయత్తురంగాళికిం
బులులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతో(బోరాడువా రిద్ధరన్॥

మ॥ అవురా, నిస్తులసత్ప్రశస్తిఘనవస్త్రాలంకృతామోదని
త్యవిరాజత్కకుబంగనావితతిధైర్యస్తోత్రపాత్రప్రథా
సవిధస్థాననిరర్గళప్రకటభాస్వత్తత్సభాశోభిస
త్కవులౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో(గాల్ ద్రివ్వువార్ మీరలే॥

మ॥ నిమిషానేకవిధప్రబంధరచనానిర్నిద్రవిద్వత్సమా
జమనీషాప్రియసద్రసప్రథితశశ్వచ్ఛుంభదత్యార్భటీ
ప్రముఖాలంకృత సత్కవిత్వవిలసత్పాండిత్య గాంభీర్యదు
ర్గము లౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరు లనంగా దోమలై తోచిరే!

మ॥ సతత ప్రస్ఫురదాంధ్ర సంస్కృత కలాసందర్భ విస్తీర్ణస
త్ప్రతిభాశక్తివిమోహితప్రతిభటవ్రాతప్రభావాఢ్యులం
కృతవిద్వత్కవి మూర్ధరత్న నుతసత్కీర్తిస్ఫురన్మాన్యస
మ్మతులౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో మారాడనోరాడు నే॥

శా. చండీసత్కరుణారసాప్త కవితాసామ్రాజ్యధౌరేయతా
ఖండైశ్వర్యయశోభిమండితదిశాకాండ ప్రచండార్భటీ
పాండిత్యాశనిపాతసాధనరిపువ్రాతాద్రినిర్భేదనో
ద్దండుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులు వాదంబేటికవ్వారితోన్.

కరవది పిసుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.
ఒంగోలు శతావధాని.

క. అనుపద్యంబులవేగన్, ఘనదీర్ఘలసత్సమాసకంబులతో నేఁ
బనిచితి వారలకడకున్. బనిఁబూని లిఖింపరైరి ప్రత్యుత్తరమున్.

చ. కవియననెట్టిఁడో యతనికార్యమదేమొ యతండుదేనినిం
దవిలిపఠింపఁగా నగునొ తత్ప్రియమేమొ వచోవిశుద్ధి యెం
తవఱకు నుండఁగావలెనొ దాని నెఱుంగని యట్టివారలన్
గవులనిచెప్పుచోఁ గవులుకానిజనుల్ జగమందునుందురే.

క. తెలిపితిమీకీసంగతి, నలఘుయశోభాసురాకియిదంతయు నీలో
కులకుందెలిపెదరనియెం, చిలలిన్ గ్రహియింపుఁడీవిశేషములిందున్

పిసుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(జనవరి 1914 సం॥ అభినవసరస్వతినుండి.)

సుకవిరిపుకపోలచపేటము.

ఇంచుమించు నాలుగుసంవత్సరములనుండి శ్రీ తిరుపతి వేంక
టేశ్వరకవులమీఁదికిఁ గొందఱు పండితంమన్యు లొంటికాలిపైన త్రే

చుచున్నారు, అందఁగ్రితాంబూలపువారు గీరతకారయితలు, తక వాత వారు గుంటూరుసీమలోని కథానాయకులు, అటుపిమ్మటవారు పైవారల ననుకరించువారును,......శ్రీ కవివరులపై నిపుడు మన్యులు కాలుద్రవ్వుటను గుఱించి పూర్వ మెన్నఁడో తాతలకాలమునఁ జేసిన వీరిదిగ్విజయసమయమున నంతపాటివా రెవ్వరు లేమిచే నెటో కనులుమూసి గంతకట్టి యశమువడసిరనియు నిపు డెందఱో మహానుభావులు విలసిల్లుటచే వీరియాట లెంతమాత్రమును సాఁగిరాకున్నవనియుఁ గొంద ఱభిప్రాయపడుచున్నారు. కాని ప్రకృతపు మన మన్యులవలె శ్రీ కవివరుల దిగ్విజయసమయమునందలి పండితశౌండులు స్వశక్తి నెఱుంగక “యేన కేనాప్యుపాయేన ప్రసిద్ధఃపురుషోభవే” త్తను శ్లోకప్రమాణానుయాయిమండలిలో గణింపఁబడి బుధజనపరిహాసయోగ్యత నిచ్చగింపక గౌరవపరిరక్షణము గావించుకొనినసంగతి వారు (పై విధముగ నభిప్రాయపడువారు) గమనింపలేకపోవుట శోచనీయమని వ్రాయవలసివచ్చినందుకుఁ గష్టముతోఁచుచున్నది......శ్రీ కవివరులవలని పరాభవముసహితము గ్రంథస్థమై శ్రేయోదాయకమగుటంబట్టి మన్యుల కెట్లుచూచినను లోటుగలుగదు.....ప్రస్తుతపు మనవృథామత్సరగ్రస్తులచారిత్ర మెంతవ్రాసినను లేఖకులకు విసువు పుట్టవలసిన దేకాని యెప్పటికినిఁ దుదముట్టునట్లు తోఁపదు. కనుకనిఁక నొకపద్దెమునుమాత్రము వ్రాసి మాలేఖిని కొకింతవిశ్రాంతిగలిగింతుము.

సీ॥ భట్టవక్యులలోన దిట్టయౌ నన్నయభట్టారకున కాదిఁ బుట్టువొంది
చాళుక్యవంశసంజనితుఁడౌ రాజేంద్రుతోరంపుముంగిట దోఁగియాడి
అలకృష్ణదేవరాయలవారిసభలోనఁ దకదింధిమంచునృత్యం బొనర్చి
తంజాపురీశునాస్థానమంటపమందు మంతుకెక్కఁగఁజాల ఱంతుసల్పి

గీ॥ఇపుడుకింక విదంతిమృగేంద్రులైన, సరసతిరుపతివేంకటేశ్వరులయిటుఁ
బీఁటవెట్టుక సూర్చుండెఁబృథులహోవ, భావరసపేటిసత్కవితావధూటి

సికింద్రాబాదు }
8-7-1913 }
ఇట్లు,
చిపురుల వేంకటాచలశాస్త్రి.

మావారితారతమ్యము నెఱుఁగని వారెవరు, మాకుఁ దెలియకున్నను నితరు
లకుఁ దెలిసియే యున్నది ఈ క్రిందివాక్యములు గూడఁ దిలకింపుఁడు.

(1) హితోపదేశము.

కొప్పరపుకవులు నియోగులైనందున్న శాఖాభిమానముచే గొం
దరుకల్పించిన కారణమువల్ల యీ రెండవకలహమునుకలిగినవనిప్రతిమా
నుజునకును తెలిసినయంశమే... పండితకవులలో అద్వితీయులని ప్రఖ్యా
తిగాంచి...బ్రి॥ తిరుపతి వెంకటకవులుసంపాదించినవిశాలమైనకీర్తియే
యితరులకు కన్నెర్రజేసి యిట్టికలహములకు కారణభూతమైనది, నియో
గిశాఖాభిమానులు న్యాయవివక్షతలేకనే సోదరకవులను పురికొల్పి
అదివరకు వారికి బ్రి॥ తిరుపతివెంకటకవులయందున్న భక్తివిశ్వాస
ములను విడనాడజేసి దుఃఖభాజకములగు ఇట్టికలహములు కలుగజేసి
నందులకెంతయు చింతింపవలసియున్నది ... లేనిపోనిద్వేషములను
మనసునందుంచుకొని పండితతిరస్కారమునకు పురికొల్పుట మిగుల
సాహసము. దేశానర్థదాయకము, పరిహాసాస్పదము ... పండితులైన
వారు వైదికులయిననేమి నియోగులయిననేమి మఱియొకశాఖవారు
యిననేమి...కావున ఓనియోగి సోదరులారా? మీశక్తియంతయు నీక
వల దుఃఖాస్పదమయిన యీనిష్ప్రయోజకపు కలహములయందునూ
వ్యర్థపుచ్చక దేశహితార్థము వినియోగించగలందులకు త్రికరణశు
ద్ధిగా మిమ్ములను వేడుకొనుచున్నాను కలహముల నుపసంహరింపుడను
నిష్కళంకమైన మనములతో విచారింపుడు దోసములున్న క్షమింపుడు.-

జగ్గయ్యపేట. ఇట్లు, హితముగోరు,ములుగు, సుబ్రహ్మణ్యం.-

..అట్లుగాక తారతమ్యవిచక్షణవిడనాడి. శాఖాభిమానము మొదలగుకొన్ని వైషమ్యములను మనసునందుంచుకొని తిట్లకు మొదలిడి తమకేమో గొప్పసంఘబలమున్నదని భావించి తగవునకు సిద్ధముగానున్నట్టియు పాండిత్యమునందుతగుపాటి సామగ్రిలేనట్టియు శ్రీకొప్పరపుసోదరకవులతో జరుగుచున్న తిట్లతో కూడినచర్చవల్ల భాషకుకాని దేశమునకుగాని యెట్టిలాభమును లేదని నాతలంపు యీకొప్పరపువారు గురుకులవాసముచేసి పాండిత్యము గడించియుండలేదనుసంశయమందరకును విశదమె కాని వారి యందభిమానముగలవారు మాత్రము వారియందెక్కువగణ్యతను తెచ్చిపెట్టుటకు తమశక్తికి మించినప్రయత్నము చేయుచున్నారు యింతమాత్రమునవారికి లేనిపాండిత్యమును గొని తెచ్చెదరా.. వారికున్నపాండిత్యమునకు తగుగౌరవము నిల్పిన నంతెచాలును, ..బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకటకవులతో అకారణముగా తమసితి తామెఱుంగక కలహమునకుదిగుటచూడకొండతో డీకొననెంచు గొర్రెపోతుచందము జ్ఞప్తికివచ్చుచున్నది సంఘబలముండిన నుండుగాక యిదేమియన్యాయము యిందులకుకారణముశాఖాభిమానుల ప్రోత్సాహమే,వారుప్రోత్సహింతురుగాకవీరేలసమ్మతింపవలెను... వారిపేరు లముగువారెవ్వరు...

జగ్గయ్యపేట 4-7-13. శ॥ వీరభద్రయ్యవాళ్లు.

ప్రాజ్ఞు లెఱుఁగనిది లవమును నుఁడదు, వారికాయాయీచరిత్రగ్రంథముల తోఁ బనియే లేదు, కాని కొన్ని కారణములవలన వారుగూడ నంతరంగవ్యతిరిక్తముగా నడువ వలసివచ్చును. అట్టివారు మరలఁ దమయంతరంగముల నన్యథా వెలిపుచ్చుటను గూర్చి పూర్వరంగమున దిఙ్మాత్రప్రదర్శన ముచేయఁబడినది- ఇట మఱికొందఱినుగూర్చి ప్రసంగింపఁబడుచున్నది- ఈయుత్తరముం దిలకింపుఁడు.

...“ అయ్యా, యిందుతో... సంగతులు కొన్ని...వ్రాసుకున్నాను,... నేను వ్రాసినసంగతి ప్రమాణస్ఫూర్తిగా నిజమైనదిగా

ని...లలో కొందరివలె అభూతకల్పన కల్పించి వ్రాసినవి గావు, అవసర
మగునేని యీప్రస్తావము జర్పిన శ్రీ శాస్త్రిగారివల్లనూ, వెంకటసుబ్బ
య్యగారివల్లనూ వొప్పించెదను... కొప్పరపుసోదరులచే పిసపాటియందు
జర్పబడిన సభయొక్క విషయములు కొందరివల్ల నాకు తెలియబడి వాటి
లో నిజమని నమ్ముటకు...వీలులేని...యాస్తుతులలో నిజానిజములు తెలి
యగోరియుండగా, కారణాంతరముచే నాటిసభకగ్రాసనాధిపతులున్నూ,
అగ్రహారికులున్నూ. ఆధునికాంధ్ర మహా కవులున్నూ, సుప్రసిద్ధు
లును నగు బ్రహ్మశ్రీ అమరవాది రామశాస్త్రిగారి సివాస గ్రామ
గు బాలేమర్రు నేను వెళ్లి శ్రీ రామశాస్త్రిగారిని గూర్చి, అయ్యా...
గనుక శలవీయగోరితిని, అనికోరగా, నా సుధీవరులిటునుడివిరి, ...అవుట
వల్లనున్నూ, ఆసభజరుగుటకు మూలకారకులున్నూ, అప్పటిసూ
ఖండం...గున్నూ నగు ... పంతులుగారిప్రోత్సాహంవల్ల నేనాసభక
గ్రాసనాధిపతిపదవి నొప్పితిని, ... పండితులు అగ్రాసనాధిపతులు
గానుండ దగినకవులు సోదరులుగారని నేను స్పష్టముగ జెప్పెదను- నే
ను వారిని గూర్చి చెప్పిన ... పద్యములుగూడా శ్రీ ... గారి...వ
ల్లనని యెరుగుదు, అని అనుచుండగా, అంతకుముందునుంచి అక్కడ
కూర్చున్న వారిలోనివారున్నూ, ఆగ్రామాధికారులున్నూ, ... న్యా
యైకపక్షపాతులున్నూ, నగు బాలేమర్రి వెంకటసుబ్బయ్యగారిటునుడి
విరి, "శాస్త్రిగారూ? నాటిసభయందు సోదరులనుగూర్చి... పద్యములు
చెపవెటకు మనస్సొగ్గకయూ, చెప్పకుండినచో బంధుమిత్రులమనసునొ
ప్పింపజేసినవాడనవుదునని యెంచి ఎట్టకేలకు ... అనునర్థముగల ప
ద్యములను జదివితిని ... యీపద్యములు సోదరులు విని. . .తోను
న్నూ వంశీకులతోనున్నూ పోల్చిరే కాని తమ్మునుగూర్చిపొగడలేదని . .
యిదిగాక బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వరులకుసంబంధించు, అవాచ్యప్రసం

గములుసభలో ప్రారంభించుటయేకాక వారినేమో సాధించెదనని యొకరు, . . . అనాదినుంచి హెచ్చుకు ఏనుగునున్నా తగ్గుకు దోమయున్నా పోల్చుటకలదు గాని వీరిపట్ల దీనిని కూడా వుపయోగపర్చుటకు తగదని నేను చెప్పెదను" యీసంగతులు బాలేమర్తి గ్రామములో బాలేమర్తి లక్ష్మీనరసింహంగారియింట్లో చర్చించబడెననిన్ని యథార్థములనిన్ని నేనుచెప్పుచున్నాను,

కలవకొలను రామయ్య, వరపురామకృష్ణయ్య, యీనాందారు,
పెదపరిమి, మకాం, కొండపాటిపల్లు, నందిగామ పోష్టు. కృష్ణాజిల్లా,
ది 20, November 1913.

వీరివలెనే బ్రహ్మశ్రీ వేదము వెంకటరాయశాస్త్రులవారుగూడ దమయంతరంగము నొకసంపన్నగృహస్థునకు నొసంగియున్నారు. ఆయంశమును దెలుపు నుత్తరము నేమిటను నుదాహరింప నసమర్థులము, లకోటాప్రశ్నగాఁ జెప్పుచున్నారము, వారియంతరంగము వేఱు, ముమ్మాటికిని. వేఱు, వేఱు, వేఱు, దీనినిటులుంచి శ్రీశాస్త్రులవారి మెప్పు నీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

(1914 సం॥ జనవరి 1వ తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి)

. . . వేంకటరాయ శాస్త్రుల వారు చెప్పుటలో . . . అన్నిపద్యములును మిగుల బాగుగానున్నవి లోపములేకనుపించలేదు (ఉభయ భాషలయందును) వీరికి కల సమర్థతను వెల్లడించుచున్నవి. . .

పైయక్షరములలో మిగుల సంశయింపవలసినది, మాచేఁ గుండలీకృతమగుభాగము, దానిఁగూర్చియే శ్రీ శాస్త్రులవారికి మున్నుదాహరించిన సంపన్నగృహస్థుత్తరము వ్రాసినది, ఇంతవఱకు నడచిన ప్రసక్తియెల్ల మేమెఱింగినదియే ఇట్టిప్రసక్తి కిడినప్రత్యుత్తరమే చూడరానికష్టాంబొటులతో వచ్చినది, అందలిసంగతులనే మే మనుమానప్రమాణమువలన గ్రహించినది, మాయనుమితిలోఁ బొరపాటున్నచో శ్రీశాస్త్రులవారు తెలుపఁదగుదురు, వారుసర్వథా పెద్దలు, మాయనుమానమును బలపఱుపఁదగు మఱికొన్నిబీజములుదాహరింపఁబడుచున్నవి.

ఏలూరు 20-1-1914

“....మహారాజశ్రీ మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు గారిలోపల వివా

హము నాల్గవరోజున మహారాజశ్రీ కొప్పరపు కవీశ్వరులను . . .పార్వతీపరిణయము చెప్పుమనగా చెప్పినారుగాని యేమీ బాగాలేదు గంటకు 75 పద్యములచొప్పున చెప్పినారు, ఆశుకవి శిఖామణి యని బిరుదుకూడాయిచ్చినారు తరువాత ... గారు వీరిని వెంటబెట్టికొని . . దగ్గరకువెళ్లి అడుగగా నిరసనభావము చూపుటవల్ల మోతేవారిని . . పడితేవారు ఒకసభ చేయించినారు ఆరోజునకూడా బాగాలేదు, . . . వీరికివున్న బిరుదులన్నీ స్వశాఖాభిమానులుయిచ్చినట్లు తోస్తుంది . . .

గుండు వెంకటకృష్ణమూర్తి.

Ellere, 5—2—1914

తాము వ్రాయుచున్న గుంటూరుసీమ రెండవభాగము తయారు అయిన వెంటనే V. P. ద్వారా నాకొకపుస్తకమును పంపించగోరుచున్నాడను కొప్పరపువారికిని మీకునుగల వివాదయందు విద్యావిషయము పరిశీలించుటకన్న శాఖాభిమానమధికముగా యుండుటచే వారు ఆవేశములతో సంచారముచేయుచున్నారు. యీమధ్యయిచ్చుట మోతేవారి ఆఫీసులో కొప్పరపువారు చెప్పిన ప్రహ్లాదచరిత్ర ఆశుకవిత్వమువల్ల వారి పాండిత్య పటుత్వము న్యాయబుద్ధి కలిగినవారికి తెల్లమైనది ... సభా మధ్యమున కొండగుంటూరినాగభూషణకవిగారు ప్రశ్నించగా అది తప్పించుకొనుటకు యెన్నోతప్పుదారులను త్రొక్కియు తుదకు మాకు అంతే తెలుసునని వెల్లడిగా కవులు నుడివిరి . . .కొందరు శాఖాభిమానులు . . . న్యాయవాదులమని పేరుధరించి . . న్యాయబుద్ధివిడిచి . . .అడ్డమువచ్చిరి. . . చిత్తగించవలెను

T. Ramanjulu Naidu. Ellore

మఱియుం జేతపూడి ప్రకాశము గారను నొకవిద్యావయోవృద్ధులానాటి సభ కేగి వచ్చి ప్రసంగవశమునఁ జెప్పినయక్షరము లాయాయాయుత్తరములను బూర్తిగా బలపఱుచుచున్నవి, శ్రీరాజాభుజంగరావుగారును, శ్రీ దాసుగోవింద

రావుగారును, శాఖాభిమానులై సోదరులను సుకవులంజేయఁ బ్రయత్నించుచుండు టు లనేకమాయీసభకు సంబంధించినవి కలవు, అందు సంపూర్ణావధాన మొకపరియేని యేజన్మమునఁ గూడఁ *జేయనివారికి 'అవధానపంచానన' శతావధాని, అనుబిరుదములను శ్రీవారు తమయాహ్వానపత్రములందు లిఖించుట యొకటి, సర్వసామాన్యముగా నేర్పడిన యాశుఘోషాప్రయుక్త మగుసభను శ్రీగోవిందరావుగారు, పరీక్షార్థమై యేర్పడినదానిఁగాఁ బొల్పఁజూచుట వేఱొకటి, ఇదియిటులుండుఁగాక, వీరిరువురును వహించిన శాఖాభిమానము మాత్రము శ్లాఘ్యముకాకపోదు. ఏమనఁ? శాఖాభిమాన, కులాభిమాన, గోత్రాభిమానాదులు ప్రతిమనుజునకు నుండఁదగు సద్గుణములు, అదియటులుండె, ప్రకృత వైవాహిక కవిమండల సభకు సందర్భించిన యీక్రింది పంక్తులం దిలకింపుఁడు.

(1914 వ సం॥ జనవరి నెల1వ తేదీ, సుదర్శినిపత్రికనుండి)

వైవాహికోదంతము.

...సుదర్శనీ పత్రికాధిపతియైన కస్తూరి శివశంకర కవి గారిని శ్రీరాజాగారు సభకు నాహ్వానముఁ జేసినతఱిని ఆయనచే శ్రీవారికి వ్రాయఁబడిన విజ్ఞాపన మీక్రింద నుదాహరించఁ బడుచున్నది...

చ॥ తిరుపతి వెంకటేశ కవిధీరులకున్ గుఱికొప్పరంపు సో।
దరులకుఁ గల్గుచుండెనుగదా చిరకాలమునుండి పాండితీ।
తరతమతాప్రశస్తికయి దండివివాదము దానిఁ దీర్పఁగా।
నొరు లెవరింక నీవు వినకుండిన సత్కవిరాజచంద్రమా.

---

*శ్రీశివాభ్యాసన్నమః ది. 26-6-13

కం॥ గుంటూరుసీమఁ జనువిరిఁ। గంటిక్ గొప్రంపువారు గర్వోద్ధతులై। గెంటిన వ్రాఁతల విద్య, తక్రింకులను లెందు వారికర్మమె కాదే, తే॥ గీ॥ మారదేశంబునందున్న కారణమునఁ। బత్రికలెమాకు దిక్కయిపటలెనందు। నవియు సత్యేతరముగూడ నభిలిఖింపఁ। దత్త్వమిదియని తెలియఁగాఁదరమె మాకు, చ॥ అరయక పత్రికాధిపతులందఱు నజ్ఞులు పంపులేఖలన్, బిరబిరఁ గూర్చివ్రాయుదురు విజ్ఞశిఖామణులైన నేలొకో, పరువడి "దున్న యీనెననఁ బట్టుఁడుగట్టుఁడుగాటు,,నం

చ॥ కడు రసవేత్త వీవు బహుకావ్యనిబంధనచాతురీధురీ
ణుఁడవు రమావిలాసుఁడవును న్మతి యింతకుఁ ద్యాగభోగరా
యఁడవును నయ్యుఁ దిర్పతిమహాకవియుగ్మము నేల పిల్వ వి
ప్పుడెకద యర్వమైన తఱి వొల్చెదు నిన్నిదినాల కెంతయున్.

వెండియుం బండితకవి మండలాఖండలు లగు నత్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులను విడిచి మీరలు గావించు పండితకవిసభ యెట్లు సార్థయగు? మీరు కవులయ్యును భుజంగరాజులగుట చేమీకుఁ బక్షపాతము విరుద్ధ ధర్మమయ్యెడిని గదా! మీయట్టి చాలినవారు పూనకున్న నీ కార్యమెంత కాలమిట్లు విచారణీయమై యుండవలెను. ....ఇందెవరి కెవరు బెదరు చున్నారో తజ్ఞులకుఁ దెలియవలయును...

పైపంక్తు లనేకసందర్భములను వ్యక్తీకరించుచున్నవి. మేము శ్రీవారిగేహమున జరుగువివాహమున కాహ్వానింపఁ బడనివారము కాము, మాకుఁగా వేఱుగ

చునం। బరపడువానిపోలికెనొగివాస్తనముల్ గనఁజాలరకటా...కం॥ విన్ సోదరకవులాగి। మానగరమునందు సైనమాన్యతఁజాలం।గా నుడువుడురఁటయటన। స్థానిక్ వ్రాసెదను గోరెదను బ్రకటింపన్ తే॥ గీ॥ ఇం దసత్యంపు వ్రాఁతసుంతేనిలేదు। వారియందున లవమేని పగయులేదు। సత్యమును వెలిఁజేయు వాంఛన్ దవిలితి। సాక్షులున్నారు పెక్కండ్రు చతురమతులు, కం॥ ... ముస్నాల రామ ముఖ్యుండు... చేసెవేడ్క నస్తోహంబున్, క॥ అపుడు కొవరంపు పెద్దకవి... పద్యములన్...జదువగఁ। ... లేదీతనికినని తజ్ఞులగు బుధుల్. శా॥ శబ్దజ్ఞానములేదు సుంతయయినన్ సాహిత్యమున్ లేదితం। డబ్బంబుల్ ప్రభవాదులన్ జదువునట్లాత్మీయపద్యావళిన్ ।శబ్దం బాకనమంటఁగాఁ జదువు నిశ్శంకంబుగా వర్షహీ। నాబ్దధ్వానముఁ బోల్పవచ్చుఁ గవితావ్యాహారమిట్లొప్పునే, క॥ అనితమలోఁ దమరనుకొని। కనికొప్రపుటతని కనిరి ''కవిపొటకునెం।దునుఁజాలవీవు చదువుము, తెనుఁగున్ సంస్కృతముఁ బిదపఁ దీర్పుము కవితన్ ... తే॥ గీ॥ మనుచరిత పద్యములుకొన్ని... గొప్పపుంగవిగుప్పె...యంద అపుడిహిహీ యనిమందలింపఁ... సీ॥ ఒకరువ్వ స్తొక్షురి- నెనఁగెద మనదాని యత్నంబుఁజేయలేదనియెనుగవి, కాం

సభ నేర్పఱపకున్నను శ్రీవారందఱితోపాటు మమ్మాహ్వానింపక పోలేదు, ఇంతకు మున్ను చాలదినములనుండి 'విఘ్నేశ్వరుని పెండ్లివలె, నాఁగియున్న వేమవరాగ్రహారశతావధాన ప్రయుక్త సన్మానమునకుఁ గా గుంటూరు వెళ్లవలసివచ్చినది, ఆయీసందర్భమును మా 'నక్షత్రకుని' విచారవాక్యములవలన నింతకు మున్నే స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొని యుందురు, ఎట్లో దానిని ముగించుకొని శ్రీవారిసందర్శనమునకు రావలయు నన్న రావచ్చును గాని వచ్చినచో—

"అవధానిపంచానన' యన నేమి, శతావధాని, యన నేమి"

అని సోదరుల నడుగకున్నను శ్రీవారి నడుగ వలయు నని లోలోపలఁ గుతూహలము బోలెఁడు కలదు, ఈప్రశ్నము వైమనస్యమునకుఁ గారణ మగునే కాని తగిన సదుత్తరము రాఁదగినది కాదు, కావున నాప్రయత్నము సంక్షేపించుకొంటిమి, ఆయీవిషయము ప్రకృతమున కంతగా సంబంధించినది కాదు, ఈవివాదము శాఖాభిమాన ప్రయుక్తమైనది గా నెంచఁదగదనుని యోగిశిఖామణు లనేకులు గలరు, ఈయంశమును ధ్రువపఱుపఁదగు ననుభూతాంశము లెన్నో కలవు, అందొకటిమాత్ర మిట నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

వ్యాపారంబు నొక్క-రడుగఁగా వానిఁ జదువ లేదనీ చెప్పెనరసతముఁడు, ఒగిఁబురాణార్థంబు- నొకరు కోరఁగ నెప్డు చెప్పుట లేదని చెప్పెమేటి, ఒకరక్షరనిషేధ-మొనరింతుమన్న నెక్కు-డుభారమగునని యుడిగెధీరుఁ, తే॥ గీ॥ డిట్లుధారణ, పాండితి-నెఱుఁగక యె వ।ధానమనిపరుగు రకుఁబ-ద్యములఁజెప్పె। నెల్లజనులిహిహీ? యని-పెల్లుగోలఁ। జేసి రిదెవారియవధాన-మో సుధీంద్ర... ఉ॥ అంతటఁ గొప్రపుంగవి... వెంకనఁ దెగడ... నీరసన- నిప్పుడె... పాఱుఁడాయనెక్క॥ అనవుడుఁ గవిభయమొదఁగొని। చనియెన్... తే॥ గీ॥ ఆర్య? వీరలుమాపురమందుఁజేసి, నట్టిపని యిదియే పొంది- నట్టి గౌరవంబిదియె వేరొకటిలేదు- వారలచటఁ, బ్రమదమున నాడునాడులు ద- బ్బులు వినుఁడు... ఉ॥ కావున సత్క-వితమ్మును గానని యిట్టి కవుల్ వచించుమి, ధ్యావచనమ్ములన్ గలఁత నందక యుందురు గాత మానవుల్ భావమునందుఁ బండితులఁ బల్మఱు మెత్తురు గాత సత్యపుం ద్రోవఁ జరింత్రు గాతఁ బెఱత్రోవలఁ దోఁగక కొప్రపుంగవుల్.

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుఁడు కొత్తబజారు, సికిందరాబాదు

చ॥ ఒకదినమందు గర్తపురి కొండొక దాపునఁ గట్టుచున్న పే
టకడఁ గనంగనయ్యె నొకటన్ సుగుణుండు నియోగియొక్కఁడు, డం
తకు మును మున్నెతండు విదితమ్ముగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు, వి
న్కి కతనఁ బూర్తిగా నెఱిఁగి కేవలసత్తుఁ డితండు మాయెడన్. ౧

ఉ॥ ఆమహితుండు మాయెదుటి కాదృతిపైఁ జనుదెంచి మ్రొక్కి "యో
స్వామి! భవద్యశంబు విని సారెకు దర్శన మాచరింప నెం
తే మదినూరుచుండు సుకృతోదయ మిర్వుర గూడ మిమ్ముఁ దా
నీమెయి నీపురమ్మునకె యిట్టులు తెచ్చెఁ గృపానుషంగియై. ౨

ఉ॥ ఐనమ తేమి మిమ్ము మనసారఁ గనుంగొని మాటలాడు పు
ణ్యానకు దూరగుండను గదా? మఱి నేను నియోగినౌట న
య్యో! నయమింతలేక తమయోగ్యత, యన్యులశక్తి, పూర్తిగా
లోన నెఱింగియుండి చపలుల్ కలహం బిదిపెట్టిరీసునన్. ౩

కం॥ "కఱికుక్క గంగిగోవుగ, విరచింపఁగ నెంచి," రంచు విని నెమ్మది నీ
చరితము పలుకికి పుక్కిటిపురాణ, మనియెంచుకొందుఁ బూర్వం బెపుడున్. ౪

చ॥ ఇపు డెటువంటి ప్రాజ్ఞతయు లేని జగమ్మున నుండవచ్చు నం
చపరిమితమ్ముగాఁ గలిగె నాయునినమ్మిక, లేనిమాట తా
నెపుడును బుట్టదొక్కయెడ నెట్టులొ పుట్టిన నిల్వనేర దే
చపలుఁడొ యట్టివాఁ డొకఁ డెసంగుటనే జనియించె నానుడుల్. ౫

చ॥ అదియటులుండనిండు మనమందలి కోరికి దీర్చుకోఁగ మీ
పదయుగదర్శనంబునకు వత్తును వెంటనె కక్షలోనిదు
ర్భావుఁ డెవఁడేనిఁ జూచి మఱి యేమనునో యనిసంశయింతు, దు
ర్మదులకు నక్కటా! కలదె మంచియుఁ జెడయు నడ్డ మాకయున్. ౬

చ॥ "అతఁడు నియోగిగానఁ దగఁ డాసనసత్కృతి" కంచు మీరువ
లిక్కితిరె వృథాగ నెందులకు లేపిరి కక్ష నియోగివైదిక ప్ర
తతికి, విద్దెయున్నయెడఁ బక్షము యుక్తము విద్దె లేనిచో
వితగద పక్షపాత మవివేకుల పద్ధతు లిట్టివే కదా.

చ॥ అని తన నెమ్మదిం గలుగునట్టి యథార్థము నెల్లఁ జెప్పి తోఁ
చినగతి నొచ్చుకోఁ దొడఁగె స్వామియు లోన ర్చెడిదానినైనన స

జ్ఞనులు దురుద్యమంబును బ్రశంస యొనర్సరు గాని వారణం
బునకు యతింపఁ గొంకుదురు మూర్ఖులకున్ జగమెల్లజంకుఁగా.

ఇట్టినిష్పక్షపాతులను గణింపక మాసోదరులు తప్పదుస్సృష్టులు లోనగుకార్యములచేఁ దమకుఁ దోడ్పడ నుంకించుసామాన్యులను మిగుల గౌరవించుచున్నారు,ఆస్సృష్టిస్వరూపమింతకుమున్ను 1వ పుటలోనుదాహరించినదియే,(వఠెం నరసింహయ్యలేఖచూ) మఱియొకటి యిటఁ జూపుచున్నారము.

(మక్కికిమక్కినకలు) 28-7-13.

... మీరు ప్రకటించిన గుంటూరుసీమ అను అబద్ధపు పుస్తకము పీఠికలో 41 పేజిలో మీపుస్తకమును ది 1-3-13-వ తేదిన నాకు వీపీగా పంపింపుడనికోరుచు నొకజాబువ్రాశినట్లు ప్రచురుంచి యున్నారు అట్టిజాబును మీకునేనెన్నడును వ్రాసియుండలేదు ఆయుత్తరమును మీరే యేయాధరమున బ్రచురించితిరో వెంటనే తెల్పవలయును.

పోతరాజు వరదయ్య, సంతమాగులూరు పోష్టు.

ఈయుత్తరముఁగూడ మొదట వ్రాసినవరదయ్యగారే వ్రాసియుందురని మామనస్సాక్షికి వచ్చుట లేదు, అందలిలిపికిని, ఇందలిలిపికిని,లేశమును బోలిక లేదు, అయినను నిందలితత్త్వమును దెల్పుటకు నిజమైనవరదయ్యగారు ప్రార్థింపఁబడుచున్నారు. ఆయీమాయవేషములెల్ల ముందు శ్రీసోదరులుప్రకటింపఁబోవు 'నారాయణాస్త్రము' లోనగునేతిబీఱకాయపాత్రములయందుఁ జూడగలము, తత్ప్రతిక్రియ యగు'నమస్కారమున' వానితత్త్వమును దేల్పఁగలము, కావున నిటఁ జర్చింపవలసినది లేదు, సోదరు లిప్పడొనర్చుచున్నపరిశ్రమమెల్ల *నెల్లైని ప్రకృతచరిత్రబోధకము లగుమాగ్రంథములను మాయింప వలయు నని తప్ప

---

*గుంటూరు 17-2-14

...గడచిన సంవత్సరం ది 14-6-13 తేదీన వేమవరఅగ్రహారం సమీపగ్రామ కాపురస్తుడు...అనువారు మీపేర వ్రాసిన వుత్తరం వేమవరం శతావధానపీఠికలో నుదహరించి యున్నారు. ఆవుత్తరమునకు వ్యతిరేకముగా షుమారు నెల రోజులక్రిందట సోదరకవులు...గారు కొప్పరం వెళ్లగా వారికి విందుచేసి పద్యము

వేఱొకటిలేదఁటని ఇందులకు వీరు వారివారిపేర వ్రాయునుత్తరములు కడు శో చ్యస్థితిలో నుండుటయు, ఆకారణమున వీరు వారివారిచే పందలింపఁబడుట యుఁ బ్రత్యక్షముగా మే మెఱుఁగుదుము, ప్రకృతము సోదరు లొనరుచునప్పు.—

'కష్టము కిష్టారాయనికే యెఱుక'

సర్వథా వారియుద్యమము ఫలించుఁగాక, ఇంతకుమున్ను తమ్మై యెరింగ్ను వంచించి యవాచ్యములను బ్రచురించినవ్రల్లదులకు వీరు చూపనెంచినకృత జ్ఞతాస్వరూపము నీక్రిందిసోదరులయుత్తరమువలనఁ దెలిసికొనవచ్చును.

శ్రీ-పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహసత్కవికి,ప్రియమిత్రమా? మీకాహ్వా నపత్రికలు వచ్చియేయుండునుగదా . . .మీకు వినుకొండ, సోలస గ్రామములలో రెండుచోట్లనుసన్మానశూన్యమయ్యెను . . . మీకుప్రథమ ముగాశ్రీ- విద్వత్ప్రభువర్యునిచేసన్మానముచేయింపవలెననియు, . . . మీ పేరచ్చట వెల్లడిచేయవలెననియు, . . . దలంచితిమి, . . . కాన . . . 15వ తేదీ సాయంకాలమున కిచ్చటికి తప్పక వచ్చితీరుడు మీకుఁ జెప్పవలసి న సంగతులనేకములు గలవు, . . . అదివివాహము . . . కావున . . . ధరించు వస్త్రములు, ఉష్ణీష . . చెప్పనక్కఱలేదుగదా, . . . 1-2 - తావుల కాగితము లు, ఒక పీన్సిలు, ఉండవలయును, . . . ఇట్టిసమయములో మీరు వెల్లడికి రానిచో నిఁకెనెప్పటికిని, ఏలూరు, ముప్పాళలలోసాహుకార్లు ఎప్పుడు సభచేయింతురా, అని ప్రతీక్షించుచుండవలసినదే కాని వేఱు కాదు, . . . కాన రేపుసాయంకాలమునకు మిమ్మురమ్మని కోరుచున్నాఁ డ, . . . ఆంతరంగిక మిత్రత్వకారణమున నిట్లు వ్రాసితిని, . చి ॥ నా న్నికంటి(గురునాధుని)యొద్ద వివాహాహ్వాన పద్యగత్నా వళియును మరా

లచే భూషించి "ఉత్తరంలోని సంగతులు నాకు తెలియవు, యెవరు వ్రాసినారు" మొదలైన సంగతులతో వారి స్వదస్తూరిని నొక ఉత్తరం సోదరులు వ్రాయించు చుకున్నారట . . . మీకుఉత్తరం మొదట వ్రాసి తిరిగి యీలాగు వారికి వ్రాసియిచ్చుట చిత్రముగాఉన్నది. . . .,,

W. V. Subbayya.

పుస్తకమొకటికలదు, దానితో నత్యవసరము, కాన వానిని విచారించి. . . వీండ్రిచే బంపవలెను, . . .

12-12-13 ఇట్లు భవన్మిత్రుఁడు,

కో॥ వెంకటసుబ్బరాయశర్మ.

. . . బాలదాసత్వమునకు (విశ్వనాథునిఁ) బురెత్తించుము,

ఇందుఁ గుండలీకరింపఁ బడిన గురునాథ విశ్వనాథులే గురువిశ్వనాథ కవులు, అనుప్రల్లదులు, ఇట్లెందఱనో సోదరులు కవుల నొనర్చుచున్నారు, దూరగులు మోసమున మునుఁగుచున్నను ఒగ్గఱవారు నొచ్చుకొని *నిజమును వెలి పుచ్చుచున్నారు, ఆయీ 'గూఢుపుత్రాణీ' లోనికొందఱయోగ్యతలను దెల్పు వ్రాతసములనే యభినవసరస్వతి యుపేక్షించినట్లు వెనుక వ్రాసియుంటిమి, గ్రంథవిస్తర భీతిచే మేముగూడ వారివారి వాక్యముల నెల్లనిందు దాహరింప లేకపోతిమి, విషయ[illegible]యు వ్రాయజాలకున్నను శైలీప్రదర్శనార్థమై కొన్ని యక్కరములను మాత్ర మిట నుదాహరించెదము

---

*. . . తమకు హెచ్చరిక అనివ్రాసిన కవీశ్వరులు యేమితెలియనివారు. వారిని గురించి క్రిందవారివిశేషంబులు వ్రాయుచున్నారము. గురుకవిగారియొక్క బుద్ధిబలము. ఈక్రిందిసంగతులవల్ల తెలియును. ఒకరు 'యేలూరిలో జమీందారు గారికొమార్తెవివాహవిషయంబులో కొవ్వరపు కవీశ్వరులకు యేమి బహుమానము యిచ్చినారు. అని అడుగగా మెడల్సులు యిచ్చినారు ఒకొక్కటి 30 శవర్లు యుండునని చెప్పిరి. యెంతవెడల్పు, యెంతమందము, వుండునని ప్రశ్నింపగా అర్ధజాెవెడల్పు అర్ధజాెమందము వుండునని చెప్పినారు వారియొక్క బుద్ధిబలము దీనిలో తెలియును. విశ్వనాథము అనుకవికి 10 సంవత్సరములు వచ్చినపిదప 'కృష్ణా' అనపునినయెడల 'కుత్సా' అనెడివాడు యిప్పుడు యితనికి 15 సంవత్సరములు వయస్సు యుండును. ఈసంగతులను బట్టి వారియొక్క సంగతి మీరే గ్రహించకర్తలు. హెచ్చరిక అనివ్రాసినపద్యములు కొవ్వరపుకవీశ్వరులు వ్రాసి వీరల పేరులు పెట్టినారు. విశ్వనాథను అనేఅతను పోతరాజు లక్ష్మీనృసింహ కవిగారి సహోదరుడు.........''   (చేవ్రాలు,) 10-1-14.

సాలసగ్రామం, ఫిరంగిపురం పోస్టు, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు.

(1)...సీ॥ గుఱ్ఱిడ్డిఘొల్లమకడ నడ్డదిడ్డపుఁగూఁతలను గూయుటా య
ని యనెడివారు. . . . తే॥ గీ॥ తనదుబండారమును మంగతాయియొ
ద్దఁ, జూపఁగా వలెనో యంచుఁ జోద్యమనుచుఁ, బలువిధమ్ములఁ బలికిరి
పాప మతని.సరసు లైనట్టియాసభాస్తారులెల్ల॥ తే॥ గీ॥ లౌకికజ్ఞానహీను
లు లక్షణంపు, వాసనను గొంచె మెఱుఁగనివారలెల్ల, సుకవులకు శో
భగూర్చెడుసుజను లగుట, వారు చిరజీవులై యుండ వలయుఁగాక॥

---

(2)...మ॥ పినవయ్యెన్ గడుహేయపద్యతతి తద్వ్యాఖ్యాతకారుణ్యుచే। త
ను నాతండదివిన్నదాదిగను జింతన్ జేయఁ జొచ్చెన్ గవీ,శుని మర్యా
దను జేయహెచ్చుగఁ; గవీశుం డద్ది గాంచంగ లే, కనుమానం బొక
యింతలేక కడుధైర్యం బొప్ప నుండెం బుధీన్॥ . . . ఉ॥ పాపము
... లకుఁ బాలుగనయ్యెను శర్మశాస్త్రియుం, చాపలుగాకి కిట్టులనె
యంతట నంతట నైనఁగాని తా, నీపనులెల్ల మానఁ,డని యింత నెయా
తఁడు సిగ్గునొందెనే?, ‘యీపని యెంత నాని,’కని యెంచెడివారును
నైరి వీటిలో॥ . . . సీ॥ ఓదార్పవచ్చిన యోజఁ జేరిదిది నీకు మర్యా
ద గా,దని మరలువారు, ... “తగనిగర్వంబూనెఁ దగినలాభం
బొందెఁ గను బుద్ధి నీక,, నని చనెడివారు॥ గీ॥ పలువురును బలువిధ
ములఁబలికిపలికి। యేడ్చువానిని మఱిమఱియేడిపించి। యెఱ్ఱమన్నుగఁ
జేసి రే నేమివ్రాతు, నెంతయైన స్వభావోక్తికే కొఱంత॥ . . . సీ॥ “పి
ప్పికూఁతలుగూసి . . . . దినువారెల్లఁ గవులనఁబడ,, రటంచు. . . .
తే॥గీ॥ పురమునందలి పెద్దలు పొలుపుమీఱ, నాడి సిద్ధీకరించిరి యం
తనుండి, యింటిలోనుండి వెల్వడఁడెంతకష్ట, మబ్బె నాతని కౌరా
ర? యహహ కర్మ॥......,,

పాపము, సోదరు లీపాటికేని మంచితోవకు వచ్చువారేగాని, మనోరంజనీ,హితకారిణు లవ్వారి నేమో యుద్ధరించునసుభ్రాంతి వెనుకకు లాగుచున్నది

అవి చేయుచున్నయధిక ప్రసంగమునకు సుపర్ణినీపత్రికాధిపతికన్నఁ జక్కని హితబోధకులు దొరకరనుట నిక్కము, కాని యిప్పుడిప్పుడాయనం గూడ నవి తిరస్కరించి దూషింప మొదలిడుచున్నవి, సోదరులారా? వానికన్నను మించి ప్రసంగించుచున్నట్లు పూర్వరంగమునఁ బెక్కు సందర్భములు చూపఁబడినవి, ఇందు వారిరిప్టరుత్తరము చదివిన వారికే వారివాచాటత పూర్తిగా గోచరించెడిని, వారిహృదయమునకుఁ గడు నికృష్టముగా నెక్కిన మా 'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, ప్రాజ్ఞుల కన్యథాగా దోఁచుటకుఁ గారణమేమో సుంత విచార్యము కాకపోదు గానఁ దద్బోధకములు కొన్నియుత్తరములు దాహరింపఁబడుచున్నవి.

అభినందనములు.

తమ సీమ పూర్తిగఁ జూచితిని. కడు రసవంతముగనున్నది. తత్రాపి 'యతిక్రొంచిత్సంసారులు, అనుకందమునకు సాటివచ్చెడి యొక్క పద్యము లేదు,...''

మ॥ అపురా? శీతధరాధరేశ్వరగుహావ్యాప్తాతి గాంభీర్యగ
ర్వవినాశిత్వదుదారవక్త్ర విసర ద్వాగ్జాహ్నవీపూరధౌ
తవిశుద్ధాశయపంకపామరహృదాదర్శమ్ములందెల్లఁ గా
కవిఘూకాననముల్ వివర్ణములుగాఁ గన్పట్టె నిప్పట్టునన్. ౧

మ॥ కలుషస్వాంతు లనామకుల్ సకలధిక్కారప్రియుల్ ''లసత్యవా
దులు'' నా పెద్దలడంగ సాదులయి సూదు లాలిల దుర్మంత్రతం
త్రులు గూలన్ దమ 'సీమ' వాస్తవము నుద్ఘోషించుచో నందన
ల్గలరూపంతయు నెల్లవారలకుఁ దెల్లంబయ్యె నుల్లంబులన్. ౨

శా॥ అంభోధ్యాభనభస్స్భోచ్చగత సూర్యాలోకసంతప్తులై
జృంభ ల్లక్కుచుఁ గృష్ణలోనఁబడి వే ''క్రిందెట్టు మీఁదెట్లు క్రి
ష్ణంభల్లై'' మటుమాయమై చనిన శుంఠల్గొంద అవ్వారిసం
రంభం బెల్లనడంగఁగాఁ దుదకు సీమన్బట్టి రీనాఁటికిన్. ౩

శా॥ సత్యాధార మసత్యదూర మగుచున్ సర్వంసహా చక్రమం
దత్యౌన్నత్యముఁ గాంచి సర్వవిబుధాహ్లాదానుసంధాయియై
సత్యాభాసులగుట్టు బిట్టడఁచి విశ్వస్తుత్యమై యెప్డు గీ
ష్పత్యుక్తాగమరీతిఁ బ్రాలఁ గల దస్మత్సీమ నిస్సీమమై ౪

కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

2-9-13.

శా॥ కంటిన్ గుంటురిసీమలోనఁ గనకక్ష్మాజాత బీజోల్లస
త్ఫాంటాస్వాదననష్టధీకుకవిరాడ్వాంతిప్రణాదక్రియా
లుంటాకౌషధదాతృసత్కవిభిషగ్లోకోత్తరోపజ్ఞతా
కాంటక్యావహదుర్జనార్జనముఖాఖండక్రియోద్దండతల్. ౧

మ॥ బళి! భావత్కకషాయపానమహిమంబై జాడ్యమం దాగపుం
జలుబున్నీరు హరించెఁ గర్ణకటువుల్ చండాశుధారాప్లుత
మ్మౌలునుందగ్గె బడాయి దగ్గులపుడే పోయెన్ జుఁడీ! దొంగవాఁ
తలమ్రోఁగన్నెఁకఁ బుట్టఁ గూడ దన లంతర్ధాము లెట్లున్న వో ౨

శా॥ బండాటంపు మలిమ్లుచాళి మొగముల్ వాయంగ దన్నం బళా!
గుండెల్ కొండొకదాని కుండునె భవద్గుంటూరుసీమాభిధా
ఖండ గ్రంథనిబంధనోత్థకవితాకంఖాణికిం దక్క సీ!
పండు ప్లైతము రాలఁగొట్టిన దదే పాపమ్మొ విద్వత్కవుల్. ౩

శా॥ చుట్టాలం దనియించుపూనిక మెయి హెచ్చుల్ గ్రిచ్చులుం గొట్టి యే
లట్టాలుం బయిఁ బెట్టుకోక యెటా కాలక్షేపముం జేయునా
గుట్టుం గిట్టలతోడఁ జిమ్మినది మీగుంటూరిసీమాహ్వయా
రట్టానీతవినీతవీతి నిజధారాచాకచక్యంబునన్ ౪

శా॥ గంటల్ గుంటకుఁ జేర్చి మున్నొకఁడు మీగారాబు శిష్యుండు దా
నంటుంగాజు లొసంగె శాత్రిపుల; కయ్యా! "యంతమాత్రంబుగా
నుంటేచా" లనుకొంటి మప్పు;డిపుడయ్యో! గాజులున్ రాల్చె మీ
గుంటూర్సీమ కృతిప్రతీతకవితాఘోటీఖురాఘాతముల్ ౫

శా॥ కల్లల్ కొల్లలుగూర్చి లోకము నెటో కన్గప్పి వాచాటపుం
జల్లుల్గుప్పినదొంగయుత్తరములన్ సంధించి రన్నన్న! మీ
ఫుల్లస్ఫారవచోరుచుల్గని తమఃపుంజంబు లెట్లేనియుం
దెల్లంబాఱు నటం చెఱుంగ రెద మాదేబన్న లోనత్కవుల్. ౬

శా॥ గేహానర్దులు పత్రికాళుల దురుక్తివ్యక్తిఁ జాటించి నై
జాహంయుత్వముతో ముదింపడుట లాహా! కానఁగానయ్యె నీ
యాహూత ప్రపలాయికత్థనవచః ప్రారంభ సంరంభస
న్నాహంబు న్మొదలంటఁ గూల్పవె భవన్నవ్యామృతవ్యాహృతుల్ ౭

మ॥ గురుధిక్కారముఁ జేయునిర్వరను ము న్గూటించు మీ కిప్పు డీ
గురుగర్వాంధుల వీడుపెట్లు తగు? వీగ్గూపెట్టునందాఁక, నెం
దరయం జెల్లముకొండ మిత్రిం గఁగలధైర్యావార్యుఁ డక్కొండకొ
ప్పరము న్నీవడు నటన్నమాట కలదే భావింపుఁ డోసత్కవుల్, ౮

శా॥ అన్నా? యెన్నిపథాలఁ బోయిరి త్వదీయానూనకీర్తి ప్రకా
శౌన్నత్యంబు హరింప దస్యు, లపు డాయాదాగ్గలోఁ గంపఁ గో
ట్టిన్నిక్కంబుగ మిక చెల్లు నురు లీటాటోటులం 'బట్టి కొం'
డన్నం బట్టఁగ లేర యంబునన కాదా? వారి కాబీరముల్. ౯

శా॥ జల్లింబల్లిదు లెత్తువారలఁట? యానత్కావ్య మెట్టుండునో?
చిల్లు ల్వెల్లని నామహే తెలిపెదుం జేఁ ద్రిప్పినంగాదె పొ
ట్టెల్లంతన్ బయికేగుదెంచు నటుపై సత్రంబొ? యస్త్రంబొకో?
తెల్లంబే, చిరజీవి యా నటుల మీ ర్దీవింపుఁ డోసత్కవుల్ ౧౦

ఈ పద్యములు ..నాశరీరము చాలశోచ్యావస్థలో నుండుటచే నింతటితో నంతరింపవలసివచ్చునేమో యనుశంకచే నిప్పుడు పంపుకొంటిని నాయందుదయయుంచి వీనిని గ్రహించి నన్నాశీర్వదింపుఁడని కోరుచున్నాను. రాళ్లబండి, వెంకటసుబ్బశాస్త్రి.

Guntur

......నిన్నటిదినమున నామూలాగ్రముగా తమసీమంజదివితిని చదువునపుడు ప్రత్యక్షరము హేనగగుర్పాటు కలిగించె ఇది అతిశయోక్తి కాదు కొన్నికొన్ని భాగములయందు తాము యాథార్థ్యమును వెల్లడింప వ్రాసినవ్రాతలు చదువుచో నాకు గన్నీరుపొడమె విశేషించి కొప్పరవు తప్పదుజాబు ఘట్టమున మీరు చేసిన కష్టము, మీరు వెళ్లినపోకలు, తిక్కనను మఱపించినవి భారతపు భక్తియంతయు మీకొక్కరికే యలవడినది అపరతిక్కనయని మిమ్ము దలంచుచు మీపాత్తమును గన్నులనద్దికొంటిని ఇంతకంటె నాసంతోషము వెల్లడింపలేను ప్రతిపక్షులైనను నీగ్రంథమునుదిశుద్ధిగా శిరసావహించితీరవలయునని నానమ్మకము

B. Lakhmikantam.

...గుంటూరుసీమ చేరినది దానిని...అందుకొంటిని, దానిని చదివిననాటినుం యు నాకు కలిగిన యానందమును మీకు వ్రాయజాలను. మీరు వ్రాసిన వ్రాతకున్నూ, మాగుంటూరులో అన్యాయముగా అక్రమముగా జరిగిన అల్లరికి యేమిభేదము లేక తమరు వ్రాసిన పుస్తకమువల్ల మాగుంటూరులో 'సత్యవాదుల,మనియు,...బొంగ' రలు పెట్టుకొని సంచరించుచున్న వారియొక్క డంబము అణచినది అని నేను రు ఢిగా వ్రాయుచున్నాను. మీయెదుటపక్షము వారియొక్క...కట్టివేసినది ...,

11-4-13 గుంటూరు. మాటూరి బసవయ్య.

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు తెంపరులై మనకొప్రపుంగ వీ
శ్వరుల వృథాగ దూఱిరని వ్రాసెడువారికిఁ దారతమ్య సం
కరముగఁ బల్కువారలకుఁ గాఱులఁ బత్రికలందుఁ బేర్లు ధీ
వరులకు 'రామకత్తు,యన వచ్చును గుంటురుసీమ నెంతయున్.

ఉ॥ ఎక్కడి వేంకటేశ్వరుఁ డిఁ కెక్కడి తిర్పతి! రామకృష్ణులే
దక్కఁగనీరు వారిఁ, దగఁదక్కఁగ నిచ్చినఁ గొప్రపుంగవుల్
నిక్క విదల్పఁగాఁ గలరు, నిశ్చయమంచని వ్రాయుచున్న యు
వ్వాక్కులు వ్యర్థమున్ సలుపువారల మిమ్ముల నెన్నశక్యమే. ౨

సీ॥ భువిమహాకవులతోఁ బోరిననుభవింపక తప్పనాని యంచుఁ బల్కువారు
తిరుపతి వేఁకటేశ్వరు లనఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరు లంచు వినుచువారు
ఆత్మకూరాదిరాజాస్థానగతకథాభాగంబులను జ్ఞప్తిఁ బట్టువారు
ఎదిరింప మునుపు వాయినిఁగట్టినట్టి పెద్దలచరిత్రలు మదిఁదలఁచువారు ౩

తే॥ గీ॥ నిన్నగాక నే మొన్ననిందించినట్టి, రామకృష్ణులు దృష్టాంతరంబటంచు
సారెఁదలపోయఁ జేసె గుంటూరుసీమ,విబుధమండలమందు వ్యాపించువేళ.

మ॥ ఎలమిన్ గొప్రపుజల్లిసీమ,యును మీ రీవ్రాయు గుంటూరు సీ
మలఁ జేఁ బట్టి నిజంబుఁ దెల్చుకొని నమ్మన్ వచ్చు సత్యంబు ని
శ్చలచిత్తంబున, నంచుఁ బూనితిమి యోసాహిత్యయుక్తుల్ ? నియో
గులునున్ వైదికులన్న నొక్కటియె మాకున్ బెక్కు లింకేటికిన్. ౪

సోదరకవులు { దూపాటి తిరుమలశేషాచార్యులు.
వేంకటరమణాచార్యులు. 5-5-13.

...గీరశ, గుంటూరుసీమలయొక్క భాగములచ్చుముగిసినతోడనే నాకుబంపుటకొరకు, నాపేరునురిజష్టరుజేసికొని ...కృతజ్ఞతాబద్ధుని గావింపవేడుచున్నాను...నిన్నటిదినమున, కొప్పరపువెంకటసుబ్బారాయ, కవిగారిగ్రామము మరుదేరగా గుంటూరుసీమవలన, వారి సుస్వభావము నెరిగినవాడనగుటచే, అయ్యా? గుంటూరుసీమందిలకించితిరా? తమజల్లిసీమయేమైనదని యడుగ, నేమేమో, ప్రగల్భములం బలికి, జల్లిసీమ, నెలదినములలో వచ్చుననిరి...గుంటూరుసీమయొక్క పూర్వరంగమును తనివిదీరగాంచితి, కొప్పరపువారి యసత్యప్రకటనలును, తమసత్యనిర్ధారణలును, మధురసుధాధారలొలుకు తమకవితానైపుణ్యమును నాకేగాక సర్వాంధ్రులకమందానందము నొసరింపక, మానవని ఘంటాపథముగఁ జెప్పకతప్పదు

మాకరాజు నారాయణరాజు. గుంటూరు 17-4-13

గవర్నమెంటుట్రయినింగుస్కూలు.

...గుంటూరుసీమ, చదివితిని. అఖండమగు మీకవితయందలి కథావిషయగమనము అత్యద్భుతముగనున్నది. ఈకథా సంవిధానపరిపోషణ ఆంధ్రవాఙ్మయమునందు ఒకరిద్దఱు సనాతనకవులయందు తిక్కన, పినవీరభద్రుఁడు, తక్క లాఁతి యొడలఁగనుపట్టదు...” రుక్మామాళ్ తిరువల్క్యేణి 2-7-13.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

...గుంటూరుసీమ పూర్వరఁగమను గ్రంథమును... నందుకొంటిమి...సదరుగ్రంథము మాసంశయములను బోగొట్టి నిజమైనవిషయములను దెలియఁబఱచినందులకు మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము. “నిజమునిలకడమీఁద దెలియు” ననులోకోక్తి కల్లగాదుకదా? వేయేల! సర్వవిధముల యీగ్రంథము సప్రమాణముగాను, బక్షపాతరహితముగను, చరిత్రాత్మకముగను, వ్రాయఁబడినదనుటకు సందేహము లేదు. దీనింగాంచియైనను గల హాశనులు మౌనముద్రను వహింతురుగాత.

Secunderabad Daccan. ఏ. యస్. రామకృష్ణులు. 30th March 1913

ఉ॥ చూచితినండి౯సీమ, పరిశుద్ధవచోనిచయాభిరామ, వి
ద్యాచతుర ప్రమోదధనధామ, యథార్థ కథానకోక్తి ము
ద్రాచణకామ గాప్ర్యకవి తంత్రబహిష్కృతి దేవధామ, యం
బాచరణాంబుజాతరసబంభర శ్రీపతి వేంకటేశ్వరా.

శా॥ ప్రాచీపశ్చిమదిక్ స్థితాంధ్రకుకవిప్రాణానిలాహీంద్రమై
వాచాదోషవిషాక్తరిక్తజనతావక్త్రావటాసారమై
భూచక్రోపకృతిప్రసూనలతికా స్ఫూర్జద్వసంతర్తువై
తోఁచెన్ జూండి చరిత్రయుగ్మము కవీందుశ్రేణి చూడామణీ. ౨

క॥ గిరతమా! యత్యద్భుత, ధీరులపసఁదేల్చె 'సీమ' తేల్చె సమహార్థ
శ్రీరాజులవస;నాద్యులు, చారుప్రజ్ఞులు భవత్ప్రశాంతికి మెచ్చన్. ౩

భాషాత్రియశాలి. 22-4-13 గుంటూరు అగ్రహారం

D. Ramaswami Sastri.

ఉ॥ దైవముఖమ్ముఁజూచి సమతన్ వహియించి చరిత్రయుగ్మమున్
భావవిదుల్ సెబాసనఁగ వ్రాసితి రౌనను శైలిఁ దాము, మీ
చేవ యథార్థ గౌరవ విశిష్టము 'శిష్టజనైకవేద్య మో
దేవ? భవత్ప్రతాప మతి దృశ్యదరిప్రతిబంధకం బహో.

సీ॥ సకలలోకమ్ములకు సత్యసత్త్వ మిట్టి, దనుచుఁ దేల్పంగఁదాము వ్రాసిన చరిత్ర
'సీమ'నాకొందుప్రతి వీ,పిచేరఁజేయ, వెంకటకవీంద్రముఖ్యకోవిదవిధములు.

మాగంటి వీరరాఘవశాస్త్రి. 24-8-13

...గుంటూరిసీమ, యనువివాదాంశగ్రంథమును నా మూలాగ్రముగా జదివితిని సోదరకవులకును మీకును గలిగిన వివాదసందర్భములో మీ తప్పేమిః లేనట్లు యీగ్రంథమువల్ల యథార్థము బయల్పడినది...ఉత్తరరంగము గూడ...బంపగలందులకు ప్రార్థించుచున్నాను, ఖరీదు ఎంతయైనను నరేముందుపంపుమని సెలవిచ్చిన బంపెదను.

చింతినాడ వేంకటరత్నశాస్త్రి. బెజవాడ 29-4-13

సీ॥ సిరులఁజెన్నొందుగుఁటూరుసీమ ప్రథమ,రంగమును గాంచితిని ప్రాంతరంగుఁజైతి,
వెలయనుత్తరరంగము వేమవరశ,తావధానను వీ. పి. గాదయనుబంప,
కోరివందములు సేతు, కోర్కెమీఱ. చివుకుల పిచ్చయ్యశాస్త్రి.

స్కూల్ సూపర్ వైజరు,పొదిలె,నెల్లూరుజిల్లా, సుకాంతర్గుపాడు 21-7-13

చ॥ కనుఁగొనలేక మీప్రతిభఁ గల్లను లల్లిన ప్రల్లదంబులన్
గనివినియుబ్బుపండితుఁ డొకండు శతంబున కైన నున్నె? యుం

డిననలదిక్కుటాహముల నిండి పయిన్ బయిఁ బొంగినింగిఁ బా
ఱిన భవదీయకీర్తిలహరిన్ నిలుపంగ నెవార లోపెడిన్. ౧

ఉ|| అనదలు మూర్ఖ లేరొకో యహంయువులై తమనోటియూసు పో
వ నుడువు రిత్త పలుకులను వంచనకల్గునె? "యూరకుకక్కుమా
సిన యొడ జంగమయ్యకిలఁ జేటగునే?,, బుధులేరు విన్నస్నీ?
యనుచుఁ జకారగుల్గొనగరా? నగరా? మొగమెత్తనిత్తురా. ౨

ఉ|| "అక్కనమాదనల్ చెలఁగునందల మెక్క సరప్ప సాటికిన్
నిక్కుచుఁ జెర్వు కట్టపయి నిస్త్రపతన్ వెస నిల్చుమాడ్కిఁ, దా
రొక్కటరెంటఁ జామరులయొద్ద రహఃకుహనావధానమున్
జక్కనొనర్చి రన్నఁ దమసాటికి వత్తురె తక్కఁగైనరుల్. ౩

చ|| అనవసరంపుఁ జివ్వకు సహాయువులై విఫలోరుశాఖ దార్
కొనఁగొని మున్గడించు పెనుపేరుల సీటఁగలంచినట్టి రీ
విన యవివేక శాలులిఁకఁ బెగ్గల వీడి రహస్యలంబులన్
గొనఁగుటనూని యిష్టమున 'గుంటురిసీమకు' మ్రొక్కఁగాదగున్. ౪

క|| సారతరహృద్య పద్యము, ధారసనిష్యంది గీరతము బలెనరయన్
మీరచిత, సీమ, సరసం, బై రాజిలె నఖిలసూరు లౌనని మెచ్చన్.

రామడుగు సీతారామశాస్త్రి. 14-1-14

..."గుంటూరిసీమ" చేరినది..., మిక్కిలి శ్రమకోర్చి ఆయాపత్రికలయందలి విషయములను ముందెన్నఁడో గ్రంథము వ్రాయవలయునని సేకరించి గ్రంథము తయారుచేసినందువల్ల తమకు 'చాణక్య' లనుబిరుదు సార్థకమైనదానినిగా దలంచుచున్నాను. తాము నిజములని వ్రాయించిన విషయములెల్లను నేను పత్రికలయందు చూచినవగుటచే యిందుమీరెంతమాత్రము అనృతము వ్రాసితిరని నేతలంపను.

వేమూరి సుబ్బరామశాస్త్రి. ఆళ్లమూడి 6-6-13

సీ|| అంతియే కాక నారాయణశాస్త్రి యొకఁడు, బయలు వెడలి గుంటురిసీమపటిమ నెల్లఁ
జిలచి చెండాడి వెనుఁజూపఁ జేయునట్టియిఁ, కేమిపురి కెక్కు గుంటూరుసీమ వగ్గ
గీ|| కాన నారాయణశాస్త్రమ్ము గ్రమ్మియాఱు, మూడు సేయకయున్నె సమ్మోదమలర
నారయన్ గోరినాఁడ గుంటూరిసీమ, లోని యుత్తరరంగమ్ము లోకవినుత.

తెలికెపల్లి రామచంద్రయ్య. 25-2-14

శ్లో॥ ... పూర్వరంగ మమలం దృష్ట్వాఽఖిలం మానవ
ప్రాన్వం తేమోదముపైతి సంత్యజతిశాఖాపక్షపాతాదికం॥

శ్లో॥ కాత్యాయన్యై సమస్తం ప్రికథిత మను జాత్యైక దేశ ప్రగల్భ్య
న్యాయాశాఖాభిమాన ప్రకటితవశగాశక్తదౌర్జన్యజన్యం...''॥

శ్లో॥ ... శాఖాం విజానాతి హి నీతి బాహ్యకః॥

శ్లో॥ రాజ్ఞాంగృహేషుధనశూన్యగృహేషుసర్వాంత్వ్యద్వాహకాంశ్చవిభవైర్యనః
స్స్యురేవ,తద్వత్ర విత్వరచనాసువనంతిబహ్వ్యః పాండిత్యవైభవమిదంతు
చారణీయం॥ భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి. 4-4-1913

మండపల్లి లింగాలపోష్టు, కృష్ణాజిల్లా.

మ॥ హరనారీ చరణాబ్జ చింతనమరందాసక్త హృద్భృంగియు
త్తరరంగం బెపుడబ్బునోయనుచు నత్యాసక్తుఁడై వేంకటే
శ్వరదైవజ్ఞుఁడు దానినే మదిసదా భావించుచున్నాఁడు కా
నరయంబొప్పఁగఁ బంప వేఁడెదఁ గవీంద్రా! ముద్రణంబైనచోన్.

ములుకుట్ల కోటీశ్వరః. 9-7-13 యింకొల్లుగ్రామం

..."గుంటూరుసీమ" యనుగ్రంథములు ఆరుకాపీలు V.P. ద్వారా తగునంతతొందరలోనాఅడ్రసుకుఁబంపఁ బ్రార్థించెదను. ఉభయభాషాకవిత్వమహాకవులగుతాముప్రకృతచర్యనంతయుకలికాలముపైదోసివేసి..నంతలో...మాహాత్మ్యము... అధికమగుననియు. పెద్ద లనుకొనుటను విని విశదపఱచు కొంటిని

మన్యం సీతారామయ్య. 2-4-13
టీచర్. టవును హైస్కూల్ గుంటూరు

...గుంటూరుసీమనుచూచినాను అందునిజానిజములు తప్పక తేలుచున్నవి. యిట్టి సత్యమును దెలుపు యీపాత్రము దేశమంతటను వ్యాపింపచేయుటకు భగవంతుని సదాప్రార్థించుచున్నాను. బొడ్డుపల్లి శేషయ్య. బోర్డుస్కూలు, మాష్టరు.
మందపాడు 27-3-13

స్థాలీపులాకన్యాయమునఁ జూపితిమే కాని మావద్దనున్న సామగ్రిలో నెన్నవవంతుగాని చేకొన లేదు, సరికదా? వారినామములుగూడ నుదాహరింప లేదు, పాదుకర్త్రము ప్రతివిషయమునకును గ్రంథవిస్తరభీతిచే మమ్ము వెనుదీయించుచున్నది, పీఠికలో నక్కడక్కడ నుదాహరించిన ప్రతివిషయమును నేదో యొకటితక్క నిక్కే లవలేశముగాఁ గైకొనినదియే కాని యేదియును బూర్తిగా చేకొననేలేదు, ఈలోటు రాఁబోవు 'సమగ్ర' గ్రంథపీఠిక తీర్పఁగాక యని యింతతో విరమించుచు నిఁక నిందలితప్పులం గూర్చి కొండొకచర్చించుచున్నారము, ఎచ్చటనేని యతిప్రాసములు, వ్యత్యస్తము లగుటం గూర్చి ప్రాజ్ఞులు గణింపరు, అది భ్రాంతిమూలకము, అనివార్యము, దానిం గూర్చి యితరులకు గోచరించినంత గ్రంథకర్తకు గోచరింపదు, ఆవిషయము కనిపెట్టుటకుఁ బాండిత్యముతో నవసరము లేదు, యతిస్వరూప, ప్రాసస్వరూపములను దెలిసికొనుటకు సరిగా 5 నిమేషములకన్న నెక్కుడు కాలము పట్టదు. అట్టి స్వల్పవిషయమును గూర్చికూడ దినంతులు గొట్టువారు నేఁడు బయలుదేఱుటచే నీకాలముయొక్క దుస్థితికిఁ జాల విచారపడవలసియున్నది. ప్రకృతము, హితకారిణీమనోరంజనులు మాకుఁ దప్పులు చూపవలయునని యెంచి పైరీతి తప్పులనే యన్వేషించి యవాకుచవాకులను వదరుచున్నవి, ప్రథమముద్రణము నందలి స్ఖాలిత్యముల నిటీవల సవరించితిమను మాటకూడఁ బాటింపక యీపత్రికలూరక ప్రోఁగమొదలిడుట మఱియును విచారణీయము, స్వాత్మదౌర్బల్య ప్రకటనమునకై తమంతఁదామే పలువిధముల సాక్ష్యము నిచ్చుచున్న యీపత్రికలు చూపు తప్పులెట్టివో తెల్పుటకుఁ బ్రకృతగ్రంథమునుండి కొన్నిం యుదాహరించుచున్నారము.

ఉ॥వి। ద్యామహేంద్రులు పశ్యశబ్దముపైని సారెకుఁ గొందఱు

ఇందు విశ్రమము పొరఁబడినది, దీనింబట్టి యజ్ఞతను సమర్థింపనెంచుచో తి॥ వెం॥ కవులకు, యతియననేమో తెలియదని కాని, అక్షరజ్ఞానము లేదని కాని, మొఱుఁగవలసి యుండును. ఈమాట విశ్వసింపఁజేయుట కడుఁగష్టము, ఇట్టి ప్రయత్నమునకుఁ బాటుపడువారి నేమనవలయును? మఱియు.

డం॥ బలరు నియోగి వైదికులు నందుచునుందురు.

(పూర్వరంగము 4వ పుట 6వ పద్యము చూ)

ఇందుఁ బ్రాసము పొరఁబడినది, పైపద్యము రేఫప్రాసకము, కావున, అల

రు, ఒరయు, అందు, ఒందు, గా మార్చికొన్న సరిపోవచ్చును, యతివిషయమున 'పశ్యశబ్దము తప్పుగాదని కొందఱు' అని సవరించుకోవలెను. ఇట్టి భ్రాంతి ప్రయుక్తములగు స్వల్పలోపము లెందఱచేతనో యెన్నిసారులో సంస్కరింపఁబడుచువచ్చినను భారతాదులయందుఁగూడ నిప్పటికిని క్వాచిత్కముగాఁ గానవచ్చుచున్నవన నస్మదాదులలెక్కయేమి, భ్రాంతినశించినఁగాని యీలోపములునశింపవు, అది ప్రపంచముతోపాటుండఁదగినది, బ్రహ్మాదులుగూడ దానికిదాసులు, ఇదివిషయాంతరము, ఇంకను వ్రాయవలసినవి చాలనంశములుగలవు, వ్రాసిన వానివలనఁ దక్కినవి యూహించుకొందురుగాక, పూర్వరంగోత్తరంగములలో సూత్రప్రాయముగా నాయీవివాదకు సంబంధించినయావద్గాథయు నిముడ్పఁబడినది, ఆది ఆసనచర్చయు, అంతము వేమవరావధానప్రయుక్తమగు సమ్మానమును సనియెఱుఁగునది, ఆసమ్మానసమయమునందలి పద్యములుమాత్ర ముదాహరించి విరమించుచున్నారము.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీకరయుగ్మ మలంకృతంబు చే
సిరికద? కంకణంబులఁ బ్రసిద్ధులు నల్వురు చెన్నయాము ల
బ్బురమును సంతసంబు నెదఁ బొంపిరివోవఁగఁ జూచుచున్నయం
దఱినయనంబులందవి కనంబడుచున్న వదేమి చిత్రమో.

తి॥ శా॥

ఉ॥ ‘గోడకు వెల్ల వేయు టది గోడహితమ్మును గోరి కాదు మో
మోడి భవత్కుతూహలము నోమఁగ సింగపుమేల్మిబంగరుం
బోఁడిమికంకణమ్ము లివి పూనుచునుంటిమి యిందు కర్హుఁడౌ
వాఁ డెవఁడో? యెఱుంగఁగలప్రాజ్ఞులుముఖ్యులునేఁడు చూడఁగన్

వెం॥ శా॥

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము.

శ్లో॥ ఉన్నతం పద మవాప్య యో లఘు. ర్లీలయైవ స పతే దితి ధ్రువం
శైలశేఖరగతో దృషత్కణ, శ్చారుమారుతధుతః పత త్యధః॥ ౧
(రసగంగాధరము చూ)

శ్లో॥ యద్యపి నదతి సరోషం, మృగపతి పురతోఽపి మత్తగోమాయుః
తదపి నకుప్యతి సింహో, విసదృశపురుషేషు కః కోపః॥ ౨
(అలంకారశేఖరము చూ)

శ్లో॥ సంత స్సచ్చరితోదయవ్యసనినః ప్రాదుర్భవద్యంత్రణా
స్సరత్రైవ జనాపవాదచకితా జీవంతి కృచ్ఛ్రం సదా
అవ్యుత్పన్నమతిః కృతేన నసతా నైవాసతా వ్యాకులః
కృత్యాకృత్యవివేకశూన్యహృదయో ధన్యో జనః ప్రాకృతః॥ ౩
(కువలయానందము చూ)

(సదుపదేశము)

చ॥ వలదు నియోగివైదికవిభాగము, కొంపలు ముంచుదాన, వ
ర్తిలుఁడు యథానుపూర్విగ, విధేయులు విద్యకుఁగందు శాఖలన్
బల మిడ నెంచి సగ్రంథమును బాయఁగఁ ద్రోచు టదేటి తెల్వి, పూ
ర్వులహృదయం బెఱుంగుఁ డని బోధ యొనర్పఁ గదమ్మ శాంకరీ॥ ౧

చ॥ వలదు నియోగి వైదికవిభాగము వల్వ దసత్యగోష్ఠి, ము
గ్ధులను విదగ్ధులన్ సరిగఁ దూఁచెడి తక్కెడకై ప్రియత్నమా,
వల దపలాపముల్ గిలుక వల్వదు వల్వ దటంచు నంబికే
వలదురితంబుగా నడుచువారితలకాళ్ల కురిన్ ఘటింపుమీ॥ ౨

చ॥ వలవని కోర్కులం బడినవా రెవరున్ దుద నెగ్గ లేద, యీ
కలియెడఁ గూడ సత్యము నె కాంతురు గాని యసత్యమన్నఁ బె
ద్దలకుఁ బ్రపత్తి లేదు ఋజుధర్మము పట్టి చరింపుఁ డంచు మూ
ర్ఖుల ననిశాల్పు పెద్దలకుఁ గొండొక బోధ యొనర్పు మంబరో. ౩

గ్రంథప్రవృత్తి.

చ॥ సత్య, మసత్య, మంచు మనుజన్ములమంచికిఁ జెడ్డకున్, సదా
దాత్మ్యము సేయుచుండెడిపదార్థము లందొక దాని కింకొకం
డత్యయమున్ ఘటించెడి యథార్థపదార్థము నిల్పయోగ్యులున్
బ్రాత్యులు వేఱొకండు నిలుపన్ బ్రయతించుచునుండ్రు శాంకరీ. ౧

చ॥ నిలిపిన నిల్వఁ జాలని దనిత్య మసత్యము, నిల్పకున్నను
న్నిలిచి యెసంగఁ జాలినది నిత్యము సత్యము, సత్వరప్రభా
కలన కెదే నిమిత్త మది గావలెఁ గావున దానికై మహా
త్ములవచనంబు లూఁత గొని పుస్తక మియ్యది సేతుమంబికా. ౨

ఉ॥ నోటుకుఁ గాలదోష మది నోటియెడన్ గొఱ గాదు కాన నె
ప్పాటను యుక్తి సేయుడు నపర్ణత గల్గదు తప్పుత్రోవలం
దాఁటెడివారిరజ్జులు వృథా, ఋణ మిచ్చి యపర్ణుఁడున్ ద్విష
త్కోటి నెదిర్చి పేర్చి కవికుంజరుఁడున్ వెలుఁగొందు నంబికా. ౩

మ॥ మనవాఁ డెవ్వఁడు? సత్యముం బలుకుసంపత్కామి, యన్యుం డెవం
డనృతం బాడెడిదే బె, యీనియతికిన్ న్యాయైకదృష్టుల్ శ్రుతుల్
దనియన్ బ్రమొగ్గెద రన్యులో? మొఱకులై "తాఁబట్టుకుం దేటికిన్
జనుఁ బాదత్రయమే" యటన్ననుడికిన్ దాసానుదాసాగ్రణుల్. ౪

మ॥ ధనమున్ జూడరు వేషభాషలకుఁ బందల్ వోలె లోఁ జంక రె
వ్వని కేగౌరవ మంతె కాని యధికత్వం బొప్పఁగాఁ బోరు స
జ్జనులన్ దక్కఁ దదన్యులన్ మనమునన్ జర్చింపఁ గాఁ బోరు, ధీ
ఖనులంచున్ జననీ? ఋతం బడఁచు ప్రాజ్ఞశ్రేణికిన్ దెల్పుమీ. ౫

పూర్వవిద్వన్నాగరికత

శా॥ *"మీవిద్దెల్ ధన మిచ్చి కొన్నయవి మీమీపోకలెల్లన్ ధనా
శావిద్ధంబులు పూర్వనాగరికవిద్యాభ్యాసముల్ వేఱు,త
ద్భావస్ఫూర్తులు వేఱు, వారు మనకై దైన్యంబు నైకోరు మీ
త్రోవల్ వారికి నైఁచ రాని వని యుద్బోధింపుమీ శాంకరీ. ౧

శా॥ పూర్వాచారులవిద్దె నేర్చు గుణలుబ్ధుల్ వారిమర్యాదలే
సర్వోత్కృష్టముగాఁ దలంతు రిపు డాచారమ్ము లే మున్న వీ
దుర్వారుల్ గనఁ బోరు, దూర్వ వెనయా దుర్వాసుతో నందురో
శర్వాణీ! యిటువంటియోగులను లక్ష్యమ్మేల సేయన్ వలెన్. ౨

---

*ఆంధ్రభారతి యను పత్రికనుండి.)

ప్రాచీన గురుశిష్య పద్ధతి.

శా॥ బెంచీ లక్కడ లేదు "గేమ్సు" మొదలౌ "ఫీజుల్" వినన్ రావుపోష్యంచున్ నిర్ధనుఁ బ్రోచిపుచ్చరు గురుల్,"ప్యా"సైన నే లాభమిం। దంచున్ నేమము లేదు మీ చదువునందాలోక మీలోకమున్ । గాంచన్ వచ్చెడినార్యులార! మిము మ్రొక్కన్ జెల్లు నెక్కాలమున్॥ 1. ఉ॥ తుక్కల నక్కలం గుఱిచి కోళ్లఁ బోట్లేళ్ల గుఱించి కాక మీ। రెక్కడఁ జూచినన్ ద్విజగదీడ్యచరిత్రుని దేవునిన్ మహా। భక్తిన్ కమై నుతించునురవాక్కులు శిష్యులకిచ్చి వారి దౌ। వాక్కును దేహమున్ భవముఁ బావనమున్ బొనరింతురొప్పగన్॥ 2. ఉ॥ చెప్పులకాళ్ళు ముండితపు శీర్షము శూన్యలలాటమున్ మఱిన్। గొప్ప బడాయివేషములుఁ గుచ్చులపాగలుఁ గోట్లుఁ గంఠమం। దొప్పెడి పట్టముల్ గలుగునొజ్జలు శిష్యులు నీకు లేరు మా। యప్ప! చిరాయువై బ్రతుకు మమ్మరొ వేదమ! నీకుమ్రొక్కెదన్॥ 3. ఉ॥ చాపలె యాసనంబులఁట; జందెములే వరవారవాణముల్। పావము పావఁజాలునదిపట్టులు శాలలు; పుణ్యలోకముల్। చూపెడి మాలికల్ మొడకుఁ జుట్టినపట్టము లర్థమిమియే। ప్రాపగు జీత మిట్టిగురువర్యుల శిష్యుల మ్రొక్కుటొప్పదే॥ 4. క॥ ధనవంతులకన్నను నిర్ధనవంతులె ప్రీతిపాత్రతములగు శిష్యుల్। వనమాలిఁ దెల్పు టే చదు,వన మాలిమి నెగడు మీకు నంజలి నేతున్॥5. సీ॥ అరుణోదయ మ్మగునప్పుడ మేల్కాంచి యాత్మాను సంధాన మాచరించి। ఆపగాదులకేగి యట స్నాన మొనరించి రవి త్రియామయుని కర్ఘ్యము

టాటోటురటకుఁడు

ఉ॥ కొట్టు సుహాసహం బదియుఁ గొండొక కొంకు వహించు నెవ్వనిం
దిట్టఁగ దానిఁ గుట్టునలదీసుని నాలుకయు వెనక్కుఁ దీయు నా
పుట్టుగుబమ్మచారి యెటుబొంకిన నేమగుఁ? నట్టిచీపురుం
గట్టలు గిలుకవారిఁతలకు గౌరవ మెక్కుడి దమ్మ? శాంకరీ. ౧

మ॥ ఘటచేటీకరనీచకాచకలనాక్రాంతంబు కర్ణద్వయం
బఁటఁ? నానానృతపాతకాంచితవృథాహంకార పంకాంకితం
బఁటఁ? చేతఁ; బటువంటివాఁ డొకఁడు పేరానించి టాటోటులన్
రటియింపన్ గటువాను గా కవియు ధీరవ్రాతముల్ చూతురే. ౨

లాసంగి। తముఁ బోలివర్తింపఁ దగుశిష్యగణములు వెంబడిరాఁగ గృహాంబుఁ జేరి నిన్న దండెమ్ముపైనించిన నీరాకవి పుట్టముల్ ధరియించి భూతిదాల్చి॥ తే॥గీ॥ దేవతార్చన మొనరించి దేవదేవ। నామపూర్వకముగ వేదనాదమును ద, దంగవిజ్ఞానమును శిష్యులనువదింపఁ, గాల మేగించు పూజ్యుల గారవింతు. 6. చం॥ నృపతులు వచ్చి దూరమున నిల్చి నమస్కృతిఁ జేసి పూర్తిగాఁ, దపమును వేఁచియాపయిని దగ్గఱకుం జనఁ దెంచి 'మీకునే। ది పనియొ తెల్పుఁడీ' యిపుడె తీర్చెదమన్న "మకేమి లోటులే, దపరిమితంబ సౌఖ్య, మనునట్టి తపస్వుల మిమ్ముఁ గొల్చెదన్॥ 7. ఆ. వె. చంకజోలితోడఁ జనుదెంచునట్టివి, ద్యార్థిఁ గాంచి బ్రహ్మ యరుగు దెంచి, నట్లు సంతసించి యన్నమ్ము పెట్టు ప, తివ్రతా మణుల నుతింతు భక్తి, 8, ఉ. "వారలు మీకు విద్యనిడ వారము లేమిడఁ జాలమే,, యటం, చాఅని పేర్మి దేవుగతి నాఁరసి భుక్తినిబెట్టి విద్యపైఁ। దీఅనియాస్థఁ జూపెడి విధిప్రవీమానుల నగ్రహారవుం, బాఱుల వారిగేహీనులఁ బాయనిభక్తి నుతించి ప్రొద్దెదన్॥ 9. శా, ఏరాజుం గన నిచ్చలేమి 'నెటులో యీపొట్టఁ బోషించితిమే! తీరంగావలె' నంచు భైక్ష్య మది యెంతే శ్లాఘ్యమంచెంచి యా, చారం బొప్ప గృహాంబు లేగి వెనుకన్ ఛాత్రావళుల్ రాఁగ సం,సారంబీఁదుచు విద్య నేర్పెడి మహాసంస్కర్తలన్ మ్రొక్కెదన్॥ 10. క॥ భృతకోపాధ్యాయులఁ గని, మతిలో నేవమ్ముగాంచు మాన్యులకున్ బ్రో, స్నత వేదశాస్త్రవిద్యా, రతులకు నతులిడుదు రాజరాజనతులకున్॥ 11. మ॥ శుచియా వేషము శుద్ధమా మతము సంశుద్ధం

ఉ॥ "ఆవులు దూడలుం గలుగ నార్వురు గుంజల కేల" తా నెవం
డీవిషయంబు నేమెఱుఁగు నింతకుఁ దన్నెవఁ డీసడింపకే
పో విడుచున్ జరిత్ర మన బొంకులు బూతులుఁ గూడనౌనకో?
కావల మేడ? సత్యముఁ బ్రకార మదేడ? వచింపు మంబికా. ౩

ఉ॥ ఇట్టి వృథా ప్రజల్పకుల హీనపు వ్రాతఁలు కీర్తికామినిం
గట్టుడు నాపె "కాళ్ల కురి గట్టె" నటం చొకమూల నాఁగుచోఁ
బట్టువగంటఁ జూకఁ బరిభావము వెల్లక పోదు "తా డొగిన్
రొట్టెయుఁ గాకపో దొకనరుం డలతానుఁ గాకపోఁ"డిఁకన్. ౪

బు దేహం బని। ర్వచనీయం బగుపాండితీగరిమ ద్రవ్యంబం దనాసక్తి పూ। ర్వ చరిత్రంబులయందు భక్తియును ఛాత్ర శ్రేణిపై రక్తిగ। ల్గుచతుర్వేదుల సాంగులన్ నిరతముస్ లో నెంచి కీర్తించెదన్॥ 12 మ॥ ఘను లుద్యోగులు వచ్చి "మీసుతు నకున్ గన్యామణిన్ మేటులౌ। ధనధాన్యాదులతో నొసఁగెద" మనన్ దత్ప్ర న్యఁగైకో మనం। బున నిష్టంబదిలేక "మీరలతులుల్ పూఁబోఁడి మీకన్నె మే। మనఁగా రిక్తుల" మంచుఁ దప్పికొనుమి మ్మార్చింతుఁ బుష్పమ్మలన్; 13. చ॥ ధనమును భూమియున్ దమకుఁ దామయి యిచ్చెడిరాజు లుండ "నం। దనులకు విద్య రాదు ధనధాన్యవశంవదులైన" నంచుఁ గై। కొనక యెటో కుటుంబము నకున్ భృతి గూర్చు నిస్పృహత్వమే। ధనముగఁ గాలమున్ గడపు ధన్యులఁ బూర్వుల నాత్మ నెంచెదన్॥ 14. ఉ॥ రా జరుదెంచునప్పటి కరంటులతోఁటకు గొప్ప ప్రవృత్త త। మ్మాజన పాలుఁ డొయ్యఁగని। "యార్య! కృతార్థుఁడనైతి మీదు సద్వ। ర్యాభజము లెకఁలే దయిన భూమియు ద్రవ్యము స్వీకరించి మా। తేజముఁ బెంపుఁ" డన్న గణుతింపని సూరుల నాశ్రయించెదన్॥ 16, ఉ॥ "పుట్టితి మొట్టుల్లో యిచటఁ బుట్టిన యూరెటు వీడవచ్చు ని। వ్వట్టున నే వసించి బుధవ ద్యులఁ జేసెదఁగాక శిష్యులన్। బెట్టెద నేనయన్న" మని పేదతనంబనుకోక దాతలం। బట్టి స్వశిష్యులన్ బెనుచువారి నుతించి యఘంబు ద్రుంచెదన్॥ 17. ఉ॥ పెట్టెలులేవు కల్గినను బీగము సున్న విభూతి సంచియే। పట్టుదొకందు భూతి నిడు బంగరపుంగని గాఁగ రాజరా। జట్టులు శిష్యవర్గమున కన్నము విద్యయు నిచ్చువేలుపుం। జెట్టుల సద్గురూత్తములఁ జెప్పి మఱొక్కరి నెట్లు చెప్పెదన్॥

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఉ॥ వానిది నోరు గాద యలవానిది నాల్కయుఁ గాద, తోఁచిన
ట్లేనరుఁడే ననత్యముల నే నెగడించునొ, యట్టివాఁడు త్రా
జానిస్వనామ మూనినను జందన మూనిన రాసభంబె దూ
రానఁ బరిత్యజింతు రలప్రాయనకానినుడుల్ బుధాగ్రిణుల్. ౫

ఉ॥ ఉన్నది యున్నయట్టులుగ నోపిక మీఱ లిఖింతు మంబరోని
కన్నపుదొంగ వ్రేఁతలప్రకారము నోటికి వచ్చినట్టుగాఁ
బన్నము, బన్న మాగిలుకు వ్రాయనకాండ్రశిరాన నుంచి వి
ద్వన్నుత మైనమార్గమునఁ బంపెడిభారము నీది యీదెసన్. ౬

(త్రిశంకుస్వర్గము)

చ॥ అతనిని యోగి యందు రెవఁ డల్లవసిష్ఠగవీస్రవంతికై
మతి చెడి పోరి యోడి మతిమత్తముఁడై తప మాచరించి బ్ర
హ్మత యొక కొంత గాంచె నలయాతఁడె గాధిజుఁ డాతఁ డిచ్చె స్వ
ర్గతి నొక రాజసూతికి సురప్రభుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచున్ ౧

ఉ॥ గడ్డము మీసముల్ పెరిఁగి గాధిజుఁ జేయవు వేనినేని యా
చెడ్డమునీశ్వరుం డొకని త్రావతియన్నను జేర్పఁ బోయి తాఁ
బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుఁ గృతార్థుఁ డయ్యె నేని
అడ్డఁడె యింద్రుఁ డిదాపయి కథాంశ మెఱుంగనివారు లేరుగా ౨

(పౌండ్రికవాసుదేవీయము)

ఉ॥ ఉండ్రు జగమ్మునందు మును పుండినయట్టులె యుండు వారు పె
కండ్రు, వృథాభిమానమునఁ గజ్జ మెఱుంగక కొంచ పెట్లొ చే
కొండ్రవమానముల్ దమకుఁ గూడనిబల్ బిరుదుల్ ధరించి; యీ
*పౌండ్రకవాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరోని ౧

(*హరివంశోత్తరభాగమునుండి.)

క॥...అనిమిషముని యిట్టులనియె నాతనితోడన్,, ఉ॥...నీదువాక్యముల్ మానవనాథని యన్నియును మానుసము కానివి నాకుఁ జూడఁగన్,, క॥ హరియొకఁడని నీవెకఁడని, హరికిని నీకును విశేషమరయఁగ భూభృ, త్పరమాణువుల

(గౌతమీనది—సెలయేఱు)

ఉ॥ కొండలు వ్రీలఁ బండ లొరిగిఁ గొట్టుకపోవుచుఁ దేల గౌతమీ
చండతరప్రవాహ మది శాశ్వతమై భువిఁ బర్వ నెన్నియో
కొండలనుండి వచ్చి యడఁగున్ సెలయేళ్లట నూరుఁ బేరు లే
కుండఁగ "దివ్యటీసరస సుందెడిదీపములో" యనం బొరిన్. ౧

ఉ॥ అంతన పుట్టు నంతటనె యాఱుఁ గదున్ రయ మొప్పఁ బాఱు నె
క్కెంత వెడల్పుఁ బొడ్గు గలయే ఆది యే సెలయేఱు, దానిపై
నెంత? సహస్రప్రవాహముగ నెల్లపుడున్ బ్రవహించుచున్ బవి
త్రాంతరగమై తన ర్చెడి మహానది గౌతమియుందు శాంకరీ? ౨

కుఁ గలయది 'పరికింపవు' హరికినీవు ప్రతియోధుఁడవే,... తే॥గీ॥ వలవదుడుగుము నిన్నును వాసుదేవుఁ, డందురే బుద్ధియుతులు నర్వాధివాస, సిద్ధమైవాసుదేవాఖ్య నెల్లెనట్టు, లుర్విలోపలఁ బత్తుల్యుఁ డొరుఁడు గలఁడె,, క॥ నీచక్రము నీశంఖము, నీచాపము నీదుగదయు నీఖడ్గంబున్, నీచారోపితములు విను, చూచిన నవ్వుదురు వీని శూరులు ధరణిన్,,...క॥ నవ్వెడువారల నెఱుఁగవు, క్రొవ్వున నిటు పలికె దేల? గోవిందుని నీ, వెవ్వనిఁ గాఁ దలఁచితివి? వతఁ, డువిశ్వాధారుఁడు భవన్మదోద్ధతి యడఁపన్,,......వ॥...శైనేయుండు(సాత్యకి) అట్టహాసంబు సేసియతనికిట్లనియె ......తే॥ గీ॥ ఆదిదేవుని పేరు చిహ్నములు మోచి । నంతటనె యాతనికిఁ దుల్యుఁ డండ్రె నినున్న, సింహకవచంబు దొడిగినఁ జెనఁటికుక్క, గంధగజగంధమునకును గలదె నిలువ,,...వ॥ ... పౌండ్రుండు...ఒకదూత నాదైత్యదమను పాలికింబనిచిన,,...సీ॥ ... తిరిగి తంతటఁ బోక తేఁకువమాలి నాపేరుఁ జిహ్నములుఁ గల్పించికొంటి, వాసుదేవుండన... నేన కా,... బ్రతుకవలతేని వినుము... చక్ర మాదిగ విడిచి మత్సంఘ్రుయుడిగి, నడికి చనుదెమ్ము నాశరణమ్ము సొరఁగ,, వ॥ అనియిట్లు దూతముఖంబున వెడలిన విమతువాక్యంబాకర్ణించి ... కమలలోచనుండు వానింగనుంగొని సీ॥ ననునట్టులరుగుదెమ్మనియెఁ గావున నెల్లయడియాలములతోడ నరుగుదెంతు, వినుతచిహ్నమ్ములు వీడుమన్నాఁడు గావునఁ జక్రపూర్వతఁ దనరువాని, దనమీఁద విడిచెదఁ, దనశరణముఁజొచ్చి మనుమంటగలదుగావునఁ గడంగి, తనశరణంబె పెంపొనరంగఁ జొచ్చి నిర్భయుఁడనై భూరి

(చ్యవనమహాముని)

ఉ॥ కొండలు బండలుం గలిసి గొవ్వగ నెంచి స్వపక్షపాత మా
ఖండలుచేతి కత్తి కిడఁగా గరుడుం డిడెఁ బక్షపాతియై
యుండియు నీకమాత్ర, మదియుం జ్యవనుం డిడఁ, డాత్మశక్తి యి
ట్లుండు నటంచుఁ దెల్పుటకు నోజగదంబ! తృణీకరించుచుం ౧

క॥ తనబలము నెదిరిబలమును, గననికతన వజ్రి మట్టిఘనహేతియె కీ
ర్తిని గోలుపోయెఁ గొడవ, ల్లని మొన నటు లాచరింప నవి యేమగునో. ౨

సంపదహారింతు తే॥ గీ॥ ధరణి నెందుఁ బేర్కొలవాఁడు దాను నాకు, దాఁటవచ్చు
నె తనయాజ్ఞ దడయకింత ,వట్టునేఁడు నెల్లిటిలోన నిట్టలముగఁ, జేయఁగలవాఁ
డనంతయుఁ జెప్ప మీవు,,... వ॥ ...అద్దేవుఁడు దివ్యగంభీరస్వరంబున నతనికి
ట్లనియె,, సీ॥ పౌండ్రభూవర! నీవు భావమ్మునందు మదీయాంకములు మోవఁది
విరితేని, నాపాలికే తెంచి నమ్రుఁడవై యేను నీవాఁడ నాఁకిమ్ము నీదుచిహ్నా, ముల
నని వేఁడినలలి శాశ్వతంబులై చెల్లునువెట్టివె చెట్ట చేసి. తింకనైన వినీతి నేతెం
చి వేఁడుము ... వ॥'' నీవు నన్నురమ్మని దూతచేతఁ జెప్పి పుత్తెంచిన నీదెసవచ్చి
తగినబుద్ధియుం జెప్పితి, నిట్లు నేయుము...అనిపలికినఁ బౌండ్రుండతని కిట్లనియె,,
మ॥ అవనీనాథులనెల్ల నుద్ధతుల గర్వాంధ్యం బడంగింప నేనవతీర్ణుండ, నెఱుంగ
వేయకట! మిథ్యావాసుదేవాహ్వయం, బవినీతిం ధరియించి కొంటఱుకు మోహ
భ్రాంతి పుట్టించెదీ, యవలేపంబు నెఱింగి కాదె నిను దండార్హుండుగాఁ జూ
చితిం,, తే॥ గీ॥ నాకువెఱచి కైలాసయానంబు పేరఁ, గొంతకాల మమ్మెయిఁ
దప్పఁ గ్రుంకిపోయి, తీవు లేకున్నఁ జూవె మహావిభూతి, మెఱయవచ్చితు నీయూ
రనెఱుపనైతి,,...క॥ పగతుఁడు చక్రమువైచిన, నగధరుఁడు సుదర్శనమున న
దితుత్తుమురై, జగతీస్థలిఁ దొరఁగెడు న,ట్లుగఁజేసె సమస్తజగములును ముదమొం
దఁ,,...వ॥ ఇబ్భంగిఁ జగతు నపగతసమస్త సాధనుంగా నొనర్చి యమ్మహావీ
రుండు. తే॥గీ॥ ఏమిరా! వాసుదేవుఁడ నేనయనుచుఁ , జెప్పికొనవచ్చునే? యిం
కఁ జెపుమ నాకు,...వ॥...గరుడ చరణ ప్రహారంబులఁ గృత్రిమగరుడలాంఛ
నంబగు తదీయ ధ్వజదండంబు ఖండఁబులు నేసి...,, (విస్తరమెఱుంగఁ గోరు
వారు హరివంశోత్తరభాగము ౭వ ఆశ్వాసము చూడఁదగు)

(కాళింగులు)

ఉ॥ అంగమునిండ భూతి నిడి యల్పపువస్త్రము గట్టి చెంబు చే
లం గొని శుద్ధసద్ద్విజులలాగు నటించుచు నెందుఁ బోవు కా
ళింగులపోల్కి నేఁ డకట! లేకు లనేకు లొకింత నేరుపెం
దుం గనకే వృథాని బిరుదుం దలఁదాల్తు రచేమి పాపమో! ౧

ఉ॥ వేసము పొట్టకోస మెటు వేసిన వేతురుగాక యీరసా
భాసులు నిక్కపుం ద్విజులఁ బట్టుక "మీరను విప్రులె! మిమున్
భూసురు లంట తప్పు మముఁ బోరునఁ గెల్చినఁగాని మీకు మీ
భూసురనామ మొప్ప" దని మ్రోఁగుదు రేమిటి కంబ! శాంకరీ. ౨

(లూత)

ఉ॥ అంబరమందు *సాలెపురు వాదరు వింతయు లేక ప్రేలుచుం
దం బొకయప్డు తోఁచు నది తథ్యమొ! కా దటమున్నె యల్లియుం
చుం బహుతంతుజాల మది చూరున నంటుక యుండు దాని దా
రంబు మొగంపు దారపుఁ బరంపరతోఁ గలుపున్ దిగంబడున్. ౧

ఉ॥ నేయను గాత లూత యది నేర్చిన నేఁతగఁ బొట్టకోస మా
నాయము; బట్టకోసము జనంబు కువిందుని గోరుఁగాని యా
మాయపుఁబుర్వు నేఁతకయి మానస మంచునె! యుంచుఁబో! యెటో
కాయమునందుఁ గప్పికొనఁగా, నది వచ్చునె! ముట్ట విచ్చునో. ౨

---

*21 వ సెప్టెంబరు 1912 సం॥ కృష్ణాపత్రికనుండి

ఈఁగపులి

తే॥ కీటకములందు మిక్కిలి కీర్తిగంటి। నీఁగపులి యందు రందఱు నెలమి నన్నుఁ। గాదెయంచును మది వృథా గర్వపడకు। సరసులదివిన్న నగుదురు సాలెపురుగ!, కపటమున నేదొ యొకపన్నగడను బన్ని,యీఁగలను మోసపుచ్చుట నీఁగపులివి। కాని యెదురుగ నిలఁబడి కలనఁ గెలిచి। పేరుపొందిన దేది రూపింప లూత!। ఎట్టులో యొకరీతి నీకీబిరుదము। కలిగె నామాటలటులుంచు కలిగినంత। మాత్రమున నూర్ణనాభమాసుదినిమిషులు, తలను దాఁటిన గర్వంబు దాల్పఁదగునె

ఉ॥ అల్లినదానినే మరల నల్లును, గ్రొత్తవిధాన నల్లఁగాఁ
జెల్లదు సాలెపుర్వునకుఁ జేతయుఁ గాదది యెన్నిసారులే
నల్లినయల్లికే మరల నల్లెడి దానికె నంతసింత మా
యల్లిక యెందుకేని గొఱయైనది గాదుగదా మహేశ్వరీ. ౯

(నీరసాళుఘోషానిరసనము)

చ॥ ఎఱిఁగియు గ్రామ్యపుంగయిత కేమును బాల్పడఁబోదు మేము కొ
ప్పర మొకవేళఁ బోరికి సభాస్థలికిన్ జనుదెంచెనేని; శాం
కరి! యదికాదుకూడదని కంకకుమమ్మ! ప్రసక్తి దీరును
త్తరపు క్షణంబునన్ మరలదానిఁ ద్యజించెద మాజ్ఞ యిమ్మిగన్. ౧

చ॥ ఎలమిఁదురుష్క నిందగిలి యేగిన నాతికిఁ బ్రీతిఁ గొల్పె మొ
క్కలుఁడు తురుష్కతాప్తికయి కట్టిఁడిమార్గముఁ బట్టు భంగి వెం
గలులకుఁ బ్రీతిగొల్పఁ గలకాకవితం బురుడింప నెంచి క
శ్మలమగు గ్రామ్యథాటి కొడిసాచెడి తప్పను సైఁపు మమ్మరో. ౨

ఉ॥ తప్పులఁ దోఁపనీకు మెడఁదంగలశాస్త్రము గప్పిపుచ్చు మే
చొప్పననో దడాబిడిగఁ జొప్పశలాకలఁ బోలు పద్దెముల్
గుప్పఁగఁ జేయు మెయ్యెడలఁ గొంకు ఘటింపదు మెట్లొ నూఱులన్
జెప్పినదే మహాపదవి సేయుము మాయము గ్రామ్యశక్తముల్ ౩

ఉ॥ కష్టముగా నెటో భవదఖండకృపామహిమమ్ము కల్మి నీ
ముష్టికవిత్వమధ్యమున ముద్దులు మూటలుగట్టఁ జాలు ని

నీపరాక్రమమునకును నీయశముకు। నీదుబిరుదంబునకు లోనసీవుమెచ్చు। వలయు నీజాతివార్మెచ్చ వలయుఁగాక। యింక నెవ్వరుమెత్తురో యోఁగలపులి!, యెన్ని రోజా గొప్పకీటము లున్నవిసుమి। వానికేమియు గర్వంబు గానఁబడదు, వెదకి రవ్వంత యల్లికల్లుదువా లేదా। మేలు నీదు గర్వము పట్టఁజాలకుండెఁ, జాలునింతటి నుంచైన సాలెపురుగ!, బుద్ధి తెచ్చుకొని నయాన బుజములెగరవైచి కొనుటచాలించి గర్వంబువిడిచి। భద్రముగనుండు. మిడియు నీబ్రతుకు దెరువు.

పిప్పర సోదరకవులు

ద్దుష్టపుఁ బద్యమున్న నది తొల్లి రచించిన దండ్రి, వారి సం
తుష్టికి నట్లు కాదనుచుఁ దోఁపఁగఁ జేయుట యెట్లు శాంకరీ. ౪

ఉ॥ గిరగిరఁ దిప్పమోఁగెడిఁ బకీరుకరమ్మున నొక్క యంత్ర, మా
"కిరకిర,, బాలురన్ దనుపఁ గీలొక్క సుభంగిమె మాన్యమైనచోఁ
బరపరలాడుచున్ గవితఁ బాడెదడాబిడిగా నటంచుఁ బా
మరులు నుతించువూనికయు మాన్యతఁ గాంచుఁ గదే మహేశ్వరి. ౫

మ॥ స్వరవర్జ్యత్వమెఱుంగకే పొరిఁబొరిన్ సంగీతముల్ వాడి యె
వ్వరు మెప్పింతురు! గాయకోత్తములు వహ్వా నాఁగ; నట్లే పర
స్వరసందర్భము శ్రోత్రపేయతయు సౌశబ్ద్యంబు లేకెట్టులో
విగచింపన్ గవితల్ శ్రవోయుగళికిన్ విందుల్ ప్రసాదించునే. ౬

చ॥ "పదనిస, సానిదానిపన, పస్సరీసరి, గామగారిసా,
సదగద, నీరిసారి. దరిసా, గరిసా, నిరిసా. రిపా, రిసా,
గదగద, పాదపాద, సదగా, పదగా, నిదగా, దగా, దగా,"
యిది యొక గానమేని యెదియేనిఁ గవిత్వ మగున్ మహేశ్వగీ. ౭

ఉ॥ "చేసినదోసముల్ బయలుసేయఁగ నెంతువె! దుష్కవిత్వ వి
న్యాసము బైటఁబెట్టుటకునై గమకించెదవేల" యంచు దే
వాసురయుద్ధముల్ గెలిచినట్టిఁడు పండితరాజుచేత నీ
వీస డిలంగఁజేసి మము నెందుకు దూర్చెద వింక శాంకరీ. ౮

ఉ॥ ఎంచి పురాదులైన పదునెన్మిది వర్ణ్యములం గుఱించి వ
ర్ణించి కథానుగుణ్యముగ నించి రచించియె యుంచి రంచుఁ బ్ర
శ్నించినచో సదుత్తరము చెప్పుటకున్ దగనైన యుక్తి దోఁ
పించి యనంతరమ్ము నడిపించుమి యీకృతి కో మహేశ్వరీ. ౯

చ॥ కవివరులెల్ల మేలనఁగ గ్రంథములన్ రచియించి కవిపుం
గవుల జగమ్ము ముంచెడి ప్రశంస ఘటించియు నేఁడు కొవిపుం
గవులకతమ్మునన్ రసము గన్పడకుండెడి దిక్కుమాలు కా
కవితకు మమ్ముఁ బాలుపడఁగా నొనరించెదె మాలదైవమా. ౧౦

చ|| గడియకు మూడువందలఁటఁ? గంటకు డెబ్బదివందలంట! త
ప్పడుకవనమ్ము చెప్పటకుఁ బూనినవారిని బుట్టఁజేసి యె
ప్పడు సరసాశుసత్కవనమున్ బచరించు మదీయవక్త్రమున్
"బడబడ" మ్రోఁగు "తాషమరపా" నొనరించెదవమ్మ యీశ్వరీ. ౧౧

ఉ|| వృత్తవిశేషముల్ చెడి వివేకము పాకముదప్పి సద్గుణా
యత్తతఁ దక్కి శయ్య యొకఁ డంతగఁ బొంతగ సంగ్రహించి యే
పొత్తును రోయకే పలుకుపోకడ నేరిపి మాదుకైత ను
న్మత్తతమైఁ జరించుకసుమాలగఁ జేసెదె మాలదైవమా. ౧౨

చ|| తొరతొర గ్రామనామములు తొంబదియో పదియో సహస్రమో
పరపర గ్రుక్కతిప్పకయె వాగెడి విప్రవినోదివై ఖరిన్
జరచర నూరు జార్చుటది సత్కవిధర్మము గాదటంచు నీ
వెఱిఁగియు దానికై మనము నేటికిఁ గొల్పెదవమ్మ శాంకరీ. ౧౩

ఉ|| అక్కట? నీరసాశువున నందముఁ జందము లేక యెట్టులో
గ్రుక్కలు మ్రింగుచున్ వెడఁగు గొల్లలసుద్దుల నెంతపాడినన్
దక్కునె "కైత" యన్ పదవిదానికి, "గాడిదగంపెఁడూఁకదాఁ
బొక్కెన నేమిలాభ" మగు బొంకక తెల్పఁగదమ్మ శాంకరీ. ౧౪

ఉ|| అబ్బెన మేల నేయవలె నంబరొ? తంబుర, యొంటికంటి త
బ్బిబ్బ మృదంగ, మీద్వయమె వేషముపట్టిన లోటు గాని యా
బొబ్బిలిపాటగాండ్ర తలఁపుం గొలుపంగల పాటుకైతమున్
సిబ్బితి గల్గి పండితులచే నుతిగాంచెడి కోర్కె యున్నచోన్ ౧౫

చ|| కవితయుఁ గాని సంతతియుఁ గాని జనించిన యత్తరక్షణం
బవిసి నశించె నేని ఫలమబ్బునె? గర్భభరమ్ముదక్క, నా
యువు లవమేని లేని సుతు లొక్క సహస్రము రెప్పపాటులో
శివ! శివ! పుట్టనేమి యగుఁ జెప్పఁగదమ్మ, మదంబ శాంకరీ. ౧౬

ఉ|| ఆశుకవిత్వమందు రస మారయ రాదని యప్ప సెప్పె నో
యీశకుటుంబినీ! జననమే లిఖియించిన బంతిక్రిందనే

నాశమ్ముఁగూడ వ్రాయుటది నల్వకు సమ్మత మౌనుగాక గ
ర్భాశయమే స్రవించుటకు నక్కట! దీనికి భేదముండునే, ౧౮

ఉ॥ "మారుని నేరఁజాలు సుకుమారుఁడు, కన్నులు చేరెఁడేసి, బం
గారము మే"నటంచు స్మృతి గాంచిన బాలున కేడ్పు భంగి వి
స్తారరసమ్ము గల్గుటయు సంభవ మందెడుఁగాక నిల్వఁగా
నేరని కొప్రపాశుకవి నేరుపులేటికి మాకు శాంకరీ, ౧౯

చ॥ పలుకుల కల్కి నేర్చిన సుభాషితముల్ జతఁజేసి కచ్ఛపిన్
బలుకఁగఁ జేయ దానికి సుపశ్రుతిగా శ్రుతివిందు సేయుచున్
గలకలలాడు కంకణనిక్వణ సుస్వర మట్లులుండు మా
పలుకులొనర్చదే యనుపబాడిగ బండిరవంబు లీశ్వరీ. ౨౦

చ॥ కలుషితమైననీ ర్దురసుగాఁ బ్రవహించెదునన్లై తప్పఁగా
తలు దొరలున్ దడాబిడిగఁ; దజ్ఞుల కెట్లు రుచింపనౌ, శర
ల్లలితకలావిలాసవిమలమ్ములు సత్కమలంబులో, రస
జ్ఞులకు రుచించునట్టిద యగున్ హిత మాశుకవిత్వ మేరికిన్. ౨౧

‡(తలకుఁదగని వ్రాఁతలు)

మ॥ కవితాతత్త్వరహస్యవేత్తృతకునై కష్టించునుత్కృష్టులి
ష్టవివేకుల్ కులగోత్రనిందకులు, వేదాచారపారంపరీ
దవవహ్నుల్, సకలాన్నభోక్తలు, సమస్తస్త్రీకుటుంబుల్, మహా
సువివేకుల్, వితరీత మీతెలివి విజ్ఞుల్ రోయ కెట్లుందురి? రే
కవులివ్వారి గణింత్రు? వీరలాకా లోకం బన్న నేఁ డంబికా. ౧

‡(మే 10 వ తేది 1913 వ సం॥ కృష్ణాపత్రికనుండి)

చరణాయుధప్రశంస.

ఒక భాషాభిమాని:—

ఈపోట్లాటకు అంతంలేకుండా ఉన్నది. ఈకవులు కోళ్ళనుగూడా మించిపోయినారు. తురుష్క-యుద్ధమైనా ముగిసేటట్లున్నది. కాని యీకవుల కలహామెప్పు డారంభమైనదో దానికి విసుగు విరామము లేకుండావున్నది. అంత

ఉ॥ దుర్మతముల్ కడుం బ్రబలి తొందర గొల్పెడుపట్లు, ధర్మపు
న్మర్మ మెఱుంగునార్యు లవి మాపినయట్లె కవిత్వతత్త్వవి
తర్కణ్మరు లాఁగఁగా వలెఁ గుకావ్యము; తాదృశధర్మకార్య మే
కర్మ మెఱుంగఁ జాలనియకర్మపరుల్ నిరసింప నేమగున్. ౨

ఉ॥ జన్నము లాఁగి పోయెనొ? యశస్వుల సత్రము లాఁగిపోయెనో?
అన్నము మాల మాదిగల దండఱకుం బ్రియమై తనర్చెనో?
దున్నల కాలు భార్య లయి తోసము నందెనొ? పోడశిష్టసం
పన్నగృహస్థపుత్రికరపంకజ మంటెనొ? వీరియార్పులన్. ౩

ఉ॥ ఐనది కాదు కాని దగు నంచది దేశము నుద్ధరించు నం
చేనరమాత్రులో గిలుకునేవప్రవాఁతల కూఁతమై యశో
ధీనులఁ బూర్వపండితగతి న్మతిఁ జొన్పెడి జ్ఞానులన్ మహా
ధీనిధులన్ వృథా దెగడు తెల్వులవిల్వల నెంచ నేటికిన్. ౪

కంతకు కక్షలు ప్రబలుతున్నాయి. ఇరుపక్షములచుట్టు గ్రామసింహాలు చేరి గర్జనము మొదలు పెట్టినాయి. ఈపోట్లాటల నాపించే ప్రభువెవడుకనపడడు! వీటివిషయమై ఆంధ్రపత్రికలు జాబులు ప్రకటించకూడదని దొరతనము వారొక చట్టం చేస్తే బాగుండును. కవులకే బుద్ధిలేనప్పుడు నావంటివారేమి చేయగలరు?

(మే 15 వ తేదీ 1913 వ సం॥ సుదర్శనీ పత్రికనుండి)

కవులకలహములు.

గతవారపు కృష్ణాపత్రికలో కవుల కలహములను గూర్చి విచిత్ర చిత్రావళిలో నొక చిత్రము ముద్రింపఁబడినది. అందు రెండుతలల కోళ్లు రెండు ముఖాముఖిగా నిలువఁబడి యుద్ధము చేయుచున్నటులను ఇరుప్రక్కలను శునకములు అఱచుచున్నట్లును జిత్రింపఁ బడియున్నది. ఇది చూచుటకు మిగుల నచ్చెరువుగానే కనవ్పట్టుచున్నది. గాని కొంచెము దీర్ఘదృష్టితోఁ జూడఁగా మిక్కిలి జుగుప్సాకరముగఁ బర్యవసించు చున్నదని తెలుపుటకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. ఈ జంటతలల కోళ్లరూపముతో నున్న కవులెవరో యెల్లరును జెప్పకయే తెలిసికొనఁగలరు... ఇంత కాలమునుండి వీరిట్లు వాఙ్మపవాదములు చేసుకొనుచుండఁగా నింతవఱకెవరికేమి యనర్థము కలిగినదో చెప్పఁగలరా? వైదిక నియోగికక్షలు పెరుఁ

తే॥ గీ॥ జననమరణాలబ్ధిస్తు విస్తరమొనర్ప, నవతరించినయయ్యలేయగుదురొకొ—
పండితులటన్నఁ గవులన్నఁ బ్రాజ్ఞులన్నఁ, బత్రికలఁ వ్రాఁయు వ్రాతఁలప్పగిది గాక
తే॥ గీ॥ బుద్ధిలేదఁట? కవులకు బుద్ధి గల్గు, వారలిఁక నెవ్వరో? కులాచారములకు
సున్నచుట్టెడి మేటిసంపన్నులొకొ—? వీరలు నిగర్వులష? గర్వులేరు జనని.

చ॥ కవికలహాప్రచారములు కట్టిఁడులఁ గరఁగింప లేవు కో
ళ్లవుదురు వారికిఁ సుకవు; లన్యులు కొందఱు కుక్కలౌదు రీ
యవినయముఁ సహింపని గుణాఢ్యుల కీలిఖియించు ప్రాజ్ఞు లే
మవుదురొ? నీ వెఱుంగని రహస్యములుం గలవే మహేశ్వరీ. ౨

గీ॥ కోడిగ్రుడ్డంతయన్నమ్ము గొసరెనుకఁడు, నిమ్మకాయంతగోరెపత్స్వమ్మతుండు
వేఱొకఁడు; దీనఁగలసువివేక మజ్ఞు, లెఱుఁగరది విజ్ఞులకుఁగాక యెట్లు తెలియు

గుచున్నవందురా? ఆ పాప మిందుమూలముననే పండలేదు. అదియిదివఱకే పండి బ్రద్దలయినది ... ఈ తారతమ్యచర్చ ప్రతివిషయములోనను గలుగుచుండును... "నిరంకుశాః కవయః" అనునట్లు వారిలోవారు చర్చచేసుకొనుచుండఁగా నడుమవారు వారిని గోళ్లతోడను గుక్కలతోడను బోల్పఁజూచుట యనాలోచితము... కోళ్లు, కుక్కలు మొదలగు నీచోపమలచే వారిని బ్రజారంగమునఁ బడవేయుటకంటెఁ గొదమసింగములఁగానో మదగజములఁగానో ప్రదర్శించినచో సత్యమైన యర్హమయిన గౌరవమయిన ప్రదర్శనమయియుండును... మఱియు వీరిట్లు నీచోపమలచేఁ జిత్రరూపమునఁ బ్రదర్శించుటయే కాక దానివ్యాఖ్యానములో "ఈకవులకు బుద్ధిలేదు. ఇత్యాది పరమతృణీకారనీచవాక్యములచేఁగూడ సంభావించిరి.

(1913 వ సం॥ రం॥ జూన్ నెల 15 వ తేదీ సుదర్శనీపత్రికనుండి)

ఇప్పుడు వివాద పడుచున్న కవియుగ్మములను గూర్చి కృష్ణాపత్రికలోఁ గోళ్లగను గుక్కలుగను పరమనీచోపమగాఁ జిత్రించఁగా వర్తమాన కవులలో గౌరవనీయులయి యున్నవారి నింత నీచపఱుచుట చాలజుగుప్సాకరముగ నున్నదని మేము వ్రాసినది పురస్కరించుకొని "కవులు కలహించ వలెనఁట" యను వ్యాసమొకటి సువర్ణలేఖ, యొకచదెవరి పేరిటఁ బ్రకటించెను... అంత కంటెను అధికులు చర్చించు కొనుచుందురేని వారి ప్రశంసయే యెత్తుకొనము. ఎందుచేత? వారి

మ॥ ఉపమాకల్పనఁ బట్టి కాల్పనికునం దూహింపఁగా వచ్చు ని
క్కపుసౌభాగ్యము లెన్నియేని; యది యజ్ఞగ్రాహ్య మెట్లొ? వృథా
కుపితుల్ తోఁచినయట్లు గిల్కుదురు సంకోచింప రల్లంత న
య్యపలాపంబు సదోవిగర్హితముగా నద్దెంతు రజ్ఞత్వముల్, ౯

ఉ॥ అజ్ఞుల వ్రాఁతలే ప్రకటనార్హములౌనఁట? త్యాజ్యముల్ మహా
విజ్ఞుల వ్రాఁత లౌనఁట? వివేకులు కోర్లఁట? కుక్కలంటి? ధ
ర్మజ్ఞత మేలు మేమి లిదియు బ్రహ్మసమాజమతప్రవత్తి న
ర్వజ్ఞతయొక్కొ? యన్యమతవర్తుల కంబరొ? యింత జ్ఞానమే, ౧౦

వివాదము తీర్చుటకు మన మెంత మన బ్రతుకెంత యనెడు స్వసామర్థ్య దౌర్బల్యమును బట్టి మనత్రోవను మనము పోవుదుము. టర్కీ బాల్కను రాష్ట్రముల మహాప్రవిదారణము సంధిచేయ బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువంటి వారికే యర్హత గలదుగాని యెలమంచిలి పాప్రయిటర్లు, ఏమిచేయఁగలరని ...ప్రస్తావనకవు లేత నాన్త్రులుగారు. కలమెట్లు చేతఁబట్టవలెనో తెలియని "చదువరి" ప్రభృత్యసాంద్రకులందఱును వంక దొరకెఁగదాయని యెద్దియేని యనిష్ట కారణమున వారిని దోఁచినట్లెల్ల నీచపఱచుట కధికారము లేదు....చమత్కారముగా యుక్తిప్రయుక్తికముగా వాదములు చేయుచున్నారు. సొంపు చెడినట్లు మధ్యస్థులకుఁదోఁచుట లేదు ఇష్టములేనివారు వారివాదములను బ్రకటించక పోవచ్చును,...వీరికి నిజముగాఁ గవులు కలహించి పాడయి పోవుచున్నారని పరితాపమూ లేక వారిలో నెవ్వరియందేని యనిష్ట కారణమున నేదేని వంకఁబెట్టి యేవో వెలితి "రిమార్కుల్" లు చేసి తద్వారమున నయినఁ దమయనిష్టమును దీర్చుకొందమను దురుద్దేశమా?...తొలుత రామకృష్ణకవులు తమకీశ్వర వేరులన్నమాట వినగానే తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు 'గ్రుడ్డువచ్చి పిల్లను వెక్కిరించినందుకై" కంటగించుకొని కొంచెముద్ఘోషణము చేసిరి. ఇట్లె గుంటూరిశతావధానములోఁ గొప్పరపుకవిగారికిఁ దమ రంగస్థలములోఁ దమతో సముఁడన్న సిద్ధాంతము మీఁద నహాసన మీఁయగా నట్లువలదనిరి. లోకసామాన్యమర్యాదకై మీరెట్టి యాసన మిచ్చినను మాయభ్యంతరము లేదు గాని ప్రత్యేకించి మాతో సముఁడన్న సిద్ధాంతముపై యాసనమిచ్చిన మేమంగీకరింపమనిరి.

ఇందు దప్పేమి యున్నదని? సన్యసించి తపమాచరించుకొను వారినైనను నీవు

సీ|| అమ్మ యెంతటిధన్యురాలో యీబిడ రజస్వల యయ్యె మొగియదిప్పటికిఁ బెండ్లి,
కితని యోగ్యత నెన్న నెవనిశక్యము పెండ్లియాడె నల్వదియేండ్లయాఁడుఁ బడుచు
నా పెసంస్కారణపరాయణత్వము మిన్న యాఁ బుత్రవతి పెండ్లియాడె విధవ,
ఆతఁ డిందఱకన్న నధికుఁ డేమనఁ? జందెమున్ద్రెంచె బాలుఁడైననుదెగించి
తే|| గీ|| ఇట్లు ధర్మేతరములనే యెపుడు వినుతి, సల్పుపత్రిక లెక్కఁడఁ? సహజధర్మ
బద్ధ బుద్ధికిఁ గాని కన్పడని సత్య, మనెడిపరమార్థ మెక్కఁడఁ? యఖిలజనని.

కొలఁది వాఁడ వందుమేని యాతఁడూరకోఁడే! అట్టియెడ మానుషము విడనాడని సాంఘిక కవిమాలుగ్రిలు స్వగౌరవ న్యూనతా పరాభవము నెట్లు సహించఁగలరు... కాఁబట్టి సర్వవిధములను ఏవంకనైనా తమ యనిష్టమును దీర్చుకొందమను దురుద్దేశమే యీ పరితాపమునకుఁ గారణమని ఘంటాపథముగాఁ జెప్పవచ్చును... ఈ హ్రాదయ కల్మషముల కొకఁ ప్రబల దృష్టాంత మిచ్చుచున్నాము చిత్తగించుఁడు...నిన్నటి సువర్ణ లేఖలో..."ఓర్వలేక తగవులాడు కవులను జుట్టు జుట్టు ముడిపెట్టి ఇనుప గాలములు వేసి లాగుచున్నారండో? శ్రీరామరామ" యను నెంత సందర్భము లేని యపలాపమును వ్రాయించినారు..."కవులను" ప్రత్యేకించి నిర్దేశముల చేయవలెనుఁ? కవులనే కాని, యోర్వలేనిగుణము గలయితరుల నెవ్వరిని శిక్షింపరాదేమి?...లెదుభీటు గుదార గారు చెప్పినట్లు కామము దీర్చుకొనుటకు అశ్రుతత్వ మెంత యుపయోగమో క్రోధము దీర్చుకొనుటకిదియు నంతియయుపయోగము. కలయుపట వర్ణనము మిథ్యాయకమే గనుక ఓర్వలేక తగవులాడు కవుల సుకఁరినే కాక యాగణములోని వారినందఱనుగూడ నాలోకమునఁ జిత్రవధ చేయుట తప్పనిసరియని తెలియఁ జేయుచున్నాము. కలహించఁ గూడ దను వీరిసిద్ధాంతమే సర్వదా ఆచరణీయ మగునేనియు, నట్టివారినెల్ల నేకోళ్లగనో యేకుకఁలుగనో చిత్రించవలసి యుండునేనియు నిప్పటివఱ కనేకవిషయములలోఁ గలహించుచు వచ్చిన కవులు, విమర్శకులు, పత్రికాధిపతులు, పండితులు, సంఘసంస్కారులు, పూర్వాచార పరాయణులు మున్నగు మహామహులనందఱ నీవిధమునఁ గోళ్ళు, కుకఁలు, పిల్లులు, పందులు, గాడిదెలు, గాఁ గూడవరుసగాఁ జిత్రించి వారికి బుద్ధిగఱపుచుండవలెననియుఁ దెలియఁజేయుచున్నాము. ముందువిఘ్నేశ్వరపూజగాఁ దొలినాఁటి కలహకవులయిన దండి కాళిదాసులను జెఱిగొ

సీ॥ ఘనుని జట్టుక నీవజనుఁ జేది వ్రాసిన నది శిరమ్మునఁ దాల్చునట్టిఘనులు
నీచునినీచత నకర్మమ్ముగాఁ దెల్పువారివ్రాఁతలు బుట్టవైచుఘనులు
సత్యమ్ము నైజేఁగియు శాంతులపోల్కి నొప్పరికించుపరిపాటి నురుఁగుఘనులు
ఏదియో పోట్లాట నూఁదినఁ బత్రిక కబ్బు "మేట"రటంచు నరయుఘనులు॥
తే॥గీ॥ పత్రికాధిపతిత్వంబుఁ బడసిరేని, దానివలనను గల్గెడుహాని జగతి
కెంత యని చెప్పఁగలము లోకైకజనని, సత్యమడుగంటు నెగడు నసత్యమెందు

కథాప్రారంభము.

వ॥ అంటా? దీనికేమి ప్రకృతవృత్తాంతమ్మవధరింపుము,

(సూర్యోదయము)

మ॥ పరితస్సర్పదపారభాస్వరగవీపూరంపరీసున్నతై
మిరభారుండు దివాకరుండు త్రిజగన్మిత్రుండు మందేహ ధి
క్కరణోద్యోగి వెలింగె నార్యులు "కృతఘ్నఘ్నాయ దేవాయ" యం
చెరఁగన్ దస్కరకోటి కాల్గొలఁది నెందేఁ బందలై పాఱఁగన్. ౧

చ॥ సరసిరుహాప్తుపాదములు సారెకు నుప్పరమందు, నెంతుఁ గొ
ప్పరపు శిరమ్ములందు నొగిఁ బ్రాఁకి ఘనాలయపంక్తి మీఁదుగా
ధరణికి డిగ్గి యెల్లెడలఁ దామయి యామెయి వారిశైత్యపున్
భర మఱఁజేయుచున్ నెగడెఁ బండితపామరరంజకమ్ములై. ౨

క కుకర్గను వారికిఁదగవుదీర్చిన దేవినొక యాఁడుపందిగను జిత్రించి యది మొదలు మొన్నటివఱకుఁ దగవులాడిన శిష్టు కృష్ణమూర్తి, పిండిప్రోలులక్ష్మణకవి, వెంకటరత్నశర్మగారు, వీరేశలింగం పంతులుగారు, వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిగారు, కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు, వడ్డాది సుబ్బారాయఁడు గారు, శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి గారు, మున్నగువారి నందఱను వారివారి యర్హతకుఁ దగిన జంతువులతోఁ బోల్చి చిత్రింతురుగాక, అపూర్వోపనిషన్మతము వెలయింత్రుగాక.

(కొప్పరపువారు కాలుద్రవ్వుట)

చ॥ సరసముగ నుండె నుత్తరపుధోరణి యుత్తరగత్తరంబలెన్
ద్వరపడి తిట్టి బందుగులదాపునఁ దూఱుట స్పష్టమయ్యె నె
త్తఱి నెటఁ జేయనట్టి *యవధానము నెత్తుట వీర్వలాయన
స్థిరు లని యెంతమూర్ఖునకుఁ జెప్పక చెప్పఁ దొడంగె నంబికా. ౧

క॥ అలనూజివీటి ౘాకా, కుళనున మఱికొన్నిచోట్లఁ గోవిదు లెఱుఁగన్
జలిపిన ప్రత్యేకపుసభ, లలవా రెఱుఁగమియు స్పష్టమై కనఁబడెన్ ౨

‡క॥ ననసహాయంబుగ నవధా, నసభన్ బొనరించునట్టి నరుఁడె ఘనుఁడో తా
ననసహాయుఁడు ఘనుఁడో యది, సుమనులకుం దెలియునే ఘనులకుం దక్కన్.

‡‡క॥ తెలుఁగంటిని మీసంబంటిని అది, నిలుపన్ వలెనంటిని వీరు నేరుతురొక్కో
తెలుఁగు, గారాని తెలుఁగనఁగాఁ, దెలగాల్మాటాడు వచ్చి తెలుఁగే యగునో.

తే॥ బళిగనియూహాప్రఁత తెలుఁగెల్లఁ బాటిమీఁదివందికొంకుఖబల" మన్నపగిదిదోఁచె
వీరికి జనా బొసంగుట విజ్ఞులొప్ప, రయిన సామాన్యలోకు లట్లనరుగాక. ౫

క॥ అని యెంచి వాగు పట్టెము, లను గిలుకన్ మేము వానిలక్షణమును నే
రనిపోలిక్ స్వవచనమున జాఁబును బంపితి మంబరి వారు పురఁబుదఁ బొక్కన్

క॥ పట్టెములు వ్రాసితిమి వి, ద్వద్దశ గూర్పెట్ట మనము పలుచనగా వా
రట్టె మిటు గొట్టిరని యో, గుద్దుకొనం దొడఁగి రంటిరి కొప్రపుసాముల్. ౬

---

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవీశ్వరులకు......

సీ॥ ... ... అష్టావధానంబు నాచరించెదరేని యద్దానిమించి సేయంగ లేము, శతఘంటికావధానంబు, సల్పఁబూనెదరేని యద్దానిమించి సేయంగలేము...

‡ గీ॥ అన్యనిసహాయ మించుకయైన లేక, పద్యమవధానమంచు జెప్పంగ లేని, మీమహాధారణాశక్తి......

$ ......తెలుఁగు మీసంబు నిలువంగ దివురుడింక. (2(-8-11)

---

§ మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయ కవిగారికి. అయ్యా! పద్యమయంబగు తమయుత్తరమందినది, "మీపరువును మాపుమాటకు జవాబు నొసంగిన వాఁడె నమ్మఁడి" అని వ్రాయించినారు. ఏసందర్భమునం దేవిషయమునం

క॥ మనురామకృష్ణులకుఁ జ, క్కనివర్తమ్ములను వ్రాసి ఘనత నొసఁగిరి
య్యనువున మనలం జూచిరి, యని లోలో నగచిరంటిని యాత్రింపుఁగవుల్,

క॥ అనుకొంటి మేము వీరికి, ననవద్యపుఘక్కి వచన హైనన్ వ్రాయఁ
జనద, యది గ్రామ్యశైలిం, బనుపను లే యుక్తమనుచుఁ బదపడి జననీ. ౯

క॥ కాని యటు మొదట యోజన, మానసమునఁ దపులకునిక్కి మఱి యాథాటిస
బూని లిఖియింప మైతిమి, దానికె యక్కవుల కెడఁద తబ్బిబ్బయ్యెన్. ౧౦

క॥ తగినంతగూఢ గతిమే, మగుపఱచిన వీరికర్థ మగుటె ట్లటు వా
యఁగ నర్థము తముఁగోరఁగ, నగరాజకుమారి! వీరి నగరాని విజ్ఞుల్. ౧౧

సీ॥ అవి యనడ్వాహమ్ము లన, "మాకు నిత్య మి
య్యవియె కూర" కటన్న దెవరు జననీ?
ఒక్కరో యిద్వరో కొక్కని దేవు లనుకేలి
"కెద్దు"లంచనుకొన్న దెవరు జననీ?
"లవణం బనిన నేదొ యవలికిఁ జని తెచ్చి
యొలమి వడ్డించిన దెవరు జననీ?
సభ "నథాతో బ్రహ్మ' చదువ "నీతాత" లో
నవుప్రసంగము సేసి రెవరు జననీ?
గీ॥ వారిలో వాసు గారొ కొప్రంపువారు, కాక యుండిన గీత పుస్తకమున వ్యుత్ప
మయ్యె వీరికి నీలాటి యభమునుభము, నెఱుఁగని యమాయికులు సుమ తెత్తి నేల.

క॥ ఇది యిట్టు లుండె మాజా, బది వారికిఁ జేరె మరల నలఘాగ్రజున్
గుదురుచుకొను నీలోపలఁ, బొదలిన వేడుక విశేషమున్ వినుమంబ, ౧౩

(మ॥ రా॥ రా॥ ఏకాంబయ్యపంతులుగారింట విందు)

ఉ॥ ఇంతకుమున్నె విందనుచు నెల్లబుధుల్ వినఁ రామయార్యుఁ డే
నంతసమానియో పిలిచెఁ జట్టన నాఁడె నియోగివైదిక

దేరూపముగా మాయేమాట మీయేపరువును మాపినదో యావిషయము విపులముగా
వ్రాయించినంగాని మీకుఁదగిన యుత్తరమిచ్చుటకు వీలులేదు. కావున వెంట
నే దయచేసి పై విషయమును వ్రాయింతురుగాత.— 21-8-11.

ఇట్లు, దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

స్వాంతము లెట్టిఁ బాఱెఁ గొనసాగని యాసనచర్చకల్మి, ధీ
మంతుఁ డితండు మున్ననిన మాటకు దాఁటక వచ్చి చెచ్చెరన్. ౧౪

ఉ॥ నేఁ డరుదెంతు మన్న నుడి నిక్క మొనర్పఁ డటంచుఁ బిల్చి మో
మోడిన త్రోవఁ గన్పడఁగ నొయ్యన నయ్యనఘుండు వోయె "బోఁ
గూడదు కూడ" దంచు నొకకొందఱు దండడిఁ జర్చఁజేసి రా
పాడి గడింప "కేగుటయె బా" గనె వెంకన నిర్విశంకుఁడై. ౧౫

ఉ॥ విం దనుకూలమై జరిగె విందున లోప మొకింత లేద, యెం
దెందుల కేని మంచి దని యెంచిరొ యేమొ, మఱొక్క పంక్తి మా
కుం దమవారి కందఱకుఁ గొండొక పంక్తియుఁ గాఁగ నేరుపా
టుం దగఁ జేసి రయ్యది కడున్ సుఖ మిచ్చె ననేకభంగులన్. ౧౬

ఉ॥ పట్టురుమాల్ భుజమ్ముపయి బాలరవిప్రభలీనఁ బంక్తికిన్
రాట్టయి యగ్రపీఠమున రాజిలెఁ గొవ్విఘ సుబ్బారావు, బల్
దట్టులు మందసాటికులధన్యుఁడు లోనగువార లాతనిం
బట్టి క్రమమ్ముగా నతనిపంక్తి నెసంగి రభంగురస్థితిన్. ౧౭

తే॥ గీ॥ జరిగె నారీతి విందు ప్రశస్తగరిమ, భోజనానంతరమ్మున నోజఁ గొంద
ఱేగుదెంచిరి వారు కోటీశశర్మ, శాస్త్రిముఖ్యులు పదపటిచర్య వినుము. ౧౮

వ: చిఱుమామిళ్లకులుండు యోగ్యుఁ డలలక్ష్మీపూర్వనారాయణుం
డురుకీర్తిస్థవిరుండు వచ్చె నట కుద్యోగిత్వమైత్రిన్, ధురం
ధరులై తక్కిన చుట్టలున్ మఱియు నుం దక్కుంగ లారొప్ప భా
స్వర మయ్యెన్ దగుపాటిగా సభ భవిష్యచ్చర్య సూచించుచున్. ౧౯

శా॥ ఏ కారామయగారితమ్ములఁటని బీ,యే,బీ,యలై ప్లీడరీ
దాఁకన్ వచ్చిన పేటియంటని మఱి యా ధన్యుండు తాంబూలముల్
వీఁకన్ గొన్ని ఫలమ్ములుం గొని సభన్ వీక్షించి తాఁ బంచె నా
పోకల్ కొండొక వర్ణనీయము లనం బోలుంజుమీ శాంకరీ. ౨౦

ఉ॥ ముందు భుజంగరాయనృపమూర్తికొ, కొప్రపుటయ్యకో, గలం
బందఁగఁ జేసి యాపిదప నస్యులు బంధుల కిచ్చి మీఁద న

స్పందితకీర్తి కంఘ్రిజనిభాస్వరుఁ డౌనల మేటి కీయ నా
విం దతఁ డందకే కడు వివేకి మముఁ గరసంజ్ఞఁ జూపుడున్. ౨౧

ఉ॥ రామయగారితమ్ముఁ డలరారెడియోగ్యతఁ బొల్చువాఁడు సు
శ్రీమహితుండు లక్ష్మినరసింహసమాఖ్యుఁడు మా కొసంగెఁ ద
ద్ధీమహితత్వమేమి, మఱి తేఁకువయేమి మది న్నుతించుచున్
ప్రేమ ఫలమ్ము వెంకన పరిగ్రహణం బొనరించెఁ గన్గొనన్. ౨౨

చ॥ తిరుపతి పుచ్చుకోక యొక తేఁకువ దాని ననాదరింపఁగాఁ
గరము మదిన్ దలంచి యటు కర్జమునన్ గుశలత్వ మూనె, నం
తరమునఁ బత్రదాత యది తా గ్రహియించె నొకింత చర్చయున్
సరసముగా నొసంగె నది సభ్యు లెఱింగినదే మహేశ్వరీ. ౨౩

ఉ॥ రామయగారికిన్ మఱియు రామయతమ్ముఁడుగారికిన్ గడున్
ధీమహితత్వమందునను దేఁకువయందును గల్గువారకున్
మామదిఁ జర్చ సల్పుచుఁ గ్రమమ్ముగ వచ్చినత్రోవ నింటి కే
మేమియు చెప్పికొంచుఁ దగ నేగితి మానిని వోయె నీగతిన్. ౨౪

చ॥ వెలవెలవోయెఁ జుక్కలు వివేకవిహీనులమోములట్లు ని
ర్మలసలిలాశయంబులు ప్రమోద మెఱుంగని వారి మానసం
బులబలెఁ దెల్వి మీఱె ఘనపుణ్యులు వైదికులు న్నిరాగులున్
గలిసి యొసంగునర్ఘ్యములు గైకొనుచుండె దివాకరుం డొగిన్. ౨౫

మ॥ అది వర్షర్తువుగాన మేఘపటలం బావంత దగ్గప్పఁ గో
విదమాన్యుండు దివాకరుండు తనగో విస్ఫూర్తిచే జ్ఞానిదు
ర్మదముంబోలె నపాకరించి సుదినప్రఖ్యాతి యవ్వేళకున్
గదియన్ వెల్గఁదొడంగెఁ గాకవితతుల్ గ్రాసార్థ మట్టాడఁగన్. ౨౬

క॥ తరువాతఁ దనదు సొమ్మగు “గురుతరలీల” యనుపదముగొని పద్యంబున్
బురపుర లిఖించి మీసము, స్మరియించుచుఁ గొప్పగంపు చతురుఁడు పెలుచన్

ఉ॥ *పత్రిక నంపి యప్పుడును బద్యము వ్రాయక యుత్తరించుచూ
పత్రికఁ జూచి “వీర్నకుఁ బద్దెము వ్రాయమిఁ జూడ” నేటి కీ

---

*మహారాజశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరకవులకు......చ॥ గురుతరలీల రేపె సభ పూర్వఁగ నుంటిమి గాని, భానువా! సరమున దక్కరారెవరు,...ఆశుకవిత్వశతావ

యాత్రము మీద మాకుఁ గవులే యనితోఁచరు మీద తిట్టినన్
శత్రుత మాకుఁ బుట్టదనుచందముగా మదిలోఁ దలంచుచున్. ౨౮

క॥ పదపడి*వచనము వ్రాయుచుఁ, దుదిదనుకం బత్రికలకు దొడఁగెన్ సుకవుల్
పదుగురుగల సభయనస, ప్పైద్యో రాయివడి వ్రాఁతలెల్లన్ సురిఁగెన్ ౨౯

క॥ †తటిమిటటిమి మునుమాకు, త్తరములు లిఖియించునతనితత్తఱమాపై
విటిగి సురిఁగి కరిగెనుపోఁటు, త్తరమే వచ్చుటకు మిగులఁదడవైపోయెన్. ౩౦

ధానముల్। విరచనసేయ రావలయు, వెంటనె, మేమువియాచరించి ధీ। వరసభమీ ప్రతిజ్ఞ గెలువం గలమీసము దీయఁజేతుము ...”

గుంటూరు,
22-8-11.

ఇట్లు,
కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ, శతావధాని.

గుంటూరు, 23-8-11.

*మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మగారికి. అయ్యా, ...మీరపుఁ బద్యమున కర్థ మేకారణముననూ మీకుఁ దెలియలేదనుకొనియెదను ... తెలియదేని పెద్దలనడుగుఁడు... (4) ఈప్రతిజ్ఞ ప్రస్తుతవిషయము కాకపోయినను మీయంతట మీరు పురస్కరించుకొని వివాదమందిగుటచే నయ్యది యింతటినుండి మీయెడలఁగూడ నిర్వహించుట కంగీకరింపక తప్పినది కాదు....(9) మీరు మాకుఁ దెలిసినయంశములలో నేకదేశప్రవిష్టులు మాత్రమేయైనను మీకోరికంబట్టి మీ సభకు రా నుద్యోగింతుమే యనుకొనుఁడు రేపిఁక నుక రాంధ్రభాషైక దేశమగు గ్రామ్యభాషయందుఁగాని నిరర్థకగణప్రాసస్వాశబ్ద్య రసాభాస కవిమార్గమునఁగాని యనృతత్రిఁగాని మమ్ము జయింపుఁడని తాలుదర్పించినచో మా గ్రహాచారమందుకు నుడఁ బడవలసినదేనా! అందులకుఁ బ్రాజ్ఞులు సమ్మతింపవలసినదేనా! మాకుఁగల శక్తులలో నేకైకదేశమునసంతో యింతో యెంతో యెఱిఁగినవారెల్ల మమ్మాదరింపఁ దగువారేనా! శాంతంపాపం...(12) ఈవ్రాఁతవలనఁ దెలుఁగునేని మీకుపదలితి మని యనుకొనకుఁడు....”

గుంటూరు, 27-8-11.

†మ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మగారికి, అయ్యా,(1) జరూ

క॥ లలి "బాజానందడిమం, గళీ సూత్రము మఱచినట్టు". గా సభకై యుఁజే
గిలికిన రవివాసరమా, పలికిరి జని వచ్చె సోమవాసర మంతన్. ౩౮

చ॥ సభయగునన్న యాదినము సందడిగా జను లేగుదేర రా
సభ మయి పోయె నెయ్యెడల సందుల గొందుల వంటపూటియిం
డ్ల భరముగా జనుల్ విడిసి "డాబులు డాబిరి యేల సేయరో
సభ"యని కొప్రపుంగవుల సారెకుఁ గేరఁ దొడంగి రంబికా. ౩౯

సీ॥ పుట్టదిట్టము లేదుపో! నిల్చు టెట్లు కొప్పరమంచుఁ బలుమాఱు వలుకువారు,
తన్నుఁ గట్టలబల్మి తనయున్నతిని నిల్పు నెంతదనక్రన టంచు నెంచువారు,

రు "అని 25 వ తేదీని మేము వ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేదీ 11 గంటలకు
మీ రిచ్చిన జవాబు అందది... ౧. సభ ముందు మీరే చేయవలెను, ముందుత్తరము
వ్రాసి యవధానాశుకవిత్వములకై కాలుద్రివ్విన వారు మీరు కాని మేము కాము.
...౨. మావిషయమై మీరును మీవిషయమై మేమును నవధానపు టేర్పాటులు చే
సికోవలసిన దే కాని యయ్యవి సభ్యులేర్పఱుపఁదగినవి కావు, ఉభయులచే నేర్పఱుప
బడఁబడిన సభ్యులు న్యాయాన్యాయములును రసారసములును తారతమ్యములును
విచారింపఁదగినవారు మాత్రమే ౪. ఈవిషయముల కంగీకరించుచు మీరు సభ
సమకూర్పుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చెదము...౫. జరూరని వ్రాసినను మెను
వలెనే ఆలస్యము చేయక రేపు సూర్యోదయమునకుఁ దప్పక జవాబు పంపవలెను.

ఇట్లు
దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11, గుంటూరు,

అయ్యా! ఈదినమున సభ తప్పక జరుగు ననుమీ ప్రకటనను బురస్కరిం
చుకొని యనేకు లనేక గ్రామములనుండి వచ్చి నిరీక్షించుచున్నారు. వారిని వ్యా
శుల నొనరించుట యుచితము కాదు కావున నవధానసభావిషయ మేమయినదియుఁ
బ్రకటించి వారిసందియము తీర్పుఁడు మాయుత్తరమునకుఁ బ్రత్యుత్తరము రాకుం
డఁగనే మేము ప్రకటించుట యుక్తము కాదుగదా?

ఇట్లు
దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

తన్నాను బండలే తన్ను వంచన సేయ నవసరంబైనప్పు డనెడువారు,
నేల విడిచి సాము లేలొకో? యొకచోట నంతలోనే యుండక నెడివారు ౩౩
తే॥గీ॥ వింధ్యగర్వంబ గస్త్యున వంధ్యమహిమ, ముగ్గడించి యున్కి? యని యొఱలువారు
హంసకాకచరిత్ర మిష్టం దఱకును, స్మృతికిఁ దగిలె నటంచు వచించువారు.

మ॥ ఒకటే శైలగ నొక్కటే వడిగ నోహో! యంచుఁ గవ్యగ్రణీ
ప్రకరం బెంచఁగ నంచ యేగె, నటు "రార"మ్మన్న కాకంబు ము
న్నొకటీ, రావయి నొక్కటీరు, వయి నెన్నొ తీరులై డస్సి, నూ
టొకయానమ్ములు చూపి కాదె శరణం బొందెన్ మరాళప్రభున్. ౩౪

క॥ అని పూర్వగాథ లెన్నుచు, మనమునఁ దమపడిన శ్రమకు మతిమతి విసువుం
గనుచుఁ దిరిగిపోనెంచుచుఁ. బునః పునర్యోజనలకు బుద్ధి చొనుపుచున్.

ఆ॥ వె॥ కొండవీటిసామి వండ నుండెడి లేడి, కొండ తేనికూఁతు గుజ్జు మునకుఁ
దఱుచు భయము చెంది దండంబు లిడు నొయ, ద్దానితోడఁ బెనఁగు తలఁపు గొనును.

తే॥ గీ॥ సింహగమనంబు నేర్వంగఁ జిన్న లేడి, కెన్ని జన్మమ్ము లెత్తిన యేని గలదె
సాల్యసాలక భావసంబంధ ముడుపఁ; దలఁచుటది యెంత యేనియుఁ దప్పిదంబు.

క॥ తన పాదములు మనమ్మున, ననయము మన నమ్ము నల్పునప్పటికిన్ దాఁ
గనికరము కరము గని దా, నిని మురువఁగఁ జూడకున్న నేరము హరిదా. ౩౮

క॥ హరికిన్ హరిణమునకు నం, గర మది హాస్యాస్పదంబు గా దనువా రుం
డరు దాని కేమి హరిణము, కరి నెదురుటె యందమెట్లు ఘటియించునటుల్.

ఉ॥ రంతుపు శీఘ్రగామి యని రాజులు పట్టపు టేన్గు వీడి రా
జాంకము గాఁగఁ గైకొనిరె యక్కటా? యేనుఁగుతోడఁ బోర నా
జింకకు శక్తి యున్నదె? ప్రసిద్ధికినై "యెదిరింపు" మంచు నే
కొంకును లేనివారు పురికొల్పిన మాత్రన యేమి లాభమో. ౪౦

చ॥ అరులకభేద్యమైన చతురంగబలమ్ములు గల్గు టేనితో
గొఱియలగొల్లలేఁ దెదురుకోలు ఘటింపఁగ నెంచి "మీరలున్
గొఱియలతోనె రండనుచుఁ గోరిన "సీ" యని రోసి దానికే
"సరి" యని సిద్ధపడ్డ వెడజాబుషరాబుల డాబు లేటికో. ౪౧

ఉ॥ ఇచ్చి వరమ్ము దైకొనరె యెల్ల సురాదులకు న్నిలింపు; లా
సక్తచిత్తులై మహామహు లనన్యదహారులతో ప్రియంబట్టి వా
రిచ్చిన మెచ్చు లాగికొను టేమి యపూర్వము? మెచ్చినంత నే
మెచ్చును దస్యుడున్ గలవదే? తల దాఁటిన పోక లొప్పనే. ౮౧

శా॥ దేవ బ్రాహ్మణవృత్తులన్ విడిచి వర్తింప న్నిరాకరించి భూ
దేవుల్ వీడుచు రాలపోతు నది భూదేవాజ్ఞకుం దక్కు గు
ర్వాభావం బౌతజీ నూరకుండరు గదా? పైవచ్చుచో నెవ్వరిం
గావంజాలుదురే? కావలం బడఁ పరే? కాల్ప్రవ్వఁ గా నిత్తురే. ౮౨

ఉ॥ చక్కిలినుక్కుచున్ జనులు చేఁపఁగ ముద్దిడుకొంచుఁ బేర్చి పై
నక్కనఁ జేర్చుకొన్న సమయమ్మున బాలుఁడు పాలు గ్రోలుచున్
ముక్కు "కటుక్కునన్" గొఱుక ముద్దదియెల్లను నూలఁబట్టి నా
యక్క "ఇదేమిరోరి చెడుగా" యనదో సమె? దాన రోసమే. ౮౩

చ॥ వితతతర ప్రబంధముల విశ్వజనీనములన్ రచించి కీ
రితి జగమెల్ల ముంచుచుఁ జరించెడి తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్
మతిచెడి కొప్పురంగవుల మాయకవిత్వముతోడఁ బోరికిన్
గుతుకము పూనినా రని జనుల్ విని నవ్వుగ రేమొ గమ్మునన్. ౮౪

ఉ॥ అల్లిక కేమి సాటెవ్వరు వల్లదె? 'హు' వ్వని యూఁకొనంతలోఁ
బొల్లగునల్లికల్ సరిగ బుద్బుదముల్ గదె? దీని కేసు వ్వ
క్తల్లజు చిత్తశేఁనియు యథార్థముగా ముదమందునే? యెటో
యల్లిక దేల కావనఁగ నంచదిసే, లను టొక్క మెచ్చుకో. ౮౫

ఉ॥ మంగలివాని యద్దము క్రమమ్మున మున్ను రచించినట్టి వే
ముంగలి కీడ్చి పాఠమును బొల్చగ నప్పగఁ జెప్పశిష్యుపో
లిక్కంగడు ధాటిగాఁ జదివి కేవల మొక్కడొ యొక్క టొక్క టో
జంగయితంబు నెప్పట యశస్కరమే? సుకవీంద్ర సత్యమే, ౮౬

ఉ॥ విప్రవినోదినంచి నెటు వేఱొక వస్తువు లుండ నట్టులే
కొత్తవువారు నంచి నిడుకొందురు వర్ణన లన్ని చేసి, యా

శా. పత్రిస్ఫూర్తిన్ రచించి రని శుద్ధ లమాయికు లంద్రదు సర్వ్ణముల్
సుప్రఖ్యాతులు గ్రహింపలు రిది చూచిరి పట్టి రనేకు లెల్లెడన్. ౪౮
ఉ॥ గుట్టిపట్టిపెట్టెఁ బెట్టుటకుఁ గొండ తెలింగియు నంశయించు రీ
పట్టు నడంగపడున్న నెటు చేటు దొలంగునో చుహాకవిత్వ వి
ద్వత్సుధాన ధామక విశా నవ శా మరసాన్న నావచః
పట్టణా వైభవ ప్రగిత బంధుర సౌధ విలాస లక్ష్మికిన్. ౪౯
ఉ॥ జీవనమూలమైన మాసిని వచింతురుగా కొకకొంద ఱట్టి వా
గ్వైభవ గన్నైన జీవనము నీవయిఁ జేలురగాక నైతయే
కావల నేనే మహోక్రగతి గానఁగరాదె, యమాయికాత్ములన్
జీవితమై జగం బుపహాసించునటుల్ గికురింపఁ జెల్లునే. ౫౦
ఉ॥ ఇటులొకకొంతమందిఁ కడు నెల్లిదపుంగతి దోఁప నాడన
న్నటువంటు వాడుపల్కు లలపక్షము వారు సహింప "కేల యీ
కటువులని కొత్తపుంగవు లఖండులు వారల శక్తి చూడుఁ, డు
త్కృట మాట, గొరతంబనెడి కావ్యమునందగుపట్టు నావుడున్. ౫౧
ఉ॥ అప్పుడె పొశ్వరి దయను నాకరులన్ గదలించి దానిచే
గొప్పను గోరి గర్వమునఁ గూలి యెటో పయి రాఁగడంగి యీ
కప్పల రావముల్ కొలయుఁ గా వని లోనఁ దపించి పొంపుమీ
కొప్పరపుంగవీశులకు గోరతమే హితమొన్న భంగులన్. ౫౨
చ॥ అనుటయు వారిపక్షపు జనావళి వారలయొండు పూర్తిగా
మానమునఁ బట్టియుండుట మఱుమాట వచింపక యూరకుండ వ
చ్చిన జనసంఘమందలి ప్రసిద్ధులు కొందఱు కొప్పరంపువా
రిని గని కొన్ని మాటలను రేఁగగనేగెద మంచు నెంచుచున్. ౫౩
క॥ వినుచుండి వారిపక్షమున్న సభా రొకకొంద ఱొంగి మొగి నేమేమో
యన నెడిగెడి 'మీ రెవ్వరని, చనుఁడా, మేమడుగ నటకుఁ జనవలెననుచున్.
శా॥ కాలిం ద్రవిణ్వతి రూరకుండెదరె? సంహారరుల్ జగమ్మందు వే
వేలున్నా గలవారిఁ గోరికొనుఁ డావిద్యాంసు లేతెంచి మీ
మీలోవస్తుల నేర్పరించెదరు సామ్మై మ్మరి కెవ్వారికిన్
వీలౌ తెల్పెద రీనుడిన్ వినఁగ నువ్విళ్లూరెడిన్ లోకముల్. ౫౫

క॥ తిరుపతి యెట్టిదియో? కొ, ప్పరమెట్టిదియో కవిత్వభర మెట్టిదో? సం
స్కారం బెట్టిదియో? ధి, క్కారం బెట్టిదియొ? తెల్పఁ గల రవ్వారల్.

చ॥ పరు వెటువంటిదో? చెలుచు బాసయు నెట్టిదొ? లేశమేని సం
స్కారము పూజ్య మయ్యు సరిగంగల నాడుట యెట్టిదో? సమ
స్స్ఫురణకు నాసనమ్ము నెడఁ బోరెడిధీరత లెట్టి వొక్కొ? పి
ష్టరము లాసంగు టెట్టిదియొ సత్కవితా వనితా వినోదముల్. ౫౭

ఉ॥ కోరిక యెట్టిదో? యచటఁ గొంకుదయింపమి యెట్టిదో? పరి
ష్కారము లెట్టివొక్కొ? మమకారము లెట్టివొ? యంతఁ బోక ధి
క్కారము లెట్టివో? పయివికారము లెట్టివొ? బారుబారలం
కారము లెట్టివొక్కొ? యధికారమదెట్టిదొ? కార మెట్టిదో. ౫౮

ఉ॥ సారము లెట్టివో? పయి ససారము లెట్టివొ? కాలుద్రవ్వు ఝం
కారము లెట్టివో? పయిఁ జకారము లెట్టివొ? యంతలో దభ
క్కారము లెట్టివో? మఱి నికారము లెట్టివొ? పిమ్మటం దిర
స్కారము లెట్టివో? పొరిఁ జూత్కారము లెట్టివొ? కాలు లెట్టివో. ౫౯

ఉ॥ బీరము లెట్టివో? తిరుగు బేరము లెట్టివొ? పిమ్మట న్నమ
స్కారము లెట్టివో? పయిప్రకారము లెట్టివొ? యాపయిన్ వష
ట్కారము లెట్టివో? పయి నకారము లెట్టివొ? మీదుమీఁదు నా
కారము లెట్టివొక్కొ? నుడికారము లెట్టివొ? వైరమెట్టిదో. ౬౦

ఉ॥ హారము లెట్టివొక్కొ? వ్యవహారము లెట్టివియొక్కొ? యాచమ
త్కారము లెట్టివొక్కొ? బయికారము లెట్టివియొక్కొ? పై బహి
ష్కారము లెట్టివొక్కొ? యుపకారము లెట్టివియొక్కొ? యాయహం
కారము లెట్టివొక్కొ? యపకారము లెట్టివొ? నేర మెట్టిదో? ౬౧

ఉ॥ పారము లెట్టివొక్కొ? పయివారలశూరత లెట్టివొక్కొ? స్వీ
కారము లెట్టివొక్కొ? గుణకారము లెట్టివొ? చుట్టునున్న ప్రా
కారము లెట్టివో? పయి లకారము లెట్టివొ? చాటుచాటు న
త్కారము లెట్టివో? తెలుపఁగాఁ గలవారలు పండితుల్ గదా. ౬౨

చ॥ కవి యన నెట్టిఁడో కవిత గాఁ దగునట్టిది యెట్టిదో వృథా
రవణము లెట్టివో కవులరావము లెట్టివో సత్కవీశ్వరో
త్సవ చరితము లెట్టివో బుధత్వ మదెట్టిదో యేరి కేరికిన్
శివ శివ సామ్య మెట్టిదియొ చెప్పఁ గలారు బుధోత్తముల్ గదా. ౬౩

చ॥ ఎవరును నేరు సుకవియెడ నెల్లరు మెచ్చఁగఁ గూర్చుచున్న నె
వ్వరునుకో! యేరికిం దగదొ యకవి శక్తులు పట్టి చూచి "వీ
రకవు లలవారలో! కవులు గాఁ దగువార" లటంచుఁ దెల్పఁగా
నెవరితరంబు పండితకవీంద్రులదక జగత్త్రయమ్మునన్. ౬౪

ఉ॥ రా మనిరొక్కొ! పండితులు, రమ్మని కోరనె లేదొ సద్యశః
కాములు మీరు వారిపయిఁ గా లటు ద్రివ్వి యుపేక్ష సేయఁగా
నేమి! వృథాగ లోకమున కింత పరిశ్రమ మేల పెట్టినా
రీమెయి నూరకుంట తగునే! యని కంకెద మంచుఁ బోవుచో. ౬౫

ఉ॥ ఏమిది! యీజనంబునకు నింతటిపక్షము వారియందుఁ, ద
న్నామము వీరి కింతగ మనస్సున కెక్కఁగ నేల! కావ్రిపు
న్నామము కోపపాత్రముగ నాటగ నేల! స్వదేశవాసు లన్
ప్రేమముగూడఁ గన్పడ దరిప్రకరమ్మును మించి రీప్రజల్. ౬౬

చ॥ అని మనమందు నెంచుకొని యవ్వలి పక్షపువారు "మీరు వ
చ్చిన పనిచూచిపోవుటకుఁ, జెప్పెడిమాటలు పెద్దమాట, లే
ఖ్నను లయి మీకుఁ గష్టములు గప్పెదరే రింతటి కంఠశోషకుం
బని గనుపట్టె" దంచు నుడువన్ "బని లేనిదె వచ్చినారమే. ౬౭

మ॥ కవితావాద మటన్నఁ జూచుటకునై కష్టించి యీసత్ప్రభా
సువిశేషంబుల నాలకించుటకు నచ్చోనుండి యిచ్చోటికిన్
జవసత్త్వమ్ములు వెచ్చఁ బెట్టుకొని రాఁ జన్నే! వృథాహంకృతి
స్థవిరుల్ నించినపత్రికల్ గని యథార్థం బంచు నూహించుచున్. ౬౮

మ॥ అదిగా మారక వ్యాఘ్రముం గదుపులా కంతంత మిత్రైకి నె
మ్మదికి న్నెమ్మది దక్కి హీనములపై మాత్సర్యమున్ ప్రక్కి సా

గద యంచుఁ దల ద్రుక్కి పాఱుకవులన్ గన్గొనఁ జనన్ రాదె! యే
మిది! మీపూనిక యెందు డిందె!' నని పేర్మిన్ బల్కఁగాఁ గూడదే

చ|| అడిగెద మేము మి; మ్త్రకుఁడట్టులె మమ్మ్రను మీ, రటన్న వే
న్నడమి యదెట్టిదో? కపటపద్ధతు లుద్ధతు లెట్టివో క్రొ! యా
గడబిడ లేమి యయ్యెనుకొ? కా లటు ద్రవ్వ టదేడ కేగెనో!
మడమలు ద్రొక్కి మీసమును మట్టునడావడు లేడ డాఁగెనో. ౨౦

ఉ|| “మీసము,, లంచు మీసములమీఁదికిఁ బోవుటె కాక వారియ
ద్ధానసమందుఁ జేరుటకు నానన మూఁచుటె కాక యెన్నియో
దోసపు బాసలన్ గిలికి దుందుడు కందుటె కాక పైరసా
భాసము చేసి పాఱుటది భావ్యమె కొవ్వగపుంగవీశ్వరుల్. ౨౧

చ|| సమరము చూచి ఖేచరులు సంబర మందుట యెందు వింద మ
య్యమరులుబోలె నభ్యులు జయాపజయార్థులు గాక వారు ప్రే
శ్నము లిడ నెవ్వ “రగ్గుఁడు వసన్ గనుఁ డగ్గెద’ మంచు వారు న
క్రమముగ వ్రాయ నందులకుఁ గాక పరాఙ్ముఖులైతి రేటికో. ౨౨

ఉ|| గ్రుద్దె నఁటాంజనేయుఁ డొక గుద్దను రావణుఁ బట్టి, మూర్ఛమై
నద్దివిజారి జాఱి తెలి వంది “బళీ” యని మెచ్చెనంటి? యా
సుద్దికి నంజనాసుతుఁడు సుంతయు నంతస మంద ‘కొరగి నా
గుద్దురుచిన్ వచించు టొనఁగూడెను గా? యని వంచె వక్త్రమున్. ౨౩

ఉ|| “మానము” లన్న “జు” ట్టనుచు మిమ్మ్రను వారన వచ్చుఁగాదె! యే
వానియు లేనివారియెడఁ బంతము ప్రాజ్ఞుల కేలని మీరసా
భానవువా్రఁతయే తెలుపుఁ బండితదూరు లటంచు; నశ్వథా
దోనము మీది, మీ రిఁక నొదుంగక చేసెడి దేమి కైసరుల్. ౨౪

వ|| “గురుతరలీల” పద్య మది కో! యని యార్చుచు నుండె మీరె పై
బరు విడుకొన్నవారలు సభం బొనరించుట కంచు, నేల యీ
పిఱికితనంబు సెవ్వఁ డని బి ట్టడుగన్ వలె నంచుఁ బోయి కొ
వ్వరపుకవుల్ కనంబడక వచ్చిరి వార్త్రముఁ జూడ నంబరో. ౨౫

చ॥ ఆపు దాకచోట విందునకునై చనియుంటిమి మేము మానివా
నవదము చూచి వీరలును జాతిరో! యని యాడుకొంచు న
ట్టిపనియు నుండునే! యనుచు, డీకొని కొట్టెడిసేన పోలికన్ న
య్యపరిమితప్రజానిచయ మయ్యెడకే చనుదెంచె నంతటన్. ౨౬

శా॥ అందుం గొందఱు బ్రాహ్మణుల్ మఱియు వైశ్యశ్రేష్ఠులుం గమ్మవా
రెందుం గన్పడి రిందఱున్ బ్రవితతైకై యేతెంచుటం జేసి యం
దం దించించుక గోష్ఠి గల్గు టనుమేయం బయ్యె నోయంబ! మే
మెందు న్నొక్కనియుండ మిందఱను దాదృగ్భక్తినంపన్నులన్. ౨౭

ఉ॥ నాలవజాతియందలిజనంబులు తూర్పున నుండ్రు గాని యీ
నాలవజాతి వేఱుపయి నాగరికత్వముమాట కేమి వి
ద్యాలయములన్నఁ బ్రాణముల నర్పణ చేసెడిపాటిభక్తులుం
జాలఁ గలారు కమ్మకులజన్ములలో శతమున్ సహస్రమున్. ౨౮

ఉ॥ చారలు నన్యులుం గడు నవారిగ వీధికి రెండువక్కలన్
బారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, క్రొపువారిఁ జూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేగి తమకున్ మఱి వారగువట్టమిన్ వృథా
య్యై రహిం నిండ్లకున్ మరలు, టాదిగ నెండొరులాడుకొంచు చోగెన్. ౨౯

శా॥ అయ్యా! తిర్పతివెంకటేశ్వరులు! మే మత్యాశమై వేడ్కన్ మీ
కయ్యంపున్ సభఁ జూడ వచ్చితి మిటన్, గా ద్రివ్వినా రెవ్వ రా
యయ్యల్ మోమును జాటు వెట్టి రిఁక మా యాయాసముల్ వ్యర్థమే
యయ్యెన్, వచ్చినత్రోవఁ బోవుదుమొ, లేదా? యుందుమో? తెల్పుఁడీ. ౩౦

చ॥ ఎఱుఁగుదు మేము "కొత్వర" మదెట్టిదొ? వారిని జూడ రాము, మి
మ్మెఱుఁగము మీదుపాత్రముల నింపెసలారు "ఫొటోలు" దక్కన్ నేఁ
డరసితి మయ్యె ధన్యము భవాదిక; మూరక పొమ్మటందురో?
దరిసెన మిచ్చి నందులకుఁ దగ్గఫలం బొసఁగం దలంతురో. ౩౧

చ॥ అనుచు ననేకభంగుల జనావళి యూపయిఁ గల్గుప్రేమమున్
నుపఁడగ జేయుచున్, బలుకఁగా నపుడేమ వసించుసౌధ మొ

య్యన డిగి నాటకాలయమునం దొకమేటిసభన్ బొనర్చి నే
ర్చినగతి వారికిన్ గలుగఁ జేసితి మగ్గల మైనమోదమున్. ౧౩

సీ॥ "తిరుపతివేంకటేశ్వరులఁ జూచితి" మంచుఁ బలుమాఱు సంతసంపడెడివారు,
ఉవ్విళ్లూరుచు లేచి యొక్కదండమునీలఁ బడి నమస్కారమ్ము లిడెడివారు,
కొంపరింపువార లీగోడవఁ దెచ్చుట మేలె యయ్యొఁబో? యని పేర్కొనాడువారు,
కయ్యంపుసభఁ జూడఁగలభాగ్య మిఁక లేదు వారుపాటిరటంచు దూఱువారు.

గీ॥ పాటకేమి యొనర్తురు వారికున్న, సరుకు నెఱుఁగ మెయని చర్చసలుపువారు
ఐనచోఁ గాలు ద్రవ్వ నేలనెడివారు, అడుగుమవ్వారి నటకేగుడనెడువారు.

ఉ॥ అన్నిట వీరిదృష్టిని శతాంశము వారలు గారు దడ్డడన్
దున్నకవిత్వమందు వలఁతుల్ మనవారలె యౌదు, రంచు; నే
మున్నది దానిలో ననుచు, నుండిన దేదియు యున్న దంచు, నా
తెన్నొకకష్టమే యను, చుదీర్ణతరమ్ముగ వాదు లాడుచున్. ౧౫

ఉ॥ ఏమియు రానివార లెటు లేది యొనర్చిన మంచి దౌ నసుధీ
గ్రామణు లట్లొనర్చు నెడ గ్రాంథికు లొప్పరు సాఁగఁ దీతు రిం
తే, మనవారు వోలె నలతిర్పతివేంకటపండితుల్ వచ
స్తోమము జార్చ లేరె యది దోసముగాఁ దలపోయ కుండుచో. ౧౬

ఉ॥ జార్తురు గాక నో రెటులో చయ్యన, నెయ్యన నస్లె పద్దెముల్
గూర్తురుగాక వీరు "చెవి గోసిన మేఁకల" పోల్కిఁ జాలనే
పార్తురె! డయ్యరే? యుభయు లంత బలాఢ్యులె దేహదార్ఢ్యమం
దేర్తురు కొప్పరంపుఁ గవు లీకవియుగ్మము నొక్క వ్రేల్మిడిన్. ౧౭

చ॥ అనునెడ దేహదార్ఢ్యమునకా యలవారలు గాలు ద్రవ్వ రి
వ్వనియెడ నేను జాలనొకొ? పాండితియన్న భయమ్ము గాని వీ
రిని మఱి వారినిం గలిపి రేనియు నాబుజ మొక్కటే నుఁడీ
పనిఁగొని యాఁపు నం చొకడు బాహుబలాఢ్యుఁడు పల్కె నల్కమై. ౧౮

క॥ అని వారి వారికిన్ దోఁ, చినగతిగాఁ "బిచ్చ పాటి" చెప్పకొనుచు భో
జనపుం బసలకుఁ జని మఱు, దినమున నటనుండి బయలుదేఱిరి వారల్.

చ॥ నెలవును వ్రాసె సూరులనకుఁ జెచ్చెర వేంకటశాస్త్రి మున్నె, యీ
కలహము దేలునంతకును గాల్గదలింప నటంచుఁ బంతముం
గలిగి వసించె నప్పురిని, గయ్యపుసంగతు లాలకించి శి
ష్యులు మఱికొందఱయ్యెడకుఁ జూడఁగ వచ్చి తనున్ భజింపఁగన్. ౯౦

చ॥ సరసులు యోగ్యపౌజనులు సంతతమున్ గవితాదరమ్మునై
నెరఁగుచు విందులన్ దనిపి యెంతయు గౌరవ మాచరింప న
స్పుర మది వాసమై యచటి పూజ్యులకున్ దలలోని నాల్కలై
తిరుపతి యప్పు డప్పు డరుదేరఁగ, వెంకన యుండె నయ్యెడన్. ౯౧

శా॥ "ఆసీమాంత మొనర్చి గాని విడువం డా వెంకటేశుం" డటం
చా సీమన్ జనులెల్లఁ జెప్పికొన నిత్యమ్మున్ గవిశ్రేణి కెం
తే సంతోసము గూర్చుచున్ విమతు లంధీభూతచేతస్కులై
యీసున్ జెంది కృశింప మూఁడు నెల లందే యుండె నుద్దండతన్. ౯౨

ఆ॥ వె॥ మొదటఁ గాలు వెట్టినది యల్ల*శిష్ట్లాహ్వ, నామదార్యగేహసీమ యచటి
నింబభూరుహంపునీడ సాక్షాత్కల్ప, పాదపంబునీడ గాఁ దనర్చె. ౯౩

ఉ॥ చావలు నిండి బల్లలకుఁ జాలి గజకర్ణకీలితంబు భూ
మీపద మాక్రమించి పయిమిక్కిలి వీథికిఁ దాఁకి గేహపుం
దాపున నున్న యన్యసదనంబుల ప్రక్కల నిల్చి సారెకున్
శ్రీపతి వేంకటేశ్వరులు చేయుప్రసంగము విందు రెల్లరున్. ౯౪

శా॥ ఆహా! నింబమ నీనివాస మదియౌనే యభ్రంకషానూనశా
ఖం బచ్చో నెపు డీవు పొల్చు టది సిక్కంబే, భవత్సాక్షికం

(గుంటూరినుండి బయలు దేఱు సమయమునఁ జెప్పినది.)

* సీ॥ తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని కొండను నీకు భేదమే కనుపట్టలేదు తల్లి, శ్రీశైలమల్లేశు శిఖరమ్మునకు నీకు భేదమే..., మధురమీనాక్షి వేశ్మస్థలికిని నీకు భేదమే..., కాశికావిశ్వేశుగర్భగుడికినీకు భేదమే... తల్లి, తే॥ గీ॥ ఎట్టి సుమహార్థమందుఁ దాఁగట్టైనకొఱ, ఘనుఁడు శిష్ట్లాహ్వ నామదాఖ్యాక సుకవి, అడుగు వెట్టిన దాది బ్రహ్మసభఁ జేసి, పంపుచుంటివి నినువీడ వలసె నేఁడు. (వెం॥ శా)

బుం బూజ్యాశయసాక్షికంబు నగుచుం బొల్పారుతత్త్వప్రభా
లంబంబౌ కవితాప్రసార మది యేలా నొక్కి వాక్రుచ్చుటల్, ౯౫

మ॥ ఎటు నీభక్తులవాజ్ఞధురీణము లందేహారె, శత్రువ్రజం
బటకున్ వచ్చి మనంబునందు నెటు "ఫీ" లౌవార, బాంకొప్రవృం
గటువాక్యమ్ముల కెట్లు వా రురక దుఃఖం బందువా, రెట్టుగా నీ
గుటకల్ మ్రింగెడివారొ నీ స్వమది మేలుంగున్ జెప్పఁగా నేటికిన్. ౯౬

ఉ॥ ఐనను శాఖ బాధ కయి యాపలికెం జని తప్పచొప్పులన్
బూని యవాచ్యముల్ గిలికి పుచ్చియు నెమ్మన మాఁగ లేక మా
పై నెనరున్నయట్టులుగ వచ్చి రసం బది గ్రోలి పోవు వా
రేని యథార్థముం దెలియు నెల్లరు నీవును డాఁగుచింతురే. ౯౭

చ॥ ఎలమి వచించి తీరవలె నీకపటాత్ముల సత్స్వభావ; మీ
యలఘుల కేమి శత్రువులపై మఱి మావచనంబు లెట్లు వీ
నులకు రసాయనంబు లగునో యవి జీర్ణము లైన వెంట లే
ఖుల కపవాదముల్ గిలుకఁగాఁ గరముల్ దిరుగాడు టెట్టులో. ౯౮

క॥ ఖలజనులవర్తనములకుఁ, దల యూని తోఁక యని చెప్పఁ దరమే నీ యలపా
పుల కేమి నింబకుజభూ, తలసభ లవి యెంత కేని దగు జగదంబా. ౯౯

చ॥ అరు లగువారి కిట్టు లెదయందలికుంపటివోలె నుండి యా
తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు "తీర్పరులన్ బిలిపింపుఁడీ, సభన్
జరుపుఁడి మీసముల్ పెఱుకఁ జాలినచోఁ బెఱుకుండ,,టంచుఁ దీ
వరముగఁ దెల్పఁ గొప్పగపువారిబడాయి క్రమక్రమమ్ముగన్. ౧౦౦

ఉ॥ తగ్గి యిదెట్టులేనియును దప్పికొన న్వలె నంచు నంతటన్
బగ్గెలు వ్రాయ మాని తమపక్షము దుర్బల మౌట నెట్టులు
న్నెగ్గ దటంచు లో నెఱిఁగి *నెయ్యుఱుకుం గడు గూఢవృత్తిపై
నగ్గతి డాఁచి స్నేహ మగు టర్హ మటంచు లిఖించుచు న్వెసన్. ౧౦౧

చెన్నపురి; లైబ్రరీ, గురువారం.

*....నిన్న కొప్పరపుంగవులు నా పేర 8 పేజీల ఉత్తరం వ్రాసినారు, వివాదప

చ॥ పయికిఁ బ్రగల్భవాక్యములె పల్కుచు నప్పరసుందె తీరికన్
గయికొని కూరుచుండిరి ప్రకంపితమైన మనంబు చందమె
ల్లయెడల నెల్లరుం దెలిసి "బ్రావొ" రంచు వచించుచుండు న
ప్రియములు పూర్తిగా వినియు బీరము ఘూనర వారు మాటలన్. ౧౦౨

ఉ॥ అంతట వారిపక్షమున కాదరు వాకులవృద్ధుఁ "డక్కటా!
యంతన తేలి పోవు నని యంపు మటంటిమి పత్ర మల్లవా
రెంతటి పట్టు పట్టిరొ కొ! యిప్పరి వీడరు కొప్పరంపు వా
రెం తలవారి ఘాటి; కిపు డేమనుకొన్న మతేమి లాభమా." ౧౦౩

మ॥ పులిపై బెడ్డను వేసి చెట్టువముకిం బోవన్ వెసన్ దత్కుజ
స్థలమందే యది పీఁట వెట్టి యెటులో సాధించుఁ గాదే పగన్
దొలి నాలోచన చాల దయ్యె నపు డేదో వ్రాయు మన్నార మి
ష్టులంతెం బో కది "యేకు మే", కనెడి సామ్యం బయ్యె నెట్లో కదే ౧౦౪

ఉ॥ పాపము! "వారి దాసులము వారలలోన శతాంశమేనిఁ గా
మోపము వారి" కంచు నతినమ్రుఁడు కొప్రిపుజ్యేష్ఠుఁ డప్పు తా

రిత్రమును వ్రాసినారు, తమదోషము లేశమును లేదనియు వెం॥ శా॥ అన్యాయముగా గర్హించిరనియు, మొదలుగా వ్రాసినారు. దానివైఖరిచూడఁగా వివాదమునుండి తప్పించుకొనుట కిష్టపడుచున్నారని దోఁచుచున్నది. అట్టిప్రయత్నమున్నచో తప్పకమీరును అంగీకరింప వేఁడెదను ఈ వివాదసభలు కార్యకారులు కావు. నడుమవారికి పండువు, పోరాడువారికర్వరకు శ్రేయము కన్పడదు, ఈసభలలో తీర్పుతీర్పువా రెవరు? ఎట్లుసాగును? "లోకోభిన్నరుచిః, తత్రాపి స్వస్వపక్షాభిమానోబలవాన్ బాధతే," వారు "ఛాలెంజి" ప్రచురించినందుకు, శివరామశాస్త్రి మరల ప్రచురించెను. ఇంతట నాఁగిన బాగుండునని నేను తలంతును నాప్రార్థన మిదియే. ... ఏవిధముననైనను తగవుమాపుకొనుట బాగు, నేను వారికేమని సమాధానము వ్రాయుటకును పాల్పకయున్నాను, జబాబు వెంట నే వ్రాయించవలెను...."

వే॥ ప్రభాకరుఁడు.

నూపిన యంతవట్టు మొగ మోడక చెప్పె వృథాభిమానపుం
దాపము నాఁడు మామదికిఁ దద్వచనమ్ముల నెక్కి నీ దహో. ౧౦౫

ఉ॥ ఎంతటి ధైర్యముల్ మఱియు నెంతటిశక్తియు లేక యున్న ని
శ్చింతగ నాఁటి సత్సభ "సనేమిర వారల శాసనంబు మా
చెంత ఘటింపఁ గూడ" దని చెప్పఁగ నేర్చునె? వేఱు సీమ య
న్నంతన భీతి పుట్ట వలదా? కలదా? యిటువంటి చేవయున్. ౧౦౬

చ॥ ప్రముఖుల కెంతమంది పని పట్టితి మక్కట? వారిముందు మా
ఱ మయితి మింత కెంతటిపరాభవ? మూరక కొప్పరంపువా
రి మొరప మిక్కుతమ్మునఁ బొరిం బొరిఁ దగ్గఁగఁ జూచ్చె నేయుపా
యమున నొ వీరిపైఁ బడున పాయముఁ బాయఁగఁ జేయఁగా వలెన్ ౧౦౭

మ॥ * అని యోజించుచు నుండె నంత నొకనాఁ డాయీప్రసంగంబు నె
ల్లను విన్పింప సభం బొనర్చి తగుహేలన్ వినిక్కి నేయంగ వ
చ్చినవా రెల్లరుఁ బత్రికల్ వినుచు మంచిన్ జెడ్డ యోజించుచుం
డు నెడన్ గొందఱు వచ్చి రయ్యెడకు నెట్లో యానద స్సాఁగఁగన్ ౧౦౮

* నిష్పక్ష పాత హృదయులును యథార్థపరిజ్ఞాతలును గుంటూరుపురవాస్తవ్యులు నగు నార్యసోదరులారా! కొప్పరపువారు ప్రతిజ్ఞా పూర్వకముగా 27 వ తేదీ ఆదివారమునాఁడు సభకురాపలయునని ముందుగా మాపైఁ గాలుద్రవ్వి పత్రికవ్రాసి, యందులోని యసందర్భములను దెల్పుచు మేముత్తరమీయఁగా వానికిఁ దగు సమాధానము వ్రాయక యేవో కొన్ని యుక్తులతోఁ గొన్ని యుత్తరములు వ్రాయుచు సభ ఆదివారము దప్పించి సోమవారమునకుమార్చి తుద కాదివారమునాఁటిరాత్రి యనేకగ్రామములనుండి విచ్చేసిన మహాజనుల విఫలమనోరథులం జేయుట యుచితము కాదని మేమాదివారమునాఁడు వ్రాసిన యుత్తరములోఁ గొన్ని పండితసమ్మతములైన నిబంధనము లుదాహరించి "యీ ప్రకారము మీరు సభకూర్పఁడు లేదా మేము గూర్చెదము అంగీకారానంగీకారములు రేపుదయమునకు దెల్పఁడు లేదా మీరీయుద్యమము మానుకొన్నట్లే ప్రజలుదలంతురుగాక" అని స్పష్టీకరించినను దానికి జవాబు వ్రాయక సభానిర్ణయదినమునందుఁగూడ నుదయము 8 గం॥కు మరల రిమైండరు పంపినను దాని

ఉ॥ వచ్చిరి గాని యాసభ యవార్యముగా జరిగెన్, సమస్తమున్
నిచ్చిన సంటిపందుబలె విజ్ఞులదృష్టికి స్పష్ట మయ్యె "ని
ష్పచ్చర మొందు కీగతి గబాగబ లాడరొకో?,, యటంచు వె
న్నిచ్చిన వారి దూఱి "ఱిహిహీ యిహిహీ?,, యని కొంద ఱయ్యెడన్. ౧౦౫

కని నేమియుఁబలుకక పల్లఁగాని దినమెల్ల దాఁటించి ఆమఱునాఁడు 29 వ తేదీని మారి ప్రయాణము పెట్టుకొన్నను 'మేము మఱల "మీయుపన్యాసము మానుకొన్నట్లేయని తలఁచి మేము రాకపోడ వెళ్లుచున్నా"మని వ్రాసిన యుత్తరమునకును దగిన సమాధానము నేమియు వ్రాయకుండుటచే వారు సభను మానుకొన్నట్లు ముమ్మాటికిని స్పష్టపడినది. పిదప సభామాట్లుంచి మీ మా యుత్తరప్రత్యుత్తరములలోని సారాసారములను న్యాయాన్యాయములను ప్రాజ్ఞులమూలముగాఁ దీర్చికొని పిమ్మట వివాదమునఁ బ్రవర్తింతమనియు, ఇందులకు రేపుదయము 8 గం॥కు లోఁగా జవాబిండనియు 29వ తేదీ రాత్రి 7గంటలకు మా వ్రాసిన యుత్తరమునకు నేఁడు 10, గంటలకు ననవసరపు యుక్తులతో దానికిఁగూడ నంగీకారమును దెల్పక "యుత్తరప్రత్యుత్తరములు ముగించుకొన్నాము" అని వ్రాసిన యుత్తరమునుగూడఁ జూచి వారికి జవాబు వ్రాయుట యింతతో ముగించుకొని ఆయీయంశములు లోకులకు ప్రకటపఱపఁ దలఁచి ఈనాఁటి సాయంకాలము 6ఘంటలకు శ్రీ ఘన్టుకంపెనీ నాటకశాలలో నుపన్యసించుచున్నారము గానఁ దామెల్ల విచ్చేయఁ బ్రార్థితులు.

ఇట్లు,

గుంటూరు, 30-8-11. తిరుపతివేంకటేశ్వరులు. శతావధానులు.

పైనుదాహరించిన యాహ్వానపత్రిక ననుసరించి శ్రీ ఘన్టుకంపెనీ హాలులో పెక్కు నేకులు పౌరులును నితరులును నగు మహాజనులు నియమితకాలమునకు ముందే వచ్చియుండిరి. పదపడి కాలేజి ఉపాధ్యాయులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లాది వెంకటరత్నముగారి కోరిక ననుసరించి శ్రీమాన్ వంగిపురం కృష్ణమాచార్యులు బి. ఏ. ఎల్. టి. (వీరును కాలేజీ యుపాధ్యాయులే) గారగ్రాసనాధిపత్యము నవహించిరి. వీరు సంస్కృతాంధ్రములలో గ్రంథముల రచించిన పండితకవిసత్తములు. పిదప న్యాయాయీ యుత్తరములు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు వినిపింపఁ దొడంగిరి. మొదట వెంకటశాస్త్రిగారు శ్రీకొప్పరపువారి మొదటియుత్తరమును మాత్రము

ఉ॥ పనిగొని యుత్తరాల్ వినుచు పట్టున నా సభ నాఁ గుపూనిక న్వ
చ్చిన యల శ్రీనివాసగుణశేఖరు వైఖరి "కొత్తపురంపున
ర్తనములయుత్తరమ్ము లవి ప్రాజ్ఞసభానుకూలదుర్వచః
ఖను లని యెల్లవారలకుఁ గ్రన్ననఁ జెప్పక చెప్పె నొప్పఁగన్. ౧౧౦

వినిపించి ఆనాఁడే 12గంటలు మొదలు మూఁడు గంటలవఱకును గోష్ఠులోఁ గంసాలులనుగూర్చిన వ్యాజ్యములో సాక్ష్యమిచ్చి యుండుటవలని యాయాసము చేఁ గాఁబోలును పదపడి యుత్తరములను దిరుపతిశాస్త్రిగారిని వినిపింపుమనిరి. తిరుపతిశాస్త్రిగారు వినిపించుచుండఁగాఁ గొందఱు పెద్దమనుష్యులు వచ్చి యంతతో ప్రకృతసభ ముగించుటకై వెంకటశాస్త్రిగారిని గోరిరి కాని తగినంత హేతువును జూపి కోరనందున వెంకటశాస్త్రిగారందుల కంగీకరింపరైరి. పిదప గంభీరముగాఁ దిరుపతి శాస్త్రులుగారాయా యుత్తరప్రత్యుత్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వేంకట శాస్త్రులుగారు దాని నాఁపనుంకించువారితో సహేతుకముగా మెల్లఁగా నుపన్యసించుచుండిరి పదపడి సభ నాఁపుడని కోరినవారు తామేదో మధ్య చెప్పుటకు నవకాశమిండని కోరిరి అందులకును దుట్టతుదకుఁ గాని వీలు లేదనియు నప్పుడేని యగ్రాసనాధిపతుల నడుగఁదగియుండుననియు వెం॥ శా॥ గారు బదులు చెప్పిరి. పదపడి యుత్తరములనెల్ల దిరుపతిశాస్త్రిగారు వినిపించిన పిదప నెవరు సమర్థులో, యెవరు కారో, యెవరి యుత్తరములు దురుసుగా నున్నవో యెవరివట్టివి కావోని యెవరు కోరిన షరతులు పండితసమ్మతములో యెవరివి కావో, యెవరి వెనుక తీఁతవలన సభ కాలేదో, లోనగు నంశములు సభ్యులకే కాక సభ నాఁపవచ్చిన యుత్తమపురుషుల హృదయములకుఁ గూడ స్పష్టపడినవి. ఆ యీ యంశములనే శ్రీ అగ్రాసనాధిపతిగారు తుట్టతుద నుపన్యసించుచు "మీసముల పద్యము యొక్క యర్థమునుగూర్చి", తాముగూడ నిదివఱకుఁ బొరపాటుగానే యన్వయించుకొంటిమనియు నిప్పుడది స్పష్టముగాఁ దెలిసినదనియు నుభయభాషలు రానివారు దాని జోలికిఁ బోఁగూడదనియు సంస్కృతము రాని తెలుఁగు గణనీయము కాదనియు నుపన్యసించుచుండఁగా సభ నాఁగుపూనికతో విచ్చేసినవారు ప్రకృతమా విషయము నాఁగవలసినదని కోరిరి. దానిమీఁదన గ్రాసనాధిపతిగారు "వీరికోరిక ననుసరించి యా పద్యార్థము నిప్పుడు విస్తరింపక వదలితి" మని చెప్పి యా విషయము మానితమకీయుభయకవులయందును భగవంతుఁడు న్యాయముగాఁ దోఁపించిన యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. ఆదివిని సభ్యులెల్ల నా

చ॥ జ్వరితుఁడ నయ్యు సజ్జనులు సారెకు రమ్మని పిల్వ రానిచో
గరువము గాఁ దలంతు రని కస్తి గణింపక వచ్చినాఁడ ని
ష్వరపు నిరోగివై దిశలపాత్రిసుమంతయు నే నెఱుంగ దు
ర్భర మనమానకక్ష యిటు రాఁ దగి యుండఁగ నెట్లెఱింగెదన్.

ఉ॥ ఐనను గాలు ద్రప్పదొసఁ గాదెన నుండుటఁ జేసి యంత మా
హై నెపముం గడ దీవిపుడు పత్రిక నంపెద వేనిఁ బోరికిం
డా నయి పిల్చినట్లయయి "తకెక్కడ" సామెతగాఁ దనర్చు నీ?
మానఁగ దయ్యె నిట్టియసమాన పుఁగక్షకు దీక్ష యేటికిన్.

ఉ॥ ఎప్పటికేని మాయెదుట నే పడఁగా వలె వార, లప్పుడా
తప్పు మహైత పద్యములు తజ్ఞులకున్ విశదంబు కావలెన్
చిప్ప ప్రసంగముల్ సలుపు పెద్దలతోడుత నీకు నేల? నేఁ
జెప్పిన మాట చొప్పనకుఁ జేతము చొన్పుచు మిన్నకుండుమీ.

చ॥ వెనుఁబడి కాకపుల్ తనదుపీపు జయిం జరణమ్ము లుంచి తా
చిన నది లెక్కగాఁ గొనక చివ్వకుఁ బూనక వైనతేయుఁ డే
మునక శిరమ్ము వంచుకొని యల్లనఁ బోవఁడె? శక్తిమంతు లెం
దును నలఁతుల్ పొనర్చు నలతిం బడుదుకున్ గణియింప రంతగన్.

పుగారి సేగిన వ్రాసిన జాబు చేరినది, మా యుభయుల నమస్కారములను అంగీకరింప వేడుచున్నాను, యథార్థవాదియొక్క వ్యాసము యథార్థముగనున్నను లేకున్నను దానిసత్యాసత్యములు మేము గ్రహింపజాలము ....మీరీలేనిపోని కలహములలో జిక్కికొని ఆరోగ్యమును, బుద్ధిని చెడ గొట్టుకొనుట మాయభిప్రాయము కాదు. వారిని గెల్చినను మీకీర్తి హెచ్చునా? ఇదివఱకే మీఖ్యాతి జగద్విఖ్యాతమైనపుడు మీకీపోరాటము లెందుకు? వారుకుర్చీమీద గూరుచుండిన మనకేమి? ఇంటి కప్పమీద గూరుచుండిన మనకేమి? మీబలాబలములు లోకము పూర్తిగ నెరిగియే యున్నది. ఈ పోరాటములను గుంటూరు చెరువులో దొక్కి వెంటనే బయలుదేరి రావలయునని మా ప్రార్థన..."

ఆ॥ నారాయణరావు.

ఉ॥ ఇంతకు నీవు పత్రికల నెన్నిటి నంపిన నేమి లాభ? మా
వింతకవీశు లెన్నఁటికి విజ్ఞులు తీర్పరు లున్న సత్సభా
భ్యంతరమందు ని న్నెదురువా రనుకోకుము వారితండనాఁ
గాంతు రెవారు వారికడ గంతులు వేయుచునుం డ్రెటుంగుమీ, ౧౨౮

శా॥ "ఓ కెన్నో మఱివంక" లన్నఁ దెలియన్ రాజింపఁగా లేనిస
ద్ధీకుల్ వారికిఁ దోడు, వారిదియుఁ దావృద్ధి విశేషంబె యీ
యేకాకారులు సత్సభాస్థలికిఁ దా రేమంచు నేతెంతురి? నీ
వీకార్యమ్మునకుం గడంగకుము మేమే యుంటి మన్నింటికిన్. ౧౨౯

చ॥ అనుటయు నాతఁ డప్పటికె నన్యము చెప్పక మిన్నకుండె నె
మ్మనమున బాల్యచాపలము మాసని చందము తోఁచుచుండె, నా
తని కొకకొంత తిర్పతి స్వతంత్రత నిచ్చె ననంతరంబు వెం
కనఁ గికురించి యిర్వురను గ్రక్కున నేగిరి "ప్రస్సు" ప్రక్కకున్. ౧[illegible]

ఉ॥ * పద్దెము లచ్చు వేసి యవి పంపి నభోమణి రెండుయామముల్
ప్రొద్దును దాఁటునప్పటికిఁ బూర్తి యొనర్చిన మేటి కార్యమున్
దద్దయు మెచ్చుకొంచు బసదగ్గఱకున్ జనుదెంచి చెప్పి రిం
కెద్దియుఁ జేయ రామి సహియించెను వెంకన కొంతనువ్వుతో. ౧[illegible]

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయశర్మ గారికి.

* చ॥ తిరుపతి వేంకటేశులకుఁ దెంపరివై సరివైఖరిం గవీశ్వరుఁడ ననుచుఁ గడు నోటనుడువన్ గడు సిగ్గిలు నాశుధారకున్, బిరికొలుపం దలంచితె 'నమో నమ' యంచు వచింపకేటి య, ల్లరియిది సింగ మొస్తుపలలంబు భుజింపక పూరి మేయునే. మ॥ అనిమిత్తంబుగఁ గాలుద్రవ్విన త్వదీయానంత వాఁపుందలం, పున నీనీరసనిర్గుణాశుకవనంబున్ జెప్పి నిన్నెల్ల నెం, చిన యస్మద్గుణపక్షపాతుల సుకవిశ్రేష్ఠుల్ మానిపిం, చి నినున్ గెల్వఁగ వచ్చినా నిదె సభం జేయింతువో వత్తువో. ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివట? "గంటకు నందలు వేలుపద్యముల్, గెంటుదు నంచు' నేఁడు పరికించెద గెంటుట మొట్టి పోని నినుం, గెంటెద నే విధానమున గెల్చెద నీరసధారయందు నీ, ఘుంటికలూడఁ గొట్టెదను గాచుకొనం గను కింపుమిత్తఱిన్. సీ॥ గురుపాదసేవఁ జేకూఱిన వ్యాకృతిపాండిత్యగరిమ యెటుండనిచ్చి, ఉభయభాషాకావ్య విభవాభిరామమౌ పాండిత్యగరిమ యెటుండనిచ్చి

శా॥ * రామస్వామి యనంతరమ్ము కడుధీరత్వమ్ము చెన్నార నే
సోమో పద్దెము లల్లి తెచ్చి యవి మమ్మాక్షింపుఁ దన్నాన్ క్షణం
బేమిం జెప్పక పిమ్మటం జదివి "మేని లీపద్దెముల్ వారిదౌ
సామర్థ్యమ్ముఁ గడున్ యథార్థముగ నిచ్చల్ నచ్చి వాకుచ్చెడిన్ ౧౩౮

చ్చి, రసవత్ప్రబంధనిర్మాణధీ చాతురీపాండిత్యగరిమయటుండనిచ్చి, సురుచిరలక్షణ భరితాశుకవికృత్యపాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి॥ గీ॥ ఆశుపఠనంబటుంచుఁ గొండాడఁదగిన, తావకాశుకవిత్వంపుఁ జేవగూడఁ, దావకశతావధానవిధంబుఁ గూడఁ, జూడఁదలఁచితి వేంకటసుబ్బారాయ! చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరసుధీవర శిష్యుఁడ నాదుపేరు వే,లురి శివరామశాస్త్రి యని లోకము వాకొను నాథ్యమైన వ్యాకరణము జీవనమ్ము నధికారము కావ్యపురాణనాటకా, కరములఁ; జేయఁజాలుదు నఖండము నాఁగ శతావధానమున్॥

గుంటూరు
31-8-11

ఇట్లు వినీతవశంవదుఁడు,
వేలూరి శివరామశాస్త్రి,
శతావధాని.

---

* మహారాజశ్రీ కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మగారికి—సీ॥ అజవదేశంబున నవధాన మొనరించు, టో కాదని యిదియు గుంటూరుసీమ, పల్నాటిసీమలోఁ బద్యంబులను జెప్పు, టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ. ఆయూరనాయూర నాశుకవిత నెప్పు – టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ, గుడివాడసీమలోఁ గొన్నియూళ్లను జెప్పు – టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ, గీ॥ యెట్టుదకిరించు కొందరో యుపుడుమీరు, నిండుకొల్వున మీకున్న దండిబిరుదు, లూరకేపోదు పూజ్యులఁ గాములటన, నాశుకవిసింహ కుండిన హంసలార. ఉ॥ బట్టులరీతిఁ బద్యములఁ బలుకారెకాని శతావధానమె, వ్వట్టుల నేదిచేసితిరి; పండితులెల్లరు మెచ్చినారలో, గుట్టుగఁ బోవకీగతిని, గొంటెతనంబు చ జేయఁజూతురే, "పెట్టలుకొవ్వి పుంజువయి, పిఠనుఁ జూపిన" లాగుఁ దోఁపదో. గీ॥ జగతివైదికులౌట మీసాలఁదీసి, కొన్న నెవ్వరునవ్వరు; నిన్న నవ్వ, కుందురేకన్న వారు నియోగివయ్యుఁ, మీసములఁగాచుకోలేక మిడుకుచుండ. క॥ గంటలఁ గట్టెవరే! ముక్కంటితురగములకు హాలికవితానంబీ, గంటలు మఱియేకార్యము, పొంటె వచింపుండు కొ

ఉ॥ వారలకన్నఁ దెల్గునెడ వారక సంస్కృతమందుఁగూడ నీ
వారయఁ బెద్దపండితుఁడ వైనను వారలు బ్రాహ్మణుల్ మహా
శూరులు మేల్నియోగులును "శూద్రుఁడ వీ" వని యీసడింతు రీ
వేరమునందుఁ గాలిడక వేగమ యేగుమ యంగలూరికిన్.

తే॥ గీ॥ వారితప్పదు ధారను వడిగఁ బోయి, సభ్యులగరంప నీకు నసాధ్య మెవ్వ
డేని పనివడ్డచో మేమె యేగ వలయుఁ, బిదపనిదితప్పటంచు నొప్పింపవలయు.

చ॥ అనుటయుఁ బిన్ననవ్వు నగి యాతఁడు "చిత్త" మటంచు నేఁగి గో
మని మది నెంచెనో? తుదకు నాతనిపద్దెము లచ్చులోనికిన్
జనుటయ కాక, కొప్పరపుసన్నిధికిం జనె వీని నెల్ల మే
మనిపినవే యటంచును యథార్థ మెఱుంగని వారు దూఱఁగన్,

ఉ॥ ఉన్నయథార్థ మియ్యది మహోత్తము లొప్పుదు రంచు మేము సం
పన్నగృహస్థులం దనుప వ్రాసితి మింకొకకుఱ్ఱశిష్యుఁడున్

ప్రపుంగవులారా. సీ॥ శతఘంటకవనంబుసల్పుదు మన్న మీ- శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్కొ, అష్టావధానంబు నాచరింతుమన మీ - శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్కొ, ఆశుకవిత్వంబు నాచరింతుమన మీ - శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్కొ, సద్గ్రంథర చనంబు జరపుదుమన్న మీ - శక్తియడంప నేఁ జాలనొక్కొ, గీ॥ ఇంగిలీషున పండి తో మెఱిఁగియడపఁ - గరము నేఁ జాలనొక్కొ మూగుదువు లేల, రండు వేగమె మీ రుదలు దెండు పెట్టి - పొందు నిందుసభను గొప్పపుంగవులార. గీ॥ ఓడినారంచు తలపోయువాఁడమిరు - నాకుఁ బ్రత్యుత్తరంబును నీకపోన, ముద్రవహియింతు రేని నీముచ్చటెఱిఁగి - ముందుపనిఁ జూతుఁడీ కొప్పరపుంగవులార. క॥ ఇవ్విధి నా కవికిఁబోలెన్ । జవాబునొసఁగకయె వ్యర్థగ జంపునఁ దిప్పినసీ, వ్యవసాయము సేయుచు న్నాఁడీ । వ్యవధిం గయికొనక యిందు ప్రత్యుత్తరమున్,

అంగలూరు,
3-9-1913.

ఇట్లు, బుధజనవిధేయుఁడు,
త్రిపురనేని రామస్వామి.

గ్రన్నన౯ *గొన్ని పద్దెములు గానక గొప్పవారి కంపె వా
చిన్నతఁ జొక్క సాహసము చేసె వచింతుము తత్స్వరూపమున్. ౧౨౩

ఉ॥ బందరునుండి పద్దెములు వారికిఁ బోవ్వునఁ బంపి మీఁద మా
కందఁగఁ జేసె దానిపత్రి; యకటా! యాఁగుట యెట్లు? చిట్టులే

బందరు.

శ్రీ మద్గురవే నమః.

(ఇయ్యది కొప్పవరపువారికి వ్రాసినయుత్తరమునకు సరియైన నకలు.)

*1. చ॥ ఉరుగుణశాలియుతుండు, సమరోచిత ధీమహితుండునుం, భక్తులం, దటి కెని గల్పకగాత్రమువిధంబున నుండెడువాఁడు నట్టియా, తిరుపతి వెంకటేశ్వరుఁడుతిన్న నిచూపుల మిమ్ముఁ జూచి యె, ల్లరును ముదంబు నొందునటులన్ దయ, మీకు జయ మ్ముఁగూర్చుతన్. 2. చ॥ ఉరుతరధీవిశేష మహిమోన్నతులార! గుణాఢ్యులార! హో, స్వరపుకవీంద్రులార! వినవచ్చెను మీదుప్రతిజ్ఞ; యెంతో నం, బరము వహించి నాఁడను, రఘూపతి మీకు జయంబు నిచ్చు, నా, తిరుపతివేంకటేశుల నెదిర్చి గ్రహింపుఁడు వారిమీసముల్. చ॥ ధనము గడించి యుంటి రవధానములం బొసరించి మీదటిం, దనుక శతావధాను లనునామముతో; నఁకమీఁద నట్లు కా, దనుచు శతావధానములనక్కడనక్కడఁ జేసిపండితుల్, వినుతిమొనర్ప మీసములఁ బెంకుఁడునూతన నామధారులై. 4. గీ॥ తెలుఁగు తిర్పతి వెంకటేశులకుఁగూడ, వచ్చుఁగావున నోడింప భారమగును, గాని వారికి నేత్రావధానమందుఁ, బ్రజ్ఞలే దందుమీరు గెల్వంగలారు. 5. క॥ నేత్రావధానమది స; ర్వత్రజయంబిచ్చు మీకు, వదలక దానిన్, మాత్రేని పెట్టిన సప్పుడు, శత్రులనోడింప మీ కసాధ్యంబగునే. 6. చ॥ వినుతగుణాఢ్యులార! యొకవిన్నపమున్ వినుఁడయ్య "గ్రుడ్డు పి, ల్లను గనివెక్కిరించి నటులన్" గనుపట్టెను వీరియుత్త" మం,చు నిట జనుల్ వచించి రది నుంతయు నాయెడ నమ్మఁబోపనే, మనిన నియోగినాటఁ దగవారి యది నమ్మిమిముందపజించుటన్. 7. మ॥ "సభమీరెట్లుటఁ జేయువార" లని ప్రశ్నన్ వేసిరవ్వారు, మీరుభయుల్ మాపురికేగుదెంచియుట సభ్యుల్ మిమ్ముఁగీర్తింపఁగా, సభ సేయింపుఁడు, తోఁచినంత నటకున్ సాహాయ్యమున్ జేతు నా. కభిమానంబదిమీయెడంగలదు రండా మోదముం బొందుచున్. 8. ఉ॥ "ఆరయ సీవు చేసెడిసహాయ మదెట్టిది? పిల్లవాఁడు" వం, చూరక నెంచఁబోకుఁడు మహోదధివారినిబంధనంబు చే. కూఁడఁగ

కొందఱు *సూరులుశిష్యులొకకొన్నిటి నంపిరి, మే మెఱింగిన
ట్లందఱు గాక యున్న జను లందురు గొందఱు మాన్ప నేర్తుమే ౧౧

చ॥ "తిరుపతివెంకటేశులకుఁ దీవ్రముగా సభ కేగుదెం డటం
చఱిమిఱి వ్రాసి కొప్పరపుటాయన దా సభ కేగుదెంచెనే?
"పరపర" వ్రాసి రమ్మనినఁ, బాఱుద మంచలసూరులుఁగుఱ్ఱ లెం
చిరి యని తోఁచుఁ జర్చఁ దగఁ జేసిన యోగ్యుల కెల్ల నిప్పనుల్. ౧౨

రాముఁడయ్యుడవిఁ గోతులసాయముగోర లేదె? నీను, శ్రీగహిమించ మీరు దయచే
జయంబు వహించుఁడో బుధుల్. 9. క॥ తప్పక దయచేయుఁడు మీ. రిప్పరికి జ
బుద్ధిని కిడుఁడు సరగున౯। మెప్పగనుఁ డయ్య వైళమ? కొప్పరపు కవీంద్రులా
గుణమణులారా!

ఇట్లు
సుకవిపాదరేణువు,
వడ్లమన్నాటి నరసింహశర్మ.
VIth Form C. Division,
Noble College.
Masulipatam.

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

11-9-11 బందరు.

*గురువర్యా! చ॥ మనమున భక్తినిల్పెదను మాధవపాద సరోజ యుగ్మకే
తనపరిలబ్ధదివ్యకవితా వనితా మహితప్రభావ సం। జనితలసద్యశః కుసుమ
జాలవి నిర్మితహార ధారుడై। తన రెడు వేంకటేశ్వరబుధాగ్రణి? మీ వగుపా
కంజముల్ ఉ॥ ఇందులనుంచు పద్యముల నేనెరచించియు నచ్చువేయఁగా, నం
యమొందుగల్గితమనన్నిధి కంపితి వానిఁజూచి నాకుం దయ వ్రాయవేఁడెదను గా
కకయెట్టులు సేయుమందురో? యందులనుండుదోషములనన్ని యుదిద్దుచు నంపవేఁ
దగ౯ మ॥ తమసందర్శన మెప్పుడబ్బునని చింతాక్రాంతచిత్తుండనై, కుముదంబుల్
శశిఁగోరుభంగిఁదమవాక్సూనామృతాన్వేషసంభ్రమమే పార నెసంగువాఁడని

క॥ ఎటు దోఁచిన సరియే మే, మిట లేశమెఱుంగ మెఱిఁగియే మెవ్వరి నాఁ
గుటకు యతించితిమో? వి, స్ఫుటముగ శునుమున్న దానిఁ జూపితిమిక దా.

చ॥ చరితము గాన వ్రాయఁ దగుసంగతి వ్రాసితి మంతె కాని యే
మెఱుఁగరు మేము కొప్రమున కిట్టులు శిష్యుల రేఁపి పంపుసం
బరమున కొప్పవారమొ? స్వబాహుబలమ్మునఁ బోవువారమో?
యరులు నిజం బెఱింగియును నాడఁగఁ జూచ్చిరి వేఱురీతిగన్, ౧౩౬

చ॥ ఎఱిఁగిన దేకదా? జగతి యెల్లఁ గుశిష్యుల రామకృష్ణులన్
మఱి యలయిర్వురందునొక మానిసి కన్న బహుశ్రుతుండు కొ
ప్పరమున వారి కంపెనొక పత్రిక *"నేత్రవధానమందు వ
త్తురె,, యని రామకృష్ణు లటుదూఁకఁగఁజేసి రనంగఁ జెల్లునే॥ ౧౩౭

రాగ్రేసరస్తుత్యని, త్యము లేఖార్థమ చూచునాఁడఁగృపతో నంపంగఁబ్రార్థించెదన్
చిత్తగించవలెను   ఇట్లు తమశిష్యుఁడు
కోకా రాజారావు, హైస్కూలు, బందరు.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ. కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మ గారికి...మ॥"ధరణీచక్రము గూలఁగా వలదె! సప్తాంభోధి భాస్వద్వసుం,ధరభారంబు వహించి మించునలమాతంగంబులన్ వీడి; కొప్పరపుంబండితమానులారా? తమకున్ భాషాద్వయీ కావ్యసం,భరితుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతో వాదంబు శ్రేయంబొకో,,మ॥కరిశార్దూలమృగేంద్రసత్తములు గంగాభంగకల్లోలలీ, ల విజృంభించిపెనంగుచుండఁ గవిమార్జాలాదిసంపూజ్యలీ,ల వధానంబు రచింపబూనితిరహా? హాస్యంబె యార్యోక్తియున్ శివుఁడుం దాండవమాడనాడ వెపిశాచీభూత భేతాళముల్ ...ఉ॥ చెప్పిన మాట చెప్పకయె చెప్పఁగ నేర్తుఁగవిత్వధారగా, నొప్పిదమౌనిధంబున బుధోత్తములందఱు మెచ్చనీరమున్, దప్పిక ద్రావుభంగివచనంబున గెల్వఁగరండు నన్న హో?, కొప్పరపుంవీశ్వరులకుందగదే మొకో? నాప్రతిజ్ఞయున్......"

---

*విద్యాచర్చాపత్రిక,

"అయ్యా? తమకును బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులకును, ఒక మాసమునుండి జరుగుచున్న కవితా కలహంబును పత్రికాముఖంబున వింటిని

చ॥ పనిగొని రామకృష్ణులు "సెబాసు? బళీ? యని", కొప్పరంపువా
రొనరుచుతప్పు లన్నిటిని నొప్పులుగాఁ దలపోయుచేరెఱుం
గని? దలవారిబంధు వను కారణ మొక్కఁడె చూచి యట్లనన్
జనునె? యశక్తి దుర్జనత సర్వవిగర్హిత మెన్ని భంగులన్॥ ౧౩౦

క॥ ఇది యిట్టులుండె మమ్మన్ బదిబది, యాసీమ సున్నప్రాజ్ఞులు పూజా
స్పదులుగ నవధానాదులఁ, బొదలించుచునుండి రరులు పురపురఁ బొక్కన్.

శా॥ ఆపైఁ గొప్రపువారిపక్షమున వా రాలోచనల్ సేసి రిం
కీపై నెయ్యది కార్య? మీపురమునందే వారికిన్ సారెకున్
బ్రాపై గౌరవ మిట్టు లౌనె? యిది యెప్పాటన్ సహింపంగ నౌఁ
గోపం బూనుటయే యనుగ్రహముగాఁ గూర్చుండి రవ్వారిటన్. ౧౩౧

సీ॥ చుట్టుపట్లనుండి చూడ వచ్చినవారిసంఖ్య వందలకన్నఁ జాలహెచ్చు
వచ్చి "మాయూరికి విచ్చేయుఁ,, డనువారిసంఖ్య యేఁబదికన్నఁ జాలహెచ్చు
"రాఁజాల,,మన్న "దీగదురాక, యనువారిసంఖ్య యిర్వదికన్నఁ జాలహెచ్చు
ఏమాట వినిచిన నింపుమై వినువారిసంఖ్య యౌరా? వేలకుఁ జాలహెచ్చు
తే॥ గీ॥ పద్ధతినియోగులం దేరొ పట్టుదలకుఁ, నేగకున్నను నెల్లవా రేగి వారి
చుట్టునుం గూరుచుండిడి చూచు టెట్లు, త్రిమతములు వారిపక్షమై తిరిగిపోవొ

శా॥ * దైవాద్వైత మొకండు దక్క నఖిలద్వైతంబు నద్వైతమున్
శైవంబున్ మఱి వైష్ణవంబు నొకపై ఛత్రంబుగా వారలన్

...సర్వసాధారణమైన యాశుకవితకేమి? తమకు నేత్రావధానంబున నెన్ని విరుదులున్నవో... వానిని మీకంటె నతిశయించి కాఁకరపర్తి విద్వత్సభలో ది 20 సెప్టెంబరు 1911సం॥ రం తేదీని తత్తదంశంబుల నెంటవేర్పియాడఁ బెఱుకుచున్నాను గనుక నీనోటీసు అందిన వెంటనే మీప్రజ్ఞా విశేషంబును గనుపఱుప నారోజునకుఁ గాఁకరపఱ్ఱుమీరు రాఁగోరెదను. "లేనిచో మీతోవిద్యాదర్పులకు రాఁజాలను,, అని నాకొక జాబైనను వ్రాయఁగోరెదను....

ది 14—9—1911 సామవేదుల సూర్యనారాయణావధాని
నేత్రావధాని, అండష్టావధాని. మకాం కాఁకరపఱ్ఱు అగ్రహారం, తణుకుతాలూకా

*దైవాద్వైతము.

☞ వరా:—అనఁగా? నిది యొకనవీనమతము, దీనికే పద్ధతినియో

బూవుంబంతులపోలిక్రఁ జూచెదరు. రేపు న్మాపు నవ్వారితోఁ
బోరవై యుండుఁ బురంబు వారివచనంబుల్ వేదముల్ వీరికిన్. ౧౪౨

చ॥ ఇతరులమాట కేమి? మది నించుక గోపము కల్గి యున్నా నా
కుతుకము గూడ వా రనినఁ గొండొకపర్వులు వాఱు వారివా
క్ప్రతతి వినం గుతూహల మపారము గల్గియుఁ బోను వారిపెం
కెతనము నాకు నచ్చమియె కేవలమింతకు మూల మెమ్మెయిన్. ౧౪౩

ఉ॥ "పెంకెలు గారు సాధువులు పేర్మికి నిక్కలు గర్వదూరు,, లం
చంకిలి లేక చెప్పికొనునట్టియనుం గల రల్లవారి; ని
శ్శంకగ వారు వారి కటు చల్లఁగఁ దోఁచుటయు న్నిజంబె యే
వంకమొ యస్మ్రదాదులకు వారు రుచింపరు వేయునేటికిన్. ౧౪౪

ఉ॥ పాండితి లేని యీమనము పాండితివట్టున వారి గెల్వ లే
మొండొక త్రోవఁ జూడవలె "హుమ్మను" వారిది మాపఁగా వలెన్
గండతనం బడంచుటకుఁగాఁ గబురంపితిఁగాని బెల్లపుం
గొండకవీంద్రుఁ డేమిటికిఁ గొంకెను? "రా,, నని యుత్తరం బిడెన్, ౧౪౫

తే॥ గీ॥ తీరి కూర్చుండి పెట్టి రీవైర మనుచు, నతఁడుకొండొకనిరసించినట్లువినికి
యితరులకు నట్లైతోఁచుఁగాకిదియునట్టి, దెట్టులగు? నానన మునీయ రేమి మనకు.

ఉ॥ పండితపామరుల్ గలిసి వారలకే హితు లైరి వారలన్
గండడఁగించు టెట్లు? మన కక్ష జయించుట యెట్లు? తోఁప దొ
క్కండు నుపాయ మంచుఁ దనగాదిలిపద్ధతివారితోడఁ గొ
ల్వుండి విచారణల్ సలుప నొండొక నేర్పరి పల్కె నీగతిన్. ౧౪౬

గమనియుం బేరు, ఇది సదుద్దేశముతోడనే శ్రీనందిరాజు లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితులవారు పుట్టించిరి, వైదికు లసురులనియుఁ బాము దేవతలమనియు వారిసిద్ధాంతము, ఆయీయాయంశము, ద్వైతాద్వైత పదమే తెల్పెడిసి, సుప్రసిద్ధాద్వైతము వీరికి నసురాద్వైతము, విస్తరము వారివిశ్వవత్యసురవిజయము లోనగు గ్రంథములవలన నెఱుఁగఁదగు. పరికృతకలహమునకుఁ గారకు లేతన్మతావలంబులలో స్వల్పసంఖ్యాకు లని చదువరు లరయుదురుగాక.

చ॥ మఱియొకఁ డిట్లు పల్కె "మఱుమాట వచింపకుఁ డింతకన్న నెం
డరయఁగ రాదు పాయ మొకరైయెదుగు రేనియుఁ జాలు హాళ్ల కం
దఱు నొనరించినంత విలువై చెలువారెడు నంత హాసగా
దొరక వలెన్ సరాసరిగఁ దూఁగెడువారుగ నుండఁగా వలెన్. ౧౪౫

తే॥ గీ॥ శాఖ కొక్కొక్క రుండుగాఁ జర్చ చేసి, యేరి వాళ్లచేయించితిమేనిఁ జాలు
సంధి కన్నప్పుడేమని సమ్మతింప, రరయరే? "సంధిమిచ్ఛంతి" యన్న నుడువు.

సీ॥ ద్వైతుల కెల్ల నాతని చేతఁ జేయింత మద్వైతులకు నెల్ల నతని చేత
నతని చేఁ జేయింత మలవిశిష్టాద్వైత శాఖ కెల్ల నతండు చాలువాఁడు
ఇంక ద్వైతాద్వైత మిందుఁ జేసెడివార లెందఱేనియుఁ గల రెంచ నేల
శుక్లయజుశ్శాఖ సుముఖుల కెల్ల నయ్యనఘుచేఁ జేయింత మతఁడె చాలు
గీ॥ తప్పెవరి దేనియగుఁ గాక తగు మనుష్యు, లిరుపురకు సంధిఁ గూర్చుచో నేమి దానఁ గు
హైకినటి యింత మిట్లు చేర వాళ్ళ దొరకు, వఱకుఁ బిమ్మట మన యిచ్చనుఱుక వచ్చు,

ఆ॥ వె॥ సంధి కొప్పిరేని "చాల లే" కందము, సమ్మతింపరేని "శాంతిదూరు
లంద మవల; దీని యట్టి యుపాయమ్ము, మనకుఁ గానరాదు మఱియొకండు

క॥ చెఱియొకటిగఁ బంపినఁ గొ, ప్పరమునకున్ లాఘవంబు పైఁ బడ దెవరో
యొఱఁగిన వారెట్లాడిన, నరయరు, దూరగులు యోగ్యు లందురు మనలన్!

తే॥ గీ॥ ఒకర రొకరికి నెప్పట్లు నోడువారు, కారు తుల్యులు కయ్యమ్ము గలిగినప్పు
డేరి నేరు జయింతురో? యింతలోన, సంధి చేసిరి పైవారు శాంతి గోరి, ౧౫౦

క॥ అనుప్రథ గల్గిన మనకున్, ఘనతయె మనకవుల కింతకన్నను గొప్పం
గొని తేఁగలరో? మును పా, సనమేనియుఁ గోరు టీయశమ్మునకె కదా.

తే॥ గీ॥ ఆసనం బిడ నందుల కల్లవారి, మీసములు బీఁకుడు మటన్న బాస చాలు
నిపుడు మన పన్నగడ ఫలియించెనేని, "కోటలోఁ బాగ వేయుఁబో?" కొప్పరంబు

క॥ అనునతని మాట చొప్పన, ఘనుఁ డావృద్ధుండు సలుపఁగా నెంచియు వా
ళ్లను గూలింపమిఁ గొండొక, దనుకన్ మాకడకుఁ గాగితము రా దయ్యెన్

గీ॥ అంత బ్రాహ్మణకోడూరియగ్రజన్ము, లెల్లమమ్ము నాహ్వానించి యెలమి నొక్క
సభను గావించి మేటియుత్సవ మొనర్చి, గౌరవించిరి వైరులు కళవళింప,

బ్రాహ్మణకోడూరుశతావధానము.

సుగుణకలితకవితావనితానేతలును సురుచిరాలంకారవిధాతలును విలసితపాకత్రాతలు నఖిలార్థదాతలు నగు శ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల యవధానవిధానంబులం బరికించి యానందించి యీజంట సత్కరింపవలయు ననుతలంపున గుంటూరుమండలమందలి బావట్లతాలూకాలోని బ్రాహ్మణకోడూరు నివాసులంద ఱేకగ్రీవముగ నిర్ణయించికొని తద్గ్రామంబునకు వారలంబిలువనంపిరి. కడచిన శనివారము 9-9-11 న వారలను, శ్రీమ న్మధ్వశాస్త్రసంపన్నులును బాలసరస్వతీ బిరుదాంచితులును, లలితగతి శతావధానధురీణులు నుభయభాషాకవితాధురంధరులు నయిన శ్రీ కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారినిం దద్గ్రామంబున కాపురజనులు రావించి గ్రామోపకంఠంబున నే యీత్రిమూర్తులశిబికాసుఖాసీనులం గావించి నానావిధ హృద్యవాద్యంబుగ నూరేగించి బ్రహ్మశ్రీ పెరవలి పార్వతీశ్వర శాస్త్రులవారి భవనంబున విడియించి యుచిత సత్కారంబులు సలిపి సగౌరవంబుగ నాంటికి వీడ్కొనిరి. అయ్యెడ నీక్రిందిపద్యముల నొక బాలుండు చదివెను.

ఉ॥ స్వాగతమయ్య! మీకు విలసత్కమనీయ యశస్సుధారస
శ్రీగురుతావిభూషిత విశేషనభోంతరరమ్యదీధితుల్
సాగరకన్యకాఘనకుచస్థలచందనచర్చితప్రభా
భ్యాగమరమ్యదేహు లగునార్యులు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ॥ స్వాగతమయ్య సత్కవిహృదంతరదంతురిత ప్రభావసం
ధ్యాగమతర్పితాఖిలజనాహ్వచకోరులు దర్పవద్విరో
ధ్యాగతహుంకృతిస్ఫురదహంయులు నిస్తులితోరుశక్తి సం
ధాగరిమావధానకృతిదాతలు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ॥ స్వాగతమయ్య మీకు రచనాతిశయాన్వితకావ్య సద్యశో
భాగ విశేషవేష్టితవిభాస్వరలోకులు గౌరవ ప్రథా
సాగరమజ్జదుత్తమవిశాలయశస్కరిపుప్రభావు లం
హోగరిమ ప్రణాశనమహోయుత తిర్పతివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్టియుత్సవంబునకు సుగుణ సంపత్తి గలపౌరులయుత్సాహము నైకమత్యమును గాగణములు, అచ్చట కాపులుఁ గరణాలు" వీరబ్రహ్మజన్ములు వీరలితరులంచు భేదభావంబుంచికొనక యెల్లరు సోదరుల భంగిఁ జెలంగి మెలంగుటఁ జూడ నేరికేని వింత పుట్టింపక మానదుఆహా! యైకమత్యమన్ననిదియకదా? యైకమత్యము, ఇట్టియైకమత్యముకదా భరతఖండవాసుల నుద్ధరింపఁ గలదు మఱియు నీవర పౌరులు నలుగడలనుండియుఁ దత్త్వజ్ఞాదర్శనంబునకై గౌరవనీయులగు మఱికొందఱఁ బెద్దల రావించి వారల నుచితవిధుల మన్నించిరి. వీరల సౌజన్యము శక్తి, సామర్థ్యము, నిష్కల్మషహృదయతయు, నెంతయు శ్లాఘనీయములు.

మఱునాడు 10-9-11 ఆదివారంబున నవధానసభ సేయ నిశ్చయింపఁబడియె, ఆనాఁడు భోజనానంతరము రెండుగంటలకు శ్రీనాగమల్లేశ్వరాలయపురోభాగంబున స్థాపింపఁబడిన నారికేళస్తంభవిలసితంబై పచ్చతోరణంబులరాజిల్లు తాళపత్రంపుఁ బందిట సభకూర్పంబడియె, అందు నానాగ్రామ సమాగతవిబుధవరులును గూడియుండిరి. నాఁటిసభ కగ్రాసనాధిపత్యము వహింప శ్రీకాశీకృష్ణాచార్యులవారు ప్రార్థింపఁబడిరి పిమ్మట వారియాధిపత్యము క్రింద నాసభ సుముఖంబుగఁ బ్రారంభమయినది. అవధానంబును ముగిసె అంతటఁ దద్గ్రామవాసులు నితరులును జక్కని మృదుమధురశైలిఁ గొన్నిపద్దెంబుల, శ్లోకంబుల, రచించి యవధానుల కర్పించిరి. తదనంతరము సభ చాలింపంబడియె.

ఉ॥ రంగారావు, బి, ఏ., డిస్ట్రిక్టుకోర్టు వకీలు.

(అవధానప్రారంభపద్యములు.)

చ॥ "వయసుగతించుచున్నదిఁక వద్దవధానము,,లంచు మేము త
ద్దయు బతిమాలి యేటికవధానములన్ సమకూర్చె దన్న "నా
దయ కొకఁడున్నె వార్ధకము తాత!,, యటంచు వచించెదేమొ య
ట్లయిన "తథాస్తు" నీయభిమతార్థమె తీర్చెదమమ్మ శాంకరీ॥ తి॥శా॥

శా॥ ఊరేగించుటె కాక మాయెడల మీయూరెల్లఁ జూపించు వి
స్తారోదారపు గౌరవమ్మునకు నేచాయన్ బ్రతీకారమొ
ప్పారన్ జేయఁగ నేర్తు మేము;రసవద్వ్యాహారముల్ గొన్ని శ్రీ
వారిం గొల్చి గడించుకొన్న వెటులో వ్రాకుత్తు మాలింపుఁడీ॥ వెం॥శా॥

(అవధాన పద్యములనుండి 2 మాత్రము)

(బ్రాహ్మణకోడూరు)

మ॥ గణనీయుల్ ద్విజు లల్లరాజులు యశస్సాంద్రముల్ కిరాటుల్ లస
ద్గుణగంభీరులు కమ్మవారు తనరన్ దోరమ్ముగా ధాన్యపుం
గణముల్ గోట్లుగఁ బుట్లు పండఁగల భాగ్యంబెందుఁ బెంపారు బ్రా
హ్మణకోడూరుపురంబు చెన్నలరు లక్ష్మ్యావాసమై వాసికై. 5

ఆంగ్లేయులప్రభుత్వము.

శా॥ పాఱంజొచ్చె నృశంసవర్గములు, దైవారంగ నీరెల్లచోఁ
బాఱంజొచ్చె సమస్తమానవులకున్ బల్ సౌఖ్యసంపత్తి పెం
పారన్ జొచ్చె సితాస్యరాజ్యమున "నాహా! యిట్టి రాజుల్ సుదం
బారన్ వర్ధిలఁగావలెన్ మనకు విద్యాసంపదల్ గావలెన్. 23॥

అవధానాంతమున నితరులు చెప్పిన పద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ సకలాంధ్రావనిపాలకోత్తమ సభాస్థానమ్ములన్ సత్క్రవి
ప్రకరమ్ముల్ దలలూఁచి మెచ్చఁగఁ గవిత్వస్ఫూర్తినైకావధా
నకళోద్భూతజయేందిరా ప్రథితసన్మానమ్ములన్ గాంచుచున్
"సుకవీభేంద్రమృగేంద్రు"లన్ యశముఁ గైకొన్నారు వీరిర్వురున్. 3॥

శిష్టా హనుమచ్ఛాస్త్రి.

మ॥ కవితాకన్యనుఁ బెండ్లియాడియు మహాకళ్యాణముల్ పొందియున్
వివిధోపాయపుధారణావనితనుం బెండ్లాడి తర్వాత నా
సవతుల్ గూడి యనన్యచిత్తలగుచున్ సంసక్తి సేవించ నా
రవితారంబగుకీర్తిఁ జెందుకవి సమ్రాట్తల్లజుల్ మీరెగా.

మొదలి నాగభూషణము.

సీ॥ ఎదిరిగొండగుఁగన్న నీసడించెడిసాము లెవరికి ఛత్రమ్ము నెత్తువారొ
యొకరుగజంబెక్క నోర్వలేని మహీంద్రు లిభముపైనిడి దేరియింపుగాంత్రొ

కలనేశ్వరులచామరగలఁ జూడ మనుదారక వీవన లెవరికి వేయువారొ
పై రాజులైనఁ గప్పంబిడు టొప్పని యిను లెవ్వరికిఁ గానుక లిడెడివారొ
తే॥ గీ॥ బ్రహ్మహస్తంబు భారతీ హావభావ, విలసనము లెల్లయెడఁ జల్లి వెలయునారు
నీకె కనరయ్య! తిరుపతివేంకటేశ, కవులు కమలాంగనాఖర్వగర్వహరులు.

ఇట్లు సజ్జనవిధేయుఁడు తాడేపల్లి వెంకటప్పయ్యశాస్త్రి.

సీ॥ భువిలోఁ బ్రసిద్ధమౌ భూసురాన్వయమందు నరుదారఁగా జన్మమందినారు
శైశవంబుననె శ్రీదేశికసేవచే మించు విద్యల గ్రహియించినారు
శతావధానప్రవీణత రాజసభలందుఁ బలుమాఱు జయములఁ బడసినారు
పాణిగృహీతాది భాసురగ్రంథముల్ చేసి సత్కీర్తిని జెందినారు
తే॥ గీ॥ ఇట్టి సుగుణంబులను గల్గునట్టిమిము, భవ్యతరకీర్తి నెన్నంగ వశమె మాకు
కీర్తికాంతాసమాసక్తమూర్తులార: సరస తిరుపతి వెంకటేశకవులార.

తెలికపల్లి వీరరాఘవశాస్త్రి.

సీ॥ ప్రతివాదిజనభయప్రదమైన యస్మత్ఖం బంతేవసత్పాళి కమృతమొసఁగు
సభ్యులకడ లిడఁజాలెడు యద్వాణి కబ్బంబులందు సౌఖ్యము ఘటించు
తద్భావ్యంశమన్న స్వతంత్రించు యద్ధాటి మిథ్యాంశమన్నఁ దామిన్నకుండు
త్రైలోక్యరంగనర్తకియైన యత్కీర్తి విబుధమనోగోష్ఠి నిడువకుండు
గీ॥ సత్పరుషవీకితలును శతావధాన, ధారణాధోరణీచిత్రితప్రముఖులు
నస్మదీయ గురూత్తములవని నాయు, వునుయశంబును గనుచుంటపౌనరుఁగాత
సీ॥ ఆంధ్రదేశావస్థితాశేషభూమిభృత్కోటీరమణిఘృణిఁ గూడియాడి
సవితాకృతానేకగణనీయ పూర్వపుణ్యాతిశయంబులఁ జోతలంది
గోదావరీతీరసాలంకపామోఘపాండితీప్రథకు జీవంబు వోసి
సమసీనుగచనాప్రకారకారణయశస్సీమంతినీలాస్యశేష మరసి
తే॥ సరసగనపుష్టి భావతత్సత్ప్రబంధ, బంధబంధురతత్కవిత్వప్రభావ
భావగంగాప్రవాహభాస్వత్తరంగ, రంగకలనయఖండచిత్రంబునొసఁగె
సరసతిరుపతి వెంకటేశకవులార.
సీ॥ అన్యాదృశంబైన యశమును గర్హించుదోషజ్ఞబృందంబుఁ దూలనాడి
విషమపరీక్షావివేచనాప్రౌఢులౌ సంస్థానపతుల సంశయము దిద్ది
భిన్నభిన్నరుచిప్రవభేదముల్ గల్గులోకులనెల్ల నొకటిమేకున బిగించి

అష్టావధానశతావధానామరభాషితపాండితీబలము నొసఁగి

గీ॥ అఖిలదిక్కుల జయవైజయంతికావి, జృంభణము మీకుముందుఁగై సేసియుంచు
తమపురాకృతపుణ్యంబు దరమె పొగడ, సరస తిరుపతివేంకటేశగురులార!॥

అవ్వారి, సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

సీ॥ పట్టుమంచొక గీతపద్యమ్ము వ్రాయరాదా! యేమి నోరులేదాయెఁ గాని
ఆశుధారయటన్న ననలెమాచేతఁగాదా! యేమి ధారలేదాయెఁగాని
అవధానతంత్రంబు లందు మాబుద్ధిపోదా! యేమి మేధ లేదాయెఁగాని
వాఙ్ముఖమ్మున మాదువక్తృమించుక సాగదా! యేమి మాటరాదాయెఁగాని

గీ॥ మాకు ననుకొనుపండితుల్మహిని నేఁడ, జో కలరుగాని యీమేలుసోకలు [illegible]
పడఁగ నవధాన మొనరించు వారుగలరె, ధరణిఁదిరుపతివేంకటేశ్వరులుద [illegible]

కాశీ, కృష్ణాచార్యులు, శతావధాని.

సీ॥ కన్నబిడ్డలవలెఁగాపాడి విద్యల శిష్యాళి కెప్పుడు చెప్పుచుంద్రు
సాహితీగ్రంథముల్ చక్కఁగ బోధించి పండితులనుజేసిప్రబలుచుంద్రు
సారకవిత్వంపుసరణిని నేరిపి సద్గ్రంథములఁ జేయ సాకుచుంద్రు
ఆశుకవితధార నలవడఁగాఁజేసి ఛాత్రులఁ గనుఁగొని సంతసింత్రు

గీ॥ పుడమి వీరికి సరియగుపురుషు లెవరు, నరుఁడునారాయణుండునుబరమకృపను
వరుసఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరులె యగుచు, జగతిజన్మించినారలు సత్యమిదియూ.

నోరి, హనుమచ్ఛాస్త్రి.

క॥ నిక్కనసీల్గినఁ దమకెపు, డెక్కుడివారేని సామ్య మెనయరునిక్కం
బిక్కరణి నేనువ్రాయఁగ, నక్కఱయే లేదు జగతి యంతయుఁ బలుకున్.

వలివేటి, వెంకటనరసింహము.

☞ దిఙ్మాత్రముదాహరించితిమి, తక్కినవి యచ్చయియున్నపుస్తకము నఁ జూడఁదగు దానివెల రు0—2—0అణాలుమాత్రము.

క॥ పిదపఁ బినపాడు లోనొక, సదస్సిటులె జరిగె నంత ఛాత్రుఁడొకఁడుగో
విదమయ మగుకాలేజీ, సదస్సులో శతవధానచతురిమనెఱపెన్. [illegible]

శ్రీ పినపాటి శతావధానము.

ఆర్యులారా! జగత్ప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు గుంటూరు పురవాసులచే ప్రార్థితులయి అచ్చట బ్ర॥ శ్రీ, కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారి అగ్రాసనాధిపత్యమున అవధాన సభ జరిపి స్వకవితా సుధాసారముచే తద్గ్రామవాస్తవ్యులను సంతసపఱిచిరి, పిమ్మట వారిసమావేశమును జేసికొన దలంచి మేము అతికుతూహలాయత్త చిత్తులమయి మాగ్రామమునకు దయచేయుండని వారిని (ముప్పరను) ప్రార్థింపవల్లెయనిరి 21-9-11 తేదీని సాయంసమయమున వారుదయచేసి మాచే నునర్పఁబడిన వాహనాది యుత్సవముతోఁ గూడ పురజనులు జయధ్వనులొనర్చుచుండ మాగ్రామము నలంకరించి భోజనానంతరమున కొంతతమ కవితామృతముచే మమ్ములనానందింపఁజేసి నాఁటిరేయి సుఖముగఁబుచ్చిరి, మరువాఁడు అనగా 22-11-9 పగలు మ॥ శ్రీ॥ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారి యగ్రాసనాధిపత్యముక్రింద పగలు 8 ఘంటలకు అవధాన సభ ప్రారంభింపఁబడియె నాఁటిదినంబున తెనాలి మున్నగు గ్రామముల లౌకిక వైదిక విద్వద్గణ్యులు విచ్చేసి సభ నలంకరించిరి, మరునాడు సభ బహుజన పూరితంబగుటం జేసి సమ్మర్దమెక్కుడు గలిగినందున 5 ఘంటలకు మాత్రము 31 మందికి ఏకైక పాదక్రమంబున జెప్పి ఆమరునాడు సాయంసమయమున తక్కినది పూర్తిచేసి సభికులను శ్రవణానందము నొందచేసిరి. అవధానము సంపూర్తి చేయుటకు పట్టిన కాలము మొత్తము 8 ఘంటలలోపు అయియున్నది.

ఇట్లు విన్నవించువిధేయులు,

తెనాలితాలూకా

పినపాటిపురవాస్తవ్యులు.

(అవధానప్రారంభపద్యములు.)

ఉ॥ ఒక్కొకచోట నొక్కగతి నోజగదంబ! భవద్విలాస మ
న్నొక్క ఘటించు వస్తుచయమంతయు శక్తిమయంబు దానికిం
దక్కినవార లెందులకుఁ దా రసమర్థులటం చెఱింగి నే
నొక్కతికేగడంగెద నిహీన యనిపింపకుమమ్మ శాంకరీ. 1

ఉ॥ మానియుఁ జేయఁబూనిరని మాపయిఁ గోప మదేల నీకు, మా
పై నెనరూను ప్రేరకులపై ననురాగ మదేలని యెట్టులో

పూనితి మిష్ట పొమ్మనినఁ బోదువె? "బోటువిరమ్ము" గ్రుక్కి-జం
కూనఁ బనేమి రోఁకలి, కెటో నటియింపు శతావధానమా॥ 2॥ వెం॥శా॥

మ॥ స్వయమేపారశతావధానకవితాసామ్రాజ్యసంలోచిం చి త
చ్ఛయశోమూలము గాఁగ, నీవగటివేషా లెన్ని నాళ్లింక, నూ
నయి కేరే నరుడేర వారల నదల్పం జాలుధీశ క్తి యి
చ్చి యెటోమన్నుట నీక భారమగు నీచిత్తంబు కాదే శ్వరీ॥ 1॥తి॥శా॥

అవధానపద్యములనుండికొన్ని.

వైదికనియోగులకు సఖ్యమునుగూర్చి.

ఉ॥ ఎవ్వరు వైదికుల్? మఱియు నేరు నియోగులు? సూక్ష్మదృష్టితో
చివ్వకు డీకొనన్ గలుఁగు చేటిఁకఁ, దక్షిణ జాతివారికిన్
నవ్వఁగ సందుగాదె! యటు నవ్వఁగఁ జేయుట ప్రాజ్ఞధర్మమే?
యెవ్వగనైన వీరిరువు రేకము గాఁ జరియించు టొప్పదే॥ 7॥

బ్యాసుగారిచట్టము.

మ॥ కలికిన్ గంటికిఁ బ్రీతిగొల్పు నెడ వేడ్కన్ దేని నేనిన్ నరుం
డెలమిన్ గైకొనవచ్చు దానివయి నెందేఁ జేర్మి వో నప్పు డ
క్కలికిన్ వీడఁగవచ్చు నొండొకట భాగ్యంబున్న నిశ్వస్తతోఁ
గలియన్ వచ్చును "బాసు" చట్ట మురరీకారంబు గావించుచో॥ 15॥

ఇప్పటివారి కవితా సంస్కారము.

శా॥ చారుశ్రీకములౌ నలంకృతులకున్ సన్నాహ్వనము లెత్తె స్వం
గారం బెల్లను గారమయ్యె గుణముల్ ఖండంబులై పోయె నం
స్కారమ్మెల్ల నశించె భాషలకు దౌర్గత్యంబు ప్రాప్తించె నం
స్కారమ్ము ల్పొనరించువారి కతనన్ సర్వంబు నూనెంబడీ॥ 27॥

పృచ్ఛకుఁ డిచ్చినవిషయము.

సీ॥ శాలివాహనుని దౌశకమునఁ బదుమూఁడు వందలయెం డ్లపైఁ బార్థివాఖ్య
వత్సరంబున మాఖబహుళ చతుర్దశి శివరాత్రితిథి రాజశేఖరుండు
వీరనారాయణాభిఖ్య గల్గిన రెడ్డి శంకరమునికి కలంక దాన

సుమరఁగా నగ్రహారము గాఁగ నొసఁగె నీ పినపాటిగ్రామంబు మున్ను; నేఁడు
కారణం బెద్దియో గల్గి నేఁటి యయ్యెనైనను బంట లత్యధికముగను
తే॥గీ॥ బండఁ జేసెదిసూౘలు ప్రాభవమున, సిరియు సంపదయు పగల్గి చెలఁగుచుండె
నెల్ల కాలమ్ము నీరీతి నెసక మెసఁగ, వృద్ధిఁ గాంచుత మాపినపాటియూరు ॥61॥

సభ జరిగినచోటు.

సీ॥ ఎచ్చోట నిత్యాధ్వన నెసకం బెసఁగుచుండు లీలనై మదరాసు రైలురోడ్డు
ఎచ్చోట నిన్నైశాల్య మెంచి కొల్చింతుమే నాలువందల గజాలై చెలంగు
ఎచ్చోటని పేట యెంతే నొప్పఁ జేయు దూలములతోఁ దేవువాసములతోడ
ఎచ్చోటనియనంతరం బింపుగు సపత్రవిపటలిచే సద్గవిపటలిచేత
తే॥ గీ॥ పేరుగోష్ఠంబు గాని యేయూరనైన, మతియుఁ బట్టణములనైన వఱల దిట్టి
"సాలు" నాఁ జనునిట్టాని నాలకొఱకు, కొట్టుకోటామ కట్టించెఁ గులుక మెసఁగ

సమస్యాపూర్తి.

ఉ॥ కుంచాలన్ గొలిపించి యిచ్చితిని గా సుగ్గీష్టకై యుల్వలన్
గంచాలం దిడఁబోకు మన్న మిపుడెక్కన్ బోదు సంసారి "సా
వంచాలం జెగి దప్పిగొన్న విరసుబ్బా! నీన్ను వేవేగదె,"
(న్నుంగ చాలన్ బిగియించె గుంజలకు నమ్మా! బిందియన్ దేగదే?)॥ 62॥

సమస్యాపూర్తిః.

శ్లో॥ సహి సంతతిస్తు నరకార్ణవాపహా, త్యతిదుఃఖి మాతృపితరం నిరీక్ష్య సా
తనయా దదౌ స్వతనయం తతస్త్వహో! (అనుజోబభూవ తనుజోఽపి యోషితః)

అవధాన మొనరింపఁ జేసినవారు.

సీ॥ తూములూరి సుగాబ్ధి సోముండు విద్వద్విధేయుండు కోటయ ధీరుఁ డొకఁడు
పినపాటి వంశాబ్ధి విధుఁడు శ్రీవీరభద్రయ కవిత్వరసప్రధానుఁ డొకఁడు
శాస్త్రసుమాద్యన్వయవారాశి చంద్రుఁడౌ శ్రీరామనామక సూరి యొకఁడు
తూములూర్యన్వయోదయుండు శ్రీసూర్యనారాయణాభిధకవిగేయుఁ డొకఁడు
తే॥గీ॥ లక్ష్మీకాంత నొకండు సులక్షితుఁడయిం, వఱలు నన్నము భొట్ల సువంశజుండు
పిదప గుటిరించి రవధాన మారఁగఁ బిన, పాటి సాంబశివాభిఖ్య భవ్యుఁ డొకఁడు

అవధానాంతమున నితరులు చదివినపద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ తమ సమ్మానముఁ జేయ శక్తి యిసుమంతన్ లేదు మీశక్తియు
క్త మటంచున్ గ్రహియింపలేము నరనాథ ప్రార్థ్యసై యొప్ప కా
ర్యము చేయన్ సమకట్టినార మిట లోపాలోపముల్ దిద్దుమా
ర్గము మీదేయని వేఁడుకొందుము నమస్కారంబు గావించుచున్.

చంపకమాలిక.

తరతమభావమున్ భువిని దజ్ఞులు పండితు లెల్లవారు గొ
ప్పరవు కవిద్వయంబునకుఁ బండితులై యలరారుమీకు నీ
వఱకె గ్రహించినార లది బాగుగ లోకమువారు గూడ నె
ల్లరును గ్రహింపఁగా మనములన్ బొడగట్టినకోరిక పేర్మిఁ జే
కుఱఁగను వారికిన్ దమకుఁగూడను గమ్మలిఖించినాఁడఁ గొ
ప్పరమిట కేగుదేర దల వారికిఁ గార్యభరంబు పొందొకో?
.............దీనికిని సాటిగఁ గొండొకఁ జెప్పబోవఁగా
వారకొనవచ్చునే! తొంచటఁ బోయజమిత్రుని ముందు దీపము
ద్ధరమగు? నేస్గముందటను దోమను బోల్పఁగవచ్చునే? ధురం
ధరమయి యెల్లమానవులఁ దానయి పూతులఁ జేయు గోవు ముం
దర ఖరమున్ మహేశ్వరుని దాపున రాక్షసవర్గ మెందు నుం
తురె! యనిప్రేక్షకుల్ తమమదుల్ బయిపెట్టఁగ నొప్పనట్టి శ్రీ
తిరుపతివేంకటేశ్వరుల దివ్య కవిత్వ మహత్త్వ మిప్డు డా
దరమునఁ జూడఁగల్గె ఫలితంబుగ నయ్యెను జన్మ మిత్తఱిన్.

తూ॥ కోటయ్య

ఉత్పలమాలిక.

నీతులు పల్కవచ్చుఁ బరనింద లొనర్పఁగవచ్చు నిట్టు లా
సేతు హిమాచలంబును బ్రసిద్ధి వహించు నృపుల్ సభాసనన్
భీతులు త్రోవఁబట్టి తల వెనక్కుఁ ద్రిప్పుచు జాఱుచుండఁగన్
జాతవిరోధులే పఱుకు సాగక యొక్కెడ మూల్గుచుండఁగన్

సంగతులు విప్పి వొత్తువడి మార్గములు కొంచెము తారుమారుగా
ఖ్యాతిఁ బలికిన్ వంశీకులయహో! భళీ; యపురా! యన ...'"

తాడేపల్లి వెంకటప్పయ్యశాస్త్రి చందవోలు.

సీ॥ చక్రశంఖాది లాంఛన విరాజితుండైన విష్ణుండె యీ శ్రీకృష్ణుండటంచు
కవితాసరస్వతి ఘనత నటించుగీష్పతి దివాకర్లతిరుపతి యటంచు
ఏకపత్నీవ్రత చైతన్యమున రఘువంశ్యుండౌ నీశుండే యీ వెంకటేశుం డంచు
ద్రష్టలు జ్ఞాన భేదము లేక గనుఁగొన్న మూఁడుమూర్తులను నొకమూర్తి యంచు
గీ॥ మానవోత్తము లేమహామహుల నెల్ల, పలుకఁ జూచుండెద రాకవిబ్రహ్మలను మ
దీయ హృత్పద్మమున నిలుపించుచుండు, నెలమిఁ దిరుపతి వెంకటకృష్ణకవుల.

ఇట్లు విధేయుఁడు, వెంబరూరి సోమనాథశాస్త్రి.

సీ॥ శేషాద్రిగాక యశేష దేశీయుల నిత్యోత్సవములచే నెగడినారు
సద్గిరీశులుగాక యద్రులేక జనాళి యిద్ధకాసుల సంగ్రహించినారు
నగభూషపదభోగవసతిగాక యభూషవనభోగవంతులై వరఁగినారు
ఘుశ్వరబిరుదు గ్రహించుటగాక కవీశ్వరబిరుదు గ్రహించినారు
గీ॥ కొండపైకిమాత్రమే మహిమ దనియమింపు, గాక యందఱకానందఘనులు నైరి
యిన్న దాతిరుపతివెంకటేశు నెంచి, కలను నీతిరుపతి వేంకటేశకవులు.

చ॥ సుగతరలీల నీసభను సూర్పిన బుద్ధిమదగ్రగోటికిన్
సరసశతావధానుల కెసంగుసభాపతికిన్ సభాస్థలాంగ
ణగణకలన్ జాతికిని ద్రష్టల కీ పినపాటివారికిన్
నిరతసుఖాలుగా నొప్పితమ విశ్వగతం బిటఁ బ్రోవఁ గావుతన్.

మునుకుట్ల, వెంకటకృష్ణశాస్త్రి, శతావధాని.

శ్లో॥ ఉద్గచ్ఛన్తి శతా త్ప్రదేశ కవరా జల్పన్తు నిస్సంకటం
సాత్స్యర్ధ్యా తత్కవితాప్రశస్తివిషయే సత్కల్పనా చాతురీ

ధీమత్పణ్డితమణ్డలీహృదయసంతోషప్రదా సద్గుణా
నైవాన్యం నముపైతి కిన్తు భవతో ర్జిహ్వాం విహాయ క్షణం

వేమూరి, శివస్వామిశాస్త్రి.

సీ॥ మీధారణాశక్తి మితిలేనిదనుటకు డంబౌ శతావధానంబె సాక్షి
సాహిత్యసామ్రాజ్యచక్రేశు లనుటకుఁ దమరుకూర్చిన పుస్తకములె సాక్షి
కాకవీశ్వరమత్తకరిహరు లనుటకుఁ గొప్రపుంగవుల నేకుటయె సాక్షి
అఖిలరాజన్యపూజ్యత నొంది రనుటకు బిరుదులున్నవి వేనవేలు సాక్షి
గీ॥ ఎలమి మిముఁ బోలు సుకవీశ్వరులు ధరిత్రిఁ గలుగ రనుటకు మాఱువల్కమియె సాక్షి
విమలమతులార! తిర్పతివేంకటేశ, సుకవిమణులార! బహుతరాశుకవులార ॥3॥

గూడ, కృష్ణయ్య, పెరవలి.

గుంటూరుకాలేజీశతావధానము.

చ॥ ఎఱుఁగడు పిల్లకాయ యెటులే నొనరించు శతావధానముల్
సరసులు మీర లెల్లరును సభ్యులు పేర్మి ననుగ్రహింపుఁడా
దరమునఁ దప్పులన్ విడిచి తద్దయు నొప్పులు చూచి మెచ్చుఁడీ
తిరుపతి వేంకటేశ కవిధీరుల శిష్యుని వృద్ధికామునిన్ ॥ (వెం॥శా॥)

☞ అవధానపద్యములన్నియు వదలఁబడినవి.

....

శా॥ నీకున్ శ్రీయును ధీయుఁ గల్గుత మఱి నీ కంఠసారస్యమా
స్తోకంబై యలరారుఁగావుత నినుం దూలింపఁగా లేకదు
ర్థీకుల్ గ్రామ్యశతావధానులకు వ్యర్థీభావముం గ్రమ్మ గా
కేకాకారయశంబు గైకొనఁగదోయీ! ఛాత్రచూడామణీ. ॥3॥

మ॥ కుతుకంబొప్ప సరస్వతిం గొలిచి నేఁ గొంతార్జనం జేసితి
న్మతిమన్ముఖ్యుని బ్రహ్మఁ గొల్చి మఱికొంతన్నేర్చితిన్ విద్దె ని
చ్చితి నీకున్నఱఁ గొంతమందికి యశశ్శ్రీ నిల్పితి వోజగ
న్నుతనామా! శివరామ! నీకు నొనరింతున్ దీవనల్ హెచ్చుగన్. ॥4॥

మ॥ ఎదిరిం దమ్ముల్ నెఱుంగకే యెవరో మహస్త్రం తేసి నిందించునా
యదన న్వచ్చితి వద్దు చొచ్చితివి ని న్నావ్వారు లక్షింపవ లై
రది లోకం బెటులో యెఱింగె నఖ గణ్యత్వంబు నీ కిచ్చి ర
య్యా? దేనల్ నండె భవద్వశంబు శివరామా! ఛాత్రచూడామణీ!॥ 5॥

సీ॥ నీతండ్రి వేదవిద్యాతత్పరుం డిట నున్నచో నెట్లు నిన్నోము నొక్కొ
నీతల్లి లోకవిఖ్యాతదివ్యచరిత్ర యుండి గన్నఁదా నెంత ముదముగనునొ
నీయన్న విద్యావినీతితత్పరుఁ డిట నిపుడున్న నెంతటి యెలమి గనునొ
నీతమ్ముఁ డవధాననిపుణుఁ డీకృతి గన్న నెంతయా మోదమ్ము నెనయునొక్కొ
గీ॥ ఇది మహాత్మ్యంభవంబు నీయెల్లబంధు; వులును బొందెడి మోదమ్ముగలిసియొక్క
నన్న నేపొంబెభరముఘనంబుమోయు, టెట్లు శివరామ! చెప్పుమోయూ! కుమార!.

మ॥ కలవిద్దెం బలుమంది కిచ్చితిని వీఁకం గొంద ఱట్టెట్టులో
యెలమిం గూర్చిరి పంగనామ మిడి యెక్లేఁ గొంద ఱానందముం
గొలుపం బూనిరి నీకతమ్మునఁ దగ్గుంగాక యామెగ్గుఁ ద
గ్గులు; వేవే శివరామశాస్త్రి! మది పొంగుంగాక నాకుద్ధతిన్. 7.

శా॥ "సంతానం బది లేదు నా"కనుమనశ్శల్యంబు నీవైదుషీ
కాంతుల్ ద్రోచెఁగదోయి! తండ్రి! నిను వాక్కాంతుండుఁ దద్భార్యయున్
స్వాంతం బుంచి యనుగ్రహించి బహుధా సంతుష్టునిం జేయుచున్
మంటు ద్ధాత సమస్తలోకమును సమ్మానించుఁగాత న్నినున్॥8॥

చ॥ "అఱువదియేడు లాయు,,వని యందురుగా కలిలోన, నల్వ దీ
వఱకె గతించె నిప్పటికి వ్యాఘ్రము మనన్ జర నోరువిప్పి మ
స్తరయుచునుండె మాభరము సంతయు నీతలఁదాల్చి చేయు మే
ల్పఱచిన తోవ నోయి శివరామకవీ! బహుళావధానముల్॥ 9॥

క॥ "య,,న్ననుచుఁ గొందఱనఁగా, "బ,,న్ననుచుం గొందఱనఁగ బాలుఁడవయ్యున్
నిస్సీమ యశము గొంటి మహాస్వాగర! వృద్ధినందుమా! శివరామా!॥ 10॥

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

మ॥ జగతీనాథులు పెక్కు మంది ముదితస్వాంతంబునం గానక లం
పఁగ సాంగంబు సలక్షణంబుగ శరద్ద్వావింశతిం బేర్మి హా

ప్పొంగఁగ హా యేలినయీ యవధాన కవితా సామ్రాజ్యభారంబు మా
యంగఁ బూనంగదవయ్య తండ్రి! శివరామయ్యా! చిరంజీవివై॥ 1॥

మ. శిష్యులేతెంచిన రూపడంచుచు ధరిత్రీనాథు లర్పించు స
న్మానపదక్ శ్రైకోసుమం బ్రమత్తుఁడవు గా కుదక్షిన్న వేందుండవై
ఏకీతం బగు త్రోవఁబోక కవితావీరుండవై వర్ణనీ
యశరా కాంతి వహింపుమయ్య శివరామయ్యా! చిరంజీవివై॥2

శా. బాల్యేధైర్యకమునైన నైదిర్పితిని కొత్రంపుంగవిం గ్రంథసా
కల్యంబుం బొనరింతొ లేదా యని నీకై కొంకు నస్మన్మన
శ్శల్యం బిప్పటి కూడఁదీసితివి వత్సా! నత్సభాశోభివై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య! యిఁక వీఁకన్ శిష్యచూడామణీ. ॥3॥

మ॥ అవనీదేవులు నిన్నుమానక కవితావ్యాపార వారాశినం
భవపీయూషరసాభిలిప్తలలిత వ్యాహారనీహారులై
యవలోకింప శతావధానమున మాకానందముం గూర్చి గా
రవము ల్పొల్పితివయ్య మా ఋణము ఏలన్ శిష్యచూడామణీ. ॥4॥

శా॥ స్వర్లోకాంతలు తెల్ల రద్భుతపదవ్యాపార మేపార నా
పర్ణబ్రహ్మసుధీగురూత్తమునివారా పూర్తిఁ గీర్తింపఁగా
నిర్జాతంబునఁ గోరిమావదేకి భక్తిన్ నిత్య వెవేరఁగా
వర్ణింజేసితి వస్మదీయగురువిద్యావంశ చూడామణీ. ॥5॥

దివాకర్ల, వేంకటపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

సీ. శతవధానవిధానసందర్భములనెల్ల నేర్చి తిక్కలఁ గీర్తి దార్చినావు
అవధానములఁ బెట్టినట్టి చిక్కులనెల్ల నేర్చి నీదౌ నిజ ద్రిప్పినావు
నమము ద్రుంగఁగ వార్యయు నదీమివాగల కష్టమార్చి గెలని నారిఁ దేర్చినావు
ప్రజ్ఞానునదకంబు పోవునా? యనుచింత దీర్చి యొజ్జకుఁ దుష్టిఁ గూర్చినావు

గీ. వెలయ, శివరామశాస్త్రి! నీ నొజ్జలిసురుని, కనుపమయశంబు ఘటియించునట్టి నన్నుఁ
దిదిదె గురుపుత్రులతోఁ గుర్రిద్దలాడ కెప్పుడు, గురుయశంబుల నార్జించికొనఁగ దయన్న.

కాశీకృష్ణ, శతావధాని.

కం॥ మాకును మాశిష్యులకు న, నేకులు ప్రాజ్ఞు లిటు లెల్లయెడఁ జేసెడియ
స్తోకపుగౌరవముల కల, లౌకికు లెంతేని జింతలన్ జివికి వెసన్. ౧౬౯

సీ॥ యత్న మెంతేని యొనరించియుఁ “విశద,, లాఖ్యఁదగుపత్త్రలో సభనను ఘటించి
రాసభావిశేషంబుల నరసి తీర, వలయు నంతియె యంబకీ నీ వరయ లేదె.

సీ॥ వాసి “కలవాటులేనియా సాసనములు” కొప్పరపుసాము లొనరింప నొప్పికొనరు
పావకీ మేమి సేతురు వారిఁ బట్టికొనిన, గ్రహములను బట్టి మిక్కిలి కష్టపడిరి.

కం॥ “తాటికెగఁ బ్రాఁకఁబోనిన, చోటన్ మఱియెంతదనుకఁ ‘జూచో’” యనుచున్
మాటికి నెగఁ ద్రోయుడు,, రను, మాట కుదాహరణముగ శ్రమంబది యొప్పెన్.

సీ॥ కొప్పరం బవధానంబు కొఱకుఁబోవి, *వశము గాకపడెడిభంగపాటులెల్ల
చూప యునిబోల్పఁదొడఁగిరిమంత్రబలము, చాలఁగలమాటలౌకికాచారపరులు.

మ॥ అవధానం బెటు చెడ్డ నేమి, “బళి, మే, లాహా, జగ మ్మందు లే
రవధానుల్ మఱి యొక్కరి ట్టి రని యాహాకారముల్ వ్రాసి తా
నెవఁడో పత్త్రిక కంప దానిఁ గని “యిట్లే నిక్క మంచున్ జగం
బవలోకించు మనమ్మునందు నిజ మేలా తేలు నప్పట్టునన్. ౧౭౪

ఉ॥ $“బాగుగ నుండెఁ గొప్పరపువారి” దటంచు లిఖించునప్పుడున్
డాఁగిగొ గిల్కి రెండవటో హుటాహుటివ్రాఁతలు డాఁగనేలకీ యే
నాఁగుడో నెల్లఁ బెట్టునెడ వ్రాయనకాఁ డటు సేయుఁ గాక “మేల్ ?
బాగుకి భళాకి భళా” యనెడిపట్టున డాఁగుట కర్థమే మగున్. ౧౭౫

---

* ఈభంగపాటులనుగూర్చి పూర్వరంగము 108, 109, 110, 111, 112, పుటలుచూ.

$(1911 సం॥ రం 13వ అక్టోబరు తేదీ, ఆంధ్రకేసరి పత్త్రికనుండి.)

(గుంటూరి శతావధానము.)

. . . సభ అసమాన వైభవంబుతో జరుపబడినది. 51 పృచ్ఛకులకు నిరాఘాటముగా జరుపబడినది. అవధానపుపద్యములైనను ప్రబంధపద్యములను మించియున్నవి యిందియంతయు జూచినతోడ ప్రతిపక్షులకు నోరెత్తుటకున యినను సందుదొరికినది కాదు. అంత సభానంతరమున ప్రతికక్షివారిచే కూడ మెప్పువడసిరని వ్రాయుట

క॥ కలనిజమెల్ల నిటులె యీ, కలహమ్మునఁ దెలిసికొనినఁ గాక తెలియ దే
వలుగో పేర్మార్చి యెదో. గిలికెడి నిజ మెట్లు తెలియుఁ గృతబుద్ధులకున్.
ఉ॥ ఇయ్యెడ భిన్నభిన్నతను వేటికి నెత్తిరొ? పత్త్రిపాటికా
మయ్యయు, రామకృష్ణులును, నందఱు దాఁటెడి కాళ్లనూరినా

కు గడుసంతసిల్లుచున్నారము యిదివరకీ గ్రామంబున జరిగిన సభలలో నేదియు నింత జయప్రదముగా జరిగి యుండలేదు,

ఇట్లు, యథార్థవాది.

(ఆన 1911 వ సం॥ అక్టోబరు 4 వ తేది ఆంధ్రపత్రిక నుండి.)

గుంటూరు సమాచారము.

గతనెల 18 వ తేదీని గుంటూరుతాలూకా "విశదల" గ్రామమున కొప్పరపు సోదరకవిశిష్యుఁడగు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటసుబ్బరాయ శర్మ కవిగారిచే శతావధానము జరపింపఁబడినది. నాటిసభకు బ్రహ్మశ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులుగా రగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. నాటి శతావధానమునకు గుంటూరు నుంచి యుద్యోగస్థులు, విద్యార్థులు, న్యాయవాదులు, పండితులు, కవులు సుమారు 150 మంది వచ్చియుండిరి. వారికందఱికి పిండివంటలతో సహభోజన సదుపాయములు జేయబడినవి. వీరిధారణాశక్తియును, సమయోచిత యుక్తి శక్తులును, కవితాపటుత్వమును' మేధాశక్తియును, శ్లాఘనీయములు. సభానంతరము కొందఱు పండితులు, కవులు తమయుత్సాహములను దెలుపుచు గొన్ని పద్యములను జదివిరి.

ఒక పృచ్ఛకుఁడు.

☞ ఇట్టివ్రాఁతలు పెక్కులు, లోపల నిజమెఱిఁగియుఁ గప్పిపుచ్చి శాఖాభిమానమును వెల్లడించునీవ్రాఁతలోఁగూడఁ జక్కఁగఁ బరికించువారికి "విశదల"లో నవధానముకన్న భోజనమే కొండొకమెలు గనుతత్త్వార్థము దొరకకపోదు. అది యటులుండె, ఈరసాభాసావధానము మాయవధానముకన్న వేయిరెట్లధికముగ నున్నదని వ్రాసిన యతనివ్రాఁతను పూర్వరంగము 46 వ పుటలోఁ జూడఁగోరెదను.

రయ్యయుఁ జట్టిసింగయయు నట్టిరె నాఁ దగుపోఁడి పోతలీ
యయ్యలు పూర్వజన్మమున నయంగ దోకరే యని తోఁచు నంబికా. ౧౭౭

కం. అవధానం బారీతిగఁ, జవుటంబడుసిత్తులట్లు సమయుడు శాఖా
యువతిమనోహరులు తమ, నునివేకము నెల్లఁ దెలుపఁ జొచ్చిరి వెలువన్.

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులను వీరికిఁ దోడుగఁ దెచ్చి తిర్పతిన్
వెంకన నూడఁ బుత్తమిది వీలని కొందఱు వారికోసమై
శంకలు గొట్టికొంచుఁ జని సాగము గన్గొని "శ్రీ" యటంచు ని
ష్టింకుల నింకినట్లు జను లెంచఁగ నింటిమి నుమ్మి శాంకరీ. ౧౭౯

చ॥ "మునికిన బోసిన క్రొ—పయిఁ గొండొక తాటిఫలమ్ము వడ్డ" య
య్యనువున రామకృష్ణు లిది యారని యుండవలెన్ దెగించి యి
ప్పని పయిఁ బెట్టికొన్నఁ బెనుపాండితి బైటికి రాదె మారసుం
జనులు సమీపగుల్ బలె స్వశక్తి మహత్త్వ మెఱింగి నవ్వరే. ౧౮౦

తే॥గీ॥ "ఎడమచేయి చుఁ బుట్టు చేయి యను" నటన్న, సాహితయె వీరికవధాన చర్యపట్టు
తకుట్ర సామగ్రి లోన భేదంబు బోలెఁ, దెనుఁగు గొప్పింబునకు రామకృష్ణులకును,

ఉ॥ వచ్చిన రాకయున్నఁ దనువాకుఁడలఁ, దోడుగ నంపుచేనియున్
మెచ్చు ఘటించుఁగాని యనుచు మాటులు మాటులు 'శృంగభంగముల్'
వచ్చిక మోఁపులుంబలెనె నంపిరి సావనుకి రామకృష్ణు లే
మిచ్చఁ దలంచిరో కి నిజ మొక్కటే బయలౌనని తా రెఱుంగమిన్. ౧౮౨

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులవివేకవిశాలవు 'శృంగభంగమున్'
జంకల నూని జన్మదినసమ్మన నేయనధీన శాస్త్రి ని
ష్టింకుని గొన్ 'శతఘ్ని'ఁ, బఠియించుచుఁ గొప్పునారి బందుగుల్
వంకపుఁదోవలం బడి స్వపద్ధతి వెళ్లఁగఁ బెట్టి రంతటన్. ౧౮౩

తే॥గీ॥ బందుగులటన్న దగ్గఱివారు గారు, ఏకశాఖీయులని యొ నీ వెఱుఁగు మంబ!
వారు లోలోనఁ గొప్పింపువారినట్లు, నెఱుఁగ రనుకోకు మెఱింగియు నిట్టులైరి

తే॥గీ॥ ఒకరొయిద్దరొ తక్క—నీమాగులందు, గొప్పరపువారయిన నొప్పకొనని వారె
కాని యాసన చర్చాభిమానమూన, మాన సాంతము లై మేను మఱచిరెడిరి. ౧౮౫

సీ॥ "పండితబ్రువ,, మంచుఁ బండతిట్లులుతిట్టి మెప్పాఁడుతన హైన్యమొలుకపఱచె,
"సత్యవాది,, యటన్న చాటుపేరున లేనిపోనివాదుల నేఁడు పూనిబ్రావె,
అతని కెక్కుడుగ 'యథార్థవా,,ద్యభిధానమున నెవ్వఁడు లిఖించెననృతములను,
వంటబ్రాహ్మణునుత్సవమ్మున కెవ్వాఁడు తనయశ్వము నొసంగిఘనతఁజెఱిచి
తే॥గీ॥ కొనియెనీసల్వరును మఱికొంతమంది, దక్కు మాయందు ద్వేషంబు దగులు జనులు
లేరట నియోగులందు నివ్వారికతన, వృథగ నెందఱికో చెడ్డ పేరు వచ్చె.

మ॥ జననీని కొత్రపువారి వక్షమది నీచంబో ఘనంబోని కనుం
గొనుమీని వఁటనియోగి నశ్వముపయిన్ గూర్చుండఁగాఁ బెట్టి యూ
రున నేగించిరి వాద్యఘోషములతోఁ గ్రొంగ్రొత్త దీపాలతో
"ననయుల్ వీరికి బుద్ధి లే' దని పురం బాబాలముల్ గోలగాన్. ౧౮౮

మ॥ శివరాముం డవధానమున్ సలిపి వానిన్ బేర్పుడన్ వానిగా
రవ మొప్పన్ ఘను లట్లు చేసి రని యోర్వన్ లేక కొత్రపంబు దా
నవధాన మ్మిట్టు చేయఁ జాల డెటు లట్లో నుత్సవం బంచుఁ గుం
దు వెలార్చన్ దమపాచకాధముని నెందుం ద్రిప్ప రప్పట్టునన్. ౧౮౯

తే.గీ॥ దీనిచేతనె సకలంబు తెలిపినట్టి, దమ్యోఁ బ్రాజ్ఞుల కిఁకనన్య మనవసరము
ఐననాయాయిసందస్భమంతొ యింతొ, తెల్పకున్న దూరగులకుఁ దెలియుటెట్లు

చ॥ "విశదల'' లో వధాన మది వెల్లిగఁ దోఁచినమీఁదఁగూడ నీ
ర్విశయము దక్కు గుంటురుపురిన్ సభఁ బెట్టి చెడంగఁ జూచి "దు
ర్దశులకు నుత్సవం బనినఁ దప్పగ నుండు'' నటంచు నెంచి యీ
పశుకృతి కిచ్చఁ జేసి నగుఁబాటులపా లయి రంబనిలౌకికుల్. ౧౯౧

మ॥ అభిమానంబనగర్తపూస్థితనియోగస్రగ్గేనరాధీన నుం
చు భయం బించుక లేక చెప్పఁ దగు నెచ్చో వార లద్దాని కై
శుభదూరంబు నసత్యమున్ శుభద మంచు న్నమ్మి భాషింతు రే
రభసప్రక్రియ కేని సిద్ధపడి యారంభింత్రు దుర్వ్యాహృతుల్. ౧౯౨

క॥ కుకవిశ్వముపై నెక్కిన, నికవుపు సంతోన మందునిపుణులు కవులం
దెకువ తకువ లరయుదు, రొకొక ని యడవినన్న నవ్వరకొకని విబుధుల్.

క॥ ఇదియిటులుండుత రాజీ, కుదిరింపఁగఁ బత్రమది యొకొండు మును పె ద్దా
సదమతులు వ్రాసియుంచిరి, కదఁ దచ్చరితమ్ము వినికి గావింతు మిఁకన్.
క॥ ఇరువదినాలుగు దినములు, పరిపరి యోజించి తుదకుఁ బత్రిక మా కి
చ్చిరి తెచ్చి *గౌరవస్థులు, మఱిమూఁగురు; దానిఁ గాంచి మదిముద మొదవన్.

ఉ॥ అంతకు మున్నె "పత్రికిటులాగతమౌ" నని నిన్న నాఁడె వా
క్కాంత యనుగ్రహమ్మున నొకానొక కల్పన దోఁపఁగా,, యశః
కాంత వివాహము౦,, గుఱిచి కట్టియ యుంచిన పద్యసప్తకం
బెంతయుఁ బేర్మి జూరు విని హెచ్చిన మోదము గాంచి రయ్యెడన్. ౧౯౬

---

*(1911 సం, అక్టోబరు 20, తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకట కవీశ్వరుల సముఖమునకు. ఈదిగువ సంతకము చేసిన వారు నమస్కరించి వ్రాయువిజ్ఞాపన:—

ఈపురమున నీమధ్య శతావధాన సభ జరిగినది మొదలు దమకును గొప్పరపు సోదర కవులకును వైషమ్యము లేర్పడి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు నడచినవి. మాగ్రామములో తమ తమ మధ్యవైషమ్యము లేర్పడుట మాకు మిక్కిలి శోచనీయముగానున్నది. తమరును కొప్పరపు కవీశ్వరులును మాకు గౌరవార్హులేయగుట మాగ్రామమునుండి వాగలను మిమ్ములను సఖ్యపరచి పంపుట మాకు యుక్తమనియు గౌరవమనియు దోచుచున్నది. కావున మాయుద్దేశ్యమును మీరును అంగీకరించి మీరాసభ మొదలింతవరకు నొండొరులంగూర్చి వచించినవియు లిఖించినవియు మరల్చుకొనుచు నొకరినొకరు లిఖితరూపముగ తెల్పుకొని యెప్పటి స్నేహభావ మవలంబించిన మేము మిక్కిలి సంతసించెదము. మావిజ్ఞాపన నాదరించి మీవైషమ్యకారణము లను మరచి మాకు సంతసము గూర్చుదురని నమ్ముచున్నాము.

గుంటూరు. }
4—9—11 }

చిత్తగించవలెను.
ఇట్లు తమ విధేయులు.

యేకా రామయ్య, జి. రామనాథయ్య. వంకిపురం కృష్ణమాచార్యులు. న్యాపతి హనుమంతరావు. కొండ వెంకటప్పయ్య.

యశః కన్యకాపరిణయము.

సీ॥ తారతమ్య మెఱింగి తరలి వచ్చెడియూరు కొప్పరంబం చెఱుంగుదురు మీరు
తప్పెటల్ మ్రోగంగఁ దరలి వచ్చెడియూరు కొప్పరంబం చెఱుంగుదురు మీరు
తరుణతాభరమునైఁ దరలి వచ్చెడియూరు కొప్పరంబం చెఱుంగుదురు మీరు
తగుబాంధవులతోడఁ దరలి వచ్చెడియూరు కొప్పరంబం చెఱుంగుదురు మీరు
తే॥ గీ॥ తిరుపతియొకకన్యకాదాత తెరువు వదలి, వచ్చుచోనింతయాతిథ్యమిచ్చు రాక
యున్నచో నప్పుడే పెండ్లి సున్నయయ్యె, నొకరు వారింపనేటికో యోగ్యులార. 1

సీ॥ కలదొకర్తె కూఁతురు కలిగెఁ బెండిలి కాకమున్నె వడుగు గాక మున్నె మాకుం
నాంధ్రగీర్వాణభాషాంగనాతిలకమ్ము లిరువు రక్కన్నియ నెత్తి పెంచి
రీడేఱె నెందఱో యీకన్నెఁ బెండ్లాడఁగా నెంచి యత్నించి కడకు దీని
చే నీసడింపుల నూనిపోయిరి తల నరయంగఁ దటియయ్యెఁ బరిణయంబు.
తే॥ గీ॥ లేకయే పోయె ననుకొనుపాక మెఱిఁగి, కొప్పరపువారు తరలి రాఁగోరి రంత
సంతసించితి మంతనే జాఱఁదొడఁగి, రాగకుంటిమి తప్పేమి యోగ్యులార. 2

సీ॥ 'తల నరసిననాతిఁ గలయుట కామశాస్త్ర విరోధ'మని మదిఁ దలఁచిరొక్కొ?
'ఉభయభాషలు నేర్చు నువిదఁ బెండ్లాడఁగాఁ దగ'మంచులోలోనఁ దలఁకిరొక్కొ
'పెక్కుమాటలు నేర్చు పెంకెపిల్లనుగొన్న మాటదక్క' దటంచు మానిరొక్కొ
'ఎందఱో జంకిన యెమ్మెలాఁడినిగొన్నఁ బరువు దక్క'టంచుఁ బఱచిరొక్కొ
తే॥ గీ॥ 'కట్నమే చాల' దనుకొని కనలిరొక్కొ, వారు గోరినదిచ్చు మానేరమేమి
ఎట్టులో పెండ్లిపొసఁగించితిమెలమినైన. దన్యమునఁ బండితులఁ బన్పఁ దలఁపుఁడయ్య. 3

సీ॥ వియ్యమ్మునకు వారె విందుల నంపింపఁ దుల లే దనుచు మున్నె పలికినాము
"కాదుకూడ,, దటంచుఁ గాల్సేకల్పుక రాగ "మంచిదే"యని సమ్మతించినాము
ఒకమీసమే కట్న మోలినైఁ గోరఁ దక్కిన మీసమునుగూడ నునిచినాము
కన్యావరణదాఁకఁ గార్యంబొనర్చితి. మంతలో సుముహూర్త మగున టంచు
గీ॥ దలఁచుచుండఁ బురోహితుల్ దగినవారు, కావలసి వచ్చిరంతటఁ గాలివాన
వచ్చి కథయాఁగె నిందలి పొచ్చె మెఱిఁగి; యేల నెపపెట్టెదరు మమ్మహీనులార. 4

సీ॥ "ఎంత మీసమ్మైన నివి వెండ్రుకలె,, యంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు
"వైదికకన్యక వలదు నైకొను,, టంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు

“శాస్త్రంబు చదివిన సతియేల మా కంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు
“హెచ్చువంగడపు మీయింతి మాకేల.,యం చీసడించిన రోసమేమి మాకు
గీ॥ మొదటఁగోరితి పిమ్మటఁ జదువు సందె, లెతీఁగిరో? యేమొ వెనుదీసి రెండు కేని
సమ్మతించితి మింక మీరెన్నిమ్మి గూర్పఁ; బూనుటది పునరుక్త మోజ్ఞానులార 5
సీ॥ రుద్రాక్షపూస లఱుతఁ దాల్చు వారికి బంగారు వారి కేబాంధవంబు?
నెలిబూది దాల్చువారలకుఁ దిర్మణి తిరుచూర్ణాలవారి కేచుట్టఱికము?
“ఇత్యర్థలితిభావ,,లేవేళఁ బలుక-వారలకుఁ దెల్గులతోడ రాజియేల?
గురుపాదసేవఁ జేకొనినవిద్దియకు బాజారు విద్దియతోడ సఖ్య మేల?
గీ॥ ఏడ ‘తిరుపతి, ‘కొప్పరం,బేడ నహాహా, ఆహవమె కానిమఱి వివాహంబె కాని
స్నేహమేకాని మాకెట్లుచెల్లుఁ జెప్పుఁడ, నరసులార, గుంటూరు వాస్తవ్యులార 6
సీ॥ గోదావరీనదీ కూలమ్ములనకుఁ గొండవీటి కూపమ్ముతో నెర మేల?
ఆమ్రాదితరుజాల మలరుతోఁటలకు గోఁగాకుభూములమీఁదఁ గాఁక యేల?
ఎచటఁజూచిన నిక్షులే వొల్చు పొలముల కేలయ్య? జొన్న పొలాల చెలిమి
తిరుపతివేంకటేశ్వరున కంకాలమ్మ జాతరమీఁది విశ్వాస మేమి?
గీ॥ ఇంతకును గాలుద్రవ్విన దెవ్వరో యొ,ఱుంగుదురు మీ;రలెవరిస్వరూపమెట్టి
దో యెఱుంగుదు రరక యేగోవిధమున, మమ్ము నెపపెట్ట నేల? యోమాన్యులార.7

చ॥ పదపడి కొన్ని పద్దెములు పత్రికలోఁ *బ్రకటించి సంశయా
స్పదులగు లోకులం దనిపి ప్రాజ్ఞుల సంధికిఁ గొల్పు యోగ్యులన్

(*1911 సం, అక్టోబరు 20, 28 తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

పైసంతకము లొనర్చిన వారికి నమస్కారపూర్వకముగా మా యొనర్చుకొను వినయపూర్వక పద్యమయ విజ్ఞాపనము:—

ఆర్యులారా! 4-9-11 తేదీగల తమ పత్రిక 28-9-11 వ తేదీ సాయంకాలము సుమారు 5½ గంటలవేళ మ॥ రా॥ రా॥ కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు బి. ఏ; బి. యల్; గొల్లపూడి రామనాథయ్యగారు బి. ఏ; బి. యల్; గోవిందరాజు శ్రీనివాసరావు పంతులుగారు బి. ఏ; బి యల్; అను నీపెద్దమనుష్యులవలన మాకు నంది యపారానందమును సమర్పినది. దానిపైఁ గొన్ని పద్యములు భగవతి తోఁపింపఁగా నయ్యవి యన్నియును దమసన్నిధి కంపికొన దలఁచితిమి గాని

ముదమున ముంచి యచ్చటనె మోదమెలర్పఁ గవిత్వగోష్ఠి పెం
పొదవఁగనుంటి మావయికథోదయముణ్ విసుమంబ పేర్మిమై. ౧౯౭

(అప్పుడుప్రకటితమైనపద్యములు)

సీ॥ అనవసరమ్ముగా నాసనమ్మును గోరి యనథానవిఘ్నమ్ము నాచరింప
"మది యయుక్తం" మటంచు నగ్రాసనాధిపుఁడనినపిమ్మటఁగూడఁబెనఁగఁబోము
పెనఁగియుఁ దుద కది గొనలేక సభవీడి యవలి కేగి యసూయనందఁబోము
అందియు నాటకాభ్యంతరమ్మున నుండు నప్పుడు పద్యమ్ము లంపఁ బోము.

గీ॥ ఎఱుఁగకే మీసములఁబట్టి యెట్లొ వ్రేలఁ, బడము దుందుడుకందము పలికినట్టి
పలుకుమూఁడులోకమ్ములనిలిపికొనఁగఁ,జాలుదుముపండితులయొద్ద సరసులార 1

సీ॥ ఒకని పెండిలిలో మఱొకఁడు డావల్లకీ నిఱుక నుంకించు టెంతేనిఁదప్పు
ఎఱుఁగక యత్నించిరే యంద మాపైనిఁదెలిసియుఁ బెనఁగు టెంతేనిఁ దప్పు
అర్థజ్ఞుఁ "డిది కూడ" దంచుఁ జెప్పినమీఁద నేని యాగమి మటెంతేనిఁ దప్పు
అక్షరతత్త్వంబు నరయ కాపై భీతి దీఱె కాల్ద్రవ్వ టెంతేనిఁ దప్పు

తే॥గీ॥ "మీసముల" పద్యతాత్పర్యవాసన యిసు,మంత తెలియక వ్రేలాడు టెంతయేని
దప్పు "తప్పని" నేఁ జెప్పటొప్పుగాదు, పండితులచేతఁ జెప్పింపవలయుఁజుండు 2

సీ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులతకు్రవయును గొప్పరంబున వారి గొప్పఁదనము
ఆంధ్రగీర్వాణహాసోజ్జ్వరత్వము గ్రామ్యభాషావధూటీప్రభావగరిమ
ననియమాశుకవిత్వమునఁగల్గు లోపం బనియమాశుకవనన్నిర్ణిద్రమహిమ
అవ్యాజరచనావహస్యత్వమును బూర్వసంచితపఠనప్రశస్తతయును॥

గీ॥ సభయొనర్చినపైఁగదా!సహృదయహృద,యావగతమగుఁ, గాల్ద్రవ్వుటలఁతి
వారు,సేయఁదగుకార్యమా!యెంత చేవయేని,నుండియేతీరవలెఁ జుండియొగ్యులార!

గ్రంథవిస్తరభీతియును విలువగలతమకాలమునకు లేనిపోనిపని గల్పించినవార మగుదుమేమో యను సందియమును వెనుకంజ వేయించుటచే నందలిదశాంశమును మాత్రముఁ బంపికొనుచున్నారము. వ్రాసి పంపినచోఁ దమకుమాత్రమే యుండద లి మంచిచెడ్డలు బోధపడునుగాని యావదాంధ్రలోకమునకును బోధపడవని పత్రి కాముఖమునఁ బ్రకటించికొంటిమి. ఇందుఁగలతప్పులనుమన్నింప వేఁడుకొనుచు న్నారము. (తిరుపతివేంకటేశ్వరులు)

సీ॥ ఊరూర నారేగు నుత్తరప్రత్యుత్తరముల కేలాగు నాశము ఘటిల్లు.
నొప్పు తప్పుగఁ దప్పు నొప్పుగా లిఖియించు "సత్యవాదుల" వ్రాఁత సత్యమెట్లు
ఇహపరమ్ము లెఱుఁగకే ప్రవర్తించు "యథార్థవాదుల" ధార్ష్ట్యమడఁగు టెట్లు
తిరుపతికన్నఁ గొప్పర మెక్కుడనెడి యీ పాటిబండల గోల దాఁటు టెట్లు?
తే॥ గీ॥ ఊరకే స్నేహ మనసుగూర్పఁ గోరినారు, మీరమాయికు, లివియన్ని యెరిక తవఁ,
గల్గెనో సుంత యోజింపఁగా భవత్సు, సత్వము నుతింతు మింక విజ్ఞానులార॥౮॥
సీ॥ అక్కటా! కవులకు నపయశంబబ్బెఁగా! యనెడి మీహృదయంబు నరసినాము
అది యాసన ప్రసంగాధీనమనెడి మీయాశయం బాసాంత మరసినాము,
ఆప్రశంసను దెచ్చు నమలాత్ములెవ్వరో ఆమూలముగ మున్నె యరసినాము
ఈ సఖ్యమొనఁగూర్చి యింతమూలమున వారనఘాత్ములగు పూనిక నరసినాము
గీ॥ ఆపులించిన ప్రేవుల నరయఁగలరు, కవులు, రవి యెఱుఁగని చోట్లు గాంచఁగలరు
కొప్పరపుసోదరులె యెఱుఁగుదురు సకల, మక్కటా! యాసనంబెంత చిక్కు దెచ్చె
సీ॥ "ఒడలెఱుంగనిసివమున్నదే" యెందేని మాశక్తి నెఱుఁగమే మాన్యులార?
ఈఁతకు మించులోఁతెందేనిఁ గలదె? కానిండయ్య యొకసారి నిండుసభను
వైదికత్వమున కేవంపు పేటి కెట్లొ మీసాలు దీయింపుఁడీ నరసులార
విద్వద్విమానముల్ విసుటగ్రామమున కేమపయశమ్ము గూర్పవరయుఁ డనఘు
తే॥గీ॥ లార! సత్యవాదులును, యథార్థవాదు। లిప్పరమ్మునఁ బుట్టుటెంతేని దప్ప
గాని విద్యలలో నేరుఘనులు గారెయెఱుఁగు। పూనికలు తప్పు గావయ్య పూజ్యులార!
సీ॥ "కాశికృష్ణబుధుండు కరమందు లిఖియించినన్నఁ జేసిన', దెంత సత్యమయ్య!
"అభిమానమున మమ్ము నర్పించిరే కాని "శుద్ధమూర్ఖులె" యంటు సూనృతంబె?
"రామకృష్ణులఁ బట్టి రహిఁ దట్టినా' రన్న వ్రాఁత యెంతటి సత్యవంత మయ్య!
"నలుబది మందికే నలిపి రివ్వా"రని వెక్కిరించుట యేటిఫక్కి యయ్య!
తే॥గీ॥ తమ రెఱుంగని దిందు లేశమును లేదు। ఆసనమె తెచ్చి పెట్టె నీయనృతములను।
నిజము చెల్పి యశమ్ము చే నెగడరయ్య। వలదు జంపింక గుంటూరు వాసులార
సీ॥ "కృష్ణ"వ్రాఁత నిప్డేని మీరొకసారి పరికింపుఁడీ హితవాదులార।
"దేశమాత"యొనర్చు దివ్యోపదేశమ్ము లరయుఁడీ యొకసారి యార్యులార।
"ఆంధ్రకేసరి" లోని యంశమ్ము లొకపరి చూడుఁడీ యిప్డేని శుద్ధులార
తక్కు పత్రికల యథార్థంపు వ్రాఁత లింకేనిఁ జూడుఁడి మహాజ్ఞానులార॥

గీ॥ సభను జరిగినయట్టి వాస్తవమదెట్టిదె? దెట్లువ్రాయుచునున్నారొ, యెఱిఁగి శాంతి
చేయఁ డీవ్రాఁత ప్రోలికిఁ జెడ్డయశము, గూర్చు నిజమెట్లొ పైకి రానేర్చునేని.

సీ॥ వేనవేల్ సత్యవిజ్ఞాను లుండియుఁ జెడ్డకీర్తిఁ గొనునె గుంటూరుపురము
సభ నున్న మీవంటి సరసులకన్న నాకాశంపు సూర్యుఁడా? కర్మసాక్షి
పంచభూతముల మాపాండిత్యతత్త్వంబుఁ జెప్పఁగా నప్పగించెదరె? పౌరు
లెవ్వరో యొకరిద్దఱే హేతువై పురమ్మున కప్రతిష్ఠ రాఁబోలునయ్య.

గీ॥ 'రజకువాక్యమ్ములను విను రాము'లౌట, యుచితమయ్యె మీవంటి యోగ్యులను సకల
మెఱిఁగినందుకు ఫలమేమి? యిట్టిపట్టు, నందు దాసీనులగు టెంత యర్థమయ్య

సీ॥ "ఆననం బొప్పలే"దని కోపగింతురా? అది గోరుటే పెద్ద యనుచితంబు
"అనుచితం"బనుట కేయాధారమందురా! కొంపకనిదాఁచికొనుటె సుండు
"అనుచితంబగు కోర్కె ఘను"లెట్లు కోరువారందురా! అది ప్రమాదాతిశయము
మఱి ప్రాజ్ఞులకును బ్రమాదమాయందురా! $ "వారికే"యంచు నిర్ధారణంబు.

గీ॥ చేసి వ్రాసిరి వ్యాఖ్యాతృ శేఖరులు, ప్రమాదములు విశ్వసింపమి మాకుఁ దప్పు
అంతమాత్రాన గంతులకనుమతింత్రె, సోదరులు చెప్పఁడయ్య! యోసూరులార.

సీ॥ ఉచితమో యనుచితంబో చేయు పండితుం డరయఁగావలె భవిష్యత్ప్రశంసన
అని * భర్తృహరిచెప్పెనైనఁ జూడక యేరి ప్రేరణమ్మున నొ దుర్వాదులగుచు
గాలిదబ్బివ్వ యెన్ని యోగాఖులు ప్రకటించి తలకుఁదగని ప్రయత్నము లొనర్చి
"పండితసభ"యన్న పైఁ గొంత శాంతించి పండ్లబిఁకి యొకింత వ్రాఁత యందుఁ

గీ॥ జూపి, ప్రాజ్ఞుల సమ్మతి పాపకార్య, మనుచు మము వెక్కిరించిన యట్టివారి
నక్కు మది మాకు లేకున్నఁ జచ్చిపోము, వృథగ నెపవెట్టుకుండు సుప్రథితులార.

సీ॥ 'ఓంశాంతి'యనెడు మీయోగ్యత వేనోళ్ళ శ్లాఘింపవలెఁ జుండు సగసులార
ఈయూహ మీకప్పుడే పుట్టెనేని మీసములమీఁదికి వారు చనరు సుండు
అంతకొక్కింత పైనైనఁ బుట్టినవారు "కుచమర్దనములు" పేర్కొనరు సుండు
సకలమ్ము జరుగు పైశాంతిఁ జెప్పుటకన్న నన్యాయముండునయ్యా! మహాత్ము

$ శ్లో॥ ప్రమాదో ధీమతామ" పీత్యత్ర, అపిశబ్ద ఏవకారార్థక ఇత్యభియుక్తాః.

* శ్లో॥ ఉచితమనుచితం వా కుర్వతా కార్యజాలం, పరిణతిరవధార్యా యత్నతః పండితేన. (భర్తృహరి)

గీ॥ లార! విద్వత్తులోఁ దప్ప నన్యవిషయ, మందుఁ గొప్పింపువారిసఖ్యంబు మాకు
సమ్మతము, దానిలోఁ గూడ సమ్మతింతు, మేని భారతి మమ్మింక నీసడించు.

సీ॥ చోరవశమై నెదిరించి సొంఱకాయకోఁతలు కోసినారు కటార్లు దూసినారు
అవధానమందు మిమ్మతిశయించెద మంచు వ్రాసినారు సవాల్లు చేసినారు
మీఁది మీఁదికివచ్చి మీసాలపైఁ జేయివేసినారైదు గుడుల్ గూసినారు
మసిపూసి యెట్టులో మారేడు గాయఁ గాఁ జేసినార్త్ర స్మైడఁ బాసినారు

గీ॥ పెనఁగి మామీసమింతేనిఁ బీఁకకుండ, నెదిరియవధానమున మమ్ముఁ గదుమకుండ
నేటి సఖ్యంబు మాకు? మీకేటిభరము, సభను సమహూర్తుఁడయ్య! యశస్వులార.

సీ॥ బందరేమయ్యెనో? "ప్రిస్సు" లేమయ్యెనో? పుస్తకా లేమయిపోయెనొక్కొ
అచ్చేమి యయ్యెనో, ఆస్తి యేమయ్యెనో? వర్తకం బేమి కావలసెనొక్కొ
'సూట్కే' లేమియయ్యెనో? బాలు రేమయిరొకో? యుద్యోగ మేమూల నుండెనొక్కొ
ఇల్లేమియయ్యెనో! యితరమేమయ్యెనో? మిత్రవర్గంబు లేమి యయిరొక్కొ

గీ॥ వచ్చినదె రాక యయ్యె నీవాటికేము, నెలవు లైకొనుచున్నాము స్నేహభావ
ముంచి పంపింపుఁడయ్య! యేముండె! 'వడ్ల, గింజలో బియ్యపుగింజ' గేస్తులార.

సీ॥ శ్రావణమాసానఁ జనుదెంచితిమి భాద్రపదమాశ్వయుజము నిప్పట్టణమునఁ
బూర్తిగాఁ గడచె నిప్పుడు కార్తికము వచ్చె నిప్పటికేని మాకింటి కేగు
నిచ్ఛ పుట్టుట లేద, యిదియెల్ల సీసీమవారియాదృతియు నుదారమైన
మీస్తైంత్రియు నుమాదు § మీసాల మహిమయుఁ గొప్పింపువారి మిక్కుటపుఁ జెల్మి

✱ ఈక్రింద నుదాహరింపఁబడు పద్యములు, ప్రకృతము మద్రాసులో బి. యే (B. A. Honours) చదువుచున్న శ్రీ వారణాసి శ్రీనివాసరావుగారు తత్కాలమం దంపిన 200పద్యములనుండి సంగ్రహించి కైకొనఁబడినవి, గ్రంథవిస్తరభీతిచేఁ గొంచెముమాత్రమే యుదాహరించిన మమ్మువ్వారు మన్నింతురుగాక.

§ మ॥ తొలుదొల్తన్ గలసూఁగులేఁ జెమట నెంతో కాంతులన్ గుప్పఁగా, తలఁ జెప్పించితి ధారుణీపతుల హృత్పద్మంబులో పొంగ ని, శ్చలవాగ్ధోరణి మారుతిక్రమము సాష్టాంగంబుగా వ్రాలఁగా. బళిరా! మీసమ! నీకు నీవసరి దిప్పన్ జెల్లురా ని

గీ॥ యమునజుండీ! లేకయున్న మేమొకటనింత, కాలముండుటిప్పట్టునఁగల్గునొక్కొ
తక్కిన ప్రసంగములకేమి దైవకల్పి, తమ్ము లాజ్ఞ యొసంగుఁడీ ధన్యులార.

సీ॥ స్త్రీపక్షమా! కాము, బి.యేలమా! కాము, ధనికులమా! కాము ధన్యులార!
ఆర్తులమా! కాము, వ్యర్థులమా! కాము, ప్రభువులమా! కాము, ప్రజ్ఞులార!
దీనులమా! కాము, మానులమా! కాము, హీనులమా! కాము, మాన్యులార!
దుస్థులమా! కాము, బద్ధులమా కాము, వృద్ధులమా! కాము, వేత్తలార!

స్వేచ్ఛఁకన్. మ॥ కలరుర్విన్ గడునుక్కుపుల్ మదశులీగర్వాంధులవ్వారుజుగా, తలనేసేశులటంచు రోఁతలను నెందున్ గైతలేయంచుని, శ్వులజంభప్రతిసిద్ధి మా త్వకతమై సంచారమున్ జేతురో, బళిరా! యెల్లెడ, వారిఁగాంచినినుఁ దప్పక జెల్లురా, మీనమా! మ॥తలమీఁదన్ దలపోసియీ నుగొనిగ ద్వారాత్మనూర్వ్యస్థి సేప్రజు లసంస్థానములందుఁ బండితులునిన్నున్ దీయయత్నింపను, జ్వలవాగ్వాహినిగొట్టి వేసి తిబిడ్రాంచతాంఉజీత్వైఖరిన్, బళిరా! మీనమ! నీకునీవసరి తిప్పన్ జెల్లురా నిన్నుఁ కన్. సీ॥ నీనూఁగు నీవూడ్చనే యూడ్చ వచ్చడే గురుకీర్తి కాసాదకొంటివయ్య, నృపసభాప్రకరసాన్నిధ్యంబునన్ జైత్రపత్రికలను దెచ్చి సభలిచ్చినయ్య, ఆశా ధారాకవిత్వాళ నెల్లెడనేగి యలరారుబిరుదంబులందితయ్య, వాగ్విలాసము చేల సలు కావ్యములువ్రాసి కవికేసరిఖ్యాతి గాంచితయ్య, గీ॥ నిన్నుఁ జెనయుఁగ నెవ్వ రునేస్తరనఘ, చాల రటుగాన పెంచంగఁజాలు దీన, తిప్పఁద్రిప్పంగ మఱిత్రిప్పఁ ద్రిప్పఁ ద్రిప్పఁ, దిప్పఁద్రిప్పంగ నినుఁ జెప్పి చెప్పవలయు॥ సీ॥ విస్తృతనెక్కొం చి పృథ్వీపతులు గొల్వ సక్రమింపఁ జేసితి నీవకావె, వాదింపఁగా వచ్చువారి వాదంబుల నీఱుగావించితి నీవకావె, వర్ణాశనస్థితిఁ బడయగా దనురాచనెమ్మి సుద్రేకింతు నీవకావె, మాన్యంబు లిప్పించుమార్గంబుచూపించి నేస్తంబుఁ బాటుజా నీవకావె, తే॥ గీ॥మీనమా! గాథ గౌరవావాసమైతి, చెంతఁజేసితి ముమ్ము ముందుఁ కెంతఁజేయఁ, జాలవెప్పుడుఁగడుఁబెంచఁజాలియుందు. త్రిప్పఁద్రిప్పంగ నినుఁజెప్పి చెప్పవలయు. క॥ నినుఁ దీయుపనుగలక, త్తిని జూడను స్నేహలుసేసు, తిరుగనేమో, యని కొందరు ధరణికిఁది క్కునవచ్చినఁ గాదెనీకొంతగాఁడగు శ్రద్ధ త్రా. క॥ కానర కూసర నుడి నం, తోసిల్లఁగ నానుకయితతో సాగెడిని, నీనవ్వు కైసరు లేనని, మీనమ! నినుఁ దీయఁ గలుగు మేధాగతికిన్. చ॥ మన మెటుచాలియయు

గీ॥ కవుల, మిప్పటి 'రూల్సు' కుఁ గట్టఁబడము, ఘనులు * పండితరాయాదికవులు చూపు
త్రోవలం బట్టి పోదుము దేవునైన, లక్ష్య పెట్టము † మాకు వల్లభులు లేరు.
సీ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పునా సనపుఁ జర్చ
అల్లకొప్పరపు సోదరుల పేరులుమీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నా సనపుఁ జర్చ

దు మని మంచియుఁ జెడ్డయు నెంచకుండఁ బైఁ, జని మన పైకిఁ దెచ్చి కొని సర్వవిధంబులఁ జింత సేయ నె, య్యనుపునఁ బాయుని వేసితిమి! యగ్గొకఁ డంతన జాలియుంటిమం, చును దలపోయుచుండి రిఁకఁ జాడుము కోపము మానిమీసమా. చ॥ కలరు కవిత్వసాంగ్యులును గల్గుదు రీకవితాభిమన్యులున్, గలరు కవిత్వ భీములును గల్గుదు రీకవిమాద్రిపుత్రులున్ గలదు కవిత్వధర్మమిఁకఁ గల్గుసమస్తము గల్గకుండినన్, గలుగ వెనీవు కృష్ణుఁ డనఁగాఁ దగి దుష్టుల నెంచ మీసమా. చ॥ దుడుకుదనంపు పోకలను దోసపు సేఁతల కాలవాలముల్, కడు నెగురంగ నంతకు సుఖంబుగ డిగ్గెను వారిపేఁచ సెం, ష్టడఁ పఁగ షాలలో ధనము వచ్చిన వెంటనె నీవువత్తువి, ప్పుడు దయఁ బూను మూని యలుకఁ బూనక మాను మని నీవుమీసమా, సీ॥ అలబృహద్రథుశక్తి దరియనప్పుడ నీళ్ల మ్రింగిన విష్వచ్చుమీసమెంత, దుర్యోధనుని గూల్పఁ దోడుగాఁ గృష్ణుండును మిఱ్ఱెక్కినవలలాంకుమీసమెంత, వాలినివధియింపవంచనావృత్తినై మెమ్సె యనిన రాముమీసమెంత, ఇంద్రజిత్తునికీలు నెఱిఁగి తుంచుచుదాడ నేసిన సౌమిత్రిమీసమెంత, గీ॥ నీవ మీసంబ వీమహి నీవ 'కుంతి, తంబు, నాఁగలపలుఁ' నెత్తఱినెఱుంగ, వెస్స డసయాన విగ్రమంశోషహించి జయము గొంటివి జగతి మీసంపు ఱేఁడ. చ॥ అలఘుకవిత్వకీర్తిఁ గొననందఱకున్ దరమా నెని మించునె, త్తులగ మకింపనం దఱు దుఁదోఁచునె? తోఁచిన 'జీలుగెత్తు' గా, వెలయదె? మేకుమాటమఱెపించదె పెంచదె గీరతంబు; నీ, వలుగకు సంస్కృతాంధ్రకవితైకమహత్త్వమనీ చాలు మీసమా. మ॥ సుమనిర్యన్మకరందగంధకవితాశుద్ధాంతభృంగీరవో, పమభక్తప్రతిపత్తితో వెలయుచున్ బాండిత్యగంధానిలం, బమలంబై తెమలంగ లోకజనసమ్మాన్యసత్క్రియం బాల్తు వో, శమనీయప్రతిభావిలాసముని నమస్కారం బిదే మీసమా. (13)...

---

* శ్లో॥ మనస్విన్ మ్రియతే వాఽపి స్వోత్కర్షం నైవ ముంచతి।
అపి నిర్వాణ మాయాతి నానలో యాతి శీతతామ్॥

‡ నిరంకుశాః కవయః

విద్వత్కవీంద్రసంవిద్విలాసము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నానసవుఁ జర్చ
కేవలకవుల యకించనత్వము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నానసవుఁ జర్చ
గీ॥ మేటి యానన చర్చకు,మీకుసత్య,వాదులకు, మాకును, "యథార్థవాదుల"కును
మఱియు మామీసములకుఁగొప్పరవుసోదరులకు,దీర్ఘాయువిడినల్ల పోషించుఁగాక.

(పరిశిష్టపద్యములలోఁగొన్నిమాత్రము.)

సీ॥ కాళిదాసునిమార్గ గరిమంబు నెఱిఁగినవా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
భవభూతి యనుమహాకవిమార్గ మెఱిఁగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
పండితరాయలదండితన మెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
ఆంధ్రకవీంద్రనిరాఘాటత నెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
తే॥ గీ॥ పలుక నేపలుకఁ దెవ్వట్లఁబండితుండు,పలుక నానిల్పునే గానిభయముగొనఁడు
ఇదియె విద్వత్కవీంద్రుల కింపునింపు, మార్గమనిమీ రెఱుంగరే మహితులార.
సీ॥ మాకపకీర్తి సంపాదింపఁగా నెంచి దేశమాతకు దూఱు దెచ్చినారు
మాకప్రతిష్ఠ సంపాదింపనెంచి కృష్ణను నప్రతిష్ఠచే నడిపినారు
మాకు దుష్కీర్తి సంపాదింప నెంచి కేసరిని దుష్కీర్తిపాల్పఱచినారు
మాకు దుర్యశము సంపాదింప నెంచి యాంధ్రపుఁ బత్రికకు నదితార్చినారు
గీ॥ ఎందఱో "యథార్థవాదు' లిం కెందఱేని, సత్యవాదులిప్పరమున జనన మంది
నారు శివరామశాస్త్రి యీనాఁటికిశివ, రాముఁడమ్మె మాకేలకొ ప్రంపుఁ జెలిమి.
సీ॥ సఖ్యపఱచి మమ్ము సాగనంపుటకు మీచేయుయత్నము గడు శ్రేష్ఠ మయ్య
సాగనంపకమున్నె చనువాగమే కాని చుట్టుపట్టుల నుండు సూరివరులు
సభలు చేయుటఁ జేసి చనకిందు నిల్చితి మంతియే కాని సభాంతరమున
కింకను సోదరు లేతెంతు రని కాదు గాయత్రి సాక్షి నిక్క మ్మెఱుఁగుఁడు
తే॥ వారి సేమంబు గోరినవారు గాన, సంశయించుచు నున్నారు సకల మెఱిఁగి
నట్టిమాకడ డాఁచ నేలయ్య! వారి, వదలి చిరకాలమయ్యె సహృదయులార.
సీ॥ వ్రాసి యుండంటిరే? వారితోఁ బోరాట మాని కొంటిమటంచు మాన్యులార
వ్రాఁత వ్రాసిన యంత నే తప్పిపోవునే! కాల్ద్రివ్వువారి బింకంపుఁగంపు
కాల్ద్రివ్వ పెట్టితో గనుఁ గొన్నపైఁ గాని నిదురఁబట్టదు మాకు నిక్కమయ్య
యీయూరఁ గాకున్న నేయూరనైన మీసమ్ముఁ బీఁకుట చూచి సఖ్య మంతఁ

గీ॥ జేసి విడుతుము మామీఁద నీను గొనకుఁ, డనఘులార! దెబ్బను దిని సత్త్రిపులికి
నూరుపెట్టులబ్బు మీరెన్ని యోర్వమంత్ర, ములను బఠియించు రేని యనఘులార.

సీ॥ పుట్టుపుట్టునఁ జిట్టుబుట్టు లచ్చొత్తించి పట్టణంబునఁ బంచిపెట్టునాఁడు
"కాంపిటీషు" నటం చెకాయెకీ నడుపెంచు ప్రజలకోరిక భంగపఱచునాఁడు
అక్షరతత్త్వ మావంత తెఱుంగక మీసలాగిఁ బట్టియయ్యాల లూఁగునాఁడు
ఎఱుఁగని నాఁత లేవేవియో గిల్కుచుఁ "గుచమర్దనములు" పేరొ్కనెడునాఁడు
గీ॥ మీర లేమైతిరో కొక్క! యిమ్మోయిని జేయు, కాలుమీఁద నాకులకు యత్నాలి వేల
యద్భవతి తద్భవత్యేవ, యనెడిమాట, లెఱిఁగి వర్తింపుఁడయ్య యింకేటిసంధి.

సీ॥ సత్యవాదియెవరో "జంట్లిమన్" పదవాచ్యుఁడే యంట? యానూరి నెఱుఁగుఁడయ్య
అతని జ్యేష్ఠభ్రాత యగు "యథార్థపువాది" గూడ నట్టిఁడె యంట! చూడరయ్య
ఈ యవతారమ్ము లెత్తువారలరసనాంచలమ్ములకు భర్మాంచితములు
భూషణమ్ములు దెచ్చి పొల్పుగా నర్పించి వానిపై నూరేగఁ జేసి పిదప
గీ॥ సోదరులకును మాకును వాదుతీర్పఁ, బూనుఁడయ్య తరతమత్వములను బట్టి
మారుకలనైనం గనుఁడయ్య మీమతిశేష, మెల్లవిద్వాంసులును మెచ్చ నెనఁగుడయ్య

సీ॥ "మకరతోఁకను బట్టి గోదావరిఁ దువార్" తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు కారు
"వేఁడినీళ్లనె యిండ్లు వెలిఁగింపఁ బూనువార్" తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు కారు
"గానమ్ముచేఁ జింతకాయలు రాల్చువార్" తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు కారు
"కంజాప్తు ధూళిచేఁ గప్పనెంచెడివారు" తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు కారు
గీ॥ పైకి రాకున్న నెవ్వరి పైకిఁ గూడఁ, జనరు తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు వారి
భారతీతత్త్వమును జూచి వారివీరి, తారతమ్య మెఱుంగుట తగదె మీకు.

సీ॥ పిలువని పేరంటముల నెనర్పరు గౌరవార్థుల నవమాన మంద నీరు
ధూర్తుల సైఁపరు ధూర్జటియైనను దగవుమాలినచోటఁ దగవు పెట్టి
తిరుగుడు గూరక యేరిని గదలింప రెవరేని గదపిన "నితఁడు తగఁడు
మనతోడఁ బోర" నం చనుకోక యవ్వాని నెదిరించి తమకున్న కదనశక్తి
గీ॥ అంతయో యింతయో యోగ్యులైన పండితులు పొనర్చెడి సభలోన నిలిపికొనఁగ
బూనుదురు పక్షపాతుల పూనికలను వినరు తా మెఱింగినయట్టి విషయమే యిది

సీ॥ 'సత్యవాది' పదంబు చంపాలమయ్యె నద్దాని యాపద దీర్పఁ దలఁపుఁడయ్య
ఆదురావదయె 'యథార్థవాది' పదంబు గనియెఁ దద్దుఃఖంబు కడపరయ్య

శాస్త్రీయమైనట్టి సరసాశు కవిత ధిక్కృతయయ్యెఁ గెలుపోదు తెలుఁగుఁడయ
పదియారుకళల యవ్వానితో రిక్కల నెనఁజేయుపూనికల్ గొనకుఁడయ

గీ॥ కీర్తికాములరై కవితార్తిఁ బాపి, పక్షపాతుల(వ్రాఁతల వలనఁ గలుగు
దేశఘోషంబు నడిపి యుదీర్ణగరిమ। వఱలఁజెలువారుఁడయ్యధీవరులు మెచ్చ

సీ॥ లేదు శాస్త్రజ్ఞత లేదుకావ్యజ్ఞత సంస్కృతజ్ఞానలేశమును లేద
శబ్దమంజరిఁ గూడఁ జదువంగ లేదయ్యె నదియట్లులుంచుఁ డింకాంధ్రమందు
లేదు వ్యాకరణంబు లేదుపాండిత్యంబు లేదు సారజ్ఞత లేదు శిష్యు
లకు భారతాదుల నొకపద్యమేని పాఠముఁ జెప్ప శక్తి నిక్కముగ నేరి

గీ॥ కట్టియయ్యలు మమ్మాంధ్రమందు నెట్టి। మీసములుపీఁకుటకు నెట్లు మీసములు ను
హాత్ము లొప్పుదురో? తెలియంగవలయు, సభను సమహర్చుఁడయ్య యశస్సులార

సీ॥ తాఁ జెప్పినట్టి పద్యమునకే నర్థమ్ము చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
తా నుచ్చరించు పదములకే నర్థంబు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁ జుండు
కవనం బనఁగనేమొ కవు లున్న సభలోనఁ జక్కఁగా జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
పద్యమ్ములటులుంచి గద్యమేయనుకొండు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు

గీ॥ ఆంధ్రమంతయు వల్లదచ్చాంధ్రమైనఁ, జక్కఁగనుపన్యసించినఁ జాలుఁజుండు
మేము వదలెద మూరకే మీసముల మ। టంచు మీసముఁ దలపెట్టు టర్హమగునె.

సీ॥ మచ్ఛిష్యుల నటుంచి తచ్ఛిష్యులకుఁ గూడ శుశ్రూష జేసి నేర్చుకొనఁదగిన
పాటిపాండితి లేనివారు మామీఁదికి వచ్చి కాఱులు వ్రాసి హెచ్చుతగ్గు
తెలుఁగక మీసాల నెత్తి పీఁకెద మన్న మాట కేమర్థంబు మాన్యులార
శాఖాభిమాన పిశాచంబు వైదుష్య మీ నేర్చనయ్య యహీనులార

గీ॥ తగినమందులు పక్షపాతమ్మునకు ల। భించుఁ బక్షపాతముకు లభింపఁ బోవు
"కాఱుఁబెట్టి నెత్తినిగోఁకికొనియు, నిప్పు। డేటి రాజీలు మా వారికెఱుఁగఁ జెపుఁడే

సీ॥ ఆంధ్రమ్మునందేసి యష్టావధానంపు నామ మెత్తఁగ వీరి కేమిహక్కు?
శతవధాన మ్మనుశబ్దంబు నెత్తంగ వీరిదే యూరయ్య వేత్తలార?
నేత్రావధానమ్ము నిగమజ్ఞులదికదా! దానిపై ర్వీరలెత్తఁ దగునయ్య?
నిజమైన శక్తియుండినఁ "బండితులుగల్గు సభ"యన్నయంతనే జాలుఁ బేటి

గీ॥ కయ్య! వారుమమ్మెదిరించుటాశుకవిత। యంచ యుక్తమా మాత్రమేరైన మేము
విశ్వసింపక యున్నను విశ్వమెల్ల। నమ్మతించుట కొంతేని సంభవించు.

సీ॥ "ఆశుకవిత్వమ్ము నందేని మీ రేల విశ్వసింప" రటంచు వేయు ప్రశ్న
కుత్తరమ్మొసంగుఁ దూకకే యెల్లప్డు "బడబడ" వాఁగు చప్పట్టునందు
నేరేనిఁ జాలుదు రేయూనపుడూ దాని మెచ్చిన నా మెచ్చు మెచ్చు గాదు
పండితులగు వారు "పకపక" నవ్వుదు రవ్వారు నవ్విన యాశుకవిత
గీ॥ అందువేరొకట నామంబునట్టి దాని, కెవ్వఁడీకొను "నిహిహిహీ! యిహిహి, యిహిహి
యిహిహి, యనిపండితులు నవ్వనిట్టి పూన్కి గొనరు విద్వత్కవులు గనుంగొనుఁడు మఱియు

సీ॥ కట్టుఁబాటులు గల్గు గానమంటె గానమో? కట్టునీడిన దియే గానమొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గు కాంతయే కాంతయో? కట్టుదప్పిన దియే కాంతయొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గు కాయమే కాయమో? కట్టు వాసిన దియే కాయమొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గు కవనమే కవనమో? కట్టూడ్చికొన్నదే కవనమొక్కొ?
గీ॥ మీమనము లుంగ దేఁ? మేరమీఱి పంచి, పెద్దలరయక యెన్నొ యొ చెట్టలఱచు
వారి నేరంబు నైఁచుట పాడిగాదు, కూక లిడుఁడయ్య సత్కీర్తి గోరుఁడయ్య.

సీ॥ సంస్కృతగ్రంథ వాసనము లేకున్నచోఁ దెలుఁగు గాదది పెద్ద తెగులు గాని
ఆంధ్రరహస్యనైయాత్మ్యమే లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది యొకకొఱయెలుఁగు గాని
శబ్దశాస్త్రప్రవేశము నింత లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మేసినలుఁగు గాని
నాటకాలంకారనైపుణులు లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది చెడ్డపలుగు గాని
తే॥ గీ॥ ఈరహస్యంబు నెఱుఁగని వారె మీరు, తెల్గులో నేని వీర లెదిర్చి యేమి
నేతు రనుకొంటిరో? యింత చెప్పుఁడయ్య, సంధిసంగతికేమి యోసరసులార.

సీ॥ ఏపండితుఁడు వచ్చి యివ్వారితో మున్ను గుఱుకుఁ జూచి తనకీర్తి నిలిపికొనెను?
ఏకవీంద్రుఁడు వచ్చి యివ్వారితో మున్ను సరిఁజేసి సద్యశశ్శాలి యగును?
ఏజనుఁడు దా వచ్చి యివ్వారితో మున్ను నెనఁజేసి తా వన్నెకెక్కఁగలఁడో?
ఏదైవతము వచ్చి యివ్వారితో మున్నుఁ బురుడించి దీప్తినిల్పుకొనఁగలఁడో?
గీ॥ చూచియేతీరుమాటు మీఁదఁ జూడవచ్చు, సంధిసంగతుల్; తెల్పెనీ సభయొనర్పఁ
గడఁగుఁడయ్య! నేఁటికి గతి గాంచఁబోకుఁడయ్య! వేత్తలరపింపుఁడయ్య! యొయ్య

సీ॥ చెప్పింపుఁడయ్య! దేశికునికగ్రుని బిల్చి చదువు సందెలు మనశిష్యకింక
చేయింపుఁడయ్య! యీప్రాయమందున నె శుశ్రూష కావ్యజ్ఞునిచోట నిల్పి
మాన్పింపుఁడయ్య! "దమాడమాడముడమడ్" "పాణ్జులిపోకలొప్పు" రనిచెప్పి
బోధింపుఁడయ్య "యీముడబుడకల" "కాశుకవితాప్రశస్తి దక్కదని యెఱిఁగ

గీ॥ మీకు యశమబ్బు వారికి మేలుగల్గు, మహోద్దిష్టపనికి లాభమబ్బు వెంట
నే కనంబడు మాకెంతయేని మోద, మబ్బు సంధియు నామీఁద ననుసరించు.

సీ॥ వైదికలౌకిక వైషమ్య మెవ్వరు తెచ్చిపెట్టిరో? సుంత తెలియుఁడయ్య
ఆత్మగౌరవమునకై పాటుపడువారె దీనిఁబెట్టుదురు సందేహమేల
తగుగౌరవంబు విద్వత్తకుండునుగాని యన్యమ్మునకు నుండ దనుట ధ్రువము
గానఁ "దదన్యులీకక్షకుఁ గారకు" లని యెవ్వరేనియు ననకమాన
గీ॥ రకట? విప్రులు, దేవాంగులట్లు పశ్య, తో హరులయట్లు వెలిపెట్టి త్రోవఁబోవఁ
గావలెనె? దీని మానుపఁగడఁగుఁడయ్య; సంధి గోరుమీ కియ్యది చనుఁగదయ్య.

సీ॥ ఆంధ్రభారతకర్త యైనతిక్కనసోమయాజిజన్మస్థానమైనకతన
శ్రీనాథకవిరాజశేఖరు నేలినకొండవీటికిఁ బ్రక్క నుండుకతన
ప్రాకృతంపుఁగవుల సంభావించుగద్వాల రాజ్యంపుఁ దోవలోఁ గ్రాలుకతన
వెనుక కాలమునందు వినుతింపఁ దగుపెద్ద విద్వత్కవులు దీన వెలయుకతన
గీ॥ నింతకవితాదరంబు మీకిచ్చె మెచ్చ, వలదె గుంటూరిపురిని విద్వత్కవీంద్ర
జనని, కేవలకవితిరస్కరిణి, దీని, మహిమ మెంతేని శ్లాఘ్యంబు మాన్యులార.

సీ॥ నిందింపనేమయ్యె? నిజమైనసత్కీర్తి గడించు "సత్యవాదులు" గలారు
గర్హింపనేమయ్యె? గణుతి నర్హించుయోగ్యు యథార్థవాదులు గలారు
కయ్యాలకేమి? సత్కవికదంబములఁ బేర్వెలయింపఁగలనియోగులు గలారు
అభిమానమునకేమి? యాత్మీయుకతన శత్రులఁ గూడ మన్చుమాన్యులు గలారు
గీ॥ ఏరిచే మెచ్చుగొనదు గుంటూరిపురము, సగసతకుఁ దావు బలువన్నెసిరుల ప్రోవు
మీకు మీ ప్రోలికిని మేరమీఱుసిరుల, నిచ్చు భగవంతుఁ డంకమహ్రోగ నిందు.

సీ॥ ప్రేమించితిమి మున్నె పెద్దటికము నిల్పుకొన్నచో వారి కేకొంత రాదు
వారిసేమముఁ గోరువారె "యాదవకుల మునకు ముసలము" నాసనపుఁ జర్చ
కల్పించి రదిపూర్వకవిసమ్మతము గామి మాకు సంస్కృతి లేక పోయె
దీని నామీఁద వైదికనియోగపుఁగక్షగాఁ బొల్పి రెవ్వరో ఘనులు వారి
గీ॥ నెఱుఁగుఁడయ్య! 'యనవసరమిట్టికక్ష, లింపుగాఁబో' వనుచుమంపలింపుఁడయ్య
యేరు వైదికులు? నియోగు లెవ్వ? రొకరే, విప్రులే గారటయ్య! యోవేత్తలార.

సీ॥ ఘనుఁడు పరీక్షాద్యఖండపాండిత్యభూషణుఁడు సీతారామశాస్త్రికన్న
నుభయభాషాకవితోద్వహాయశాలి శిష్ట్లా హనూమచ్ఛాస్త్రికన్న
కృతి యభినవసరస్వతి నేత పట్టాభిశబ్దపూర్వక రామశాస్త్రికన్న
ములుకుట్లకులుఁడు నిస్తులుఁ డాశుకవి గుణశాలి వెంకటకృష్ణశాస్త్రికన్న
గీ॥ మఱియునుంగల శాస్త్రవిపశ్చిత్తులకన్న, మొలచిన వెకొమ్ము లితరుల మోములందు?
నవసరము లేనియాసనం బడుగనేల?, చర్చ పెంచఁగనేల? యశస్వులార.
సీ॥ వేదవేదాంగాదివేత్త చేబ్రోలి వెంకటశాస్త్రుల కెన యున్నఁ డగునె?
రామమంగుకులుండు ధీమన్మణియు రామకృష్ణశాస్త్రులఁ బోలనెవని వశము?
కంఠపాఠము నాటకములెల్ల శ్రీనోరి హనుమద్బుధుని కెవ్వఁ డగును దీటు?
అతిశాంతమూర్తి సాహితిపట్టు శ్రీపార్వతీశశాస్త్రికి సాటి యొకఁడు గలఁడె?
గీ॥ మఱియు నెందఱు లేరు ధీమంతులందు, వీరిలో నేదు కొఱవ్రింపుగాను చెప్పుఁడ?
నారికేయాసనంబును గోరనేల, చర్చ పెంచఁగనేల యశస్వులార!.

సీ॥ కవి పురాణభాషావగాహి వంకిపురవంశజుఁడు శ్రీకృష్ణమాచార్యకన్న
బలిజేపల్లి కులసంభవుఁడు కవిత్వవిస్ఫూర్తి లక్ష్మీకాంత సుకవికన్న
సకలకళానైపుణిఁ దావు పోటి పుల్లాది వెంకటసోమయాజికన్న
నాలువేలనియోగి ఘనఘనజాపూడివంశజ హనూమచ్ఛర్మశాస్త్రికన్న
తే॥ గీ॥ మఱియునుంగల సత్కవిమణులకన్న, లౌకికాగ్ర్యులకన్నను లాఁతివారి
కాసనము గోరనేలయ్య! యనుచితముగఁ, జర్చ పెంచఁగనేలయ్య సరసులార?
సీ॥ శొంఠి భద్రాద్రిశాస్త్రులవారి శిష్యుండు తప్పెటి గలకైత దనరుసుకృతి
"అవధాన మేఁ గూడ నాచరించితి నని స్వయముగాఁ జెప్పికోఁజాలు ధట్టుఁ
డొకఁడైనేకాక ప్రకటితంబుగఁ బలుశైలులఁ గవనమ్ము సలుపుజాణ
ఎప్పుడు రచించినస్త్రైం కనుపట్టకే పలుకృతులఁ బ్రకటింపఁగలయుపాయ
గీ॥ శాలి శ్రీమాత్రుగ్రప్రభుపునాగాగకపటా, ప్రసిద్ధమంత్రిప్రగడవంశభవుఁడు శ్రీభు
జంగరాయల కేల యాసనము నడుగ?. రాయలు వీరికి మిన్నలే మాన్యులార?

మ॥ పటుజంఝానిల ఘోరగీరగరలత్ప్రాగ్భారనున్నాటవీ
తటశాఖాపటలాంతరుస్థితనితాంతస్ఫారఘోరాగ్నిరు
గ్గ్రటనాఘూపితభస్మసాత్కృతకురుటాగ్రండడంబుతో వహ్నికిన్,
ఘటియింపం దలపెట్టినారు కద! సఖ్యం బాగ్యచూడామణుల్.

మ॥ స్వకృతాగ్రప్రకర ప్రచారనిహతాపారస్వబోధ ప్రజా
నికరాత్మైకశరణ్యసర్వధరణీ నిర్ణేతృ తాభాగ్యభా
రకృతాహంకృతితో సుబోధసునితో భ్రాజిష్ణునిన్ ధర్మపు
త్రికునిన్ గల్పించలంచినారె? యిది ధర్మ్యం బెట్టు లోహో! హితుల్.

సీ॥ "గర్వం"బనెడి మిష గల్పించి దుఃఖంబు దీర్చుకో నుంకించు ధీరుఁ డొకఁడు
"పండిత లక్షణ" ప్రస్తావమిష చేతఁ బడదిట్టినట్టి సర్వజ్ఞుఁ డొకఁడు
"వఁటబావనికుత్సవం"బంచుఁ గల్పించి రసఁ జేరుగనుయశో రాముఁ డొకఁడు
"రామేశ్వరీయ"మన్నామంపు పొత్తాన బూతు లేకరు వెట్టుపుణ్యుఁ డొకఁడు
తే॥ గీ॥ మఱియు నెందఱో శాఖాభిమాను లిట్లు, బయలు దేఱిరి యింక నుబయలు దేఱఁ
గలరు కీరితి చేకూర్పఁ గలరు సంధి, కొప్పరపు వారికేటికిఁ జెప్పఁడయ్య.

సీ॥ "ఈలకూరకుఁ బోయి యిల్లటం బున్నట్టు"లయ్యె మా వర్తనం బార్యులార!
అలపాశుపతమహాస్త్రాగ్ని హోత్రజ్వాల లాఁగిపోయెను దీన ననఘులార!
కాఁకరపర్తి "శృగంపుభంగపు" వ్రాఁత లడఁచుపూనిక దీన నడుగుఁబట్టె
చర్ల నారాయణశాస్త్రి "బార్హస్పత్య" మరయు వేడుక దీన నంతరించె
గీ॥ గీరతము సారెకుం గోరు గీరతులకు, తూహాలమ్ము నటించుచుక దొడరె విఘ్న
మికఁ గ్రతమ్మున, నిఁక నింటికేగ నాజ్ఞ, నొసఁగుడయ్య గుంటూర్పురీయోగ్యులార.

సీ॥ కొపరింపువారు మాకుఁ గనిష్ఠు లవ్వారి కరయఁగా జ్యేష్ఠుల మగుదు మేము
కొపరింపువారు మాకు సుశిష్యు లవ్వారి కరయఁగా నొజ్జల మగుదు మేము
తత్ప్రవిత్వంబు "సదరు మరాటా రైలు" "మదరాసు రై"లయ్య మాదు కైత
మిత్రుల నవ్వారు మెప్పింతు రేము శత్రులఁగూడ మెప్పింపఁగల మొకింత
గీ॥ వయసు కా! పెద్దలము మేము, వారు పిన్న, లంతియే భేద మింతకునింత కలహ,
మెందులకు? స్నేహితుల మైతి, మింక మీరు, శంక దక్కుండు నెలవు నొసఁగుఁడు మాకు

క॥ ఉరుకీర్తి నరసరాట్పుర, వరవాసుఁడు వంగనామవంశ్యుఁడు సుగుణో
ద్ధురుఁడు నరసింగరావ, ప్పరమునకున్ మమ్ము నస్వయముగఁ దాఁబిలిచెన్

తే॥గీ॥ అతఁడు శాఖాభిమానుల, కహితమైన, పనికిఁ బూనినకతన నప్పట్టణంపు
శాఖలోని గుణాఢ్యులు సాగకుండఁ, జేయవలె నని యత్నంబు చేసి రంబ,

ఉ॥ *ఆపురికేను రేపు చనునట్టికుతూహల మూనియుండ నే
సాపిరియైకాని యయ్యనఘుపజ్ఞకుఁ బోయి "వృథావ్యయత్న మే
లా పొనరింతు? విప్పరికి నల్లకవుల్ చనుదేర భీతిలో
దాపర మయ్యె వారి" కని తా నొగి బొంకె కలంచె నాతనిన్. ౨౦౦

చ॥ కలఁడు ప్రసిద్ధ వంశ్యుఁ డరికాండము నైతము మెచ్చఁ దగ్గధీ
బలమున కిక్కయౌ "పయితిపాటి" నివాసి, యశస్వి తాఁ గవి
ద్యలకు నిధాన మంబ? కవితా వనితా హృదయంగముండు వే
ల్వెలసిన "రామరా" వనెడి పెల్లముకొండకుఁ దీసుఁ దున్నతిన్. ౨౦౧

---

*(నర్సరావుపేట శతావధానపీఠికనుండి.)

...నర్సరావుపేట.

ది 30-9-11

నా ప్రియమైన ఆర్. హనుమయ్య గారికి—శ్రీ "తిరుపతి వెంకటేశ్వర కవీంద్రుల" నిక్కడకు దయచేసి వారి కవిత్వ నైపుణ్యమును జూప నిక్కడకు రమ్మని యాహ్వాన జేసియుండుట మీకు తెలిసిన విషయమే కదా; వారిని ఆహ్వానము చేయుటకు తగు ప్రయత్నములన్నియు సిద్ధపర్చుకొని యున్నాము. నోటీసులు పంచిపెట్టి సొమ్ము వసూలుచేసి పెండాలు వగైరా సిద్ధము చేసి యున్నాము. వారు రేపిక్కడకు వత్తురని నిరీక్షిస్తూ యున్నాము. అవధానము రేపు 1 గంటలగాయితు ఆరంభమగునని నోటీసులలో ప్రచురించినాము. ఇక్కడ శతావధానమే లేదనియు, యిది యంతయు నబద్ధమనియు. పి. నరసింగరావు సదరు కవులను మోసగింపదలచినట్లున్నను, ఎవరో వారితో చెప్పియున్నట్లు, వినుట మిక్కిలి విచారకరముగా నున్నది. అట్టి మాటమేమెన్నడును తలంచ లేదనియు, యీ శతావధానముకై పూనిన వారందఱు మరియూ పగల పెద్దమనుష్యులనియు, మేము రూఢిగా చెప్పచున్నాము. అవధాన మిచ్చట జరుగుట యిష్టము లేనివారలు పన్నిన కుట్రమాటలై యుండునని మేము తలంచెదము. ఈవిషయమై మేమింక వ్రాయవలసిన యవసరముండదు. సదరు విద్వత్కవుల మనస్సునగల సంకోచము మీరు నివర్తించకోరుతాము, రేపుపుదయం 9 గంటలకైనను వారు యిక్కడికి దయచేయవలయును. ఈ వుత్తరం తెచ్చినవారు ప్రత్యేకించి వారినిక్కడకు తీసికొనివచ్చే నిమిత్తం

ఉ. అతనికిఁ బూజెడన్ మఱియు నాయనయందున మాకు నిన్నిటన్
నరితరమైన కీర్తి యలరారెడి నవ్వరిలో వధానముల్
గులికముపై నొనర్చి కనుఁగొంద మటంచుఁ దలంచుచుంటి మ
త్తైలకి బెట్టై నొకర్చుదు కడిందిగఁగయ్యము దయ్యముంబలెన్. ౧౦౨

పంపవలెను, లేకున్నవారు ఇప్పటికి రానియెడల మాకవమానకరముగా నుండును, దయచేసి వారు రేపు బయలుదేరులాగు చేయకోర్తాము. ప్రస్తుతము గుంటూరులో యితరులు "శతావధానము" చేయుచున్నను, వీరిప్రఖ్యాతి యిదివరకే లోకములో వ్యాపకొనియున్నది. కాబట్టి దానిని లక్ష్యము చేయక తప్పక రాగోరెదము.

ఇట్లువిధేయులు
ఆర్. కృష్ణమూర్తి.
పి. నరసింగరావు.

మరా—(ఇంగ్లీషు వుత్తరమునకు సరియైన తెనుఁగు.)

చంపకమాలిక॥ "భయపడినారు రా" రనుచుఁబలికిన వాఁడఁటని యెవ్వఁడో మహాశయుఁడు భవత్సమీపమున; జంకనునట్టిది మాకుఁ జెప్పదు, ర్జయుని స్తవింపుతావకఘనత్వము శ్లాఘ్యము "సత్యవాది" దుర్జయను, "యథార్థవాది" యపరాధము, నింతకుమున్న పత్రికల్, స్వయముగ వెల్లడింపఁగని వారలవారణ మెట్లటంచు నా, హా మెదియుఁదోఁపకే వగచునస్మదఖండరుపాగ్నికీలకీ, వ్యయితదురాహవానుర్జయ ముఖాజ్యము గావుటకించుకేని సంధియమును గల్గునే! యకట! తిర్పతివెంకటశాస్త్రులెందుకో!, భయపడెటల్; రిపుల్ మునుపె పాఱిరి దూఱిరితోఁచినంతయున్, నయమొకయింత నేరనియనాథలువాఁగుట తప్పనన్యమే, యిభయకారణం బరుగు పేరదు వారలనోరుమూయమి, కెయనఁగనేల! దుర్నిరకునేని యశక్యమె? దేవుఁడెందునే, శ్చయముగ లేఁడ "టంచనెడి సాహసులన్ భరింతుఁడేని యే, మియు నెనరింపనేర్చునె! యమేయునకేని యసత్యవాది దుర్జయుఁడె స్వయంకృతమ్ములపరాధము లే తుదిమాపుమాపుచో, గయకరుగన్ వలెన్ దురితకారకులౌ మొఱకుల్; తదీయని, ర్దయతరవర్తనంబడఁపరా దదివృద్ధికి వచ్చుటే నుఁడీ; యయమొనఁగూర్చు సజ్జనుల; కర్తి

చ॥ కలహము పెట్టు మానిసియు గవ్వకు మాఱెడివాఁడు గాఁడు పై
నెలమిని వాని నూఁత గొని మెన్నెడి మిత్రులు పెట్టుచెట్టు నీ
డలమురిపంపు జీవనపుఁ డక్కరు లంతసిపాటి వారె య
య్యలఘుఁడు రామరాయ [illegible] యోగ్యుఁడు సర్వవిధాల నంబికా. ౨౦౩

ఆ! పైకి నమస్కృతులతో మృషాప్రియములు పలుకుచు నెల్లపుడు బేరును మాఱిచి మా
ఱ నైర్మల్య సంఘముకోసమై మిగులఁ గష్టము నర్పిద నంచువాఁడగు నిర్ణయమున
మ స్త్రముం గొలిచి నాస్తికుఁడై యనృతమ్ము లాడు గో, మయజలసేచనాఢ్యుఁ డగు మాన
వుఁడు [illegible]వివేకితోడ నాభ్యసరహితాత్ముతోడ నలపాతకపుంజముతోడ నట్టి
సం, శయులవసూయతోడ నలసాహసికాగ్రణితోడ నట్టిమృ, న్మయయశుతోడ నట్టి
సత్ప్రయత్నవిరుద్ధునితోడ నట్టియా, మయముఖుతోడ నట్టిఖిలమాన్యునితో నటువంటి
[illegible]తో, నిజానృతము [illegible]తో జితమనీషివశేణ్యునితో నపాత్రుతో, నియమితలజ్జుతో
నైనఁ [illegible] నేస్తఁ జేసెనంగఁగ; మిమ్ముఁ బంటివా, రియశమునందె యెట్టులో పరిశ్రమ చేసి
[illegible] నిర్ణయముఁ [illegible]! అభ్రుర! దంభ, మహాయావివేక! మార! దు
[illegible], [illegible]! [illegible]! పతి[illegible] మహా, శయులను బోలెమిమ్ముఁ
[illegible] పంపినిఁ బంచఁబలంచెఁగాదు రా, మనుఁడు; మయుండు పన్ను నలమాయలు పన్ని
[illegible], [illegible] లేవ్ర[illegible] నిర్ద్ధము వానికిఁ జేటు దెచ్చెఁగా, కయతనితో
[illegible]! [illegible] భయ, మనుమాట మాగృహము వజ్ఞ
[illegible], [illegible] సమహార్చితీరు
[illegible] వానిపుణుంగ [illegible], ప్రియముఖులై యడం
[illegible] నిలువకపోయెను! [illegible] మునశింపక నిల్చెనొ?
[illegible] రామరాయ! మమతఁ బిల్చిన మిత్రుని నన్నె,
[illegible] మన నేమి యూ దురా, శయులు నశిం
[illegible] నికృష్ట [illegible] శ్రమ చేసినందులకు నంబిక నీ
[illegible] జనమున [illegible] జక్కఁగ నిల్పెదుఁగాక
[illegible], సీ॥ [illegible] పిలిపించి చేయించుసభకంటె శాస్త్రవసభయేయశస్ప్ర
[illegible], జయము గోరెడి సభాసదులకంటెను బరాజయము గోరెడి సభాసదులె హితు
లు, [illegible] గోరు [illegible] నంపశ్నదులె కరము హితులు, స

క॥ అతఁ డింట నుండియే పం, డితులం బిలిపించి విద్య నేర్చెన్ శాస్త్ర
స్మృతిముఖ్యసంస్కృతకళా, గతి ననపృశుఁ డంతెకాదు కవితాన్వితుఁడున్
తే॥గీ॥ నరసరాట్పురి శతధానంబుఁ మొదట జరిగె నందునొకానొక జనుఁ డనరాము·
రావు చడిగి నమస్యవైరంబు కతనఁ, దెచ్చి మాకిచ్చె నది మాకునద్భుదమ్యె ౨౦ ౫

నరసరావుపేటశతావధానము.

ఉ॥ మాకొఱ కొకక్రొబ్రహ్మను సమస్తకళాకరు సృష్టి చేసి యా
వ్యాకరణామృతాంబుధికి వారిధియుల్ పొనరించి మమ్ము; మా
స్వీకృతశిష్యులన్ నదులఁ జేసి యశం బనిశంబు నించి లీ
లాకలనంబునన్ నరసులన్ దనియించుపరాంబ నెంచెదన్.

ఉ॥ రెండవసారి యర్జనుఁ డరిందమయాత్రకు నేగుపట్టునన్
ఖండనమందు గాండివము పార్థునిహస్తమునుండి జాఱిన
ట్లొండొకచో స్ఖలద్గతియు నుండిన గేలి యొనర్పకుండ మా
చండిక వచ్చి వెంబడినె సర్వము నిర్వహణం బొనర్చెడున్. వెం॥ శా॥

ఉ॥ "ఎందులకై జనించితిరొ యేపనికై మహిఁ బూనియుంటిరో
అందులకై శ్రమింపడక యందను నిందుఁ జరించుటేల" యం
చుం దరిలేనినీదయను జూపఁగ నెంచితి వోమదంబ! యీ
చందమునా వధానములు సాఁగఁగ నిమ్ముటు లేని యీశ్వరీ. తి॥ శా॥

సభ్యులిచ్చినకల్పన.

సీ॥ చుట్టుపట్టుల నెందుఁ జూపట్టదే సింగ మని మనంబున ధైర్యమును వహించి
జంబుకమ్మొకండు జంకింతయును లేక గర్జించె నఁట! "సింహగర్జిత"మని
ఆసమీపస్థకుంజాంతరమ్మున నిద్రఁ గనుచున్న యొకసింగమ్ము కన్ను
లర విచ్చిచూచినయంతనే యానక్క వీఁక యంతయుఁ జెడి తోఁక ముడిచి.

మ్మనన మొనరించు సజ్జనావళికంటెఁ బడఁదిట్టువారెయా ప్రవ్రజంబు తే॥ గీ॥ మాక
నుచు నెంచు లోకసమ్మతులె కాని, "శతాన్నిసభ" యంచు మదిలోన జంకిపాఱు,
వంచకశతావధానులవంచలోని, వారు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు కారు. (తి॥ వెం॥)

ఇప్పటికొండవీటిసీమవైఖరి.

శా॥ కొన్నన్నన్నంబులు లేదు నెల్లరకు మాచప్పుల్ గొల్చుచుండ్రు రాజనా
లన్నంబు ల్దొరికించు మిన్నయు మనోజ్ఞాకన్నఁ గల్యాణ్య సం
పన్నంబై తిరుమాళ్ళ పొంగళులు సంతర్పించు నీకాలమం
దన్నా! జాప్తినృపాల! నీయుప్రవనసౌలభ్యైశ్వర్య మింకెవ్వరో. ౨౯

శ్రీహర్షలమూర్త్యాచార్యులగారు చెప్పినది.

శా॥ హాజుర్, కనద్రు బుద్ధిగా చుంచుం..., మాస్త్రాలమ్మత్రా సుప్పారు
తారంబుల్ గనుకొన్న మొనబటిమల్ గన్గొన్న ఘటించు బల్
ఘోరాకారము గల్గువ్యాఘ్రములు నైకొన్న ట్టికాద్యంబు మా
ర్గారంబుల్ పొరలింప నేర్పు నెటు లౌ బల్ జెప్పి జప్పించిరే. ౩౦

(అవధానాంతమున, ఇతరులు చెప్పిన పద్యములలో కొన్ని.)

సీ॥ ఆశుకవిత్వంబు నల్లుట జగతికిఁ బరిచయ మొనర్చిన ప్రతిభాశాలు లు
అవధానసంపద నతిలాఘవమునఁ జూపి కీర్తిఁ గాంచిన యద్భుతశక్తియుతులు
సంస్కృతాంధ్రములందు సాటిలేనిపాండిత్యగరిమఁ గాంచినయట్టి ప్రజ్ఞాధనులు
ఎలమిరాజులచేత నెంతేని మర్యాద లందినారు, ఘనంబుచున్నప్రతిభులు

తే॥ గీ॥ నేఁడు నీయవధానమిందలరఁ జేసి, మమ్ము నందరి నింపు ప్రేమంబుతోడ
సుకవిశేఖరు లందను సూరిజనుల. పలుకు నిజముగా సత్ప్రజ్ఞ నొప్పువిల్లు.

తిట్టిభువనగిరిబుచ్చివరదేశి సోమయాజులు.

క॥ అరయంగ నరసరావుపేట, వరమున విబుధేంద్రులెల్ల బళిరే యనఁగాఁ
దిరుపతివేంకటకవులు పుణ్యము మీరిన శతావధానము సలిపిరిగా.

గడియారం వెంకటశాస్త్రులు.

చ॥ ఇపుడు సజీవులైన మన యెల్లకవుల్ శతావధానపుం
జ్ఞపథము మాదిభాషికులనోముల చూపెను వెంకటార్యుఁడే
విపులను దత్పరిస్థితనవీనప్రయోగవిధానమార్గమున్
విపులము చేసి కైకొనిరి విశ్రుతి తిరుపతివేంకటేశ్వరుల్.

ఉ॥ ఇట్టిపథంబు చూపుటనె యింపుగ యీ యష్టావధానపుం దొలుతఁ గాఁ
బట్టి యవధానులైన ప్రతివారికిఁ గూడ ననన్యభక్తితో

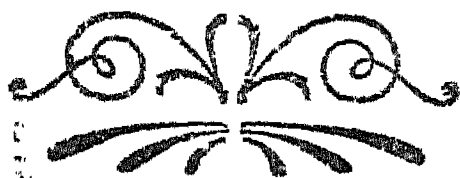
వరధవళేశ్వరంబున నివాసముఁ జేసిన బ్రహ్మశ్రీశాస్త్రి భూ
సురవరుసిద్ధశాస్త్రులు సుస్థిర తపస్ఫూర్తిమించి వారిస
త్తరమున స్తన్యముం దినుచుఁ దత్సలకర్గముఁ బోలెఁ నిచ్చలున్
సరసకవిత్వమార్గములు సభ్యులు మెచ్చఁ జెప్పి వారి యు
త్తరువుసుబొంది సద్గురుని దద్దయు భక్తి నుతించి వేగవే
తిరుపతివెంకటేశ్వరను ధీమణు లిద్దరు ప్రాజ్ఞులై భువిన్
దిరిగిరిసర్వదేశములు తేజమెలర్పఁగ విత్వకవ్యకా
వరులయి రాజ్యపూజ్యులయి పండలువేలు నసంగరాని సుం
దరపతకాదిభూషల సుదారధనంబులఁ గొంచు సర్వరా
ట్పురమున కేగుదెంచిరి సుపూజ్యత నీయఁ దలంచు మంజనా
వరతనయా! యటంచు సభిమానదన సేసునరించు మానరిన్

బూరుగుపల్లి లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు,

మ॥ నితతాత్మీయశతావధానకవితా విద్యాప్రభావారాశి సం
భృతశిష్యాంబుదవాఙ్మయామృతరస ప్రీతాఖిలాంధ్రప్రజా
ధృతరజ్యప్రదసీకావతంసకృతవందిస్తోత్రమాలావిభూ
షితు మా వెంకటశాస్త్రి నేఁ బొగడెదన్ శిష్యస్వరూపస్థుఁడన్.

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

☞ అవధానపద్యములేమి, అయ్యవధానాంతమున నితరులు చెప్పిన పద్యములేమి కడుస్వల్పముగా మాత్రమే యుదాహరించితిమి, ఇందు దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, అనుపేరుగల పద్యము, అష్టావధానాంతమున, వెం॥ శాస్త్రినిగూర్చి చెప్పినది. ఆయష్టావధానపద్యములను, అచ్చయియున్న నరసారావుపేట శతావధానమందే చూడఁగోరెదము. దాని వెల రు 0-3-0 లు మాత్రమే.

క॥ అందుఁగల "పశ్య" శబ్దము, సందేహాస్పదమె కాక సరసతరముగా
డెందమునకుఁ దగులదు త,త్సందర్భముకతన దుష్టతకుఁ దావగుదున్. ౨౦౯
సీ॥ పృచ్ఛకుఁడు మూర్ఖుఁగాన నష్టేమియనక, పైడిపాడేగి మఱునాఁడు వచ్చి వచ్చు
నప్పుడా రామరాట్టగిన టుఁ దెచ్చెఁ, "దప్పెటులొ తెల్పుఁ" డనెడి వాదమ్ముకొఱకు
క॥ గతదినమే కౌముదిఁ జూ, చితిమే మద్దానికొఱకు, శ్రీకరుఁ డలదీ
క్షితుఁ డటఁ "బశ్య" యనియు దా, హృతిఁ జూపెఁ "సూత్రమందిఁ" కేమన వచ్చున్,
తే॥ గీ॥ పాపిసులరాను రావల్లబలమయూరి, వాదమును కేగుదెంచి యవ్వానరమున.
నలువు నష్టావధానంపు సమయమందు, మరల నడుగంగఁజేసె నమ్మెఱుకుచేత
ఉ॥ అంత కొకింత పూర్వమె* సమస్యను బూర్తినొనర్చి మేము ని
శ్చింతగ నుండియున్ "మును పు చెప్పితి కాఁగద? తప్పటంచు ని
ద్ధాంతము సేయఁగా వలయు నానుడి యట్లొనరింపమేని దు
ర్దాంతులు వైరులిక్క్రతనఁ దాండవ మాడుదు" రంచు నెంచుచున్. ౨౧౦
క॥ అది యెట్లు తప్పగునోకి త, త్పరిహారము చూడకయె పెనన్ సాహసమున్
మది నూని మున్ను బలెఁ "ద,ప్పది" యని పల్క్రితిమి మే మనాతంకముగన్.
ఆ॥ వె॥ "ఎట్లు తప్పనెప్పఁడీ?" యని యతిపిన, యంబుమెఱయమ్ము నడిగె మొఱకు
'ఇపుడు గాదు పిదప నీవని తీరిచి, చెప్పవార' మనుచుఁ జెయ్యి వలుడిగె. ౨౧౨
ఉ॥ కౌముదిఁ జూచియుండియు నఖండుఁడు రామకవీంద్రుఁ డస్మదు
ద్దామత కోహటించి మది ధైర్యము చాలక మిన్నకుండె నం
బాపి ముగిసెఁ నవధానము క్రమమ్ముగ నంతట రాత్రి యయ్యె నా
యామహితుల్ గృహమ్ములకు నమ్మెయి నేగిరి నంతనమ్మునఁ ౨౧౩
ఉ॥ ఏమును నింటికేగితిమి, యేగనునంత కె శ్రీయుత్తరం బొకం
డేమను జూండ్రొ తెచ్చె నట నెందును రామకవీంద్రు వ్రాలు తె ౨౧౪

* శ్లో॥ యః పశ్యతి జగత్సర్వం యోన పశ్యతి సర్వతః, తావుభౌ పరమాత్మానం పశ్యాపశ్యౌ ప పశ్యతః॥ (విస్తరమునకు 'పశ్యాంపుశ్యాం' చూ)

శ్రీ బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకట శాస్త్రుల వారికి.

బ్రి॥ .... రావు వ్రాయునదేమనగా? నిన్నటి దినము శతావధాన
ములో బ్రహ్మశ్రీ ......య్య, అనునొక పృచ్ఛకుడు అడిగిన "పశ్యాపశ్యౌ నపశ్య

హామెయిః జూచి "రామకవి కంతగ ధైర్యము లేదులే" దటం
చేము మదిన్ దలంచి *ప్రతి యించుక వంపితి మల్లజాబుకున్.

తక" అను సమస్యతప్పని మీరు అనేక పర్యాయములు వక్కాణించి యున్నారు. ఈరోజున ఉదయము కూడా "తప్పులేదని చెప్పినపండితుఁ డెవ" డని పండితదూషణ తో నుల్లంఘన జేసియున్నారు. ఈరోజున అష్టావధాన సమయమున తిరిగి అప్ప ...కుడే అవిషయమును అడుగగా సభానంతరమున మీరు చెప్పిన విషయమును స ...ంచుకొందుమని చెప్పియున్నారు. గనుక మీరు చెప్పినప్రకారం తప్పును చూ పించుటకు సామర్థ్యము కలిగిన యడల పండిత సభ చేయించుటకు సిద్ధముగా నున్నాము. అందుల కియకొనని చో వ్రాతపూర్వకముగా సమస్యలో తప్పు లేదని యొప్పుకొనుచు "సమస్యతప్పు అని చెప్పుటయేతప్పు" అనిమీరు తెలియపరచవలయును నని కోరుచున్నాము. పండితదూషణనివృత్తికొరకై యేది విధియో ఆప్రకారము ...వలయునని కోరెదము. సాహసముగా సభలో పండితదూషణ చేసినందుకై ...వ్రాయవలసివచ్చినది. వెంటనే జవాబీయగోరెదము. కాలయాపన ఉభ యుత్ర కష్టము.

Yours Sincerely,

(ఇంగ్లీషుచేవ్రాలు.)

2-10-11

Narasaraopeta.

---

*శ్రీమత్సుర దేశావర్యై నమః.

మహారాజశ్రీ .... రావుగారికి

ఆయ్యా

తమయుత్తరమందినది. అందప్రస్తుతవిషయములు కొన్ని వ్రాసినారు. నేను పండితదూషణము చేయలేదు. ఆసమయమున నాయుచ్చరించిన మాటలు వి ద్యావిషయములు గాని పండితదూషకములు కావు. అదియటులుండనిండు. ఇ ది పండితవిషయముగాని తమ విషయముకారు కావున నావిషయమై తమకు జ

పై॥ మఱునాఁ డిచ్చినదయ యొక్కకటియు, మరల నిశీథమున నొకటి మఱి యు న్నైంగాం
టు లెవ్వరో చే వ్రాలిడి, పురపురఁ బంపియు జవాబుఁ బొందరు మాపే.

మీరు వ్రాయుట మాకనవసరము ప్రతివాదులగు పండితులచే వ్రాయించినచో దా
నికే సమాధానమిచ్చెదను.

3- 10- 1911 } దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

నరసారావుపేట }

Narasaraopet

3rd October 1911

*మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్లగార్లకు.

.... రావు వ్రాయునది యేమనగా? మిమ్ములను కోరినవాంశమును మా ప్రశ్నను తప్పించుకొనుచు మీలో తిరుపతిశాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన జవాబును చూచి చాలా సంతసించినాము. "మీరు ప్రచురము చేయురీతిని విశేషములుగలపండితులు కా"గనే యుద్దేశ్యముతో "మిగుల తెలియపరుచుకొన్న సంగతులను సమర్థించుకొనగలరు" అని మిమ్ములను పండితసభకు రమ్మని కోరగా నట్టిసందర్భమున సభకు వచ్చుటకు ఒప్పుకొనవలసిన పండితలక్షణమునకు విరుద్ధముగ "సభను నిర్మాణము చేయుటకు ఒప్పుకొనిన వారు పండితులైతే జవాబు నిత్తు"మని పండితలక్షణము గలిగినట్లుకనబడుటకు మారుపేరు పెట్టుకొని "వ్రాసినవారి విషయము కా"దని పండితలక్షణమునకు వెలుపలగు జవాబు నిచ్చినారు. ఆవిషయమును తమ కేవరదేవత తెల్పినదో తెలియదు. నమ్మకమును మీరు తగి [illegible] తప్పించుకొనుచు ఛందోలక్షణ అనభిజ్ఞులగు [illegible] వారికి మాత్రము శతావధానము చెప్పుచూ పరదూషణ చేయుచుండుట మాత్రము పండితలక్షణమా? అట్టివారే పండితులని మీయభిప్రాయమా? [illegible] ప్రసంగములు గలుగజేసుకొనుటయే పండితలక్షణమా? ఇట్టిసందర్భములలో మీరు పండితులనుట కెటులవగుదురో తెలియకున్నది. "పండితసభ చేయవలెనని [illegible]"మని [illegible] వ్రాయుగా యిట్లు తప్పించుకొనుటవలననే "మీరు పండితులు కా"గని మాత్రము స్పష్టమగుచున్నది. మా పాండిత్యవిషయమును మీరిటుల నిరాకరించిన మాత్రమున మాకు గల్గు లోపమేమియు లేదు అందువలన మీకు యేవిధమైన

తే॥ గీ॥ శ్రీరామరాజుపత్రికలోన వ్రాలు చేసి, పంపుచో నుత్తరంబీయవలయు ననియు
పట్టి "శశ్వోచ్ఛటి, గాండ్రతో వాదమేల, యనియు భావించి ప్రతి పంప మంబరీయేము

సౌౌన్నత్యమును కలుగ నేరదు. ఇంతటనైనను విజయదశమినాడు మాచే వ్రాయబడిన ప్రకారము స్వవచనపోషణసమర్థత్వము గలిగిన పండితస కు వచ్చెదరని తలచెదము.

(తెలుగుతోచేవాలు.)

నరసారాయునిపేట

3- 10- 11

శ్రీమహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్లగార్లకు

అయ్యలారా!

"పశ్యాపశ్యాన పశ్యతః" యనుసమస్య విషయములో రెండుదినములయందును "సమస్యలో తప్పు గలదుగాన పూర్తి జేయవీలులే,, దనిమీరు దృఢముగా జెప్పియున్నారు పండితులు సాధువని చెప్పినారని తెలియపరచుకున్నను పండితుల నగౌరవసూచకముగా నింద నల్పినారు సామర్థ్యముగలయెడల స్వవచనపోషకము చేయుడీయని బ్రహ్మశ్రీ........రాయులవారు మీకు వ్రాసిన సదుత్తరము లివ్వబూనరైతిరని తెలియవచ్చినది పైసమస్యతప్పుగా నున్నదని మీరు పండితలక్షణముగ సిద్ధాంతపఱచినయెడల నూటపదియారు రూపాయలు మీకుతప్పకుండ నిచ్చుటకును సాధు వని సిద్ధాంత పఱచిన నట్టిమొత్తమే మీరుమాకునిచ్చు నట్లుగను మీరు వడంబడిక చేయునెడల నందులకు మేమంగీకరింతుము పైప్రకారముబూనెదరా, మీతరఫున జానపాటిపట్టాభిరామశాస్త్రిగారు వచ్చి మాట్లాడగా నీసంగతులచే మీతో కలసి మాటాడి జబాబునిత్తుమని చెప్పికాలవిడంబము చేసినందున నీకాకితము వ్రాయవలసివచ్చినది వెంటనేజబాబువ్రాయకోరినాము.

ఇట్లు

......శర్మ శాస్త్రి.

......శర్మ శాస్త్రి.

చ॥ ఉదయము చూపి యాణ మప్పు "దూరున నేగఁగఁ జేతు" మంచు స్వాం
పొదవఁగ యత్నమున్ సలుపుచుండు నెడన్ 'రయి" లేగు వేళ కి
య్యది తుదముట్టు దేగవలె నక్కఁడ సింకొకచో సదస్సు మా
కొదవు కతాన"నంచు నలయుత్సవ మాఁగితి మంబ! యే మొగిన్ - ౨౦౭

శా॥ "ఊరేగిం పొనరించి తెచ్చితిమి మీ "స్వామాజాయా" యన న్నేఁడు నిం
పారన్ బంపెద మప్లె" యంచు నరసింహారావు లోనైన యా
ధీరుల్ పల్కఁ దొడంగి రెట్లొ యలసద్ధీమంతులన్ మాన్పి కా
ర్యారంభంబునఁ జేసి యేగితిమి మే మానాఁడు గుంటూరికిన్ ౨౦౮

చ॥ పతితుఁడు *"సత్యవాది" తరువాత నెటో లిఖియించె వాని కే
గతి పరమందుఁ గల్గెడినొ? కట్టఁడి సర్వ మెఱింగి, యున్న సూ
నృతము నడంచి యాత్మను జయించి వృథా వదరు ల్లిఖించు నా
చతురుని సాహసమ్మునకు సల్పవలె న్నతు లెన్నియేనియున్. ౨౦౯

శా॥ అంబా! యిట్టి యసత్యవాదులకు నీ వావంతయే నల్గ "కా
లంబింపం జన దీరసత్య మని వాలాయం బెదేరీతి జ్ఞ
ప్తిం బుట్టింపుము, నీదు కోపమున కీ "దేవయ్య" లే పాటి? కో
పం బూనన్ బనిలేద, పిచ్చుకల పై బ్రహ్మాస్త్రముల్ నింతురే. ౨౧౦

ఆ॥ రైలు కదలు వేళ రయమున నొకఁడొక్క, $యుత్తరమ్ము తెచ్చి యొసఁగె

---

* ప. రా:—ఈ 'సత్యవాది' తప్పుడు వ్రాఁతను గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము 58 వ పుటలోఁ దుట్టతుద సుజడవి, దానిసత్యాసత్యములను గూర్చి మ॥ రా॥ రా॥ పంగనామాల నరసింహారావుపంతులుగారికిఁగాని వేరొక సంఘస్థగృహస్థునకుఁ గాని యోగ్యుఁడని మీకుఁ దోఁచిన యెవరికిఁగాని వ్రాసి తెలిసికొనఁ గోరెదము,

---

$ఓం పరదేవతాపతయే నమః

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులగార్లకు.

బ్రహ్మశ్రీ ....రాయశర్మ వ్రాయునది.

అయ్యలారా! డైమండు జూబిలీ రీడింగురూం వారు నిర్మాణము చేసిన టుల శ్రీపంగనామల నరసింగరావు పంతులుగారు తమ నాహ్వానము చేయుటచే తామి

దానఁ, "ఐక్య" గోలలేదు, పటపటి గుంటూరికి కరిగి పోనికి [illegible] గి॥ అంతతోఁ జల్లఁబాఱె నయ్యయ్యలులూ, పిదప "దొపట్ల" వారలసిలుపు [illegible] నటకు నేగియప్పుడ వాళ్ళుబలరినాము నఁగు, సత్కృతులుగొని గుంటూరు [illegible]

ప్పటికి విజయంచేయగా రీడింగురూం వారిలో నేనుకూడా నొంటరినై [illegible] రీడింగురూం సంబంధము నాకుబోధపడకుండె మీయుశతావధానము [illegible] నా కాహ్వానము లేనందున నేను రాసందర్భముగలుగదయ్యె. అందుచే తమయొక్క [illegible] ధానములనుచు వచ్చినపుడు మీసామర్థ్యముచూచి సంతసించుచుంటిని [illegible] గాదని తోఁచి మరు యథావిధిని శతావధానము పృచ్ఛకప్రశ్నలనుసారము [illegible] సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములో చేయఁగలశక్తి మీకు గలిగినచో [illegible] 15 స్థిరవాసరములకు సరియగు 7-10-1911 తేదిన నేను శతావధానమును [illegible] యించవలసినదిగనుక యీప్రకారమున జరుగఁబడుటకు మీయభిప్రాయమును [illegible] తెలుపగోరినాను ఆప్రకారము మీరు జరిపినచో నూటపదియార్లు [illegible] బహుమతి నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నాను.

నర్సరావుపేట }
4-10-1911 } (ఇంగ్లీషుచేవ్రాలు)

4-10-11 తేదిని 3 గంటలకు.

*శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

మహారాజశ్రీ...... } గుంటూరు, క్రొత్తపేట
రాయశర్మగారికి } బ్ర॥ శ్రీ॥ [illegible]శాస్త్రిగారి [illegible].

ఆర్యా!

తమ 4-10-11 తేదిగల యుత్తరమందినది. [illegible] వత్సరములనుండి సంప్రదాయసిద్ధముగాఁ బండితసమ్మతముగా శతావధానాష్టావధానాదికములు సల్పుచున్నమమ్ము "యథావిధిని శతావధానము పృచ్ఛకప్రశ్నల ననుసారముగ యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్రభాషాద్వయములో చేయఁగల [illegible] మీకుగలిగినచో" అనివ్రాయుటచే మమ్ముఁ బరీక్షించుతలంపుతో [illegible] కుఁ బూనితిరని స్పష్టమైనది. కానిందు మీయభిప్రాయము [illegible] కాని మీవంటి [illegible]

రులచేఁ దోడ్కొనిపోఁబడి ఘన్నుకంపెని పెండాలులో నవధానంబొనర్చి పండితజనహృదయాహ్లాదంబుఁ గావించిరి. ......మూఁడవపాదమునులవముగా నాల్గవ పాదము సంఖ్యనుడివి ఎవ్వరేపాదము చెప్పుమన్న నాపాదము చెప్పుచుఁ బూర్తిఁ జేయుటచే వీరియద్భుతధారణాశక్తి సభ్యులకుఁ దెల్లమయినది. ... సభ్యులలో నెవ్వరో యొకరు పద్యములన్నియుం జదివినంగాని యవధానపూర్తి కాదని తమ యసూయను ప్రకటించినను సభ్యులు కాలహరణమున కోర్వలేకైరి. కాని శ్రీ

ఇతనిపిమ్మట, నిరువురు 'శర్మశాస్త్రు'లగ్రవాలు గలయుత్తరములలోని, రెండవసారిని [illegible] సిధరించిన, 'శర్మశాస్త్రి' బిరుదము, 'పండితునకుఁగాని మేముత్తరమీయ' మనుటచేఁ గల్పించినది. అతనిని మొదటియుత్తరమున 'బ్రహ్మశ్రీ అని సంబోధించి... య్య, అనునొక పృచ్ఛకుఁడు' అనియే యీకలహప్రవర్తనుఁ డగు "రావు" [illegible] ను, గాని సమయానుకూలముగానీ 'శర్మశాస్త్రి' భూమికనతఁడు వహింపవలసిన [illegible] ను. ఎట్టిమూర్ఖునకేని యీగుట్టు సుగమమే యగుటచే గుట్టుమట్టులెఱుఁగని [illegible] య్యమేమిది గుర్తింపఁగల్గితిమి, కావుననే యీ 'శర్మోటులకు' మేము [illegible] సంగమైతిమి, ఆపిమ్మట నిదితోఁబవగాదని 'అవధానార్థమాహ్వానించుచున్నా' [illegible] క నొకయుత్తరమంపిరి, అందలి 'పరదేవతావళి'' శబ్దమును, ఈ 'పరదేవతా' శబ్దమును, విచారించినచో మఱికొంతవారి తెల్వి బయలువెడలఁగలదు. [illegible] లుండె, పాపము! ఏగ్రంథమునందుఁగాని 'పశ్య' శబ్దము సాధువు కాదని! [illegible] బడియుండ దనుదృఢనిశ్చయము రామారావుగారి కుండుటచే వారి 'శర్మోటులను' బేరేపియుండురనునది మేము వ్రాయకుండఁగనే ప్రపంచము తెలిసికొనఁగలదు గాన విస్తరింపఁబనిలేదు సమస్య పంపినవారు గాన రామారావుగారు స్వయముగా మమ్మడుగ వచ్చును, చెప్పఁగలిగినచోఁ దగుసమాధానమును, లేనిచో [illegible] మేము చెప్పనువచ్చును గాని 'చల్లకువచ్చి ముంతదాఁచిన' సామెతగా శ్రీ రామారావుగారు, ఎందులకును గొఱగానిమానిసులకు 'శర్మశాస్త్రి' బిరుదములను దగిలింపఁ యుఁ దగుల్పకయు, అవమానకరములగు నుత్తరములను వ్రాయించుటను గూర్చి [illegible] ష్టులే విచారించుకొందురు గాక. మాయుద్దేశమునుబట్టి వారిట్లు ప్రవర్తింపఁదగువారు కాకున్నను నట్లు ప్రవర్తించుట భావ్యపజయసూచకమనియు నందులకే [illegible] ప్రేరేపియుండుననియుఁ బొడకట్టెడిని, ఇందునుగూర్చి, కొన్నిపుటలలో ముందు "[illegible] బందరు" అనుశీర్షిక గలచోఁ జదువఁదగు.

[illegible]స్త్రులవారికి సూతము కాలహరణమున కోర్వలేని సభ్యులు వెళ్లిపోయినను ఈ సందేహముకలనాడు హూర్చన చోట [illegible] అన్ని పద్యములును జదివెదమని రి కాని వారట్లు చేయక పోవుటచే ఆపని జరగలేదు. ......తరువాత ప్రశంసాపద్యములతోడను జయజయధ్వనులతోడను సభ ముగిసినది. ...... తరువాత మరునాడు [illegible] మూడుఘంటలకు సభ ప్రారంభింపఁబడినది. అందు శ్రీతిరుపతివేంకటేశ్వరకవులు లేటు శ్రీ విజయనగరము మహారాజా మొదలగు రాజోత్తములపై రచించిన పద్యములును, పతివ్రతనీతిసారంబగు గీతశతంబును గద్దరసాయనముగ సాన్వయముగఁ జదివి సభ్యుల కానందంబమందంబుగం గల్పించిరి. .. ..,,

ఇట్లు, విధేయుఁడు
కైవారం వెంకటలక్ష్మీనరసింహం.

పౌరులొసఁగిన స్వాగతపద్యములు.

శా॥ చిత్రానానావిధ బోధశోధనసమష్టి భూతశాకాద్యలం
కృతశోభాఢ్య మధురీతిగీతిఫణితి శ్రీమాధురీసాధురీ
[illegible]స్వతంత్ర[illegible]నితాంతమహోఖురళీకాహాంచయ ప్రతతిత్యేచితీ
సాయుతులౌ తిరుపతి వేంకటేశకవిసింహులే! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ సీతారామునమ్మతి భ్రాతృ[illegible]కవ్యధిప సద్గిద[illegible]తాపార్వజా
[illegible]రసోత్కర్ష దహీనవర్షము[illegible] వేళాలోల సీరప్రథపూ
[illegible]పూర భరభ్రమభ్రమిత నిష్పత్త్యుష[illegible]వర్తకా
[illegible]త్ శ్రీతిరుపతి వేంకటేశకవి శంతీ! స్వాగతం బీయదే.

శా॥ ఆ[illegible]మాధుర్య[illegible] సమప్రారంభరంభాఫలా
[illegible] స్వాగతసాయనప్రచురవిస్పష్టప్రభావిని
[illegible]సాగరస్వతి మంజుశ్రావణ సమి[illegible]తాంతాంతవ
[illegible] తిరుపతి వేంకటేశకవికోటీ! స్వాగతంబీయదే.

మ॥ కృతని[illegible]ప్రచుర [illegible]పద్యాధారావిసా
[illegible] సుమసాంద్ర సాగర గోదావరీ
[illegible]తన నాట్యస్మృత సారణోపమిత నిష్పత్త్యస్త్రాసుధారాప్రవా
హాంతర తిరుపతి వెంకటేశ్వర సురాకా! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ తెలుగు దేశాంతరముల బాటు నట్టినడుమ జెన్నూరి నెల్లూరు నం
[illegible] శ్రీ పూరఁ జేసి యా మేటికోర్పత్తరఁగ లంగ ప్రంపుఁ బెండిన్నలు
[illegible] మై మేదసు [illegible] కైతన దిదీనం గూడి యయ్యలహో
[illegible] బొల్మె కోయిలలికవులు! వారికి స్వాగతంబిదె నే.

బాపట్ల పౌరులు.

సీ॥ శ్రీమద్వ్యాసకవి సింహాఖ్యానల రాదు ఘనవృషులార! స్వాగతము మీకు
[illegible] మహేశ్వరీకవకమల సంసేవక మతియుతులార! స్వాగతము మీకు
[illegible] సకలంకవిఖ్యాతి గను ఘనులార! స్వాగతము మీకు
తిరుపతి వేంకట దివ్యనామాంచిత ఘనకీర్తులార! స్వాగతము మీకు
గీ॥ [illegible] సాంప్రదాయ, [illegible]
కట్టి మిము [illegible] స్వాగతమును చెప్పు [illegible]

కర్లపాలెం సూర్యనారాయణ.

ఉ॥ [illegible] చాతురి మీఱ నాంధ్రభాషలన్
[illegible] చెప్పి ప్ర
[illegible] జనియించు నట్టి నా
తిరుపతి వేంకటేశ్వర సుధీవరులార! గొనుండు మా నతుల్.

చందవ్రోలు [illegible]

శ్లో॥ శ్రీమత్తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహావిద్వత్కవీంద్రావుభౌ
నానాభూపసభాంతరాళవిలసత్కీర్తిప్రతాపాన్వితౌ
శ్రీమత్పాణిని గౌతమాది మునిభిః ప్రోక్తేషు శాస్త్రేషు [illegible]
[illegible] సజ్జనసభ్యసుజనవ్రాతౌ గిరీశోఽవతు
శ్లో॥ [illegible] ఘటామధ్యే [illegible] రాజయశోన్వితం
[illegible] సకలాధీరాః, శ్రీమత్తిరుపతి కోవిదం
[illegible] ఘటామధ్యే తథా బిరుదసంయుతం
వేంకటేశ్వరనామానం కవిరాజం సుపశ్యత
మాతాపితో [illegible] తన్నామానం పూర్వజన్మ తపః ఫలాత్
జజ్ఞే తిరుపతికవి ర్వేంకటేశకవి స్తథా

ప్రాక్కంఠం తాఽతిఘోరం సమర మమరదృక్షోభదాయి ప్రవీణాః
క్షోణీయం శూన్యరూపా జని తదను మహాభారతానాం త్రయోఽభూత్.

చంద్రకళంకము.

శ్లో॥ నాఽకాశోఽయ మపారవారిధి రియం నూతారకా బుద్బుదా
శ్చంద్రో నాఽయ మనంతశేషఫణిరాడ్దేహ స్తదంతర్గతః
య శ్శ్వేతేకిల తత్ర నీలజలదాకార స్తదంకో హరి
స్సోయం సాంద్రతరేందుకాంతివిసరః పాథోధివీచీచయః

(రైలుస్టేషనువద్దఁ బ్రయాణసమయమునఁ జెప్పినవి.)

మ॥ నరసీజాలయ నీయెడ న్నిలువ నిచ్చల్ భావనారాయణ
స్థిరకారుణ్యరసాతిరేకమున వృద్ధిం జెందుచున్ మస్తులన్
స్మరియింపంగదవమ్మ చూపఁగదవమ్మా? నీదయాపూరసం
భరితాంతఃకరణప్రచార మెపుడున్ మాపట్ల బాపట్లరో.

మ॥ చిరసౌభాగ్యము కల్గి ప్రాగుదధివీచీమాలికాడోలికా
చరవాతార్భకసేవ్యమాననిజవత్సంబైన బాపట్లపూ
రరుణాంభోజదళాక్షి! మాకు సెలవిమ్మా? ప్రోవుమా? నెల్లవ
త్సరముల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరనిభాతంబున్ జయస్తంభమున్. తి॥ శా॥

ఇతరావధానాంతమునఁ జెప్పినపద్యములలోఁ గొన్ని

ఉ॥ నిన్నటికంటె నేఁడు మఱి నేఁటికి నించియు రేపు సత్కళా
భ్యున్నతి మీఱుమీకవనముల్ బుధకోటికి నింపునింపుసూ
సన్నుతకీర్తులార? విలసద్భవదద్భుత సత్కవిత్వమున్
గ్రొన్ననబోణి నిర్జరతఁ గోమలతన్ దనరారు నిచ్చలున్.

ఉ॥ క్రొత్తమెఱుంగులన్ విబుధకోటి నుతింపఁగ నాఁడునాఁటికి న్న
త్యుత్తమ మౌచు మీకవన మొప్పెసలారెడు కారణంబునన్
"క్రొత్తొకవింత ప్రాఁతరొకరోఁ," తనులోకులపల్కు ప్రాఁతయన్
రిత్తలటంచుఁ బల్కు విపరీత మదేటికి గున్ వచింపరే॥

ఇట్లు,
కురుగంటి శ్రీరామశర్మ.
9-10-11.

శ్లో॥ శ్రీమత్పతీశ్వరవచోబ్ధికృతావతారా, విద్వత్కవిస్తుతసమస్తగుణప్రపూరా
భావ్యప్రయుక్తముఖదోషగణాతిదూరా, శ్రీశ్రీశ వేంకటపతిక్షితిశాంకురా॥

సీ॥ అన్న! తెల్గులసొంపు తెన్నఁ దిక్కన్న తిక్కన్న యంచపకీర్తి నందకున్నె
అన్న! యల్లికసొంపుగన్నఁ బెద్దన్న పెద్దన్న యంచొక దూఱు నందకున్నె
అన్న! ఘంటనము గన్గొన్న లింగన్న లింగన్న యం చెగతాళి నందకున్నె
అన్న! ముద్దులపలుకు తెన్నఁ దిమ్మన్న తిమ్మన్న యంచొక నింద నందకున్నె

తే॥ గీ॥ వీరికవితామహాసుధావారిరాశి, యనుచు జనులెల్ల వేనోళ్ల వినుతి సేయ
జగతి యశమును నింపిన సరసకవులు, ధరణిఁ దిరుపతివేంకటేశ్వరులుగారె.

గీ॥ ఈ పటమువంటి కొన్ని నాళ్లుండి యనఘులైన, వారలొనరించు విందుల వలనఁ దనిసి
నెలవు పూర్తి చెందుటయు నా సీమ విడిచి, యెవరి యిండ్లకు వారేగియెనక మెసఁగ.

గీ॥ ఉండుతఱిఁ గొవ్వూరపువారి సోమదలఁచి, భంగపడిన బంధుగులు *దర్బారటంచు
పత్రికను కండ్లు చదివి సాధుసుదతులు, గిలుకఁ దొడఁగిరి తమతెల్వి చులుకఁ బడఁగ

మత్తకోకిల॥ మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదీశ్వరీ!
మంగళం నినుఁ గొల్చు మాకును మన్నుఁ దిట్టెడి వాండ్రకున్
దొంగ వ్రాఁతలు వ్రాయు వాండ్రకు తూలమ్మనకున్ సదా
మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదంబికా. ౨౧౫

మత్త॥ “పోచిరా„ జొకరుండు బూతులబుంగ సారెకు విప్పెడున్
“పేచిరా„ జొకరుండు ప్రేలుడుఁ బెట్టె బైటికిఁ బెట్టెడున్
“పేచిరా„ జొకరుండు చెన్నఁటి బీకుఁ గైతము గోఁకెడున్
కాని కొవ్వురిపు చరి నెట్టులొ గట్టు నెక్కఁగఁ జేయఁగన్. ౨౧౬

మత్త॥ “త్రోసిరాజులు„ కొందఱొక్కెడ దూలనాడుచు నుండఁగా
“వేసి రాజులు„ కొందఱొక్కెడఁ వెక్కిరించ వలరింపఁగా
“త్రోసి రాజులు„ కొందఱొక్కెడఁ దిట్లు బిట్టుగఁ దిట్టఁగా
వాని కైదవరంగ మాపయి వైరులాడి రధీరులై ౨౧౭

---

* ఈ దర్బారును గూర్చి పూర్వరంగమునఁ గొంచెము చూపఁబడియె, ఇది యెంతకు పాఁతబడనట్టిది దీని ప్రశంసనము చూచి తీరవలయును.

మత్త॥ "పోతురాజులు" విఱ్ఱవీఁగుచుఁ, "బోకిరీ" నుడు లాడఁగన్
"బూతురాజులు" మేరదప్పుచు బూతు లేకరు వెట్టఁగన్
"ఓతురాజులు" "మేపుమే" వని హుంకరింపులు నింపఁగన్
గోతు *రక్కొటి కోఁత లెన్నియొ కొప్రపుంగవు లాపయిన్. ౨౧౮

మత్త॥ బండలో క్కొడఁ బండలో క్కొడ బారు బారులు నూఱఁగన్
మొండివ్రాఁతలవారు సారెకు మ్రోఁత లేమియొ మ్రోఁగఁగన్
పిండి లేకయె రొట్టెఁగాల్చుచు బింకముల్ తెగబొంకుచున్
దండుబల్మిని గొప్పరంబు వృథా ప్రగల్భము లాడెడిన్. ౨౧౯

తరల॥ తెలివి తక్కువ యీసు రోసము తెల్లమోమును వ్రాఁతయే
తెలుపు నంచు నెఱుంగ కూరక తెల్లవాటిన దాదిగాఁ
బలుగువ్రాఁతలు మమ్ముఁగూరిచి బండ్లఁదోలుచు దాసిచే
గెలుపు కొప్రపువారి కీ గమకించి రాస్తులు కొల్లగన్. ౨౨౦

(*ఫిబ్రేవరి 10వ తేది1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

4-9-1911 తేదీన, మాకును దిరుపతి వేంకటేశ్వరులకును వైషమ్యములు వల దని యుద్దేశించి తదనుగుణమయిన పత్రిక నంపి అందు సంతకములుచేసిన ప్రజ్ఞా నిధులకు వినయపూర్వకముగా నమస్కారములొనర్చి చేసిన విన్నపము....
సీ॥ ...గీ॥ చేసిన ప్రతిజ్ఞఁదప్పుచు చెప్పమితర, మార్పుఁడీ సంశయం బొనఁగూఁ ఎఁటి
సభఁ, బంపుఁడీ వార్త దిశలకునింపునింపుఁ, డో సరసులార ? గుంటూర్ని వాసులార !
గీ॥ పత్రికలఁ దెల్పికొనినదై ప్రతిన లెల్ల, వీఁక నిగ్గించుకొందు మీలోకమందె,
యింతకేమాఁడులోకాలకేగనేల ? వేగ సభఁ గూర్చి శోజగద్విదితులార !

ఇట్లు

కొప్పరపు సోదరకవులు, శతావధానులు

☞ ఈసాటి కోఁతలు పీరు సంధిపత్రమందుకొనిన 5మాసము లకుఁ బిమ్మటివని యెఱుఁగుఁడు. సారమరయుఁడు, తి॥ వెం॥

మత్త॥ మంగళం బగు నాశుఘోషసమాఖ్యకుం బ్రశ్నమున్
గంగ నీఁదఁగ నూఁతగాఁ గొనుకాకవిద్విజపాళికిన్
మంగళంబు నిజం బెఱింగియు మాయశమ్మును మార్పఁగా
వెంగలుల్ పొనరించునాయవివేకపుం జెడుగోలకున్. ౨౨౧

సీ॥ ఎండగండని పట్టి యెండుగండి,యటంచు వ్రాయఁజొచ్చిరి వృథా వాగ్వ్యయముగ
తమపాటిసోక లోకమెఱుంగుటయెఱింగియునుమత్తుఁబాఱిరంచనఁదొడఁగిరి
వృథపుగా నేదేని మేము వ్రాయఁగ దుండుడుకు మీఱి తందనాలకుఁ గడంగి
“రవధానమును జేయక వధానులెట్లైరి,, రననెక్కసక్కెమ్ములాడఁదొడఁగి
గీ॥ రకటపైలోకమ్ము గ్రుడ్డిదియంచునెంచి, కించిచెలరేఁగిమమ్ము దూషించఁదొడఁగి
రేమి చెప్పఁగ వచ్చు నిజామరోష, రూషితములు కొ్రప్రవువారిభాషితములు.

క॥ ఇది యిదియుండెను వాదా, స్పదమగు నల“ పశ్య ” యనెడిశబ్దమ్మునకై
వదరులు వదరుచుఁ బ్రకటిం, పఁ దొడఁగి రొక కొంతమంది పత్రికలంతన్
క॥ ‘కాశిక’ యనుపేరెఱుఁగని, ధీశూన్యులుగూడ దాని దెగఁదిట్టుచు శా
ఖాశౌర్యప్రాగ్భరా, వేశమ్మునఁ దఱుచుఁ దాండవించిరి జననీ ౨౨౪
గీ॥ రామరావు వ్రాసెడిదన్ర వ్రాయరాద, యుత్తరంబనిమినక్క యింటిమేము
వ్రాయ నేమగునుకొ్ర యీవివాద, మనుచునాతఁడుపత్రికఁ జంపఁడయ్యె.
గీ॥ అపుడు పాయమ్ముదోఁచక యతని పేరు, గూడఁజేర్చి శిష్యుడు వ్రాయుకొంటె వ్రాఁత
చూచి యాయన స్థైరణఁ ద్రోచిపుచ్చ, రాక యాతనిబుద్ధిదిర్వఁగఁదలంచి.

శ్రీ
శ్రీహయగ్రీవాయనమః.
*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకు.

అయ్యా,

మీరు నరసారావుపేటలో యీ సంవత్సరము అక్టోబరు 1, 2 తారీఖుల శతావధానమను పేరుచే 40 మందికి సభఁ జేయునపుడొక పృచ్ఛకుఁడు “పశ్యా పశ్యాన వశ్యతః” అనుసమస్యనిచ్చి పూరింపుఁడనఁగా నాసమస్యతప్పని చెప్పి, పృచ్ఛకుఁ “డిది పండితు లొప్పికొనినదియే తప్పుగా” దనిపల్కఁగా ‘ఎవడా పండితుఁడు

తే॥గీ॥ కాశికా వృత్తిలోనున్న గ్రంథమల్ల, రామరావున కెఱుగంగ రానిదనుచు
నతఁడువ్రాయించు వ్రాఁతలకతన నెఱిఁగి, దానిచే మానుడిని నిల్పఁదలఁచి మఱియు

క॥ *కలహమునకుఁ బూర్వమ్మొక, యలఘుఁడు తచ్ఛిష్యుఁ డెలమినంపెను దోష
మ్ములగని యగు రామకవీ, ట్తిలకుని కావ్యమ్ము దాని దెఱచితి మంతక్.

మత్త॥ ప్రాజ్ఞుఁడయ్యును రామరాట్కవి భావిరోగవశమ్మునన్
విజ్ఞులెల్లరు నవ్వకైతను వెళ్లఁ బెట్టెను దానిలో
నజ్ఞులత్తఱిఁ జేయు నల్లరి కాతఁ డూఁతముగా ఫుటన్
దజ్ఞుఁడంచు నెఱింగి యుండియుఁ దప్పు లేరితి మంచికా. ఇ.ఇ.

పండితుఁడైన నిట్టితప్పుసమస్య నేల నొప్పుకొను'నని పండితదూషణఁ జేసితిరి దా. అందుపైఁ గొందఱు పండితులీ సమస్య తప్పుగాదని, మేము సమర్థింపఁగలమనియు మీరు తప్పని సమర్థింపఁగలరేని సభకు రావలసినదనియు మీరు తప్పని ధ్రువపఱచిన యెడల మేము నూటపదాఱు లిచ్చెదమనియు ధ్రువపఱచలేనియెడల మీరు నూట నూటపదాఱు లిచ్చిపోవలయు''నని యుత్తరము వ్రాసిపంపఁగా బ్రి॰ ప్రత్యుత్తరమీయక నరసారావుపేటనుండి గుంటూరునకు వెళ్లితిరి ఇంతవఱకుఁ దగిన ప్రత్యుత్తరమిచ్చినవారుకారు. కావున నిప్పటికైన స్వవచనపోషణ సామర్థ్యమున్న యెడల వట్టియుక్తులుపన్ని కాలము వ్యర్థపుచ్చక తప్పని నిశ్చయపరచుట కొప్పుకొని తెలియపరచిన తత్క్షణమే పండితసభఁజేయించుటకును, ఆసమస్య తప్పుకాదని సమర్థించుటకునుఁ గృతనిశ్చయుఁడనై యున్నాఁడను. (యిందులకతి శీఘ్రముగనే ప్రత్యుత్తరం బొసంగనిచో మీరోడినట్లే తలంపబడుదురు.)

బ్రహ్మశ్రీ బెల్లంకొండ రామారాయ కవీంద్రుల శిష్యుఁడగు
1-11-11: ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి.

☞ కుండలితమగు వాక్యము ప్రేషకునిస్వహస్తలిఖితము తక్కినదిఅచ్చు

---

*మహారాజశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి శతావధానిగారికి యిచ్చేది
రవాన, బందరు, భైరవప్రెస్సు. 27-6-11 బండారుపల్లి.

నమస్కారములు.

త్వత్క్షేమం యీమధ్య తెలియలేదు, గీరతము యెప్పుడుబయలు వెడలునది తెలియలేదు, ప్రస్తుతం మా గురువుగారు బెల్లంకొండ రామారావు చేసిన కృష్ణలీలాత

మత్త॥ *తప్పు లయ్యవి బ్రహ్మకేనియు దాఁట రానివి యాటచేఁ
"బప్పులోసడు" గన్న సామెతఁ బట్టిపోఁదలంపు లా
చొప్పు చొప్పడెఁ దక్కువారలు శుద్ధశుంఠలు సారెకున్
బిప్పిపైతము పేరిబెడ్డలు వేయఁ జొచ్చిరి మాపయిన్. ౨౩౦

మత్త॥ "రామరా వెటులేని బైకిఁక రాఁగ లేఁ"డని కొందఱుం
గోముఖైనరులంతటన్ దమ గుంపు గూడిరి మెల్లఁగన్
సాము సేయఁ దొడంగి రెందు ననత్యమే యొకవిద్దెగన్
వాము మార్గముఁబట్టి సారెకువాగ్వ్యయ మ్మొనరించుచున్. ౨౩౧

రంగిణిని మీవద్దకంపినాను. దానిని తాము చిత్తగించి గుణదోషములను వెల్లడింతురు గాక, నాశరీరము కొంచము నెమ్మదిగా నున్నది. ఇంకా పదిరోజులకు వారు చేసిన రుక్మిణీపరిణయ చంపూప్రబంధమును పంపఁగలను. శ్రద్ధగా పరిశీలింతురు గాక. (మక్కీకిమక్కీనకలు)

జూపూడి.హనుమచ్ఛాస్త్రి.

(*శ్రీరామారావుగారి కృష్ణలీలాతరంగిణి నుండి)

(1) శ్లో॥ ...స నందతనయః కరపంకజేన పస్పర్శ శి+ మ్...,,
(2) శ్లో॥ మయి మాత్రేణాయ సదనా ద్బహి ర్గతే,,
(3) శ్లో॥ నవనీతచోర తవ శి+మాహరామి ... మమ శి+చుంబనమిదం...,,
(4) శ్లో॥ సుభగే త్వదీయ మయి శోభనంభ+ం మమ దర్శయ ...,,
(5) శ్లో॥ అధిరుహ్య సైష శయనం శయానమ,త్తనయాశ్రుతౌనిహితవాన్నిజంపదం
(6) శ్లో॥ మమ బాలికాభ+ బిలేతవాత్మజో నిధధేకరాంబురుహమధ్యమాంగుళిం
(7) శ్లో॥ ...అత్మమాతృవివృతాననాన్తరే సమమూత్రయత్,,
(8) శ్లో॥ ...ఇతి బాలికాంగ మఖిలం విశాలాత్మనః పరిలిప్తవాన్...

దిఙ్మాత్ర ముదాహరించితిమి ఇట్టివెన్నో కలవని యెఱుఁగునది ఇందునుగూర్చిన విచారణమునకు శలభాలభనము, చూడఁదగు "సప్రమాదోద్ధృతానామపీత్యత్ర అపిశబ్ద ఏవకారార్థకః, అతో నరామరాయ స్యైతావతా కించిదపి న్యూనతా సతు సర్వథా సమర్థ ఇతి శివమ్,

ఉత్త॥ రామరాయని కైతలోని దురర్థపున్ విరసప్రయో
గామయ మ్మది త్రిప్పరానిది యౌట మిన్నక యుండి వి
ద్యా మహేంద్రులు "పశ్య" శబ్దముపైని సారెకుఁ గొంద టే
మేమి వ్రాసిరిగాని నీదయ నేమె కొంటిమి గెల్పులన్.

గెల్పులు.

☞ పరా:— 'పశ్య' అనుశబ్దము తప్పనియు, ఉపసర్గపూర్వక 'పశ్య' శబ్దము సాధు వనియు, కాశికావృత్తిమతము, రెండును సాధువు లని కౌముదీమతము, మొదటిది ప్రాచీనమతము, రెండవది నవీనమతము, మొదటిదే మంచి దని మేము, రెండవదియే మంచి దని మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బరాయ శాస్త్రులవారు లోనగు కొందఱు పండితులు, ఇందును గూర్చి పత్రికావాద మొక సంవత్సరమున్నరవఱకు జరిగినది, కాని యీక్షణమువఱకు మావాదమే నిల్చి యున్నది. ఇందుఁ గౌముదీమతానుసారముగా వాదించినవారు (1) మంత్రవాది సూర్యనారాయణశాస్త్రులవారు, (2) తాతా సుబ్బరాయశాస్త్రులవారు, (3) పుదుప్పాక్కము రామశాస్త్రులవారు, ఇందు, తుట్టతుదివారు బెల్లంకొండ రామారావుగారి గురుపుత్రులు, వీరు కడు శీఘ్రముగా నోడిపోయి రని చెప్ప వలసివచ్చినందులకుఁ జింతిల్లుచున్నారము, మొదటివారు తమశిష్యుపేరితోఁ బత్రికలు ప్రకటించినవారు వీరు శ్రీరాయఁడుశాస్త్రులవారిశిష్యులగు జయంతిభగీరథశాస్త్రులవారిచే నోడఁగొట్టఁబడిరి, ఆయీవిద్వన్మణులు వివాదమునకు దిగుటకుఁ గారణము మొట్టమొదట నేను ప్రకటించిన 'పశ్యాం పశ్యాం' అనుచిన్నిపొత్తము, వీరిలో వీ రిట్లు ఖండనమండనము లొనర్చుకొనుచుండఁగా మున్నుదాహరించిన మహామహోపాధ్యాయుల వారు తటస్థులుగా నొకతీర్పును దీర్చి ప్రకటించిరి, దానిపై జయంతిభగీరథశాస్త్రులవారు వ్రాయవలసినవిధియున్నను సర్వాపవాదక మగు గురుశిష్యన్యాయ మనుదానికి బాధక మయినది, అంతలో శ్రీరామారావుగారు తమవాదము గెలిచిన దను సంతోషముతో నిట్లొకరిపేరఁ బ్రకటింపించిరి.

(నవంబరు 1వ తేదీ 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

పశ్యాపశ్యానపశ్యతః.

1 పాఘ్రాతి సూత్రములో పైసూత్రమునుంచి ఉపసర్గపదమును కాశికాకారుఁడు అనువృత్తి చేసినాఁడు గాన పశ్యశబ్దము సాధువు, కౌముదీకారుఁడు అను వృ

త్తి చేయక పోయినందున పశ్యశబ్దము సాధువు అని కొందరందురు గాని ఆదిసరి కాదు- కౌముదీకారునికంటె కాశికాకారుడు ప్రాచీనుడు గాన ప్రాచీన మతమే సాధువు అని "పశ్యాం పుశ్యాం" గ్రంథకారుడు వ్రాసినారు. 2 దీనిని ఖండించి మంత్రివాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి శిష్యులు నల్లాన్ చక్రవర్తి వెంకటాచార్యులవారు జ్ఞానాదిగుణములచే నధికుడు గాన కౌముదీకారుడు చేసిన అననువృత్తియే బాగున్నది అందువల్ల వైదిక ప్రయోగములు మహాకవిప్రయోగములు కుదురుచున్నవని వ్రాసినారు. 3 ఇందుమీద మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారి శిష్యులయిన జయంతి భగీరథశాస్త్రిగారు జ్ఞానాదిగుణములచే కాశికాకారుడు తక్కువవాడు కాడు. ప్రాచీనుడు గాన నీతని మతమే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 4 దీనిని ఖండించి వెంకటాచార్యులుగారు, కాశికాకారుడు ఉపసర్గపదమును కొందరనువృత్తి చేయరని వ్రాసినందున కౌముదీకార మతము కాశికాకార మతముకంటె ప్రాచీనమయినది. కాన అదే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 5 విజయనగర మహారాజ సంస్కృత కలాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయులును మహామహోపాధ్యాయులు నగు తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారు ఉపసర్గపదమును అనువృత్తి చేసిన అన్నంభట్టాదులే పశ్యశబ్దసాధుత్వము నంగీకరించిరి. కాతన్త్ర వృత్తికర్తయగు దుర్గసింహుడు కూడ పశ్య శబ్దము సాధువని వ్రాసినాడు. సారస్వత వ్యాకరణమునందు కూడ అనువృత్తి లేదు- గాన పశ్యశబ్దము సాధువే నని వ్రాసినారు. 6 (వాక్యార్థ చంద్రికా వ్యాకరణగ్రన్థకర్తలగు బ్రహ్మశ్రీ) భాగవతుల హరిశాస్త్రిగారి శిష్యులగు పురిఘెళ్ల రామశాస్త్రిగారు సూత్రభాష్యకైయటములయందు పశ్యశబ్దము ప్రయోగింపబడి యున్నది గాన కాశికాకారమతము తద్విరుద్ధమైనదని వ్రాసినారు. 7 ఇవియన్నియు అచ్చుపడియున్నవి. ఇక 'పశ్యాంపుశ్యాం' గ్రంథకారుని తత్పక్షపాతుల స్వపక్షపాతమే గతిగా కనబడుచున్నది.

[illegible] నాడు. హితవాది.

పైప్రకటనము శ్రీరామారావుగారు వ్యాకరణవిషయమునఁ బరప్రత్యయనేయబుద్ధులని చెప్పక చెప్పఁగలదు, అదియటులుండె. ఈ హితవాది నామధారి కడువృద్ధు, శాస్త్రాభిమానమును బురస్కరించికొని మమ్ముఁ బరోక్షమున దుర్భాషలాడుటలోఁ దప్ప నన్యత్ర యితఁడు మంచిచెడ్డల నెఱిఁ

[illegible]వారికి, ఉత్తరమువేరుప్రకటింపఁబడిన పైపత్రికయొక్క మాతృకమూవద్దనున్నది చూచ్చును. నాకిచ్చినట్టి 19 అక్షరములను హంసపాదముంచి రామారావుగారు [illegible] రామారావుగారు కారణాంతరమునఁ దమపేరితో వాదమునకు [illegible] "[illegible]యమేలేకయున్నా" రను వారివాదము సత్యదూరము, [illegible] [illegible]శము నీయాక్షిప్తపంక్తులు బలపఱుపఁగలవు.

(అభినవసరస్వతినుండి.)

"...[illegible]క్షములు చూడనికతన రామారావుగారు "పశ్య" అనునది సరిగ్గాను [illegible] వ్రాఁతవేయనువిశ్వాసముతో నరసారావుపురవాసులు వారియుత్తరము [illegible] ములకు సమ్మతించిరి. వదపడి యథార్థమెఱిఁగి మిన్నకుండిరి. అది వారియోగ్య తకు చెల్లినట్టి జాటుచున్నది. అనవసరముగా దూషించి మనబోఁటులొనర్పు ప్రాకటన [illegible] చేలఁదగునంశమును నేను వేఱే వ్రాయనక్కఱలేదు. చేతనైనచోఁ ప త్రికాముఖముననో సభాముఖముననో సమస్యనుగూర్చి పండితసమక్షమునఁ [illegible] టయుక్తము, లేదా? యింతటనేని మిన్నకుండుటయుక్తము- యథార్థము [illegible] కొన్నచో మనకప్రతిష్ఠలేదు- జన్మశతమునకేని రామారావుగారు, సమస్యను [illegible] [illegible]లేరని కాని, నరసరావుపేటసభకు వచ్చివెళ్ళిపోయి పదంపడియుత్తరములు వ్రా [illegible]లేరని కానియందు రని నేననుకొనను సమస్యతప్పని నిరూపింపఁగలిగినచో [illegible]లు తామిత్తుమనియు లేనిచోఁ దమకివ్వవలెననియు రామారావుగారి [illegible] కేశ్వరులకు నాచేతనే చెప్పిపంపిరి. నేనబద్ధమాడుదునందు [illegible]

[illegible] రసికులు సుజనులై రాజించు పులిపాక పూర్ణయ్యగారెనా మొదటిసాక్షి
[illegible] నిష్ఠవడిన రూపెనగుంట్ల హనుమంతరావుగారవలిసాక్షి
[illegible]ఖ్యవిపులాగ్రహారస్థ పండితద్వంద్వమాపైనిసాక్షి
[illegible] వెంకటకృష్ణాఖ్యమేదినీదేవుఁ డామీఁదిసాక్షి

తే. [illegible] [illegible]యున్నావారిందఱేల, రామరాయాఖ్యపండితరాజు [illegible]
"చెప్పినుత్తెంచలేదిట్టులన్న" డనుచు, బలికినఁ నాకుఁజాలు [illegible]
రామారావుగారు స్వయముగా వాదమునకు దిగకుండుటకుఁ గారణము [illegible]

శ్రీకృష్ణలీలాతరంగిణిలోని హేయప్రసంగముగాని [illegible] కాదు, అదియటులుండె, [illegible] 'పశ్యశబ్దవిచారము' అనువ్యాసమును వ్రాసి మహామహోపాధ్యా యులవారివాదమును ఖండించుచు, "గ్రామం గచ్ఛన్ తృణం స్పృశతి" గా [illegible]

దిట్టిన వారిసూటికంపుబయలువడునే కాని వాదము నెగ్గదు- సమస్యాపూర్తిం గూర్చి చొప్పదంటుశంకలను బ్రకటించితిరిగదా; అందు శిద్ధబిద్ధాదులచే వ్రాలుచేయించితిరేమి? నానావిధముల మమ్ముఁ దిట్టియు వేళాకోళిని బొగడియు నెవరికి 'బ్రహ్మపట్టము, గట్ట నుంకించుచున్నారో వారివ్రాలే యందుఁ దగిలింపుఁడు- వస తెలియఁగలదు- ఏకకాలమునందు సర్వజగద్దర్శనయోగ్యత లేక పోవచ్చునుగాని పర్యాయముగా నేల యుండఁగూడదు- మఱియు 'యః' అన్నచో 'జడపదార్థః' అనిరాఁగూడదని యేపండితుఁడనుబలుకఁడు- 'పండితాయతే,లుపలుక్రోట వింతకాదు "సర్వనామ్నాం బుద్ధిస్థత్వోపలక్షితధర్మావచ్ఛినే శక్తిః" ఇది నిష్కృష్టసిద్ధాన్తము- గత్యంతరమేదియును లేక వృథాగ బూతులు తిట్టుమీకీమాత్రమేని వ్రాయుట యనవసరమే- అంతేవాసులలోఁగూడ మీకుఁ దుల్యముగాఁ దిట్టువారు మాకుఁ జేకూఱమి నింతటితో నిప్పటికి విరమించితిమి. "మూర్ఖం ఛందానురోధేన"

ఇట్లు,
తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

మ॥ అంతదనర్న మావ్రతాపమహత్త్వమే యలరారుతన్
జింత నొందుచుఁ దిట్టి పోయుచుఁ జేతిగాజులమ్రోఁతతో
గొంతు బొంగురు వోవ రోఁజుచు గోఁకి కొంచు శిరమ్ములన్
మంతనమ్మునఁ గుట్రఁజేయుచు మూర్ఖు రుంకుత మంబికా. ౨౮౦

మత్త॥ "చాల దీయవతార మింకను జాలలోపము లుంటచేఁ
జాలువాఁ డుదయింపఁ గావలెఁ జాల నందుల్కై తపం
బొలిఁ జేయుఁడుఁ మీరలెల్లరు నూగకే యిటు మోఁగుటల్
శీలవంతులు మెచ్చ,,రంచును జెప్పుమంబరో వారికిఁ. ౨౮౧

తరల॥ పరశురాముఁడు రాజవంశముపై సవా రొనరించె నీ
పరశురాము లటుల్ పొనర్పుమి ప్రాజ్ఞులెల్ల నెఱుంగరే
ఉరక తిట్టుట కట్టువ్రాయుచు నుంట నింతవచింపఁగాఁ
దఱి ఘటిల్లెను యుక్తి చెప్పుమి తప్పు సత్కవి కంబికా. ౨౮౨

చ॥ కవితము గట్టు చుట్టములు 'గాడిద' లెద్దులు, మొద్దు, లంచు న
ట్టపుఁదమ తెల్వి యంతయును శాశ్వతమై రవిచంద్రమోనభః

కుపదవు లుండునంతవఱకున్ వెలుఁగన్ గిలుకంగఁ జొచ్చిరీ
కుపితులు గోఁకు పద్దెములకున్ దరి యంచును గాన మంబికా ౨౮౩

తే॥ గీ॥ అన్నితిట్లకు నాఁటి సహనమున, కేము మోమోడమనుటయే హేతు వంబ!
వారిమోముఁజూచినయంత వారిలోఁతు, స్వాంతమున కెక్కుకతన నాసనమునీము.

చ॥ ఇతరు లెఱుంగు టెట్టు లెవఁ డేవని సేయునొ దానిగుట్టు తా
నతఁడె యెఱుంగుఁగాక భుజగాంఘ్రుల పద్ధతి నేఁ డెఱుంగు, నూ
ర్జితుఁడు మఱొకచో నయినఁ జేసెడిదేమి మఱొకపట్లు? నే
చతురుఁడు వీరి మెచ్చినను సత్సభ* స్వాంతము దాఁచియేసుమీ. ౨౮౪

పోష్టుముద్ర	4 సెప్టెంబరు 1911 ఎగ్మూరు.	లైబ్రరీ సోమవారం

*... ఈవివాదమునుగూర్చికొంతవ్రాఁత చూచిన నాటిరాత్రి 27 తేది... మీ కాగితములు వచ్చినవి, ఈస్థితిలోనున్న నాకు ఒడలు పులకలెత్తెను, మహోత్సాహానందములు కల్గెను, నేనుకూడ ఇప్పుడు గుంటూరు రావీలుండిన బాగుండును ...నౌకరీవీలులేదు, .. కొప్పరపుంగవులు ఇకఁడనవధానములు చేయుటలో అష్టావధానము పేరేగాని, లక్షణమింతేనియు లేదు, సమస్యలు ముందు చెప్పించుకొనుట...వ్యస్తాక్షరిలేదు... ఒకవేళ వివాదసభలు జరుగునేని ... అష్టావధానము ప్రధానముగా ముందుపరీక్షింపవలసినది, అందు వ్యస్తాక్షరిముఖ్యతమము, వారిఆశుధార గొప్పదేకాని ... వేలకొలదిపర్యాయములుతిరుగుచున్న మామూలుచక్రమే గాని క్రొత్తరీతిని దిరుగదు. ఈయూరనిచ్చిన కథవారు చెప్పనేలేదు ఇతరం వారి బాటను కొట్టిపోసిరి. వారి బాట తప్పించి (సంభవించెనేని) ఆశుకవిత చెప్పింపవలెను. మాలో శివరామశాస్త్రి కృతార్థతముఁడు, నాయానందమతనికిఁ దెల్పుఁడు. మీరా వారితోఁ దులగా వాదింప వేనిచ్ఛగింవను. గెల్చినవచ్చెదు ప్రతిష్ఠయెంత? ఇఁక నీవాదము లేల? మీరువదలుటయే నాకోరిక. శివరామశాస్త్రియు వలదు, వారెట్టి పాండితికలవారని;...నాటి వివాద స్వరూపము, బీజమూ, ఎట్టివి? ఆయూర నిరువాగులను బ్రిథాను లెవరు. యావదంశము మీకు వ్యవధిలేకున్నను మనకుఁ బరమమిత్రులగు బ్రిహ్మశ్రీ...గారిచేనయిన వ్రాయింపుడు...ఇంకను అచ్చులోను న్నరి కార్డుప్రూఫులయినను వెంటనే పంపుదురుగాక. వే. ప్ర.

ఉ॥ వచ్చెడి పండితుండెవఁడు? వచ్చినవచ్చుత వచ్చి సత్సభన్
మెచ్చెడి పండితుండెవఁడు? మే మఖిలంబు నెఱింగినార మీ
పిచ్చికవిత్వ మూఁతగొని పీఁకెదరంచు? దడాల్న మీన మీ
సత్ప్రితుల్, వృథానుడులు సైఁచెదరంటు? స్వపక్షు లంబికా. ౨౮౬

చ॥ ఎఱుఁగని యప్డు "వీరు కవులే" యని యొప్పినతప్పు సైఁపు మి
ట్లెఱిఁగితి మాన్యముందెఱచు లేతడ వంతయు స్పష్టమయ్యె; నీ
శ్వరుఁ డొకసాక్షి వీ ర్న్యుడువు వద్దెయులం దపు డెన్ని వీరు గా
ర్దుకొ మును వల్లి యెన్నియట దూర్తురొ యంబిక? నీవెఱుంగవే. ౨౮౭

ఉ॥ పత్రికవారి ఘోషయను బామరతన్ మొగమోడి మెచ్చు మా
మిత్రులఘోషయున్, దెలిసి మేలు ఘటింపఁగ నెంచి మెచ్చు మా
ఛాత్రునిఘోషయున్, గని ప్రశంస యొనర్చుచు నాఁడు యోగ్యతా
పత్రిక సంపుతప్పిదము పండితమండలి సైఁపఁగాఁ దగున్. ౨౮౮

ఆ॥ వె॥ శక్తిలేక పూను 'సర్టిఫికెట్టు' లా,యువు లవమ్ము లేకయును దమంతఁ
బెండ్లివేళ నిచ్చుపెద్దలదీవనల్, పొందినార మనుచుఁ బొంగిపడుట.

క॥ అవసర మైనకతమ్మున, వివరించితి మంబ? ఘోషవితపెల్లను నీ ౨౮౯
సవిధమున నెఱిఁగి యనృతము, దవిలించితిమేని నీవ దండింపఁదగున్.

శా॥ ఖండింపంగలశక్తి యున్నయెడఁ గాకవ్యగ్రజీవ్యగ్రతా
ఖండాఖండకృతివారకం బయినయీకబ్బంబు నేరేనియున్
ఖండింతుర్గద, సోదరుల్ వృథగ వాక్రుండూతి వోఁ గొట్టుకో
"నెందుంగండి, గ నేమొ దూఱుదురు మా కే మంతలోఁ బోయెడిన్. ౨౯౦

గీ॥ వారుమూటినకొలఁది నవారిగాఁగ, మాయశము లోకమునఁ బరువ్వమూకుఁ గీర్తి
కన్న నన్యలాభమ్ముల నెన్నపూనిరా, లేదు ప్రకృతశేషమ్ము నాలింపు జనని.

ఉ॥ అంతట నయ్యె వేమవరమం దవధానము వైరు లెంతయున్
జింతలచేఁ గృశించి పరిశీలన చాలక సారెఁ దప్పుదుం
బుంతలవెంబడిం బడి ప్రభూతనయుల్ 'కదు' 'రోయ' 'దూయమా
నాంతరులై మఱేదియు నుపాయము గానక కుంద వొందఁగన్. ౨౯౨

సీ॥ తలుపోరగా మూసి వెలవెల్లమోముతో నొకఁడు "శశ్శోఛటి" మాదిక్కుఁ జూచు
తనయింటి యెదుటి కందలము రావేగవే యొకఁడు "శశ్శోఛటి", తలూఁచి వైచు
"పశ్య" వాదంబు 'స్వప్నవుముల్లో' 'యయ్యో' నంచొకఁడు "శశ్శోఛటి" నిరోద్యుఁగనుల
"కాశిక" నటుపాముగ అచెఁగా 'హు' మ్మంచు నొకఁడు "శశ్శోఛటి" పండ్లురకకొఱుకు
గీ॥ కాశికను జూపి "సూఁతార్థ" గ్రకుఁడు మనుచుఁ, గోప్ప కీడ్తురో యేమొ నాకొంపదనీ
యంచు నొకఁడు "శశ్శోఛటి" లో నటమటించు, నరసరాట్పురిత్రోవ మేమరుగుతఁజని

ఉ॥ "పాతిరి కృష్ణదాఁటి" యని వాగ్వ్యయము న్మనసా రెఁ జేయునా
కారణ మంతరంగమున నగల్పఁగ వేమవరమ్ము మే మెటుల్
చేర భయమ్ముఁ గొందు మటు చేకుఱఁ జెన్నఁటి నేఁత లెన్నొరో
మూరిచి వ్యర్థులై చెడిరి కొప్పరపుంగవిశిష్టు లత్తఱిన్. ౨౫౪

చ॥ సకలము నీమనం బెఱుఁగు సత్యవిదుల్ పలుమం దెఱుంగుదు
ర్నికరము దేల్చి పూర్వమె మనీషిహితమ్ముగ ముద్రితంబునన్
బ్రకటితముం బొనర్చి నప్రబంధ మెఱుంగును గాన దానిఁ బ్ర
వ్యకయటఁ జూచికొం డనుచుఁ బ్రాజ్ఞులకున్ వచియింతు మంబికా ౨౫౫

గీ॥ అంబ ? యంతకు మును చేసినట్టి చెట్ట, నేఁత లోకతల వేమవరాగ్ర
హారసత్సభాప్రత్యూహ మలవరింపఁ, బడ్డపాటు లింకొకతల పవశమని. ౨౫౬

ఉ॥ తప్పదు తోఁ్రివలన్నియును దజ్ఞులు దగ్ధము నేయ నంతతోఁ
గొప్పర మూరకుండక ప్రకోపము చెంది* "రిజస్టరుత్తరం

---

* ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని, కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, కొప్పరము- సంతమాగులూరు పోష్టు, గుంటూరుజిల్లా నొద్దినుండి. } (రిజస్టరుత్తరపు నకలు) బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటకవులకు కాకినాడ, & బందరు.

అయ్యా, మీరుప్రకటించిన 'గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము', అను పొత్తను జూచితిని, అయ్యది 'సీ॥మాయమాటలకు నమ్మకమైన వ్యాఖ్యాత తులలేని వచ్చిబూతులకు బుంగ, అను మీశ్రవణానందమునందలి ముదుసలిబోగముదాని వద్దెమునకుదాహారణముగ నున్న దని చెప్పవలసివచ్చినందులకు జాలిపడుచున్నాఁడను. 'సత్యంవద' ధర్మంచర; అనువేదవాక్యములకు విరుద్ధముగా నసంబద్ధములై

ఇప్పుడు పంపెడి "గే"సొకటి యావలఁ దెత్తు నటంచు సత్యమున్
దప్పి చరించువారలకు ధర్మముతోఁ బని యేమి శాంకరీ. ౨౫౭

న పస్కృతవాక్యములతో మమ్మును, మమ్ములనుబట్టి మానియోగిశాఖను, ఈనిధము
గనిప్పువచ్చినట్లెల్ల నిందించుటకై మీకాలమును, మీపాండిత్యమును. వినియోగిం
చి, ఇట్టినికృష్టోద్యోగమునకు, మీమిత్రులంగూడ నియోగించి వారిచేఁగూడ, అ
సత్యప్రకటనములం జేయించి, యకారణముగ మాహృదమున కాయాసముంగలి
గించితిరి.

2. ఏడనో యున్నవా రున్నట్లుండక మదీయాశుకవిత్వావధానములనుబద్య
ములతోఁ బ్రశంసించుచు ముందుగ మాకులేఖవ్రాసి మాస్నేహమును సంపాదించు
కొని పిదప మాప్రతిభయు, మాకీర్తియు, మారాబడియుఁ జూచిసహింపలేక వృధాభి
మానులగుమీశాఖవారిదుర్బోధములకుఁగూడ లోనై యనవసరముగ నానన చర్చ
మొకటి గల్పించి యస్మత్ప్రకృతోపకృతినేని స్మరింపక, కయ్యమునకుఁ గాలు
దువ్వి మేము ప్రతిజ్ఞాపద్యములను వ్రాయవలసిన యవసరమును గల్పించి చివరకు
సభకు రాక సాకులుపన్ని తప్పించుకొని బందరు కాకినాడలకు, వేంచేసితిరి.

3. అప్పటినుండియు విరామము లేనిమాయవ్రాఁతలకుఁ బూనుకొని మా
చేతులతో మాయలేఖలం గొన్నిటిని బ్రకటించి స్వజనముచేఁగూడ నట్టివే కొ
న్నిటిని బ్రకటింపించి యంతతోఁగూడఁదృప్తిలేక "హితోపదేశము" అను పేరు
నఁ గొన్ని యనుచితములు వ్రాసిప్రచురించితిరి, అప్పుడే మేము మీమీఁద గొంత
చర్య జరిగింపవలసియున్నను, ఎన్నటికేని మీతప్పులను మీరు తెలిసికొని పశ్చాత్తాపము
మును బొంది క్షమార్పణమును బ్రకటింతురను సదుద్దేశముతో గొంతహితమును
గలపనెంచి 'జ్ఞానోపదేశము' అను పేరునఁ గొన్నిపద్యములు వ్రాసితిమి కాని
మా 'జ్ఞానోపదేశము' మీకడఁ జెవిటివానిముందు శంఖ మూదినట్లయిపోయినది.

4. తరువాత మీరు వికృతవ్యవహారమునకుఁ గారణభూతమైనట్టియు, నస
త్యముల ప్రోవైనట్టియు. "గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము"ను, వ్రాసిప్రకటించి
తిరి, అందు మొదటినుండి చివరవఱకును మీరువ్రాసిన యసత్యాంశములను క్రో
డించుకొన్న యసత్యపులేఖలను, నారాయణశాస్త్రమూలకముగా ఖండించి లోక
మున సత్యమును స్థాపించుటకై మేము ధర్మదేవతచేఁ బ్రోత్సాహపఱపఁ బడుటచే

ఉ. ఇట్టి వృథాప్రగల్భులు నిట్టి వదావద సార్వభౌములై
సట్టి రవత్రిసాధికరణాన్యహృదంతరులైన కొప్రపుం

మిక్కిలి దారుణమైన యీక్రిందివిషయమును గూర్చి మాత్ర మిప్పుడు తెలియఁజే యుచుంటిమి.

5. మాకప్రతిష్ఠను గలిగింపవలెనను దురుద్దేశముతో "గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము 87వ పుటలో" కొప్పరపువారితప్పువ్రాఁతలు" అనుశీర్షికక్రింద నొకకల్పిత(ఫోర్జరీ) లేఖను బ్రకటించి, అట్టిదానిని మేమెవ్వరికో వ్రాసినట్లును, దానిప్రతిమీకు లభింపఁగా, దానింబట్టి దీనిఁబ్రకటించినట్లును, నొకయసందర్భపుఁగథఁ గల్పించి యుదాహరించితిరి, ఈమీమాయవ్రాఁత మాకప్రతిష్ఠను గలిగించునది మాత్రమే కాక, మాగౌరవమునకుఁగూడ భంగము గలిగించునదిగానున్నది. అందులకైతగు విచారణజరిగించుట మాకుఁగర్తవ్యము కావున మీకీలేఖయందినది మొదలు 24 గంటలలోపల నాలేఖను మేమెవరికి వ్రాసినట్లు తెలుపనెంచితిరో, ప్రతియెవ్వరివలనల భించినట్లు తెలుపనూహించితిరో' వారిపేరుల నెఱింగించుచు, అట్టిమాయలేఖను మీరే యేమికారణమునఁ బ్రకటించితిరో లిఖితపూర్వకముగా మాకుఁ దెలియఁజేయఁగో రుచున్నాఁడను, "అంతకింతైనది, ఇంతకెంతగునో" అనుసామెతకుఁ దార్కాణముగా మీవ్యవహారము పరిణమించుటంజేసి ముందుముందేమిసృష్టింతురో యనుభయముకూడ మమ్ముఁ జాలఁగా బాధించుచున్నందున నిట్టిచర్యలోనికి దిగవలసివచ్చినందులకై విచారించుచున్నాఁడను.

మ. రా :— ఈవిషయము మీరిదివఱకుఁ దేల్చికొనినదియే య గుటు, మరల నాలోచింపవలసిన యవసరముండదు. లేనిపోని యుక్తుల బోఁ గాలముగడపక సదుత్తరము త్వరగ నొసంగుఁడు.

వ్రాసినది, అనుకని చక్రవర్తి, శతావధాని కొప్పరపు వేంకటరమణకవి, పుటలు 4, నాలుగు, పంక్తులు 55 ఏఁబదియైదు (మక్కిలిసునిశితనకలు).

ఇట్లు,
కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ,
శతావధాని.

ప్రియ చదువరులారా:—

పై రిజస్టరుత్తర మెందుకుఁ బుట్టినది, ఎందుకేమిటి సోదరులు

ఉట్టల మాకు వాదులుగఁ దెచ్చిన తావక తారతమ్య సం
ఘట్టన మేరు మెత్తురు జగాన వచింపఁ గదమ్మ శాంకరీ. ౨౫౮

చేయనిపని చేసినట్లు మీరు ప్రకటించినందుకుఁ బుట్టిన దండుగా? అట్టు లేని వారిస్వహస్తలిఖితములగు నీక్రింది యక్షరములను దిలకింపుఁడు.

శ్రీరాములు.

4-4-13. కొవ్వూరము. సంతమాగులూరు పోస్టు.

అస్మద్గురుమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రాముడుగు రామకృష్ణశాస్త్రిగారి
పాదపద్మముల సన్నిధికి.

భవత్ప్రియశిష్యుఁడు. నమస్కారపూర్వకముగా వ్రాయు విజ్ఞప్తి.

"...వృథాహంకార లాంఛనంబగు వేంకటశాస్త్రిగారి మీసమును దీయించెదమని ప్రతిజ్ఞ సేయునప్పుడును. "సింహమున్నదని తెలిసియుఁ గొవ్వూరపుఁగప్పలు కాకినాడకు వచ్చెదరా!" అనిన తిరుపతిశాస్త్రిగారు నివసించిన కాకినాడకుఁ జనునప్పుడును, కాకినాడలోఁ బలుసభ లొనర్చి, సామర్థ్యమున్నయెడల మాకు శత్రుఁడగువాఁడువచ్చి మమ్మెదిరించి జయింపవలసినదని ప్రతిజ్ఞాపద్యములం జెప్పినప్పుడును, ఎంతకఠినముగాఁ గాలుద్రవ్వినను నెదుటికివచ్చి శత్రువులు మారొక్కనిచేఁ గాకినాడలో సుకవిపండిత శిఖామణులు సంతసించి స్తుతింప జయస్తంభము నాటి వచ్చినప్పుడును......" చిత్తగింపుడు.

ఇట్లు, భవత్ప్రియశిష్యుఁడు,
కొప్పరపు వేంకట సుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

☞ దీనివలనఁగాకినాఁడలో—తి॥ వెం॥ కవులఁబరాభవించినట్లు సోదరులు ప్రకటించుకొనుచున్నట్లు విస్పష్టమే యగునేని దానినే విపులముగాఁదెల్పు వీరివేరొక లేఖయొక్క నకలును బ్రచురించినమాకు సోదరులు రిజస్టరుత్తరము వ్రాయుటకర్థమేమో? విచారింపుఁడు, "ధర్మదేవత చేతనఁట? వీరఁట? ప్రోత్సాహపఱుపఁబడిరఁట?" "నాఽశ్లీలం కీర్తయేత్" "బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ" శాంతం పాపం, ప్రతిహతమమంగళం, అస్తుస్వస్తి. సర్వే జనా స్సుఖినో భవన్తు".

గా నలవారు *తప్పనుడికల్పన లెల్లడఁ జేయఁ బూని రెం
దేని యమార్గగాములకు దేవునివల్ల భయమ్ము గల్గునే. ౨౫౯

☞ చదువరులారా:—

పై నుదాహరించిన రిజిష్టరుత్తరపుఁదుందుడుకుప్రసంగము వేమవరావధానమునకుఁ జాలనిటీవలిది, ఇంకను నిట్టి వెన్నోజరగవచ్చును, ఇఁక నీచరితము ముగించుచుఁ జరిత్రాంశమునకు మాత్రము సంబంధించిన పద్యములు గొన్ని వేమవరావధానమునుండి యుదాహరింతుము.

గా వినిపించిన పిదపనే చర్య జరుపవలెనని యెంచి ముందుపని ముగించి ప్రస్తుతము మేమాప్రయత్నములోనే యుండఁగా, మీరిజష్టరుత్తరమువచ్చినందున దానికి జవాబుగా నీయుత్తరము వ్రాయుచు సదరు విషయమై క్రమమైన చర్య జరుపఁబోవుచున్నామనికూడ నిందుమూలముగానే తెలియఁజేయుచున్నారము,

చిత్తగించవలెను.

(సమ్మతిని)(1) దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, } శతావధానులు { బందరు,
(2) చెళ్లపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి, } { భైరవప్రస్సు.

15-9-13.

---

*ది 27-10-13 సం॥......

అయ్యా!

సోదరకవులు కొద్దికాలము క్రిందట మీకు వకరిజస్టరునోటీసును 24 గంటలలో జవాబు యివ్వవలసినదిగాను అట్లా యివ్వనియడ్ల మీమీద డామేజి తేవడమగునని సదరు నోటీసులో వుదహరించినట్టున్ను అందులకు మీరు సోదరకవులను క్షమాపణకోరినట్టున్ను మాచుట్టుప్రక్కల గ్రామాదుల్లో విశేషవాదుకకలుగజేశినారు అయినప్పటికి యిదివరలో నేను మిమ్ములను యెరిగివుండి మీసామధ్యతను గుర్తెరిగి యుండుటచే అందుల నిజానిజములు ప్రత్యేకం మీచేత వినగోరి వ్రాసినాను తక్షణం జవాబు వ్రాయించకోర్తాను. దివ్యచిత్తముకుతేవలెను

విధేయుడు, పసుమర్తి లక్ష్మీకాంతం వ్రాలు.

ఇందుఁ దుట్టతుదనుదాహరింపఁబోవు శ్లోకము, నాఁటియుపధానమునకు మంగళశ్లోకమని యెఱుఁగఁదగు, ఈయుపధానమునకు సంబంధించిన విశేషములు సమగ్రముగాఁ దెలియఁగోరువారు దానికై ప్రత్యేకించి యచ్చయియున్న వేమవరాగ్రహారశతావధానమునందే చూడవలెను. దానివెల పోస్టేజీతో రు 0-14-0. (ఇది 200 పుటలు గలది.)

వేమవరాగ్రహార శతావధానము నుండి.

ఉ॥ చెన్నపురంబు చేనె నొకచెన్నఁడు, వేమవరంబు నేఁడ హా?
చెన్నపురంబుగాఁ దొడఁగెఁ జెన్నయగారియుదారతాప్తిచే
నెన్నివధానముల్ సలిపి యేమిఫల? మ్మిటువంటి యన్నదానో
న్నతి యిట్టితృప్తియను నొండొకటన్ గన మోమహేశ్వరీ. ౧

ఉ॥ ఎందఱు పెద్ద లన్నిలిపి? తెంపఱపాదరజంబుచేత ని
మ్మందిరమున్ బవిత్రగరిమమ్మున నించితి? వెంతమంది నా
నందమునందు ముంచితివి? నవ్వులు గొంద ఱదే మొ కాని నీ
జెందఁగనాడువారఁట? యిసీ? యిసి? యోసిశతావధానమా ౨

ఉ॥ అన్నముకోస మామడల కామడ లేగెడికాల మన్ననో ?
"సున్నయు హళ్ళి"యయ్యె నినుఁ జూచుతలంపువఁ జేసి గాక యీ
యున్నతు లింద ఱిట్టి క్రియ నొక్కటఁ గ్రిక్కిఱియంగ నేల? మా
యన్న ? శతావధానమ? కృతార్థమవైతివి వేయు నేటికిన్. ౩

తే॥ గీ॥ "భాగ" పదమిప్పటికిఁ బుణ్యభాగియయ్యె
"చెన్న"పదమిప్పటికి నుతిం జెన్నుమీఱె
వేమవర మగ్రహారంబు హేమవరపు
నగ్రహారంబుగా మాఱె నంబ? యిపుడు. ౪

చ॥ జననపులగ్నమం దలరు శక్రగురుండును శుక్రుఁడున్ గుజుం
డును నలరాహువున్ నను ఘనుం బొనరించెడినంతె కాని యే
నును నొకసత్క్రియేశ్వరుఁడనో "తిరప" య్యయి నొక్క పేటి యో
యనఘకవిగ్రహంబులు గ్రహంబులు గవ్వను జేయువజ్రమున్. వెం॥ శా॥

సీ॥ మరల నెప్పుడు మీరు మాకు లభింతురో వందనంబయ్య! విద్వాంసులార!
మంచిపద్యములు క్రమ్మఱ విను టెన్నఁడో జోహారులయ్య! రసికవులార!
కన్నులు చల్లఁగాఁ గాంచు టేనాఁటికో మీకుఁ బ్రణామముల్ మిత్రులార!
మరల నెన్నఁడు కనంబడునొ మీకన్నీరు మీకు మంగళ మోయమిత్రులార!
తే॥ గీ॥ మరల మాచేత శారదమాన్యచరిత, ఉరక యెన్నఁడు చేయించునో! శతావ
ధానమా! దివ్యకీర్తి కథావిధాత్ర, ధానమా! నీకుఁగూడ వందనములమ్మ.

సీ॥ విశ్వజనీనుండు వితతభాగ్యుండు భా, గ్యన్వవాయుండు చెన్నయ్యగారు
వరమసాధువు మేళ్ళచెఱువు వంశాంభోధి, చంద్రముఁడైన శేషయ్యగారు
యజ్ఞోపవీతాన్వయాంభోధి కబ్జుండు, వేంకటాచలపతి వితతయశుఁడు
భాగి వంశ్యుండు వెంపటివారికిం, దత్తుఁ, డైన వెంకటసుబ్బయార్యవరుఁడు
గీ॥ అశ్వమేధంబొ! రాజసూయంబొ, సత్ర, యాగమోనాఁగ నవధానములవటిచిరి
సాటి వెల్నాఁటివారును సాటిలేని, వారు వారికిఁగూడ నావందనములు. తి॥ శా॥

గీ॥ ఇతరశాఖయటంచు లోనించుకేని, భేదమెన్నక ననుఁ దద్దఁ బేర్మిఁజూచి
గౌరవించినమి మ్మెన్నఁగలనె యేను, సర్వనములార! వెల్నాఁటిచతురులార!

చ॥ తిరుపతి యేన్గు గాఁగ గడిదేఱిన శిష్యు లనేకు లొప్పనౌఁ
బొరిఁబొరి రోఁజుచుఁ దనదుపాంతను బెబ్బులిపిల్లలట్టు చూ
పఱులకు దోఁపఁ గేల నొక వాటిది, బెత్తముఁబూని వేంకటే
శ్వరుఁడు శతావధానమను "సర్కసుఁ" జూపెడిఁ జూడుఁడో బుధుల్.

వెం॥ శా॥

చ॥ తిరుపతి వ్యాఘ్రమై బయలుదేఱిన శిష్యులు గున్న యేన్గులై
వఱలఁగఁ దేఱఁగాఁ దగినవారలు బెబ్బులిపిల్ల లెల్లమా
రు రు కపికుర్కురమ్ములయి తోఁచఁగ వేంకటశాస్త్రి వీరకే
సరిగ శతావధాన మను "సర్కసు" చూపితివమ్మ శాంకరీ. తి॥ శా॥

సీ॥ "కాసుచొప్పన నింతగా నార్జనము చేసి, తెంత దెచ్చినను మాకెంత లేదు
గడగడలాడి నిన్ గానఁగా నేతెంత్రు, గానఁబోయిన మమ్ము గాంచు టరిది
ప్రీతితో నీకు నర్పింతు రెంతైన మా, కింత యిచ్చియు నెంతు రెంతొ యనుచు
సేవించి నీకు వాంఛితములిత్తురు సేవ, గావించినను మాకుఁ గాసు నీరు"

గీ॥ అనుచు మును పెన్నఁడో యాడినట్టి మాట, కన్యథాత్వంబు గూర్చి సిగ్గందఁజేసి
తైన నేమయ్యె నీయుత్సవాదికమ్ము, లీవ కైకొమ్మ? యో వెంకటేశ దేవ.

ఉ॥ కాశికనుండి యొండెడకుఁ గాల్గదలింపనివానిఁ గాశివి
శ్వేశుని దెచ్చి యొక్క యెడ నింటికి దాపున నిల్పె సద్యశో
రాశి భవత్పితామహుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు; తిర్పతివేంకటేశ సూ
రీశుల నీవు తెచ్చుటది యేమి విశేషము చెన్నయాగ్రణీ. వెం॥ శా॥ ౧౨

ఉ॥ ఎవ్వరునిన్ గ్రహించిరో బుధేంద్రులు రాజులయొద్ద వారి పే
రివ్వసుధన్ జెలంగునటు లెంతయు నోమిన చెన్నయాదులం
దెవ్వధి నేనిఁ జేర్చి భరియించుచు మేల్ సిరినింపుమమ్మ మా
యవ్వరొ? యింక మాకు సెలవా! యలవేమవరాగ్రహారమా. తి॥ శా॥

సీ॥ ఎక్కించితివి గదా? యేగుచో మేనాల, సర్వతస్సుమవృష్టి సంకులముగ
పట్టించితివి గదా? బ్రహ్మరథముఁ గూడ, స్వస్తివాచన పురస్సరము గాఁగ
కల్పించితివి గదా? గాథోత్సవమ్ముల, వారాంగనా కదంబములతోడ
తాల్పించితివి కదా? తలలపైఁ బాదర, జంబు నా బాలవృద్ధంబు గాఁగ
గీ॥ దురభిమాన గ్రహావేశ ధూమధూపి, తాప్రయోజక గర్త పురాంతర స్థి
తాత్మ పద్ధతి పశ్చానుయాయి సుజన, సంకలిత నిత్యమూర్ఖ, ఆసన్న పుంజర్ఖ.

సీ॥ పాదరజం బానపడక, యూరక వంక, వంక దండము పెట్టువారు లేరు
"బ్రాహ్మణత్వం బూడివడ్డదే యాకసం, బందుండి" యనుకూళ్ళ లెందు లేరు
భక్తిసారస్య ప్రపత్తి సత్త్వాలిత్త్వ, మలవడకున్న బ్రాహ్మణులు లేరు
పరమ పాతివ్రత్య పరిపాక గరిమఁ జె, న్నెనలారకున్న గేహినులు లేరు
గీ॥ ఒకట పద్ధతి దౌర్భాగ్యముండఁగాక, అదియు పానదుపాయ సంపదకు నెదుగు
దూరగులెఱుంగరకట? నీ సారసుకవి, వినుత సుఖభామ యో కొండవీటిసీమ.
వెం॥ శా॥

సీ॥ ఏయింటఁ జూచినఁ బ్రాయికంబుగఁ జేతి, జిడ్డువాయని మంచిగడ్డ పెరుగు
ఏపాలంబరసినఁ గాపుటాంద్రు చరించు, పలుకఁబాటిన చాలు పంటచేలు
ఏబావిఁ గనుఁగొన్న 'సేబా'నఁగఁజాలు, నమృతంబుతోఁ బోరునట్టి నీరు
ఏగ్రామ మేగిన నింతలంతలు గూడఁ, బదధూళిఁ దలఁ గోరు భక్తి వారు

గీ॥ బ్రహ్మశబ్దంబుదాల్చిన పాడుదండి, కుజనులను దాల్చు పద్ధతికొఱకుఁ గానె
పాదరక్షలు దాల్పంగవలయు నీదు, విధ మెఱిఁగినాము యౌ కొండవీటిసీమ.

తి॥ వే॥

☞ ఆయాపద్యము లేయేసందర్భమునఁ జెప్పఁబడినవో యాయాసందర్భములకు, వేమవరావధానము చూడఁదగు.

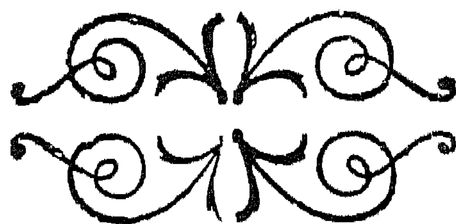
మంగళశ్లోకః

శ్లో॥ కళ్యాణం రసనే నమ స్సుకవితే భద్రం పదేభ్యో నమ
స్సారః కాల్పనికోత్తమాయ మనసే వృత్తాని వో వందనం
అస్తు స్వస్తి శతావధానవిధయే విద్వజ్జనాయాంజలి
ర్వ్యక్తాయుక్త వివేకినే సుకవితా సారస్య సంగ్రాహిణే. ౧౭ తి॥ వే॥

గద్య

ఇదిశ్రీకింకవీంద్రఘటాపంచానన, విద్వత్కవి, బాలకలానిధి, బాలసరస్వతి
శతావధాని, తిరుపతి వేంకటేశ్వరసంకలితంబును
అనృతపర్వత దంభోళినమ్మితంబును నగు
గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము
సంపూర్ణము.

శ్రీపరదేవతార్పణమస్తు.

తప్పొప్పుల పట్టిక.

ముఖ్యముగా దిద్దవలసినవి.

పుట.	పం.	తప్పు.	ఒప్పు.
13	20	పంక్తిపూర్తిగా దొలఁగించి 19 వ పంక్తితుదను, రే, అను నకారము,రో, అని చదువఁదగు.	
27	14	అగు	అగ.
30	4	ఉద్దడు	ఉద్ధతు.
31	26	నుపఁడగ	గనుపడఁ.
32	4	ఉవ్వెత్తు కా	ఉవ్వెత్తు గా.
41	13	జయిం	పయిఁ.
68	1	చుఁబండ	చుబండ.
68	16	దస్భ	దర్భ.
68	20	బాబు	బాటు
71	6	చూర్నాల	చూర్ణాల.
72	17	హషా	ఘాషా.
75	9	మయ్యనో	మయ్యెనో.
102	2	గలఁగ	గలంగ.
103	16	హేహాబు	హేబు.
103	25	భీషా	భీష్మ.
105	1-3	పంక్తులలోని, శ్లోకము, సీసము, ఇవి కాశీకృష్ణాచార్యులవారివని యెఱుఁగఁదగు.	
111	16	సత్వ	స్వత.
112	7	వ పంక్తి, సీసపద్యము తుదివఱకును గల భాగము, జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిలవారిది, సమాప్తి ద్యోతకమగు—ఇట్టిగ్గిటు, సీససమాప్తియందుఁ జూచుకోఁదగును.	
112	26	వే కాదు	వేఱు కాదు.
116	8	వచ్చినే	వచ్చిన్నే.

ఇంతవఱకు స్థూలదృష్టిచేఁ బ్రధాన గ్రంథభాగమునఁ జూపిన దిద్దుబాట్లు,గీటుక్రిందఁగూడ నిట్టిస్వల్పలోపములు గలవు, సవరించుకొనఁగోరెదము, ద, డ, న, స, ష, వ, ఁ, ఆ, ఁ, ం లోనగు స్వల్పవ్యత్యాసములు మీరే సవరించుకొనఁగోరెదము, మఱియు 52-101, పుటలలోని, స్వాగతపద్యములు చదివిన వారెవరో బాలకులుగాని, రచయితమాత్రము, అవ్వారి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి యని చదువరు లెఱుఁగుదురుగాక.

సుత్తరములలో నొకటి రెండిట నుదాహరించెదము.

«యీ... రావుయిదివరకుతమనోటీసులోనికివచ్చినవాడే.యీతడు మావల్లెటూళ్లలో మిగుల గప్పాలుకొట్టుచూ వారనగనెంత వీరనగ నెంతయనుచుండును. ఇట్టివీనికి నేటికితగిన ప్రాయశ్చిత్తము జరిగినది. యీసంగతి పత్రికామూలమున నెల్లరకు నెఱిగించుట సర్వోత్తమమని నాయభిప్రాయము. ... పట్టాభి రామశాస్త్రిగారు యిట్టివిషయములలో శ్రద్ధపుచ్చుకొనరు. అనేక పిచ్చిపత్రికలీకాలమందు ఓంకారం గురవరాజు మొదలగువారి పిచ్చివ్యాసములచే నిండుచున్నను ... అభినవసరస్వతి సాహసింపకున్నందులకు చింతిల్లుచున్నవారము.యీ గాధను. . .తను గుంటూరు సీమయందుగాని ప్రచురింప బ్రార్థించుచు చున్నాను. చేపూరి లక్ష్మణకవి 6-2-14

«చింతామణిరాజగోపాలం వ్రాసుకున్న విజ్ఞాపన ......ప్రస్తుత కాలమున గాకవులెందరో తమయశస్సునకు లోటుగలిగింపనున్నందని నోటికివచ్చినయట్లు పత్రికలలో గీకుచున్నారు అట్టిపిచ్చివ్రాతలనేని జరుగనిచ్చుటంత మంచిదిగాదనుట జగద్విదితమేకదా. కానవట్టివంటితో వ్వదువ్రాతలకు మీరు జవాబు నొసంగుట సమంజసము కాదు గను కనన్ను బోట్లందులకు తగియుందురుగదా? యీసంగతినెరిగియేమో యెటుగకయో పట్టాభిరామశాస్త్రిగారేదేని వ్యాసమునుగాని, పద్యములను గాని, సహేతుకముగ వ్రాసి పంపినను ప్రచురింపకమిన్నకొనుచున్నారు. అందుచే ‹హితకారిణి, మొదలగుపిచ్చిపత్రికలకు జవాబులు రాక నిలవయున్నవి. యింతయేల యీమధ్య......గారికి ... వలన కలిగిన పరాభవమును క్లుప్తముగా వ్రాసిపంపుకొనియున్నాను. అదియేమగునో తెలియదు,...,, చింతామణిరాజగోపాలం 14-1-14

ఉ॥ వానిది నోరు గాద యలవానిది నాల్క-యుఁగాద, తోఁచిన
జ్ఞానరుఁడే ననత్యములనే నెగడించును, యట్టివాఁడు శ్రీ
జానిస్వనామ మూనినను జందన మూనినరాసభంబె దూ
రానఁ బరిత్యజింతు రలవాఁయనకానినుడుల్ బుధాగ్రిణుల్. ౫

ఉ॥ ఉన్నది యున్నయట్టులుగ నూపిక మీఱ లిఖింతు మంబరో!
కన్నపుదొంగ వ్రాఁతలప్రకారము నోటికి వచ్చినట్లుగాఁ
బన్నము, బన్న మాగిలుకువ్రాయనకాండ్ర డశరాన నుంచి వి
ద్వన్నుత మైనమార్గమునఁ బంపెడిభారము నీది యీదెసన్. ౬

(త్రిశంకుస్వర్గము)

చ॥ అతనిని యోగి యందు రెవఁ డల్లవసిష్ఠగవీనవంతికై
మతి చెడి పోరి యోడి మతిమత్తముఁడై తప మాచరించి బ్ర
హ్మత యొక కొంత గాంచె నలయాతఁడె గాధిజుఁ డాతఁ డిచ్చె స్వ
ర్గతి నొకరాజసూతికి సురప్రభుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచున్ ౧

ఉ॥ గడ్డము మీసముల్ పెరిఁగి గాధిజుఁ జేయవు వేనినేని యా
చెడ్డమునీశ్వరుం డొకని శ్రీవతియన్నను జేర్పఁ బోయి తాఁ
బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుఁ గృతార్థుఁ డయ్యె నే!
అడ్డఁడె యింద్రుఁ డా పయికథాంశ మెఱుంగనివారు లేరుగా ౨

(పౌండ్రకవాసుదేవీయము)

ఉ॥ ఉండుప్ర జగమ్మునందు మును పుండినయట్టులె యుండు వారు పె
క్కుండుప్ర, వృథాభిమానమునఁ గర్జ మెఱుంగక కొంచ పెట్లొ చే
కొండ్రవ మానముల్ దమకుఁగూడనిబల్ బిరుదుల్ ధరించి; యీ
*పౌండ్రకవాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరో! ౧

(*హరివంశోత్తరభాగమునుండి.)

క॥...అనిమిషముని యిట్టులనియె నాతనితోడన్,, ఉ॥...నీదువాక్యముల్, మానవనాథ! యన్నియును మానుము కానివి నాకుఁ జూడఁగన్,, క॥ హరిరూపం కర్కడ? నీవెకర్కడ?, హరికిని నీకును విశేషమరయఁగ భూభృ, త్ప్రమాణువులు